

Aug. 7, 10, 12

KNIHOVNA
BOHOSLAVSKÉ
BŘEŤANSKÉ

Měsíc

Ročník XVII.

Léta Páně 1883.

Dotiskatel: Josef Kocárek.

Brno.

Lith. ústav V. Thümy.

KNIHOVNA
BOHOSLOVNO
BŘENSKÝCH

MUSEUM

„Církev a vlast - ty v mojich miluji sestersky se nádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“

Sušil.

Dík.

(Bn)

Od hor řdakových sedí do Palavy,
Jejíž vrchy k nebi pňou své hlavy,
Od pramenů Dyje k prahům Vratky,
Jejíž vlnky horské kropí chatky,
Že vsad ruky klivé karmínají
Živoucí srdce po břeňském kraji.....
Okolo volhlé knova porvádá se,
Hymna díky všude rozléhá se.
Ať kdo z bídy v rezném chodí šati
Než se drakovany jádá v klati:
Jedna radost srdce všechněch jímá.
A již slavná díky píveň hřímá:
„Otče dobrý, svatý Methoději,
Ježž skutky diámanem se okvějí“

Jehož svatá rěknávala ruka
 Říši Rastislava, Svatoopluka,
 Jehož símě v půdě lásky seté
 Stále vychází ke rni věkoleté,
 Tobě díky posíláme vroucí
 Za Tvou o nás péči nehynoucí
 Přestolu půl, s něhož ku kápadu
 Vlasti velel's naší k Velehradu,
 V závoj smutku bylo zahaleno,
 Cořelo drahé Tvoje věno.
 Než Ty's ujal nas se lidu svého
 Pastýře dal's podle srdce jeho.
 Ehle! káři Františkovy ctnosti
 Na okruhu nebes hvězdou skvělou.
 Poznali jsme lásku Jeho vělou,
 Která blaží svoji budoucnosti
 Zárukou jsouc kýžněného míru,
 Pevně dítky k Otci svému pojí.
 Láska to, jež v matném světa věru
 Spásou jistou kormouceným kyne,
 Tiří muka, rány bolné hojí.
 Tou když láskou druh se k druhu vine,
 V ráj se mění pozemské to řiti
 O kěj dlouho hvězda Jeho svítí!
 Nech ať dlouho lidu vládne svému,
 Ty pak vešli porěknání Jemu!"

*Díku hymna v předání vroucí splyne:
„Chraň nám Otce, mocný Hoopodine!“*

Vznešená nevěsta Salomounovy písně písni.

(10.)

Nejkrásnější výtvor poesie hebrejské, jenž posud porovnání a obdiv mnohých učenců vzbudil, jest nepopíratelně „Salomounova píseň písni.“ Ač vzdělanost evropská posud k tomu nedospěla, jak dle Hanuš, aby vyrozuměla všem jednotlivým výrazům a obrazům „piesnice písni“, přece zdá se nám, že v tom všech též měř učenci sjednocuje se úsudek, že píseň tato co do formy všechny zbytky poesie orientální k doby tak otasce převyšuje, ač o hlubokém významu její podivné, ano abstraktní pronese, ny byly úsudky. Není též divu, neboť jako forma, píseň písni „plna je krásy aesthetické, tropů, figur a smělých obrazů a přirody vzatých: tak i význam její vznešený jest, avšak v mnohém tak temný a nejasný, že i mužům neovědaným, ho ducha a velké vzdělanosti jen ošklivě povedlo se, aby píseň v jednotlivých částech význam její objasnili. Tak sv. Bernard obě vypracoval řeči o „písně písni“, aniž mu popřáno bylo předjímat hluboký smysl její až na dno vyčerpati. Vložil v díle tak obřádkem pouze tři první kapitoly. A sv. Tomáš Akv., ač duchem velikán a bystrozraký obdivuhodného, teprve na smutelné po-

steli osmělil se ku prostým mnichům v klášteře fassanovském „píseň písni“ vyložit, předslov výkladu svému slova: „Erat autem in hoc obcurissimus iste liber, quia nullus ibi commemoratur personae, cum tamen stylo quasi comico sit compositus.“ (Thom. Aqu. expost. aur. in Cant. cant. op. XL p. 454. Taurini)

O aesthetické ceně a věcné složitosti písni této mnoho s většinou i menšinou prospěchem psáno bylo, a proto jen o významu jejího poněkud se zmíniti hodláme, její dr. Schäfer krásně vyjadřuje právě o „písně písni“, že jest prorockým, Duchem sv. inspirovaným zobrazením nejvznešenějšího předmětu, jenž se jen mysliti dá, nakonec lásky boží k lidem. (Das hohe Lied. Neu untersucht u. erklärt von prof. dr. Bern. Schäfer)

A věru, není snad upřímnější lásky nad lásku Salomounovu ku krásné Sulamithě, jak ji „píseň písni“ vykládá. Kteráž láska však čím živěji se líbí, a čím smělejší pro obrazy, jiniž se vyjadřuje, tím nebezpečnější jest přiležitost, aby se píseň tato ve smyslu doslovném aneb exotickém nevykládala, jakož učiněno bylo již dříve od Theodora a Morsoeffy, za dob pak novějších od mnohých ezegetů protestantů

4 Píseň písni v domnělé a aesthetické kráse její v podobě staré (v Brně 1869).

ských, již „píseň písní“ za píseň milostnou buď celistvou nebo s náležitým dramatickým anebo za jakýs druh sbírky písní národních v jedin celak sbírky jejich mají. (V Slovník naučný zastává se toho výkladu.) Aniž to co nové ho za dob našich. Byli již i mexičané takoví, kteří sčítali smysl, píseň písní „chápali, a proto pro hluboký význam a pro příliš smělé obrazy mladíkům před třicátým rokem čísti knihy tu zakázáno bylo. (Hieron.) I byli též, kteří tvrdili, že jen proto píseň ta do kanonu se dostala, by se tak vzácný sbytok národní poezie i pozdějším zachoval věčným. Není tu na místě dokazovati, jak nepodstatná a bezdůvodná jsou tvrzení taková, uvádějí ne pouze slova Theodoretova, jenž také ve své již za svého věku se vyskytl, novší těmito krásnými slovy: „Impudicitia autem argumentum sententia vestra complectitur Canticum cantic. Cernitis, quo maledicta vestra perveniunt? contumelia, qua librum afficitis, tendit in Spiritum sanctum. Huius enim gratia repletus beatus Esdras librum amissum, ut diximus, renovavit. Quod cum beati Patres non ignorant, cum in sacrarum scripturarum numerum retulerunt.“

Takoz rozličná díla rabbinů svědčí, žide, píseň písní „o nejně láse

Jehovy ku lidu izraelskému vykládali a vykládají. A to právem. Neboť byl-li kdy hoden řevec anebo prorok, aby ústy jeho mluvil Bůh ku svému lidu, byl jistě božský řevec Šalomoun, když ještě pln nezkážené lásky, pln moudrosti a poznání Boha a věcí božských (Mdr. 7, 9, 10; II Kr. 2, 12-4, 13) za přikladem otce svého zcela oddán byl službě Hospodinově, nejoposobilejším, aby Bůh ústy jeho zjevil lásku svou ku vyvolenému národu, jež by byla zároveň předobrazem budoucí jeho lásky nejdokonalejší, již zasnoubením jednorozeného Syna svého s nevěstou Církví svou celému světu ukázal. A jakož Bůh v dobrostě své přispíval, boval se povaze proroků: tak učinil též u Šalomouna, učinil příležitost k zasnoubení jeho s dcerou Faraonovou, aby mu vtekl do duše píseň velebnou, jež by byla přiměřeným vyjádřením nekonečné lásky Boží ku lidstvu podle něho. I povstala vněšená allegorie, již „píseň písní“ nově, která za příležitosti skutečného sice sňatku Šalomounova sepsána byla, jež však děj sám o sobě vyprávěn jest za účelem, aby zobrazoval tajemství nejvyšší a největší. Proto mylně vykládá Zockler děj písní za skutečný a oproti se staví starým allegorickým a na slovo vzatým esotickým novějším.

Aniž souhlasiti nám lze s Hugem, jehož výklad dr. Herbot jako pravý a nejlepší vychvaluje a odporučuje a dle něhož nevěstov „písně písní“ jesti národ židovský z deseti kmenů sestávající, z nichž jeden díl, lepší a bohatší, za Libanon, do Assyrie odveden byl, druhý pak chudší v divější říši své Samarii zůstal. Po rozpadnutí království izraelského zatonil národ deseti kmenů spojiti se s křesťany svými v říši židovské pod jedním panovníkem a opět utvořiti stát na zřetel osádky Salomounova, kterážto touha v jistru naději přešla za krále Hiskia. Tuto touhu zobrazení prý přece v „písní písní“, a Salomounem krále Hiskia prý rozpuštěti jest.

Něž pomíjejete, že Hug na několika místech v překladě svém od původního textu se odchýlil (tak n. p. čte מְדַבֵּר: דָּבָר Cant. 6, 12) atd., snadno dovoditi můžeme, že i důkazy, jimiž výklad svůj odůvodní se snaží, nepodstatny nebo malé jsou závažnosti. Hlavní důkaz, k němuž se Hug odvolává, opočívá v tom, že v „písní písní“ (6, 8) odesílá jen královen a osm, deset manželek Salomounových se uvádí, kdežto z I. Král. 11, 3 jisto jest, že měl Salomoun sedm set žen a mladíc tři sta.

A proto přirovnání prý vykládati lze nic sto ono v „písní písní“ o 140 městech říše Salomounské (Ios. 15 a 18). Avšak, zde jisto jest, že počet žen Salomounových vždy

tentýž byl. Na o jistotou souditi lze, že nebyl, neboť vypravují dějiny, že na před zbořným a Božiu oddaným byl a teprve později poklel. A v oné době jisto sepoal „píseň písní“, jež jen ze srdce čistého vyprýšeti se mohla. Ať nedáme ničeho o sv. otcích a sněmech tolika století, které písně té nikdy za pouhou politického významu píseň neměly: i zdravá kritika naší doby s dostatek se stanoviska filologického dokázala, že „píseň písní“ jak formou tak i obsahem jest Salomounovým, čímkoliv významovému xminěný naprosto odpadá (Hov. Hävernik, Einl. in d. A. T. I, 204-212) Allegorie podobné i na jiných místech písmo sv. nacházíme (Jer. 2, 2; Ezech. 16 a 20; Ps. 1) a proto není potřeti doolovně píseň tuto vykládati a děj její za skutečný mít. Jméno nucene ideální drama přijeti, jež skladatel v duchu xřel a před očima našima rozprádá, podobně jako proroci nebo sv. Jan ve svém, jež veni „výjevy želi, které nebyly žádnými historickými realitami, nýbrž symbolicky, allegoricky vykládati se musí“, praví krásně Schaefer o písní této (Schaefer l. c.)

Jest tedy dvojí smysl „písně písní“, jakož Calmet d., z nichž první byl pro řady tělesné, druhý pro duchovní, onen pro, hledal ku přítomným, tento ku budoucím, tento Jeriše Krísta, onen Salomouna osnačoval.

Pravda.

(Bn.)

pravdo, luno v mátož temném skrytu;
tvým vášněm kouzlem opojený svět
jak náměšičník vstoupá k svému svitu
však jediný jen hlas — a klesá xřst.

Což xklamán pak se ze sna probouzí tu;
spělť výš a výš — však něh tvých nedolež.
Což jeho duch v kraj závratný se nosa
pak umdlévá, a chábne ráč, a klesá! —

Ten zář tvá člověku by tryokla k hrudi,
hle, s kmene poráně plod požívá,
ať za to kletba z rajských niv jej puchí
a oď brán dýka pomoty ohnivá — —

Kdy k cili as se lidstvo ze sna vzbudí,
co unavenou skrání mu ovívá?

Kdy, pravdo, tvář ve tvář uhlídá tě?
A vesmír jak by héměl:

Až v Josafatě.

Pater Serafin.

Časový obrázek.

(P.)

Na návsi potrávaly si děti. Bylo běheli po silnici za ves. Jeden hospo-
jich! Chlapci hráli „pastora“, děvča, dář pohled utrašení na oblohu, ne-
ta na „paní Růži“. Křiku bylo oď těch horí-li někde a na rámku pan derek,
drabantů, až uši kálehaly. Náhle ja- hor dávaje se oknem a prach svědati
ko by do nich hrom z čista jásona ude- ve vida, třásl se na celém těle, neje-
řil, hoši oďhodili palejotry, děvčata de-li panstvo?
se svědla z denů a všici horem pádem Co vybouřilo hráče oď rybníka z návsi?

„Kapucín, kapucín!“ křelo mezi mládeží. A skutečně ti nejrychlejší, kteří ostatní byli předběhli, vedli muže - otáčečka v dlouhé řadě až na paty, přepásané bílým cingulem a rukávem, s bílým jako mléko vousem a s vyřezávanou holí v ruce. Hlava byla holá, čelo jedna vrásky, oči plny lásky, plny dobroty.

Usmíval se na děti, dal se od nich vésti a tak u vítězoslavi vešel do veonice. Hospodyně vybíhaly na kápraži a vidouce podivný průvod, jako by pro sebe zvolaly: „Kapucín je tu!“ a odbíhaly do stavení něco uchystat pro almužníka. Muži nakukovali okny a vidouce staršínu prostřed mládeže, usmívali se říkouce: „Pětina k dětem.“ Mnohý sehl na nás, do almatky nebo za kram, aby si přečel, pravil něco pro „kapuci“. Náš kapucín zašel nejprve do kapličky u prostřed veonice, poklekl a pomodlí se. Za tím děti rozestavily se kolem jako když o pouti bývá na návsi káráni a čekaly kapuci na. Když vyšel z kapličky, smekla mládež a starší usmívaje se odlovil své nílácky: „No byli jste hodni za tu dobu, co jsem u vás nebyl? Nežlobili jste rodiče, pana učitele, chodili jste do kostela?“ Děti přisvědčovaly a kdo byl v něm poklonul, stloplí xrat. Kapucínovi lháti do očí se neodvážil. Pak byla xkouška. Kapucín dal několik otáček a děti odpovídaly jako při „vizitaci“. Když se

přesvědčil, že se pilně učili, že umějí ověřkávati, rozbíhal otáček a vystáhl xé. Vítek obrátek. Tlačenie ke kapucínovi byla obomná, každý chtěl viděti, jaké obrázky jsou letos, každý rok bývaly jin. Vílo druhu. Ines přinesl anděla kříd. loma roztaženým xestínujícím chlapci a děvčátko. U xada byla modlitba k andělu strážci. Když první obrátek všem ukázal, orvalo se všeobecné „a“ a jeden za druhým si šel pro „panátku“. Po libili středem dárci ruku a abor tě xeli domů s obrázkem. Jen někteří se xastavili za kapličkou a přeríkali si modlitbičku: „Obětuj se mi a nalezněš u mne vždy milosrdenství a pokoj...“ Když poslední dítě bylo poděleno, šel teprve kapucín po statecích a živnostech s almužníkem po prostě pro klášter. „Tak dávno jste, velešný pane, nebyl u nás?“ táral se sedlák na největším statku ve veonici.

„Celý rok, hospodáři“, odpověděl kapucín.

„A proč pak nás tak xanedbáváte? Děti se po vás jen těnou a o drobet jidla tak, chvála Bohu, není u nás xle.“ „Inu nechceme obtěžovati a proto se xstrováme včelijak.“

Velka dala almužníkovi do pyšky trochu obilí a do koše kus másla a několik vajec. Když se brali ke statku kapucín s fratem, políbili jim domácí ruku,

hozpodář stihl několik krejcarů, na světko" do ruky kněžovy a klášterníci šli o dům dále. "Na porcinkuli" přijde se? No to se ví, bude zase slavná," volal ještě Kapucín.

"A kazatel?"

"Milotinský ráno a odpoledne já k poutníkům na kroloučnou."

"To přijdeme do jista s processím. Žně ještě nebudou a proto není mnoho na práci. Jen přijďte, přijďte!" — —

Na horách sbíral Kapucín s fratem nejraději almužnu. Tam ještě dostali dost a Bůh chraň, aby se na ně někdo oopřel.

Kde neměli, tam ani nešli, viděli nouzi hned z venku a mnohdy sáhl pater Serafin do koše almužníkov a z almužny půdloval kas almužníkem, kteří potřebovali více než on. Také, porcinkule" bývala horaly nejčastěji navštěvována, vždyť je přišel pozvat sám pater Serafin, sám kazatel odpolední!

Daleko za vesnicí vyprovázela mládež Kapucína, a, by co nejdříve opět přišel, zvolala. Ždali pak ta mladá stáda, uvažoval mnich, Kristusovou vždy tak nevinnou, zda-li pak se nezatočí jako kámen?

Nedej Bože!

Uchýlovalo se k večeru, když naši poutníci s hojným rozličných darů nadělo, ním, vrátili se k domovu. Cesta vedla rozkošným údolíkem. Z jedné strany byl hustý les, jenž cestu zastíňoval, z dru-

hé táhla se luka olavou obrostlá. Kapucín ullehl trochu svého druhovi, vzal trochu sám ač byl už star a síly mnoho neměl a tak kráčeli společně stříčkov.

Andy se modlivali polotklavě, ale dnes to nešlo. Brnění fraterovo bylo příliš těžké, že obchvíli odpočíval a Kapucínovi také nebylo dnes do řeči. Kdykoli šli z hor a právě z této vesničky, býval zasmušen a nepromluvil celou cestu, teda tu a tam na pozdrav odpověděl. Smutné upomínky jakés ožívovaly v hlavě tak ustaralé.

"Porcinkule" bude za týden, uvažoval tedy poutní kazatel o látkě. V hlavě to vířilo, myšlenek na sta velmi dobrých se vybavovalo, ale nad každou Kapucín zakroutil hlavou. Nelíbila se mu. Chtěl na letošní pout povědět něco nového, něco opravdu zvláštního. Snad káže na poslední, kdo ví, bude-li ještě jednou chodit almužnou? Léta jsou jen léta, starí se člověk neubrání, když vytkával bílé vlasy jeden za druhým, kdyby zaháněl každou vrásku co nejpečlivěji.

Posledně přece připadlo kazateli něco pěkného do krámu, neto se zastavila uvažoval.

Přišli na kopec a pod nohama jejich rozkládaly se dědinky, krásné dvorce panovské a v řadu jako v ovzduší vy-

stupovaly obrysy města. Krajina byla prapůvda potůčky, jež nebylo vidět ani z loubí olšin a jen^{tu} a tam probleskly jako zrcadlo. Taký rozdíl mezi horskou a touto krajinou? Tam ošva trochu ošva a ječ, mene síti mohou a tady pšenice drůky rozmanité? Tamo ovocem bukvice a poz, dni křeňe, kde řady osypaný nejnormanio tějšim ovocem! A přece jak hodný ten horský lid, sedce by s člověkem rozdělili a tady.....

„Stavíme se někde?“ takal se prater.

Kapucín váhal, pak dodal: „Sedá v tam tom dvoře na kroužku.“

Vešli na nádvoří panoké. Vůde ramý

stroj, vík, vše chystáno k budoucím žim. Budou prý strojem sekati, křabati, pokra, bovat, mlátiti, čistiti. Vše strojm a u vrat pana direktora osálo lidstva prositi na práci a nedostali žl. Kapucín předružil se také k chudému lidu a když na něj doš, lo a prosbu svoji přednesl, oopril se na něj direktor, že hebrači led doš a že kněže pan nemá peněz na vyhakování. Prater Sera, fin poděkoval, dal „s Bohem“ a vyšli ke dvora. Za vraty starý kněz utíel si skru. „Tak ve svém.“ Prater nemohl pochopiti ta slova, byl v klášterě teprve několik let. A ni slova nepřemluvivše dostali se ošda šťastně na portnu klášterní. (Dokonění)

Něco k posouzení, jaká asi byla povaha Vacka-Kamenického.

(Bd.)

Když odhalována byla dne 8. září r. 1872 pamětní deska na rodném domě Fr. Jar. Vacka-Kamenického v Kamenici n. Labem, pravil olaonostní řečník ředitel p. Václ. Petru mezi jiným toto: Vack, jsa si vědom záoady, že při vzdělávání národa cestou rozličné byti mohou, jenom když jest vůle pevná, bral se za určitým směrem, od něhož až do své smrti se neuklátil. Vše, co vykonal, vykonal pro lid, z něhož se zrodil. Učinil si úlohou svého života uslechnouti srdce krajanů slovem pravdy jako kněz a mocí poesie jako básník..... Vacek jest

přecem národním: dnešního dne kná jez, stařec i jinoch, učenc i neučenc. Vacka zná každý Čech.... „Vacka zná každý Čech! Kéž by tak bylo, kéž by ho znal každý, kéž by za příkladem jeho krácel! Než bohyně! Kterak ho znáti, kterak příkladu jeho vřele, neústne a obětavě lásky k Bohu, církvi a vlasti následovati můž, když ani obšírnější životopis jeho, který by nám mohl býti zrcadlem vněšené jeho duše, když takového životopisu nemáme, když ani spisy jeho soubořně nejsou vydány? Či onad postačí,

znáti ty úryvky, které nalézáme v ně-
kterých řitankách? Či snad postačí vi-
dět, že poal písně v duchu národním a
že lid náš na své je přijal, že v „Lilích
a růžích“ některé prvotné doby dějin če-
ských ve znělkách nám nastínil; že v bás-
ni „U hrobu mé matky“ vřelou svou lás-
kou nade vše milené rodiče nehynoucí
pomník postavil; že do mnohých časopi-
sů českých nepřetržitě přispíval; že i v
epice se zdarem se pokusil; že z vlastské,
ho a německého překládal atd. atd., či
snad to postačí? Jděte jen a objednej-
te si spisy ty, mějte tu pevnou vůli, že
zachováte se k nim tak, jak toho ko-
nělý kněz - vlastenec zasluhoval, že je
s tou láskou, s tím nadšením vlasteneckým
čísti budete, v jakém psány jsou, pravím,
učiníte tak, můžete-li. A což ty jeho plody
v různých časopisech vydané nezaslubu-
jí, aby byly mu pomníkem, aby je někdo
sebral a vydal? A což rukopisy u praž-
ských nakladatelů křácené? Což neza-
sluhuje to množství jeho kázání, básní,
pojednání v rukopisech zachovaných, a
by bylo vydáno?

Můžeme tedy s dobrým, poctivým sověs-
tím říci: Vacka zná každý Čech. Roz-
hodně to popírám. Vacka neznáme a to
hružel na nynějších našich poměrů hned
tak nepoznáme. A proto chci v omezeném
rámcu milého našeho „Musea“ jen něko-
lik jistěček podati, které by snad no-

hly účtu naši k seznámení básníku pro-
buditi a na příští (dů-li Bůh) lepší po-
znání jeho nás připraviti.

Otec Vackův, Matěj, byl řezník a měl
v pájnu hostinec. Za mládí byl na „van-
du“; tím nabyl mnohých zkušeností, na-
učil se německy a prospěl tak ve val-
kách, dělal je prostředníka mezi vojáky
a obyvatelstvem. Měl sice mnoho dě-
tek, jmění jeho nebylo velké, ale přes
to, poznav vlohy syna svého Františ-
ka, rozhodl se, že ho dá na študie. Ode-
bral se tedy František do Vídně. Krad-
ce. Kdo sám k chudobě studoval, ví do-
brě, že student takový mnohého musí
sobě odepřít, a že rád jest, dostane-li
někdy několik těch kopecků vydělaných
krejcarů od milých rodičů. Z nás Fran-
tišek byl nucen spokojiti se s málem.

Kamenický byl vždy pamětliv toho,
že sám ve studiích mnohdy nedostatek
měl a proto podporoval vždy chudě stu-
dující, z nichž velikým díkem kavárán
mu byl zlatěti Fr. Fr. Velhartický a
nedávno též zemřelý Fr. Fr. Novotný,
synovec Vackův.

Kamenického navštívil kdysi přítel.
Vstoupiv do farního dvora, spatřil, jak
Vacek horlivě smlouvá se s cenu jalovi-
ce s řezníkem. Vystavil pak své podive-
ní nad tím, že dovede tak smlouvat, ob-
držel za odpověď: „Musím poslati Fran-
tiškovi (totiž Fr. Novotnému, potomnímu

docentu na pražské universitě) do Prahy. Dne 7. září r. 1836. byl Vacek při korunovaci Ferdinanda v Pezaru. V pamětní knize blovické lidí celou slavnost a píše: "Byl jsem při té slavnosti, maje příležitost věci, to vidět. Nikdy jsem neviděl Prahy v takové slávě jako za těch dnů. Na všech věžích a domech vlálo na tisíc praporů rozličných barev, načež bylo volání z Prahy i učešné podívání. Nevyslovnou radostí kaplevalo srdce mé, když české, moravské a slezské páni stavové v sále, národnímí barvami a znaky ozdobeném, skládali přísahu v jazyku českém až na několik Němců, již ji potom voláři říkali a to tak potichu, že jich ani slyšet nebylo, kvěsto české přísaha zněla jako bouřka. Vůbec tato slavnost působila dobře na vzbuzení národního citu u vyšších i nižších, připomínaje minulé časy české slávy a moci. Neméně dojala mě slavnost korunovace, jížto jsem celou s horoucí křivkou vidět mohl. Přived po té domů a já mocným i city přemožen, napsal jsem následující báseň: (Citý při korunovaci Ferdinanda I. na království české.)"

Vřelý p. farář pozval i Vacka při instalaci za kazatele. Keč Vackova se líbila. Ale ku konci pravil: "Neučiním toho, bych vám nového vašeho pastýře vychvaloval. Boznete ho sami." Nade slovy těmi se ovšem p. instalovaný zamrzel.

Dne 12. srpna r. 1839. stěhoval se Vacek z

Březnice, kde byl od r. 1831. za meckým kaplanem, na Týnec u Klatov za faráře. O svém loučení vypravuje nám takto: "Při loučení s p. hrabětem Hanušem (O pobytu Kamenického u p. hr. Hanuše Krakovského z Kolovrat, vynikajícího sněh, lením vlasteneckým posel Kamenyč Čelakov, skému: xdeť jest jako by dobrým osudem jak pro sebe tak pro Kolovrata i pro naše občerstvo dobře utrazen') obdaroval jsem byl od něho 400 zl. st., kterýžto patrný dar při nastoupení fary tý. nekte' mi velice vřel byl, an jsem žádného změní neměl a nyní tak mnoho tak pro dům jak pro hospodářství jsem potřeboval.

Dne 11. září r. 1845. stěhoval se Kamenický z Merklínu nově ustanovený farář do Blovic. Uvítán byl slavně. Předě mštem vystavena byla brána s nápisem:

Vřelý nám v rozkošné této době
A vždyť laskav s námi přebývej.

Citu vřelých Tobě hojnost kyne.

Čhe! přejim jednotu jen sobě,

K nám vždy laskav s námi přebývej.

Me přes to napsal o tom Kamenický: "Loučení mé s osadou Merklínskou bylo pro mne bolestné, neboť jsem tam byl velmi spokojen a šťasten. A proto jsem se s těžkým srdcem odtud ubíral, nebo, že se při odjezdu hlasitě pláče zdálo. Pro mne každé odchování, byť na lepší místo, mělo vždy něco teklivého

a smutného; a přestoupení na nové stá-
novišti s větší odpovědností a starostí
opojení pokřivilo mě vždy do vážného za-
myšlení. V takových okolnostech rozličné a
povinné city a předtuchy střídají se vsed-
ci lidstvem, tak že si pomyslí: "Kdo ví, jak
se ti tam povede? co tam na tebe čeká? je-
ště nevdá? jaké trpké zkušenosti? jaké smut-
né přesvědčení? Nebo čím dále a výše člověk
ve zdánlivém štěstí postupuje, tím méně
opokojen bývá: Ne to co se skví a chvění,
ale skrovné - to jest pravé štěstí!"

V takových a podobných city a myšlenkách
ubíral jsem se z Kerklina ke Blovicím,
kdež jsem byl slavně uvítán, až se to zda-
lo pro mne příliš mnoho. Při takových pří-
ležitostech, když od nestálého lidu sláva se
deje, snadno bezděky připadnou slova: "Ho-
sanna a Crucifige!"

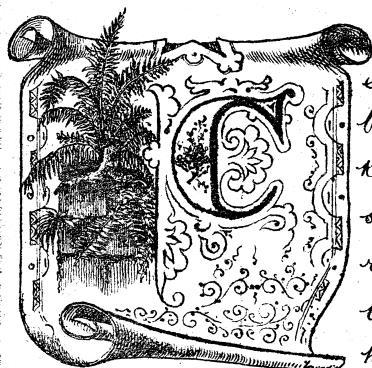
Dne 24. listopadu byl p. krabě u zprávy. O
tom praví Vacek: "Tak velice by rákalo na
se sv. náboženství, kdyby vněšenější vždy
a všude dobrým příkladem předcházeli, ne-
domnívajíce se, že takové věci jsou jen pro
oprotý lid. Chladnost, nevšímavost a chodej-
nost výšších stavů ve všech náboženství
se týkajících jest zlášťná příčina nynější
znevraňlosti lidu." Abych se dále neví-
řil, připojím ještě tradici o Vackovi, kterou
mi zaslal vel. p. Václav Petr, kaplan v Blovicích:
"Hlavním znakem jeho lásky k lidu
a pohledání penězi - proto též po něm nic ne-
zůstalo. Každý pátek 100 chutných buřt podě-
loval sám anebo kotelník. Menší potřeby
kotelka opatřoval sám, a byl by jistě i
větších neshledil, kdyby křotivý náhon je
nebyl sám obstarával říkávaje: "To je má
věc." Nejvíce ho těšila kacheta a ovocní
školka, z níž ovázel kolem svých polí pěk-
né aleje a též ostatním hospodářům s ka-
lostí zdarma stromky dával. V městském
výboru byl po celý čas svého pobytu v
Blovicích. Založil spolek "Uolavan", kde
se scházeli uředníci aj. Z do měšťanské
beredy choďoval a měl všude rozhodné slo-
vo. Za něho odbíraly se knihy; tam se před-
čítaly, on pak je vykládal. Tělovětirost je-
ho získala mu všeobecnou lásku. U jeho po-
kroje a dobrotivosti svědčí toto: Kotelník
Václav Trála byl ode dávna prvním radním
a nebyl-li měšťanosta přítomen, předsedal
sám - a tak předsedal i samému p. děka-
novi. Ale Kamenický křtem říkával: "Ta-
dy poslouchám já vás - v kotelce zase vy
mne. Když k obědu bývalo něco lepšího, ča-
sto prý zavolal na svého kotelníka: "Vá-
sefe, pojedte s námi na talíř, "kolčavý".
Z několika těchto porůzných zpráv mož-
no přece poněkud představit si Vackovu
lásku k náboženství, vlasti, chudíně, ji-
ho laskavost, obětavost, neřiznost atd.
Nebylo by tedy zasluxňo a spolek krásno,
dokonale poznati tuto povahu, jejího je-
jí zasluxňé snahy a působení. Nemělo
by to býti sv. povinností podati Čechům dušev-
ní práce jeho, aby každý dobře Vacka znal."

XVII

C. 2.

Vznešená nevěsta. Salomounovy písně písní. (Dok. - Ol.)

Celý Starý Zákon byl obrazem Zákonu Nového, zakončen rouškou, kterou teprve zaslíbený Spasitel odhalil. A tak i v „písních písní“ zahaleno bylo vznešené tajemství spojení Krista, ženicha novozákonního, s nevěstou Církví svatou. Písně tak temný byl smysl písní této v Zákoně Starém, až teprve když vzešlo světlo evangelia a založena Církev svatá, čímž světu oku ve pravém objevila se světle. Sestoupil božský ženich Kristus Ježíš a spojiv božskou přirozenost svou se člověčenstvím po prvé zasnoubil se proutředně s nevěstou svou. Neboť dříve nežli Církev založena byla, Bůh Synu člověčenství bylo si zasnoubiti, aby spaso-

stem přiměřeným vykonal největší dílo lásky své, vykoupení lidské. Proto řádala tak a očekávala lidská přirozenost Vykupitele, ženicha zaslíbeného, a když se konečně objevil, po milostné a bezplatné rozmluvě s ním se zasnoubila. Hle, tot první nevěsta Kristova, nevěsta vznešená, neboť s ní božství Kristovo hypostaticky se spojilo! A jak krásně líčí zasnoubení to píseň Salomounova! Nevěsta obklopená sborem družic touží po politcích ženicha svého, touží po spojení s ním (1, 1-8), ženich chválí lepost její a ona stejnou oplácí mu řečí, plnou neжности a oddanosti. Pěj stupňuji se, až dospívá vrcholui. Levice jeho pod hlavou mou, a pravice jeho objímá mne.“ — Božství spojilo se s člověčenstvím, Syn Boží narodil se v Betlémě (1, 8-2, 7). A když dorostl Bůh-člo-

věk, ženich nebeský, vyšel, aby káral, a se všech stran hrnuly se davy, by ho poslouchaly – nevěsta Církve hledala ženicha svého: nevěsta, písně písní "hledá za doby jarní pod širým nebem svého milého (2, 8-17). Když pak přiblížila se ustanovená doba, vzdálil se Kristus z Jerusalema, aby brzy na to slavnostní svůj konal vjezd: nevěsta písně Salomounovy chodí po městě a táhne se strážců po svém milém (3, 1-5), avšak (křáken byv od apoštola svého odstraněn) nevědčným odklopen lidem kráčí na Golgothu (3, 6-11) a dokonav dílo vykupení oddívuje se nevěstě své Církvi a chválí ji písní velebnou (4, 1-5, 1)

Jakož pak Kristus se člověčenstvím a Církví sv. se spojil, tak spojuje se i se zbožnou a spravedlivou duší (5, 2-6, 3), kteráž se od ženicha milost nabírá, jež však již často pohrdá, až lítostí a pokáním opět s ženichem Kristem se opojuje, v něm si lituje a vychvaluje ho (6, 4-10). Než přichází pokušení – Amina dab lichotivými slovy všeti chce krásnou Sulamithu – nevěsta však Kristova vítězí a s ženichem svým trvale se zasnubuje.

Ku konci, písně písní krátký pak přídělen epilog s třech obrazích (8, 5, 7; 8, 8-10; 8, 11-14), v němž se druhé příoči božského ženicha, obrácení synagogy, všeobecný soud a nanebevstoupení Páně allegoricky líčí.

Takovým způsobem dr. Schäfer celou píseň písní "ve tři oddíly a epilog rozdělil, snaže se celou píseň v jeden celek

14.

a jakýsi soulad uvést. Provedl dikla⁹ něji a přesněji, co Coin. a Lapide všeobecně a historicky narnal, ve pět oddílů, píseň písní "rozdělil, a sice 1) zasnoubení Kristovo se člověčenstvím vše ním Syna Božího, a tím věrou a láskou s Církví věřících t. j. dětský věk Církve (1, 1-2, 8); 2) Církve rozšíření a vzkus (2, 8-3, 6); 3) plnost Církve a její, když na výši stála, vznešenost a dokonalost (3, 6-4, 2); 4) Církve stárnoucí (5, 2-6, 3); 5) Církve obnovení, opětne dokonalování a v nebi oslavení (6, 3-8, 14)

A Lapide vidí celý postup zasnoubení Kristova před sebou soudobně, Schäfer postupně, a Lapide ku zevnějšímu působení a stavu Církve, Schäfer ku vnitřnímu zasnoubení, ku zasnoubení mystickému žení mč. Trákdte dostupuje obapolná láska vrcholu svého, načerá mystický oen nastupuje, a proto Schäfer tři nevěsty Kristovy čili troji Kristova zasnoubení přijímá, a to: s přirozeností lidskou, s Církví viditelnou a s duší spravedlivou; a Lapide však zasnoubení čtvero má: s člověčenstvím, s Církví, s Bohorodičkou a s duší spravedlivou, ač jen dle zasnoubení s Církví píseň rozdělují. Schäfer tedy Marii Panu za vlastní nevěstu Kristovu považuje, ač připouští, že některá místa v písní přibodně ku Marii odnášeti lze. A vskutku, nejen že některé části písně Salomounovy výborně ku Marii

odnášeti se dají, ale jest i pravou nevěstou písni této, jakož krásní di Ganko: „Qua sublimioribus animabus conveniunt, eo magis Maria congruunt, non tantum accommodatione pia, sed etiam ad literam, quoniam inter sublimes et perfectas animas ipsa est et perfectissima.“ J. D. Hist. x. d. 17)

Je-li člověčenství v širším smyslu vněnou nevěstou Kristovou, jest jí rájstí též Panna Maria, z níž Kristus člověčenství své přijal, a je-li spravedlivá duše nevěstou Kristovou, jest jí i Maria, jež spravedlností svou všechny duše spravedlivé daleko převyšuje. Proto mnozí důmyslní vykládači celou „píseň písni“ o bl. Rodičce Boží vykládají, jiní aspoň jednotlivá místa k ní odnášejí. Aniž to bez důvodů činí, neboť i sama sv. Církev v liturgii své, „píseň písni“ ku označení nevýslovně veliké a tajemství plné lásky Boží k lidem, po nejvíce v hodinkách na rozličné svátky nejbl. Panny Marie, užívá, na níž, jak di Schuster, ukázala se nejvyšší láska Boží ku svým stvořením, o druhé pak strany též dokonalá láska stvoření k Bohu. Ona jest vyvolenou, v ní dokonalo se zasnoubení božství se člověčenstvím vtělením Syna Božího. 7 xove se v pravém smyslu: pokojná, dokonalá. A poněvadž při výkladu písem svatých vždy dbáti jest, v jakém smyslu sv. Církev to neb ono místo vykládá, míněni pak její k liturgie poznati lze, i s jistotou místa ona, kterých na svátky bl. Panny užívá, o ní jakožto nevěstě Kristově vykládati můžeme, neboť ne bez příčiny Církev sv. právě slovy písni této Matku Páně o-

pěvuje. A věru, jako se modrá obloha v celou krásou svou v čisté hladině jерexní obrátí, tak obrátí se i život vznešené Panny nebeské v lepe písni Salomounově. Pozoruj neposkvrněné početí její, obdivuj se její čistotě a odcí bereokvnnému, uvažuj bolesti, které snášela, a slavné nanebevzetí, jímž nade všechny svaté povýšena byla — a vše to velečným slovy a prorockým duchem předpověděno nalezněš v „píseň písni“.

„Celá jsi krásná, Maria, a poskvrny není na tobě“, píše Církev v hodinách na den neposkvrněného Početí bl. P. Marie, a moudrý Salomou v písni své: „Celá jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny není na tobě.“ Žak velečně tu tajemství neposkvrněného Početí P. Marie naznačeno! Projdi všechna století od počátku světa až na doby naše a hledej ženu, jež by byla tak bere vši poskvrny, xě by přítelkyni Salomounovou — Kristovou — kváti se mohla. Mimo Marie nenajdeš nevěsty tak dokonalé. A naryvá-li sv. Pavel církev Kristovu slavnou a neposkvrněnou, čím více kváti tak lze i Marii, jež byla nejen xě všech lidí nejslavnější a nejčistější, ale jež i anděly a svatě leskem stnosti svých daleko převyšuje, xě jux sv. Augustin co do hříchu o Marii ničeho pronášeti nechce, poněvadž jí, jež odústojněna byla požití a poroditi toho, o němž jisto jest, xě jád něho hříchu neměl, tolik milostí uděleno bylo, xě hřích kterýkoli přemoci mohla. A xě otolu její s nadšením chválí na den Očišťování jejího církev Kristova: „Jako lilie mezi

ženám: tak přítelkyně má mezi dcerami?
 Tak krásně naplnila se slova tato na Panně
 nejvěštější! U prostřed kříšného světa stála
 Rodička Boží jako jasná hvězda a čistá lilie,
 lesknouc se čistotou a cností nejvýborněj-
 šími. A přece její život pln byl největších bo-
 lestí, jež pro Syna svého vytrpěla. Kterých
 bolesti znázorňuje přece Šalomoun slovy,
 jež Církev na den Sedmi bolesti bl. P. Marie
 nevěstě Kristově do úst klade říká: „Pij-
 du ku pahrbku myrhy a ku vršku kadidlové-
 mu.“ — Maria kráčela ku pahrbku myrhy,
 když Syna svého provázela na horu Kalva-
 rii, neboť myrha Kristovo značí utrpení, a
 vystoupila ku vršku kadidlovému, když v
 mrtvých vstalého Spasitele velebila, toužíc by-
 ty spojit se s ním ku radosti věčně trvající.
 Toť ukázka jen, neboť vypoatí místa, jichž Cír-
 kev ku oslavě nejvěštější Panny užívá, a vy-

16.

ložit ji, tvořilo by knihu nemalou; i toto
 dostačí, aby se dokázalo, že i Církev Marii
 Pannu za skutečnou nevěstu písně Šalomou-
 novy má a mívala. — Tajemné tedy xanou,
 tení ženicha nebeského, Věstě Krista, se člově-
 čenstvím i s blahoslavenou Matkou Ma-
 rií, s Církví sv. a duší spravedlivou, toť o-
 na velkolepá idea Šalomounovy „písně
 písní“, jejíž hluboký význam obsahuje to, po-
 čem toužil národ izraelský, co přál si vidě-
 ti Abraham, o čem snili a Duchem svatým
 nadšeni věstili proroci, v jejíž krásách ko-
 chati se budou i věkové budoucí vážení a klu-
 bokého smyslu její jako se zlatě studnice
 nové pravdy a nové tajemství, hledající
 v ní blaženosti, o níž mluví Origenes, když
 praví: „Beatus, qui intelligit cantica et
 canit ea, sed multo beator ille, qui ca-
 nit canticum canticorum.“ (Hom. I.)

Kouzlo lesa.

(Bn.)

Dyž truchliv jsem, tož do lesů
 neprávěj, bol svůj xaneou.
 Tu v korun mocné ōumění
 se celý xal můj promění,
 jež větřík v náruč uchopí
 a v moři vzdušném utopí,
 a ptáci hned se slétají
 a píseň míru xpívají,
 že zpěvem xoučí celý les.

A volno jest mi v hrudi xas,
 mé oko patří v nebe jas,
 ba xdá se mně, xě xřídám dál,
 než nebes modrý na ovál,
 až v sídla světců blažená,
 kde radost kyne neměnná.....
 Jix já sám v xbožném prospěchu
 dík za tu božskou úlevu
 a jediný xní hájem ples.

Pater Serafin.

Časový obrázek.

(Dok. - F)

Pout v klášteře kapucinském či porcinkul-
 le bývala slavná. „Fluxba“ kde byla největ-
 ší na okrsku a kdo se s kým nesešel za ce-
 lý rok, na „porcinkuli“ sešli se do jista. Hora-
 le přicházeli v průvodech, x kraje se sembral
 lid více na zábavu a xaležitostmi světokytní.
 Bylať, porcinkule jako malý trh a na velkém
 náměstí bylo lze dostati, na si člověk pomys-
 lit. Xe v tu dobu bývá hojně okurků a horalim
 - nejvíce Němcům - jsou vxácny, bývala po mo-
 cích velká shánka, Prodávácky neumějí-
 se německy a kupci česky dorozuměli se vše-
 ljak. „Vokurka láka“ oxývalo se ze všech
 stran u upachtění cestou poutníci pochut-
 návali si xnameritě. Kapucinský koštel
 byl dnes vyzdoben, vykřášen, xě byla radost
 na něj se podívat. Ovšem byl chudý, chatrný,
 ale všude znáti čistotu, světnost. Byl plný
 hned x rána. Ostatní poutníci xoxešli se po
 chodbách. Tu a tam poklekli před obrazem,

xadivali se do těch maleb, pomodlili se.
 Pater Serafin seděl ve své chudé celle. Pi-
 mital. Na stole ležela tlustá kniha - písma
 písem. Tou starou hlavou to vířilo, xě kaž-
 dou chvíli tiskl dlaněma čelo a oko x-
 strela. Uhy u muže vxácny.

Pater Serafin připravoval se na odpoled-
 ní „loučení“.

Až k jeho oknu xamníval poutnický ruch.
 Vlhy lidstva proudily ulicemi, přátelé se
 ocházeli, známi se vítali, kupci xvali ke
 krámům, vychvalovali své xboží, tu a tam
 bylo slyšeti kolovrátek, volání „vokurka
 láka“ a křik vyvolávající u boudy, s xis-
 krajnými xvíraty. Obvyklý to poutnický
 šum po slůvkách božích. Poutníci se roze-
 šli, by poobědvali, koupili si něco „pouti“,
 dětem doma hračku, známým po obrásku
 a něco nutného pro hospodářství.
 Několik horalek v „modrých merulánkách“

s červenými rátky „na pokos“ usadilo se hned vedle kláštera na třetoníku. Když si se spo- lečného bočáčku a mařou tvarohem. Měs- lo by se rozcházelo. Chutná jim výborně. Jin- de matka nutí děti, by jedly. Ale děvče ne- chce, pochutnává si raději na ordci z per- níku a hoch strouhá mekev. Několik svobod- ně stojí pod kaštaný a jedí chleba, jako by se otydily.

Když bylo po obědi, scházely se opět pomalu poutníci. Mnozí mají domů kolik hodin ce- sty a do večera rádi by dorazili do svých příbytků. Vždyť někdo nechal doma dítě se staršími, jinde zavěšeli a hlídá jim Pánbůh.

Kostelíček se opět naplnil a na chodbách by ani jablko nepropadlo. Tůdce ranotoval „Otče, náš milý Tane“. Na karatelnu vystou- pil starý kapucín s bílým vousem, holou hlavou a čelo vráska na vrásce.

Znali ho všichni. Už jako děti dostávali od něho obrázky a teď udělovali mu co rok al- muínu. Jak se sestarál? Byl bledší než stě- na a když promluvil, selhal mu hlas a bý- val přece vyhlášeným řečníkem.

Vysvětloval dnešní poutí, děkoval jim za nás- těvu a mnoho a mnoho pěkných slov z pís- ma so. pronesl. Poslouchali jako pění.

„Mám se s vámi loučiti. Na jak dlouho? Na rok? Mnohý z vás bude do té doby pod zele- ným trávníkem, mnohého vlny světa v dale- kou cizinu zanesou. Kdo z vás cestu Tane? Já snad ba, zda se mi, že dojísta s vámi se loučím naposledy. Testaral jsem v letech, že dra moje nachýlila se, dech již popadám. Bůh mých mexi vámi, přátelé, na krátko. Nuže

na pokraji svého hrobu vzdávám Bohu nejvilejší dík za vše, čím mne v životě da- řil, obšťastňoval...“

Mexi davy propukal pláč. Takového „lou- čení“ ještě neslyšeli. „Nex musím také po- děkovati vám, drahé ovečky, že jste nás po- tolik let živili. Nebyli vás, zahynuli bychom hladem. Víte, co to je ve válce vyhladovění? Obklíčí město, tvrz, sevrou ji ze všech stran, ať není v městě sousta chleba, ať umí- rají v tvrzí hladem a vdati se musojí na milost a nemilost. Z my jsme obklíčeni by- li, i nás chtěli vyhladověti. Tam ty boha- té statky v dolině byly naše, naším ma- jetkem, my na ně měli právo svaté. Bůhem učinili jsme slib doživotní chudoby, ale ona se to špatně řije o hladu, v nouzi nej- větší. Proto jsme se obdrželi k vám, drazí, a pochodili jsme dobře. Nám vrali stat- ky, jmění, nás oloupili o vše, ba i ten poklad kostelní vyrvědli, ale poklad ord- ci vašich nám zůstal nedotknut. Vy jste nás živili, když odtřiceni jsme byli ze svého, proto děkuji vám za vše a mo- dlím se, modliti se budu za vás, aby Bůh porůznom polím vašim, aby úrodou daril na- le vaše. Loučím se snad s vámi dnes na po- sled. Sešedivěl jsem s prací na vinici Tá- ně a proto čekám s radostí odloučení duše od těla. Tam na výsostech ohledáme se o- pět před trůnem Nejvyššího. Amen.“

Poutníci plakali a ani zpívati nemohli. To bylo „loučení“ od ordce k ordci. Když stanuli na kopci, odkud bylo viděti boha- tou krajinu s vesnicemi a mnohými dvo-

ry a z druhé strany sedí xdi kapucinského kláštera, radívali se do toho světa a v hlavách jim kolovaly myšlenky rozličné.

"Je-li pak to po pravou vráti někomu se stole chléb a řici: . . . Ydi po řebrotě." "

Kdyby byl chodil pater Serapin s almušníkem, byli by dostali, xě by neunesli darů a polovice vernický. Ale nešli, nepřišli již nikdy více. Marně čekaly děti, xkoušky u kaplicky již nebylo. Když opět nadešla „porcinka kule“, přišly davy poutníků, ptaly se po pateru Serapinovi, dano jim však za odpověď, xě již půl roku odpočívá v chladném hrobě.

Obráz Panny Marie „Písecké.“

(Bd.)

 Právě poboční lodi děkanského chrámu Páně v Písku stojí oltář se starožitným obrazem Panny Marie „Písecké.“ Obraz ten, dle úsudku Bernarda Grübera, jest dílem slavného vlásockého malíře Tomasa da Mutina, který vynikl v letech 1333-36 a pracoval po nějaký čas pro českého krále a německého císaře Karla IV. Obraz jeho náleží k nejzdařilejším svého času. Panna Maria s Ježíškem malována jest na dřevě ve zlaté pídi, a ač jest litovati, xě opravou nedovedného malíře obraz poněkud potažen jest, zachovaly se přece milostné obličejy Panny Marie a Ježíška divnou prozřetelností boží ve své původní kráse.

Obraz tento náležel původně jistěmu Causaliovi, který byl zpěvákem v klášteře benediktinském v Praze. Týž procházel se jednou v

^{19.} Kapucínům dostalo se nepatrné podpory od knížete a proto přestali choditi po vesnicích „obtěžovati dobré lidi.“

Vždyť chléb vyřebraný, třeba byl xě redce dopřán, hořkne v ústech a olza mnohá jej xavlaží. Opět byla slavná „porcinka le“ a vůdce po loučení pomodlil se za patera Serapina, „vesnického“ kapucína.

Obrázky, které rozdával posledně, schoval si každý na památku a začasté utkvělo oko na slověch: „Obětuj se mi a nalezněš u mne vždy milosrdenství a pokoj.“

xahradě klášterní a určil ve xdi otvor, vřida, xě jest xed duta, odstavil několik cihel a nalexl za nimi zmíněný obraz.

Pln radosti donesl jej svému představenému knězi, u něhož obraz xštal až Causalius x tráhy do Písku za syndikusa odešel, pro žluďstní milost a upomínku vyřádal si totiž obraz a vzal jej s sebou. Až do své smrti velikým byl obrazu toho stitelem. Umíraje poslední vůlí daroval jej kostelu píseckému a vyxnal, xě mnohých dobrodiní Matkou Boží milostivou, v tomto obraze stěnou od Boha dosáhl. Obyvatelé písečtí často v dobách xlych a bouřlivých s důvěrou k obrazu Rodičky Boží se utíkali, a ona jich nikdy nepouštěla, xřejným toho důkazem jest rok 1741. Tehdáž obradilo Písek a celé okolí armáda francouzsko-bavorská,

kteří velitel maršál Brogio. Proti němu přitáhlo v měsíci prosinci t. r. vojsko rakouské pod velením generála z Lobkovic a rozlohis. se se na straně jich, začalo střílet na města a chystati se k útoku. Písečtí báli se, že město zahyne, i utekli se v tak patrném nebezpečí k Rodičce Boží, zvolili ji sobě ochrannou a slíbili, že vyprosí-li jim u „nejmilostivějšího synáčka svého milost“ a vysvobodí-li je z nebezpečí a strachu, že „k“ za to každoročně povinnou vděčnou veřejnou pobožností prokázatí chtějí.

A skutečně Matka Boží prosby jejich vyslyšela. Druhého dne ustoupila rakouská armáda k Budějovicům. Písečtí byli sice ještě více nežli půl roku pod francouzským břemenem, konečně však vysvobození jsou. Dne 8. června r. 1742., kdy francouzská posádka v Tisku od císařských náhle byla přepadena a v takový zmatek uvedena, že se jen rychlým útekem z města zachrániti mohla. Na památku tak šťastného osvobození města od Francouzů obnovili r. 1744. Písečtí svůj slib a vyslali dva členy městské rady k mistřimu děkanovi, tehda Ledeckému, by mu oznámili, že někteří z předních rad v době válečné o pomoc se utkali k Matce Boží a volají, že milostivému

20.

obrazu jejímu, který se v děkanském kostele na sklem chová, a kterak slib učinili, že, zachráněno-li bude město, vládní pobožností Matku Boží v obraze tom chtějí stát. A jento jsou přesvědčeni, že jenom na přimluvu Matky Boží město zachováno bylo, že prosí, aby každého roku v ten čas s krasnými processy k větší chvále Rodičky Boží se ohlašovalo a město „Te Deum“ se zpívalo. Ma radu děkanovu nařídala městská rada u pražské komstorské a když tato svolila, konala se slavnost ponejprv r. 1744.

Na zvuky polnic, trub a bubnů nesli radostné milostný obraz pod nebesy k nově postavené soše Panny Marie na malém náměstí, a po dokonání slavnosti vrátilo se processí do děkanského chrámu Páně, kde po kázání sloužena byla první votivní mše svatá. Potom rozdávala se „potřebným a chudým“ almužna (2xl) z obecného důchodu. Toho roku (r. 1744.) zřízen byl také nový oltář, a na něm nasazen byl k veřejnému uctění milostný obraz Panny Marie, kdež posud se nalézá. A jako tehdaž ponejprv, tak až po dnes koná se slavnost ta jen zě a k ní časem přidružila též odpolední národní slavnost, vůbec „městskou slavností“ zvaná.

Křesťanství a moderní svět.

(Br.)

do přemýšleje po první věci přitáhne báda, kdo nestane na povrchu

„ Jest-li zě vás sočt nenávidí, věste, žeť mě prvé než vás v nenávisti měl“ (Jan 16, 18) minivém, ohledá, že podstata a základ velkých boží duševních doby naší ja-

Koť i doby nedávno minulé, jest vxpoua pu-
te náboženství, Křistu, církvi. Toť známou,
moderního světa."

Ve všech oborech veřejného života, náboženstvem,
i mravním, politickém i sociálním, skýtá se
plno otázek a ještě víc odpovědí na otázky
tyto, zmatených odpovědí, mnohdy i nejas-
ných; všude mnoho dělníků, mnoho stavitelů,
dilo však nepokračuje, stavby nepřibývá, je-
to hádka a zmatek den ode dne vxxuostá.

Tak vybřednouti z té směřice náborů, z toho
bludiště pojmu? Kť byť v čas poznalo a vy-
jasnilo, že náborý "moderního" světa nejsou
křesťanskými, že náboženství křesťanské de-
je jimi napadáno, náboženství, jež jedinou
jest cestou spasonosnou. Marny a lichy jsou
výtácky "moderních" vxdělanců, že totiž ná-
boženství a otázky časové jímž se tak pil-
ně zabývají, ničeho společného nemají; toť
pouhé lákadlo, jímž vábí lid do svého tábo-
ru. Náboženství jest základ všech časových
otázek, člověk v životě náboženském a ostat-
ním jest jeden, náboženství zasahuje všude,
slova sv. Pavla "neboť v Ném živi jsme, a hýlá-
me se, i tvoříme" (Skut. Ap. 17, 28) xřejmě tomu na-
svědčují. Náboženství tvoří střed člověka, ve
středě pak určuje se všechny okresek myšlenek
a citův. Říkáme tak často, že náboženství ve-
cí srdce jest, a zdať není středem všeho vní-
ního života člověkovu srdce? Srdce cítí, srd-
ce dává vznik myšlenkám, srdce hýbá vůlí; v
srdci-li tedy náboženství bytuje, bytuje v stře-
du celého bytí našeho, celé úroby naší. Než ne-
toliko u středu jednotlivce má náboženství
srdlo své, ono jest zároveň středem veškeré =

21.

ho života společenského. Tomu ovšem, mo-
derní "ověš, jak sverhu jsme už xminili, ne-
dává, jelikoť je považuje za xalčitost sou-
kromou, za xalčitost jednotlivcovu. Nepla-
tí tedy o celku, co platí o jednotlivci, o část?
Klamou a oálí sebe, kdo praví: ne. Dějiny
dokazují xřejmě a jasně, že, kdykoli nábo-
ženství bylo xměněno, xměněna též společ-
nost. Ba tiť, kteří popírají, že nábožen-
ství středem jest vší společnosti, kteří lho-
stejnosti ku všemu náboženství se vychlou-
bají a vyndějí, tiť, nemohou odolati, by
neobrátili se otázkami náboženskými; za-
bývají se jimi. A což xici jest nám o veřej-
ném, společném citu, jenž nikdy tak nadřem
nebývá, jako když se o náboženství jedná;
nikdy nevrplanou dvě strany proti sobě
tak ohnivě, jako když příčina xortbrojí a bo-
ji náboženská jest; nejxuvivější a nejdes-
nější jsou války, do nichž vdsěn a fanatis-
mus náboženský se mísí, války svak. To
vše však dokazuje, že náboženství xakot-
veno jest též ve středě celé společnosti
lidské a netoliko v jednotlivci.

Vešitna jest tudíž práce těch, kdo snají
se církev veřejně platnosti zbaviti, x ní
xalčitost jen soukromou učiniti, jíž by
stát zcela pomijel. Toho nedovedou, toť
nemožno, mocného vlivu náboženství na
mravy a veřejné mínění nernicií nikdy.
Blaze tam, tiťkrátě blaze, kde veške-
ré otázky dle toho se řeší a posuzují, v ja-
kém poměru ku Bohu, ku Křistu stojí. Ve-
levýnamna jsou slova sv. Pavla: "Nebo
xádný nemůže jiného xákladu položití ni-

mo ten, kterýž položen jest, Iexis "Christus,"^{22.} jež pronesl mluvě o xbudování církve, která však rozšířiti lze na vše, co ve světě se děje a jest. Neboť jako Kristus jediný jest základem, na němž vystavena jest církev svatá, xě ani brány nekelné jí nepřemohou, tak jest Bůh základem všech věcí, všeho života a bytí a jiného základu nelze položit; od Něho-li se počíná, lze se vždy blahých účinků nadíti.

Pravdy té vědomo si bylo pokolení lidské po všechny časy. Nechoda a různé názory byly ovšem o Bohu a Jeho bytosti, přes to však držali všichni tomie, xě bez Boha není stát možen. Aristoteles, veleduch staré doby, praví, xě bohopocta jest jeden ze šesti základů, které mohutnou stavbu státu neov. Znameníta jsou též slova Cicéronova: *"In specie autem ficta simulationis, sicut reliquae virtutes, item pietas inesse non potest, cum qua simul sanctitatem et religionem tolli necesse est, quibus sublati perturbatio vite sequitur et magna confusio, atque haud scio an pietate adversus deos sublata fides etiam et societas generis humani et una excellentissima virtus, iustitia, tolletur."* (De natura deor. 13)

Xě o tomtož přesvědčeno bylo lidstvo i ve stoletích křesťanských, netřeba dokládati; nasvědčuje tomu mimo skutečnost též výrok Washingtonův: "Náboženství a mravnost jsou nezbytné podpory veřejného blahobytu. Těklem vlasti své není, kdo tyto mohutné pilíře hlaha lidského podkopává."

Vychloutá-li se, moderní "svět svými lidumilnými ideami a podniky, zdaž nechluví se ovocem křesťanství? Křesťanství, církev ne-

bojuje proti lidumilným ideám, byt od nepřítel její pochodily, oxyzva se jen tam, kde ide i oněch se xneuzívá. Nebyla to revoluce teprva, jež svobodu, rovnost, bratrství všech vyhlásila, ideje ty vzaty jsou x lina církve Kristovy, x církev počly, církev je pěstovala hned od začátku svého, ovšem ve smyslu pravém. Víme jen, jak šťastně podařilo se věrným sluhům církve zlomit pouta děsného otroctví pohanského, xenu pohdanou vnést. "Moderní" hlasatelé svobody, rovnosti a bratrství snaží se ovšem též všem pomoci, nepomáhají však nikomu, leč sobě samým. Církev za pravdou se neov, neutlačuje ni věd, jako ji nepravě vytýkáno, ba s radostí upřímnou vítá všeliký pokrok ve vědě, jen když pravý jest. Kdekoli xarovitlo světle spasné nauky Kristovy, všude sdělán stánek a útluk vědy, všude vzděláváno lidstvo, všude pěstován a šlechtěn duch, aby hlouběji vniknouti mohl ve věru jemu hlásanou, by novými obohatiti se mohl vědomostmi a pak tím mocněji diviti se velebnému dílu Tvůrce.

Swobodu přinesši neovpříd se církev pokroku u svobodě této, jakož ani pokroku v životě společenském, v životě sociálním. Čím více podaří se xmnítni jařmo, pod nimž chudina stěná, tím více pletá maska, nás všech, ov. církev, která po všechny časy starostlivě pečuje o děti své chudé, nesetřítí nákladu, nesetřítí výdaje.

Pokračovati snaží se tedy církev, pokroku si hledí a odporuje li pokroku, moderní =

ho světa, činí jen proto tak, že nechce chá-
ti; neboť lež by to byla zvůli pokrokem lež, klíč,
nepravost, bezohrnost. Církev jest přítelkyní
světa a lidstva, nikoli nepřítelkyní; ona milu-
je i své nepřátele, nárůstující příkladu Bož-
ského zakladatele svého. Ať si bouří proti
ní „moderní“ vzdělanci jakkolivě, ať si tvrdí
užalivě, že víra, jakou řáda, předkládá je
člověku několik pravd základních, že víra o-
na slepa jest, nerozumna, církev neustává mi-
lovati xbloudilých těch ovci.

Než ktera se stalo, že rást lidstva, již „moder-
ní“ svět reprezentuje, na křesťanství, na cír-
kev tak zanevřela? Hlavně v polovici minulé-
ho století všeobecný nastal obrat ve světe du-
ševním. V Anglii počal, odtud šel se do Fran-
cie, Německa a dále na východ v různých si-
ce podobách, ve stejné však podstatě; z křesťan-
ství se vymaniti, bylo helem společným. Na-
dešla doba osvěty, doba osvícenosti. Toim, co
na pokolení lidské tradici po dlouhé už časy
bylo přecházelo, pohrdalo se, nový, humanitní, pří-
rodě přiměřený věk měl se zacítiti, idea vyřeho,
všeobecného, mezi náboženských a národních
nerozdílného člověčenství, jakož i idea stavu či-
ně přirozeného hýbala tehdejší svět. Obě
tyto ideje jako ve spolek vešly mezi sebou a
staly se základem nového evangelia, jež s
nadšením nevyzpytným vítáno jest, ježto za-
přáno jimi pozitivního křesťanství, zjevení nad-
přirozeného, vysší moci nad námi stojící, což
vše ducha nevázaného tak často bylo xperko-
ovalo. Z onoho hnutí, z oně snahy po novém
vzdělání a osvícenosti vzešla trojí nauka, tro-
jí světa pojímání: rationalismus, pantheis-

23.

mus, materialismus. Každá z těchto tří
soustav jest náboženského a nábožensko-po-
litického druhu, každá z nich řeší otázku
o bytosti nejvyšší, stanoví poměry mezi ní
a světem vyvozují z něho zákoně soustě-
ky pro život, různé jeho potřeby a poměry.
V tom, že zjevení nadpřirozené popírají, oná-
ší se i rationalismus i pantheismus i ma-
terialismus; rationalismus vřak dosud ne-
uťočí na Boha, nechává ho mimo svět, jenž
stvořen bys sám svým náem jest, svými
zákony se řídí; pantheismus uchvacuje Bo-
ha ve svět a hlásá, že Bůh jest životem a
rozumem světa, že svět jest bohem; mate-
rialismus pak výhošť dávaje všemu objek-
tivnímu rozumu, považuje jej za pouhou
fantasii a praví, že jen příroda ve smyslné
ově skutečnosti jest bytost reální, bytost
nejvyšší. Znenáhly, jak chronologický tak
logický vývoj těchto tří soustav dobře vy-
jádřil mater. Ludvík Feuerbach řka: „Bůh
byl první mou myšlenkou, rozum druhou,
člověk, t.j. člověk smyslný a přirozená je-
ho bytost, třetí.“ Hluběji nežli ke hmotě
nemix se člověk snížiti, lečby za „ničím“
jako moderní pessimisté se nestl. Namítá-
li se stoupencům zmíněných tří soustav,
„moderním“ to vzdělcům, že nemají nor-
my, již by se řídili, volají máme „normu“,
máme pravidlo; rationalista dí: „nejvyš-
ší normou všech věcí jest rozumné myšle-
ní a chťení jednotlivého člověka, jež neob-
violo jest od zjevení nadpřirozeného a vše-
líké vyšší moci“; pantheista praví: „nej-
vyšší a absolutní pravidlo jest všeobec-

ný rozum, od něhož jednotlivce závisí; materialista konečně tvrdí: „nejvyšším zákonem jest toto pozemské, smyslné bytí, nám všem společné, vůle tedy společná veškerého člověčenstva, již přísluší řídit a spravovat život všech.“

Z toho vidno, že „moderní“ svět názory racionalistickými, pantheistickými, materialistickými přestěný Bohem a zjevením Božím zcela pohrdá, něco „přirozeného“ na místo jeho stavě, budí to již přirozený rozum jednotlivce nebo veškerenstva, budí přirozený rozum a vůle všech jednotlivců. Z toho zároveň zjevně, proč

tmářství a pošetilost vytyká všem, kdo jeho hlasu neposlouchají, jím sváděti se nedají.

Konec, kam by na cestě kapočské lidstvo dospělo, byl by zkáza a směřice dešná.

Nuže necht' nedává se klamati lid od geniův, již „proti pravdě se vzpírají“, (Lušil) necht' neposlouchá oněch překopníků pokroku, necht' nepropíjíce jim sil svých k účelům nekalým; vždyť jen jedna cesta jest pravá, cesta to, již nám Kristus ukázal a po níž bezpečně a jistě svatá církev nás vede.

Provolání.

Na posvátném Velehradě usneseno, aby k 1000 letému jubileu úmrtí sv. Methoděje vydáno bylo „Album bohoslovců českoslovanských“, do něhož před jinými přijmou se práce, jež odnášejí se k myšlence Cyrillo-Methodějské. Bratři! Čas plyne tokem chvatným, rok za rokem kvapí, a než se nadějeme, nadejde památný rok 1885. Líbili jsme, že přispějeme k oslavě a uctění sv. Apoštolů slovan, nuže ať vyniknou práce naše cenou a krásou, aby se staly ozdobou, jež hodná světců našich. Za tím účelem se nejdříve třeba k dílu ruce přiložit, aby bylo ještě času na pilování a tlacení. Chudě tedy do práce! —

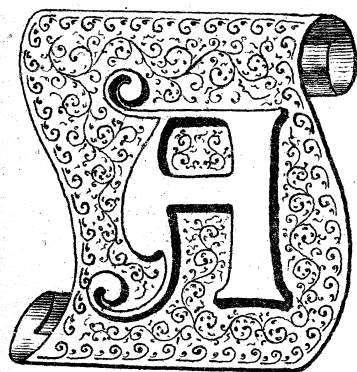
Tině usnesení stalo se za tím účelem, aby se horlivěji pracovalo v oboru theologie, jednak aby se utužila vzájemnost a láska mezi všemi bohoslovci českoslov. Tím doslovně takto: 1) Vypisují se jednotlivé listy jednoty ceny za nejlepší práce theol. Vypořádání cen bude uveřejňováno v „Museu“. Požadavky již při vypisání se dají, budtež podrobně udány. Tak n.př. ze kterého odvětví bohosloví práce byti má, jak dlouhá atd. 2) Ceny vypisuje v „Museu“ předseda jménem jednoty, která cenu dává hodlá. 3) Vypisování ceny děje se od jednotlivých jednot po pořádku, ne však aby jedna jednot stála ceny vypisovala. 4) Velikost ceny závisí na poměrech peněz — níže a libovůli. 5) Radno hlásiti se o ceny vypisované bude dáno všem členům list. boh. jednot na Moravě a v Čechách. 6) Práce, kterou se někde o cenu ucházeti chce, odevzdá se předsedovi list. jed. semináře, v němž se nachází. Práce jest kapečována, keštem opatřena a navštívenka nes list se jménem piratelovým jsou přiloženy. 7) Předseda jed. prási, jak ji dostal, před jednotu, která cenu vypisovala, odečte bez udání jména piratelova. Oba předsedové zachovají mlčení. 8) Když lhůta konkurenční vypršela a práce se sešly, volí výbor jednoty tři censory, již ve věcech theol. rozhodovati jsou schopni. Ze jejich úsudku práce, která se vůbec nehodí, odloží se stranou. Práce dobré odevzdá jí se předsedovi, jenž požádá některého osvědčeného theologa n.př. ze storu presb., aby o pracích laskavě úsudkem pronesl a která jest nejlepší rozhodl. 9) Práce, která se nehodí, odečtou se zpět aniž se obálka otevře. 10) Práce cenou posvězená: Kristus má majetkem jednoty, jež cenu vypisovala a někde se uveřejní. Cena s produktem nejvyššího cenotvora kašle se před jednotu, jenž práci zastal anebo přímě pirateli. 11) Konec cena udělena byla v „Museu“ se uveřejní. Byl by poštovní plat uhraděn.

Ke smyslu rozhodnutí tohoto vypisuje „brněnská Růže Lušilova“ cenu dvou dukátů za nejlepší práci o thematic „Přímát a slov. ap. sv. Cyrill a Methoděj“. Dogmaticko-historická studie. Prameny budtež svědomitě udány. Lhůta do 15. března r. 1883.

O nelogičnosti důkazů materialistických.

(I.)

Amos Komencký sešlého jsa věku a uvrutně zmltán byv pohromami světa i vlastního života v ničem ne naléhal útočisti nechtěl v samém P. Bohu a v písmě svatém; čím bolestněji dolehalo na něho neštěstí, tím horlivěji důvěřoval se v tak jemnou prozívatelnost božskou spatřuje ve všem moudrě boží řízení. Tím jsa veden na nadpřirozena měl vidění tři osob, kterážto vidění se nyní vysvětlují theorií magnetismu živočišného, uvěřil v ně a uvolil se přeloučiti je na latinu,

když mu trestem božím vyhrožovali, nebude-li chtíti to učiniti. Proti jeho vůli rozšířila se kniha o těchto viděních, *Luce in tenebris* 'roaně, a dala podnět mnohým jeho nepřátelům, aby ho osočovali jakožto člověka bláznivého, ošemetného, lotivého, otátlu nebezpečného atd. Opravedlniti chtěje poněkud Komenckého Palacký připomíná k události této: „Duch tehdejšího věku byl pravý opak nynějšího; ana tehdejší panovala přílišná víra čili pověra, mysl lidokou všelijak sálící, nyní však nedostatek ve víře čili nevěra, duši a city vysušující; já myslím, kdybychom mezi oběma rozumně voliti měli, že pro první bez rozpaků bychom sáhnouti mohli.“

26
Tím ovšem neochvaluje pověry, ale pro-
hledá ku následkům nevěry, duši a city
vysušující, a přednost dává pověře, jejíž
následky nejsou tak záhubny a zka-
nosny. Než kdyby nevěra na pravdě se za-
kládala, a víra v Boha, ve spasení po sm-
ti byla pouhým výmyslem, musili bychom
si dáti líbiti i smutné následky nevěry:
pravda musí zůstati pravdou, ať jest
příjemná ať nepřijemná. Materialismus
chce nás vyvésti z bludu, zbaviti nás ne-
rozumné víry, a přivésti k osvětě, ku pra-
dě čisté a nekalané. K tomu poukazuje
materialista Cotta, an di: „Zkušební zkoumá-
ní přírody musí pravdu povědět, ať jest dle
pojmu lidských logickou ať nedůslednou,
ať rozumnou ať zprordilou.“ Mění tudíž ma-
terialismus svou nauku dolišovati pravda-
mi logickými i nedůslednými, rozumnými i
zprordilými. Než rádi bychom věděli, jaké jsou
pravdy nedůsledné a zprordilé, samovolně
jest, že nemůže býti logickým, co nedůsledno
jest, a rozumným, co zprordilo jest. Z rozrů-
vá podle toho Cotta pravdy logické a nero-
zumné, rozumné a nerozumné. Pravda však,
má-li býti pravdou, shodovati se musí se zá-
kony logického myšlení aniz smí se přiči-
ti rozumu, co zákonem logickým odporuje
a rozumu, jest nepravdivo. Proto Cottovo zko-
máné přírody musí povědět pravdu pravdi-
vou i nepravdivou. Takovéto zásady pevně
se drží přece materialismus, logičnosti a pra-
divosti důvodů svých, kterými nauky své
dotvrzuje a opošťatňuje, nic nedbaje, což
několika řádky ukázati chce protibuje na-

uky jednotlivé a na zdánlivost a neprav-
divost hmotářských důkazů poukazuje.

Základem všeho zjevení jest vě-
ta pronesená na prvním místě písma sv.
Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi; rov-
něž základem nauky hmotářské jest člá-
nek oné věty odporující, o věčné totiz hms-
tě spojené nerozlučně se silami. Jest na-
uka materialistická: „Ve přírodě jsou toli-
ko hmota a síly, které nerozlučně se hms-
tou jsou sloučeny, kdyžte hmota bez jistých
sil a síly bez jisté hmoty mysliti se neda-
jí; protož hmota dle svého bytí nemohla ro-
zostati ani učiněna býti. Neboť kdyby byla
učiněna, nevyhnutelně předpokládala
by se síla na hmotě nezávísle, která by ji
učinila. Síly však mimo hmotu není, pro-
čez se neda ani mysliti, aby hmota silou
nějakou způsobena byla. Protož jest hmo-
ta se silami nestvořena, věčná.“ -

Že si materialismus odporuje, seznáme z
toho: Hmota i dle materialistů sestává
z atomů; spojováním jednoho atomu s
druhým vyvinula se hmota; z toho vychá-
zí na jevo, že atomy se vzájemně podmiňu-
jí, což připouštějí i tvrdí materialisté; než,
jak se zdá, nevědí při tom všem, že dva a-
tomy sebe podmiňovati a zároveň podmi-
něnými býti nemohou. Podmínka totiž mu-
sí dříve býti než věc podmíněná, jestliž
podmínka příčinou podmíněnosti; proč-
vadž však dva atomy se podmiňují zá-
roveň, musí každý z nich býti dříve, než
byl, což jest nerozum. Nemůže tudíž příči-
na vzájemné podmíněnosti býti v atomech

samých, nybř mimo ně, v bytosti samojedinečné, nepodmíněné, která jest jen sebe a příčinou všeho, co jest: v Bohu. Síly tudíž nejsou se hmotou tak nerozlučně sloučené, jak se domnívá materialismus.

Že hmota není věčná, dokazují materialisté sami pravice, že svět se nenáhlou vyvíjel. Rozvoj však předpokládá jakýsi pořádek i konec. Věčno však jest, co nemá ani počátku ani konce, věčnost nerozrývá ani minulosti ani budoucnosti jsouc ustavičnou přítomností. Odporuje-li rozvoj věčnosti, pak nemůže být ani rozvoj věčného.

Někteří chtějí se této nekonečnosti vyhnouti. Ti tvrdí, že svět se nenáhlou vyvíjel ^{že} ~~je~~ od věčnosti takovým, jakým nyní jest. "Avšak, incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim", protože pohyb nemůže být bezpočátečním a počet oběhů těles nebeských nekonečným. Nebeská tělesa pohybují se určitými dráhami. Je-li svět věčný, musí tento pohyb být bez počátku. Bez nárazu prvotného vůči hmotě do pohybu dostat se nemohla, první náraz nutně kdysi se stal, pohyb vzal počátek a není věčný. — Kromě toho dráhy nebeských těles dají se počítati; kdyby svět byl věčným, počet těchto dráh musil by být nekonečný. Co se dá čítati, není nekonečným, počtu není nekonečného a tudíž ani svět věčného. Protikladů v nauce materialistů plno, ať už se svět vyvíjel nenáhlou přirozeným během, ať jest od věčnosti takovým jako nyní. S podobnými důvody setkáváme se i v další nauce.

Učid materialismus: "Všecky věci, jež ve světě

spatřujeme, jsou následkem působení síly ve hmotě věčné. V povstal svět ^{svět} ~~svět~~ dle jedné náhody, dle jiných nutností slepou." Tak daleko materialismus dospěl v poblouzení, ukazuje jeho náhoda. Na jednom místě slyšeti nauku o nezměnitelných zákonech věčných síl, na jiném místě vzníkl svět náhodou, všelikou zákoností vylučující. Že toho sporu materialisté mnozí viděti nechťejí, děje se náhodou, která jim velice přejí nezapomněvši obdariti je morkem, aby mohli pozorovati moudu její řízení. Kolik to bylo šťastných náhod od spojení prvotních atomů oné ohromné masy skutečné, se které se vyvinula tělesa nebeská, až do vývoje prvotního živočicha kde na zemi, kolik to šťastných náhod byla třeba, aby povstal laď a souměrnost a neladu, pořádek a nepořádek, vědomí a nevědomí? Těnovadě náhoda pro nás tolik dobrého vykonala a vše krásně opřádala, nesmírně litovati musíme, že náhodou nešťastnou nastala zákonitost, a náhoda z jisté světové vytlacena byla. Nyní o náhodě takové mluviti nelze, teď platí zákonitost, neboť jak praví přímá sv. : všechno Stvořitel .. opřádá dle míry, počtu a váhy. K takovému pořádku zákonitému, úžas vztahujícímu, řízení máje Hardtmann navrhl náhodou, a za příčinu světového vývoje položil nevědomou sílu. Tato nevědomá síla nastupuje Boha, a Bůh takový jest velice pohodlný. On vše pořádá, nic neví... a svědomí má pokoj. Ale pravý materialista třpěti nesmí nijak, aby se Bůh nějak

na tento svět vloudil, a proto obořil se na Harättmanna Strauss a pravi: „Mám není svět řízen od nejvyššího rozumu, ale k dosažení nejvyššího rozumu.“ V důmyslné této větě jako přirapoměl, že je-li něco řízeno, že musí být ten, kdo to řídil, není-li od nikoho

28 řízen, není řízen ani k dosažení nejvyššího rozumu, protože ho není. —
 Je však z druhé strany ani slepou nutností ve světnici se nedeje, protože k účelnosti taková příčina jest nedostatečná, uxná každý. Lepší nutnost odporuje také svobodné vůli. (Pokrač.)

Na památku.

(Časový obrázek. P.)

Vdova Klimšová přerovnávala si prádlo ve veliké koši. Přesouvání truhle. Víko bylo pevně plechem pobito a konce dlouhých ranků „ceráty“ rozsvětleny. Po stranách tulipánů kytice a v předstředí květy moravských i nemořných síla ohromná.

Truhla ta, na kulatých nožkách postavená, byla také věnem vdovy Klimšové. Dobrých tomu pět a třicet let, co ji byl truhlář v Borovanech z dobového dřeva urobil.

Klimšová probírala kousek prádla za kousem, přetěpala každý rukou a skládala stejné ke stejnému na hromadu. Potřebovalo to už dávno takového „profouknutí“. Vdova neměla mnohý kus šatu na sobě deset, dvacet let, od smrti muže svého navykla si chodit v černé sukni, tištěnce a popelavé „angrote“.

Probírání to ve starém a rámovním prádle tudilo ve vdově rozličné myšlenky, rozličné povítky. Tady ležely ještě pěkně vyřované šátky, jež nosovala ještě jako „svobodnice“ do kostky na pouť, k muzikám, do nichž zastřekovala kytice a květin. Na jednom ležel dosud lístek

Snad z doby tak dlouhé, tak dávno? Pak vřala do ruky šaty. Kašotěly. Byly z čistého hedvábí – šat svatební. Také tu vřaly mince kmidly tou vráskovanou hlavou? Snad slastně, neboť se vdova pousmála. Tak by ne? Na vesnici říkají, že každý si krade za svého života vrácen, když se narodí, ženě nebo vdává a když se světem se loučí. Svátba však je to nejhlavnější.

Tak vytáhla malý kmitk, byl to hedbavný šátek, jež nosil nebožtík muž na kuku.

Koupila mu ho ještě za svobodna – koledu. Šel dva nenoké šajnu.

Klimšová se zamyslela, ustala v přebírání a zahleděla se, Bůh ví kam. O jednu vrásku naskočilo jí na čele více. Také již v šesté dvě leta. Taký to byl dobaček, jak se snášeli dobře, klivým slovem, špatným pohledem si neukřivdili! Zapadly trudy na rakev, mnohou solavila olka – a Josefa nebylo. Ted už jest na pravdě boží. Vdova se vytrhla a přebírala dále. Vřala do ruky kus plátna bílého jako kment a přetněného jako hedvábí.

„To bude na rubáš“, káseřala, „nebožtík muž měl jednu polovici“, pravila vdova

s takovou odevzdáností, s takovou resignací, jakou máti máje jenom člověk skálopevné víry, člověk s jistotou, že řekne „spravedlivě, počestně, střílivě.“ Mnohý chodí po peknech na půdi dvacet let, snad každý den několikrát a táčeme-li se ho, nač má to dříve, odpoví klidně: „na rakve.“ Není nad čisté svědomí!

Na dne památné truhly bylo několik kusů ků dětského šatu. A jaké to byly šatečky! He pěkného sametu s červenými pruhy — pro parádu. Ležely tedy snad hodně dlouho a jak se zdálo, majitel dlouho se jim nestěšil. Byly jako nové. Klimšová se jich ani nedotkla. Nějak se jí udělalo na nic, podepřela hlavu, sedla si na roh truhly a proud slz vyhrknul jí z očí. Mluvíme se — z jedináčka tady šaty — na památku. Jedineho měli a ještě ho ztratili. Co to bylo radosti, jaký ples, když se jim narodil malý Ferdáček? A co, když poprvé vyřval slůvko „tata — mama“, co tenkrát bylo u Klimšů za slavnost! Ale již se tak stává, že, čemu se nejvíce radujeme, to nás brzy zasmuší, koho nejvíce milujeme, nejdříve se s ním loučíme, nejdříve ho ztrácíme. Tak u Klimšů. Strojili synáčka jako prince, chtěli ho dáti oycbovati co nejlépe, vzdělati, — vždyť měli statku dost a dost a Ferda byl jedináčkem. Ale člověk miní a Pánbůk mění. Klimšů princ onemocněl, vzali doktora, nic na plat, Ferdáčka položili do rakve rukami ozdobené a na hrob mu postavili kameného andělka z pískovce s pozlaceným nápisem: „Spí klidně, drahý Ferdáčku!“

Klimšová dosud plakala na miláčka se rozpominají. Někdo otevřel dvéře. Ohlédla se. Na prahu stál chlapec asi čtyřletý v otkhaném šatě, jako by jej byly vrány rozklovaly. Byl bledý, suché tváře, modrých očí, měl plavé vlasy a třásl se zimou. Tot va bylo slyšeti: „Řekni prosím za svatou almužnu.“

„Odkud jsi?“ táhala se panimáma.
„Z Borovan, z horního konce.“

„Máš otce?“

„Nemám.“

„Máš matku?“

„Nemám.“

„U koho tedy bydlíš?“

„U tetičky v pardebně.“

Klimšová se zamyslela. Pamatuje se na přičinlivé nádeníky z horního konce, uměli brzo po sobě, žena po svém manželovi. „Zanechali sirotka — chlapce.“

„Hoch se třásl a prohlížel kupy prádla a šatů. Takřek tolik a tak krásného neviděl!“

„Pojd' sem!“ velela Klimšová a sirotek táhlivě se přiblížil ke truhle. Nahlédl očkem do ní a ootva raděšel obvyklé, ať spatřívá tak krásný oblek na dně. Vdova svolkla chlapce, vzala šatečky a oblekla udivného sirotka ve krásný, na památku schovaný šat. Byl celý nový, ale také všecek udiven, podešen. Stál jako loutka, jako divný panák, již kejší ovčí šatem, na prodej vystaveným.

„Celý Ferdáček!“ zvolala vdova a zavrčí hocha na klín táhala se, nechtěl-li by u

ni křovatí? Nebylo třeba otáčky. U teplejších kamen mnohem lépe nežli na studeném ohně, ve pěknych sátcích lépe nežli v otahaných sátcích.

„Budeš-li pěkně poslouchat, budeš-li hod-
ným, můžeš u nás zůstat a nemusíš se po-
stoukat vsonicemi,“ pravila panimáma, po-
hladivši chocha po vláskách.

7. "Чак си хикаји?" "Ахала се по те."

„Ferda“, odvětil smíle znovu narozený.
„Jako nebožtík syn. Tak tedy dobře, buď
ty mi drahým synem, potěškou na sta-
rá léta.“

Kaž takových vdov Klimšových tolik jest, co sirotků, a bylo by na světě mnohem lépe.

Báje lea.

(Bn)

ticho slavné pohřben je les.
 Zádumčivě stojí soona stará,
 jížto hebký obejmá vřes,
 dub tu velikán, jímž síla jará
 staletí jíž proudí, sotva zasumí,
 jej když větřík ovani svým letem.
 Klid to, jemný duše sklívá rozum,
 jaký vladne, děd když vypravuje
 zkazky milé dětí svojich dětem.

V městý mech tu sedím zabořen,
 hrak můj v krásce kochá se a plesá;
 duch pak v zadumání ponořen
 báj' se snaží vyzkoumati lesa.....
 Tu se rozduří kraj v mocném rozruchu,
 který zachotí divý nese z dálí.....
 Píchl klid a s žalem žím, jak ve vzduch
 uletá báj' lesa ptákem rychlým.....

Soony smutně hlavou zakývaly...

Genius Shakespearu

(Bn)

Mnozí lidé bývají velmi vnímavého citu pro účín krásné poesie, již nevědí, jak si vysvětliti příčinu toho citu. Bývá vždy příjemno přivedenu býti k jasnému názoru v pramenu, ze kterých záliba naše vycházela, a stopovati smíšený proud, který na srdce nám řinul, k pramenům dalším, z nichž se obírá. A stane-li se to s jistou vroucností a důkladností a vyličíme-li krásy vyovětlující výmluvně, máme z nejzajímavějších a nemálo poučných zábav literárních. Než ve všech dílech ceny trvalé, zvláště pak ve všech dílech veleducha původního tají se tisíce vnámění nápadných, které unikají pozorovatelé kvapného a povrchního, a krásy své jeví jen pozorování pečlivému a trpělivému, tisíce lehkých a souladných tónů, jejichž účín a hodnota zůstává nepřístupna všedním okům, a tisíce známek ustavičně jeví se (ustavičně) onen duch básnický, kterého poznati lze jenom tím, kdo jistou měrou přístupni jsou jeho vlivu, hotovi jsouce jej vnímati.

Ve výkladu jich dootti ještě pokladů vypočítavati zbývá, více nežli p. Hazlitt už v té věci vykonal. Ve mnohé příčině nicméně dootál úkolu svému důstojně; zejména jak vyvinul přední povahy, kterými Shakespeare oživil obrazivost všech anglických čtenářův — ale hlavně myslím, s jakou vnímavostí a přikorenou výmluvností vystihnul a vyličil onu neobmexenou moc a bohatost ve krásných tva-

rech a obrazech, jak otále čerpal v tom, co jest libého nebo velebného ve prostých zjevech přírody. Vyličil vždy svěží jeho zálibu ve květech a vlně a roce i v čistých vodách, v lahodě vzduchu a zvuku, i v modrém nebi a v lesních pustinách, i v měsíčních seodkách, což jest podstatný řivel básnictví. Znamenám zajisté při p. Shakespeareovi jemný onyol pro nevýslovný účín řivlu těchto na mysl naši, jenž jest oživující duši jejích a prostřed nejčinnějších a nejstrážnějších výstupů Shakespeareových dopadají jako naproky sluneční na skály nebo zříceniny, živý působící kontrast proti všemu dobrému a odpornému, a upomínající nás na řivly čistější a jasnější. Ten on čerpal je z bohatého ducha svého bez nucení a v plném bohatství, vplétal je ve hru všech vášní a všedního běhu věci tohoto světa, nespočítaje však se zřeteli ni na okamžik vlastní úkolu scény, aniž ustávaje neb uchyluje se od ní k vůli okrase neb odpočinu. On jediný, žádá-li toho věc, je vždy smělý i praktický a nicméně nepřekládá je ruky aniž ustávaje v běhu rozváděl sebe všelike zvuky a tvary lahodné, vykourluje krajiny nepomýšlelně svěží a oživuje je duchy skvělého vzhledu a okouklivého půvabu; tisíckrát pak bohatší jest na obrazovnost nežli ti, kdo pro také věci nenakreslí zase povahy nebo

nevyličí vášně a nedospějí k rozboru lidských povinností a starostí. Ista bohatší moudrostí, důmyslem a vtipem nežli přemnozí moralisté a satiristé, jest více divný, vřelý a vynalézavý, a více pathetický a fantastický nežli všichni básníci všech krajin a věků světa. A vše tyto řivly má tak šťastně v sobě smíšeny, a vysoké své schopnosti s takovou vede umírněností, že nejpřísnější kritika u něho nemůže si stěžovati do nedostatků síly nebo rozumu, ni nejcitlivější do nedostatků ordočnosti a duchaplnosti. Všechno toho při něm hojnost neobtěžuje v nevyrovnané dokonalosti, ale vše tak váženo a podřizováno, že nevadí ni neruší a neděsí se za jiné. Nejvybranější koncepce básnické, obrazy a lícně podávány bývají s takovou

dokonalou krátkostí, a uváděny s takou dovedností, že jen krásně nepřetékající smyslu. Ač plachty jeho jsou nachové a vonny, a přídá z ryzího zlata, vznášejí ho na dráze jeho neméně lehce, ba rychleji než kdyby byly setkány z látek spřoděných. Vše přednosti jeho jako ve přírodě samé vznikají zároveň, a místo aby si překážely, podporují se a vyvíjejí na vzájem. Jeho květy nejsou svázané v girlandy, ni plody jeho natlačeny do košů, nýbrž bují z pudy řivy i v své rosi a mladistvé svěžesti, a spanilé listy v němž se tají, mohutné větve, desný a statný kmen a široko rozložené kořeny vystrkují se s ním zároveň a účastny jsou stejné péče Tvůrcevy. Z "Perel" Mackay-ho

Povaha Hamletova.

Ve dramatu "Hamlet" není žádného pachtění po zajímavosti: vše ponecháno času a okolnostem rozvíjeti se. Poroznost budí se bez namáhání; příhody postupují během přirozeným; povahy myslí a mluví a jednají roona jako kdyby sobě byly ponechány. Není v něm umyšlení účelnosti, ni uchíhne vše k jednomu bodu. Porozování se vnučí míjejícími výstupy - výbuchy vášně přicházejí a odcházejí jako zvuky hudby větrem donášené... Myšlenky čteme v srdci, vášně přostřehujeme řivy, jak povstávají. Vini dramatikové podávají nám parapraxe povah, Shakespeare však, abychom soudili sami. Povaha "Hamletova" stojí docela o sobě. Nevyznačuje se silou vůle, ba ni vášně, však ústlostí myšlenek a citů. "Hamlet" jest tak

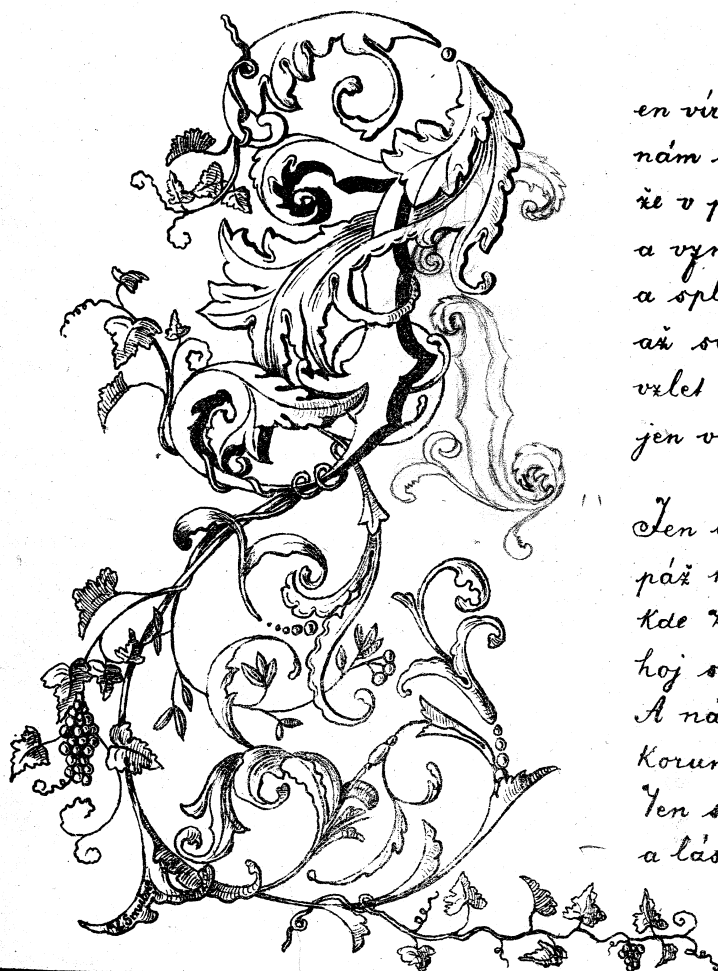
málo hrdinův jak jen byti možno, ale je mladý králevic plný nadšení a bystřého citu - hříčkou jea okolností ve stálém sporu s osudem hloubají ve svých citech a od přirozené své povahy undšen jea voláostní situací. Zda se neschopným rozvášněného činu a jen porudem příležitosti vchnán bývá ve krajnosti, když nemívá kdy rozmýšleli - jako ve výstupu, kde umrtí Polonia. Vindy jea k činu nejhotovější, ocitá se v rozpacích, otáčí s úmyslem až příležitost mine, a najde záminku k nečinnému hloubání. Z té příčiny zdráhá se umrtiti krále při modlitbě, a ze stejné klomyslnosti, jež v pravdě však jen zastírá jeho nerozhodnost, odkládá mstu k novější příležitosti.

"Harlett."

XVII

4

Jen víry víc.....

(Bn.)

en víry víc, že smělý vzlet
nám svatá ruka posvěti,
že v píseň roučnou vtělí se,
a vynesť květnou nad sněti;
a splyne vroucích do duši
až slasti práce zabuří:
vzlet uděl náš, zpěv jeho plod,
jen víry víc!

Jen lásky víc, hrudi ke hrudi,
páť k páři, k bratru milý brat,
kde zpěvu símě zaseto,
hoj snadno bude činu žiát.
A náš čin — svatá svoboda,
koruna skvoucí národa!
Jen srdce k zpěvu, k činu páť
a lásky víc.

Vzpomínka na Jana VIII.

(Bn.)

na doba blažená a věčně památ. ná, kdy apoštolé slovanští, ss. Cy- rill a Method, osívali naši rodnou pů- du semenem slova Božího, také svědectví nám vydává o mnohých vášných událostech, jejichž přítel pravdy historické popírati ne- můžeme. A kdo věku našemu rozumí, tomu užiti nemůžeme zvláštní ruch především v zeměch slov- - ruch, jehož první hnutí důleži hledati v době cyrillo-metodějské a jenž nedávno mo- ným opět se probudiv ohlasem zachvěl srd- ci slovanstvámi. Litovati jest jen toho, že nevy- koušel v jednosvorný chorál díky a radosti. Kdežto jedni s jásotem uvítali toto myslivru- šení, tisíce se oddávající naději k lepší bu- doucnosti, druzí ušlechtilěji cítili v sobě utlu- mující ve staré tvůrčí otělosti. Jest tedy zřej- sté na místě zvlášti nyní v myšlenkách zabl- noucí do šere dávnověkosti a uvést si na pa- mět ona fakta, jež při apoštolování našich a- poštolů mají důležitost nesmírnou. Máme na paměti fakta: jak chovali se římské pape- žové k apoštolům slov., ss. Cyrillu a Metho- du žili: jaké byly vzájemné styky našich věrověstů a římské stolice?

Nebot na rozřešení otázky té všechno záleží. Vednali-li ss. apoštolé naši vždy a všude ve shodě s hlavou Křesťanstva a jsou-li ss. Cyrill a Method neprostředně či prostředně věrově- sty všech Slovanů: pak z toho plyne nezbytně, že jen oni Slované zachovali si neporušené učení cyrillo-metodějské, kteří v jednotě jsou

s Římem, všichni ostatní však že pro svůj rozkol nemají historického důvodu, nýbrž že povolným se stali nástrojem ošemetnosti řícké. Poněvadž pak 15. prosince připadá ti- sticiletá památka úmrtí Jana VIII., vyličíme tuto poměr tohoto papeže ku sv. Metoději.

Papež Jan VIII. dosedl na stolec sv. Petra 14. prosince r. 872. Byla to doba velmi nepokoj- ná. V Itálii samé sváry jednotlivých kní- žat, že severu tlačili se nesovorní potomci Karla V., z jihu bouřili Saraceni, na vých- ode pak zálostné schisma se chýřalo ne- šťastným Fotiem.

Nastalé změny na stolci Petrově použi- li též dávni nepřítelé Metodovi, pod- porování pouze králem Ludvíkem k ob- novení starých žalob, zejména stěžova- li sobě, jako by řízením biskupství Řím- ského křivda se jim dala. Ale Jan VIII. dobře jsa v záležitost tuto zavěšen také znal ono kalné křídlo, z něhož ty a takové nář- ky se přýštily a proto neváhal po příkla- du svého předchůdce postaviti se na stra- nu Metodějovu. Také bezpečně souditi můžeme, že i Král Svatoopluk v tuto dobu opravdově se přičiňoval o samostatnost církve moravské, jejíž potísku papeži do- kazoval. V odpověď na stížnosti bisku- pů něm. zaslal Jan VIII. Králi Ludvíku list (874), v němž dokazuje, že „diocese rasonská ode dávna náležela ke stoli- ci římské, jakož dovědčují o tom psané ději-

ny; poněvadž však pro různé vrády nepřátel-
ské tam dlouho žádný biskup od apoštolské sto-
lice ustanoven nebyl, že to u nekmalých přišlo v
pochybnost; že však privilegia sv. římské cí-
kve nížádnou dobou nejsou obmexena a nížádným
dělením říší se neřídí. Avšak nepodařilo
se papěři tímto způsobem spory urovnati; vy-
pravil tedy Pavla, biskupa antonského, do Ně-
mec a do Panonie, že doorii krále Ludvíka i
Svatopluka i knížete Kocela, aby osobně hájil
práv římské stolice, kteréž přísluší netoliko v
Itálii, nýbrž i v celém Hlynsku ustanovovati
a porovnovati biskupy. Legát papěřský zastá-
val veči tak zdáříle, že sám Ludvík uznal, že
papěř jednal slušně a spravedlivě. Nároky
biskupů sobohradských nadly, moc sv. Methodě-
je utvrzena na nov. Opět r. 875. poručil Jan VIII.
Methoda Karolmanovi zvláštním listem, kde
říká: „Když jsme byli zřídili a obnovili pannons-
ké biskupství, budíž dovoleno bratru našemu
Methodovi, jenž tam od stolice papěřské jest
ustanoven, podle starého obyčeje svobodně, co
biskupů přínáleží, vésti.“ Domluva tato alespoň
s tím potkala se účinkem, že Method až do r.
880. v řádovacím pokoji pracovati mohl na díle
apoštolském.

Zatím se počaly utvářeti okolnosti v neprospěch
sv. Methoděje. Ketkavý Svatopluk počal se přá-
seliti s Arnulfem, potomním císařem, připo-
stěhl ku svému dvoru duchovenstvo německé, kte-
rému ochotnějiho popřával sluchu nežli bi-
skupu svému, sv. Methoději, od něhož nejednou
drpké výčitky slyšeti musel pro mnohé proto-
pášnosti, jaké zneuctívají jméno Křesťanství.
Přítomnou kázeň Methodovu prohlašovali kně-

ží německí za zbytečnou a namlouvali Sva-
toplukovi, jako by sv. Method ani pravé ví-
ry neměl. Na řeči takové Svatopluk osořd-
čiv se ochotnějším nežli bylo třeba, vypravil
jakéhosi kněze Jana do Říma přiručavajíc se,
že již sám počíná míti pochybnosti u víře.
Ke Svatoplukovi přidali se biskupové němeč-
ští falešně předstírajíce, jako by sv. Method zá-
hubné bludy rozseval (na př. že vycházení
Ducha sv. ze Syna popírá) a je obřadem slo-
vanokým jako pláštěm přikrýval. Nic se to
mu nedivíme, že Jan VIII., jehož oko o bolesti
patřilo na záhubné řádění Photiovo, slyše
zprávy takové pochybovati počal o pravosti
nosti sv. Methoda, který právě v tu dobu za-
dost činně vyrvání Basilia císaře v Kon-
stantinopoli meškal. Protož napsal zvláštní
list sv. Methodovi (v č. 879), jímž ho do Říma
bez odkladu zve a ze všech nářků a žalob
opravedlniti se poručí. Tímž list napsal
Svatoplukovi (téhož roku), v němž ho v pře-
vé víře utvrzuje, k oddanosti ku stolici řím-
ské povzbuzuje a konečně známo činí, že ar-
cibiskup Method povolán jest ku zodpověd-
ní do Říma. Sv. Method jako horlivý pra-
týl, jenž nížádného utrpění, nížádných ne-
snáží se neleká, ani tentokrát nemeškal
nastoupiti cestu dalekou a obtížnou. Věděl,
že v Římě má ochrance mocného, oče lastaví-
ho, jehož k němu láska nikterak neutuchla.
Čistě svědomí již předem mu bylo zárukou, že
pravda opět zvítězí na zahanbení nepřá-
tel. Ano než ještě se vydal na cestu, Sva-
topluk nahlédnuv, jak důležitá jest pro ří-
ši moravskou samostatnost stolice biskup-

ské, sám nyní užímal se sv. Methoda vypravu zároveň s ním do Říma posla, jenž by nejen sv. Methoda lájil, nýbrž i slušnou řádnost s utvoření stolice arcibiskupské na Moravě obnovil. Je sv. Methodem utíkal se do Říma také Viching, Němec, s nímž se Vratopluk byl seznámil na dvoře krále Arnulfa a jehož nyní poslal do Říma, by tam byl vysvěcen za prvního biskupa podřízeného sv. Methodovi. Sv. apoštol náš přibyl do Říma na jaře r. 880. Tuž prvním tatočka objevením dokázal svou nevinu a papež Jan VIII. velice se potěšil vida oddanost a poslušnost jeho ku svaté stolici. Než aby ve všem pořádku církevním bylo postupováno a sv. Method tím jistěji proti budoucím útokům a osočováním ohraditi se mohl, svolal papež biskupy na sněm, jenž o věci Methodově měl rozvážiti. A ve stihodném ohromáčení tomto jasně dokázal sv. Method, že se u více od svaté církve obecně ničím nelíší, že s touto řádnou společeností nemá, že při službách Božích řádu od církve stvoreného svědomitě setí a ve všem se řídí podle výroků svatých otců a Otců církevních. Když byl tedy sv. Methoděj provedl důkaz takový, sama setou pomínula obava, jako by obřadu a jazyka slov. za pouhý plašák svých bludů užíval. Proč Jan VIII. po překladech svého předchůdce ochotně znovu schválil a potvrdil písmo i obřad slovanový. Schválený králem německý kněz Viching vysvěcen papežem na biskupa Nitranického, ve všem podřízeného sv. Methodovi, jemuž všechna vrchní moc odezdána nad samostatnou církví moravskou. K čemu to uložil Jan VIII. Vratoplukovi, aby poradil se o to se svým arcibiskupem, vy-

36. pravil k němu důstojného kněze nebo jáhna, jenž by za druhého podřízeného biskupa moravského posvěcen býti mohl. Tak počínal Jan VIII. o samostatnost církve moravské! Víš, že toho doklady máme v listě, jímž Jan VIII. oznámuje Vratoplukovi tato svá ustanovení. Sv. Method vrátil se na Moravu se slávou větší nežli vhod bylo jeho nepřítelům a uctíván od lidu s radostí. Kdalo se, že nyní, kdy se mu dostalo obrany tak skvělé a mocné, rádouceho užije pokoje. Ale čeho se nikdo ne nadal, stalo se. V samém nitru církve mor. vyvstal proti němu nepřítel ošmetný a lživý v osobě Vichinga, biskupa nitranického. Člověk ten pomáhati máje metropolitovi svému v díle spasení, činil mu překážky spůsobem nejnedůstojnějším a odvolával se na tajné instrukce a listy, jež prý Jan VIII. jemu a Vratoplukovi zaslal. Sv. Method znovu napomínal, ale marně; když pak ani u Vratopluka, jakož se slušelo, zastání nedověl, poslal na krádného Vichinga žalobu do Říma. Jan VIII. nemeštal s odpovědí. V listě psaném v březnu 881. schvaluje apoštolskou činnost sv. Methoda, raduje se z daru církve moravské, těší se jí ve všech protivnostech dokládaje, že nikomu žádných tajných listů neposlal a konečně slibuje, že vše vyšetří a provini toho biskupa potrestá; také vybídl sv. Methoděja, aby přišel do Říma a osobně se přesvědčil o důvěře papežově. A zajiště potřeboval sěže zkoušený arcibiskup nitěchy otcovské. Vratopluk přátele se s ním, ci opět a opět dokazoval, jak málo upřim. ne jest chování jeho ku vlastnímu arcibisku.

pu a — co ooudnějšího — jak dalek jest bystro. Rostislavova, stavi panství své jedině na síle hmotné a pohledaji národokřesťanské samostatnosti své říše. Ano když Svatoopluk tak se zapomněl, že proti dobrému mravu a řádu říjmě jednati se neostýchal, tu již starostli- se oko našich arcipastýře nemohlo bez zármutku ku divati se na prostopášnosti takové. Poorbu- koval, napomínal, hrozil — a když nic nepomohlo, klatbu vyřkl na Svatoopluka i jeho dvůr a se sedcem Kevácjicím opustil tu říši nevěčnou, jež za vší péči otcovskou, za vší namáhání, za věcky oběti neměla pro něho pro něho nic, než ústky a otcování. Po třetí zavítal sv. Me- thod do Říma, aby se uchýlil pod plášť mocné ochrany, jež povždy proti byla hotova, aby spo- činul v náručí otce laskavého, jenž se ho již tolikrát byl upal, aby za vší náhradu přijal na ordei horoucím, jež tolik už bylo učinilo pro církev mor. Tato přítomnost sv. Methoda v Římě klade se mezi l. 881-82. Me starého po- dání dle sv. Methoda u Jana VIII. tak dlouho, až Svatoopluk slibuje polepsění zvláštním po- selstvím vyřval sv. Methoda, by se vrátil na Moravu. Když pak různé nehody byly vyro- nány a zejména Viching k náležitému poslu- ťenství zavázán, tu již nemeškal horlivý vele-

pastýř, vyběh korloučiv se o ochranném svým, papežem Janem VIII., vrátil se ku otci svému, které oostavil více tělem, ale nikoli myslí a srdcem. Co se toto dalo na Moravě, uhořela ho- dina, kdy mocný a neunavný ochranný sv. Methoda, veliký dobrodinec národa slo- vanského, slavného panování papež Jan VIII., opustiti měl toto slavné údolí, by za vší útrapy a protivností odměnu přijal. Po ce- lý život bojoval proti zlobě lidské, jež nepř- stávala ho otkhati ukrátiťsi bohužel! dny veleplodného jeho života rukou zločinnou. O tom, kdo podnět dal ku násilnému u- smrcení Jana VIII., dějepiscové se různí. Jed- ni pravi, že zakeřněky zavražděn byl ná- vodem Karla Tlustého, do jehož smělého plánu, věcky země, které za Karla Vel. ho- řily jednu říši, opět spojiti pod svým že- xlem v jeden ohromný celek, nehodil se ovšem tak bystrokraj a rázný papež, jakýmž byl Jan VIII., jenž mečem klatby církevní otkhal kruté odpur- se sv. Methoda. Me jiných byl od jistého pří- buřného, jenž toužil po pokladech papežo- vých, napřed otráven, když pak jed doosí rychle neúčinkoval, dobit kládívem (15. říj. 882) Vrdcích národů slov., zvláště pak národa českého vystavil si Jan VIII. pomník nehynoucí.

Duševní vzkříšení na Moravě.

(Br)

tlnou část osvěty, která, jak se říká, idiomatem jest doby naší, zbudovala druhá polo- vice věku minulého. Watt, La-

voisier, Lamarck, Linné dovedli výzkumy přírodní na výši přeseň vědeckou, s výše- ným zdarem podjali se Gibbon, Hume, Schlotter a j. kritické xpyšby dějepisné, Mor-

tesquie položil uhelný kámen novověkému státnictvu, James Coxe založil slatou dobu geografie, filosof německý Emanuel Kant tehdy právě plnil novověké filosofy úkolem. - A na ná předtucha nové budoucnosti vane děly básnických genii: v tu dobu padá činnost Thomasonova, tehdy nešťastný Burns krajáním vyřezával dobré srdce své až do dna, ve Vlaších vynikají dramatikové Goldoni a Alfieri, a naři sousedé stavili slatou dobu své poesie ani jin vřešli Klopstock, Lessing, Wieland, Herder a po výtce oba neomítelní dioskurové významě... .

Tolik vědy a umění!

A světový náros veliké části nynějšího vzdělanstva též, apon v nejhrubších obrysech, vytvořil oklonet XVIII. století. Francouzská rajiště revoluce výhošť dává všemu kladnému náboženství, a všemu, co s ním souvisí, myšlenka socialismu, jež blíže a blíže vystupuje v popředí, humanismus, který šířen jia s překotnou horlivostí, rozkošným nejvyšším uenal svou osobu, svůj rozum, — to vše dává Evropě nebyvalý nář a směr: Individualita vítězí, národy posud spící probouzejí se k činnosti samostatné.

A u nás doby též?!

Smutno a krušno v zemi! Kdo moc měl v rukou, ať si ovčokou, ať duchovní, nelitostný círcinec. Círcinec, ať světým jazykem ujišťoval o přátelství svém, círcinec, ať po česku diktoval sedlákovu krešt, jež zameškal hodinu roboty. Lid náš k tomu byl jen dobrým, aby strádal, a se lopotil pro dobré: bydllo se vřad slýchých vydrídudchů, co se zařím pěkně dělilo

38.

jehe dědictví.

Smutno a krušno v zemi!

Alle prozířetelnost boiská nedala naši vlasti klesnouti ve prach, kdy se o ni pokoušela diplomatická programnost — — Svobodné hnutí po Evropě xavádilo i o trůn císařský. Marie Teresie upřímě vyselechla nebohého robotva hlas, ale privileji šlechtických nepřekonalala. Voreš II., vznesl touhy lidu prospolického až k nebi, naděje se již již plnily, ale nedoplnily. Ani války francouzské neochladily tuřek národa, ale vřit oporické byl přece mocnější. A co se nedařilo trůním, toho se počjali ovřícení vlastenci, rozrážejíce okovy cířáctva a násilí upřímě bídného.

Bylo-li divem, že jistku uvědomění zachytil lid český, bylo duřevní znovuzrození na Moravě, přímo zářrakem, any se tu naskytly nové překážky dorahu velikého. V každé rajiště vři české xbyl nějaký ten, přemáh, duř od kosti česká, jenž uměje koniky své z paměti, v duchu si již opřádal krouželný sen klatě budoucnosti, a nadšením pro věč svatou rozněcoval všechno své okolí. U nás to xjeo řídký. Na Moravě vůbec mnoho knih nebylo a hubitelím jejich snadnější tu byla práce: nebylť odpor tak mocný. Známost bývalé olavné minulosti byla jen řídká a sebevědomí přítomné utlačeno vřlyvem řivlu nepřátelského. Práce tu bylo potěbt, výsledek byl jen povloony. V době první (do r. 1830) není u nás řeči o nějakém středisku literárním; ovšem hojná korespondence v jednolitý celek pojila všechny xdejší vlastence po různu rozkouřené. Nej-

starší z nich byl Jos. Heiman Galaš.
Galaš, syn hraničského řekáře, narodil se r. 1756.
Vystudovav gymnasium v Lipníku odebral
se proti vůli rodičů s praporečkem rukama do
Vídně, kdež obdržel se živě navštěvoval kole-
legia anatomická. Dokonal studia v Kornu-
burku přitělen vojáku a lékaři; onemocněl
však několikrát nebezpečně, až mu dovoleno u-
saditi se v rodišti, v Heianicích.

Povolání svému lékařskému šel s tělem i duší;
ještě však příjmy jeho byly skrovné, pomáhal
si tím, že maloval sovětnice, čemuž se byl za mlá-
du naučil. Nastíradaný groš, jak ho Galaš po-
užil, nešť úroky porichnané. Vída, že osověta,
pohrává duchem křesťanským, lidu nospolitěmu
jediné pomůže, založil z vlastního jmění dvojí
knihovnu: chrámovou a pro okolí. Ten recept
gymnasia těšínského daroval mu asi na 1800 knih.
Velice těšilo Galaše, jak chudina často bere vůl
pomoci a s Bohem nesmířená umírá; upravil tedy
část domu svého za nemocnici, pro chudé hrani-

39. Ké i okolní přese věceck prudký odpor své nane-
řelky. Než ji vydržoval na svůj groš, ač sám
nemocně obstarával, nemohl pomlu ani neme-
tosti. Přes to však v závěti své odkázal celý
dům účelům obecní nemocnice.
Galaše pojala též nerozdílná srdce touha osla-
viti nebohou vlastí vlastními též pracemi lík-
ráreními. V překládal rejména z Herdera a Ges-
sonera i sám naskládal velikou sílu básní,
pro většinu idyll; prosvítá z nich více horoucí
lásko k vlasti a utýranému jazyku, nejvíc-
nějšími však skroty ducha Galašova zůstano-
vždy vyšečné jeho stnosti občanské. Škonal r. 46.
ještě 84 roku stár. Svazek Galašových básní vy-
dal r. 13. pod názvem „Muka Moravská“, kra-
jan a spoluřák jeho Tomáš Fryčaj, rodák He-
lešský, připojiv původcům životopis ač nedost-
správný. Fryčaj je původcem známého kanioná-
lu, kterýž, na svou dobu ještě ucházejí, nynějším
požadavkům už nehoví. Překládal též spisy hospo-
darské z jazyka něm., jeho však. Otopografie berceňá.
(Pokrač.)

O nelogičnosti důkazů materialistických.

(b)

Svou naukou o náhodě a slepé nut-
nosti vypudil materialismus ze světa, jak
se domýšlí, Stvořitele, i jímá se bez něho v dalším
učení vyověřovati vznik těles organických tvo-
řivou silou hmoty samé, při čemž nemá veliké
přeš a důkazy nesnadné, ba nemožné. Nenit vše-
mu vyhověno, vypoví-li někdo něco, vědě záleží na
důkazu. Ž prvu však materialismus o důkaz do-
cela se nestaral odbyvaje otázku tuto tím, že
věřil (ačivný jiných smích si trojí), že organis-
my jsou věčný. Věra taková hájiti se nijak nedá

aniž srovnati se zdravým rozumem lidovým;
a protož všichni až na jednoho upustili od té
domněnky vyověřující vznik organismu tím, že
prv tělesa organická povstala z neorganických,
když té přirobením sil fyzických a chemických prv-
ky jednotlivé sloučily se tak, jak je skládá-
me v tělezech ústrojných, kterýmiž prvky i život
podmíněn jest, nikoli nijakým kolátním prin-
cipem životním. — Netřeba se ani odvolávati
na to, že se život vyověřiti nedá, neurčujeme-li
vlastního principu životního, rozdílného pod-

statně od sil fyzicko-chemických, stačí na vyvrácení toho domnění stárka, proč nyní se nedějí takové divy, proč z těles neorganických nevyvíjejí se tělesa organická? Avšak Burmeister stárky takové se nepolekav odprovidá: Nedáří-li se nyní něco takového vyvoditi, mohlo se tak díti dříve. I dostatek bylo vlhkosti, ve vodě asi 60° teple nepochybně rozpustěny byly v hojnosti látky pevné, jakéž v organismu sledovány, vlastně vápenec, křemen, síl, pak kyseliny fosforová a sírková. Nicméně i za našeho věku železného jsou ony příznivé okolnosti po ruce, třeba ne takovou měrou, jako prý byly kdysi. Voda vlhkosti, tuším, neporbyla, o vselijaké látky a teplotu 60° nebude také nejhůře. Je by soot nyní se nemohl na hojný material, ne pro tučet sloni, ale pro mikroskopické zvířátko, bude každý pochybovati. Jest toliko na p. Burmeisterovi a jeho stoupencích, aby točivou sílu přírody ukázali a zlé vší látky nějaké zvířátko mikroskopické vyhotovili. Materialisté, ač sami vědí, že se nedočkájí vyplnění takového zbožného přání, přece domněnky své pevně se drží, poněvadž by jinak - jak samimani - nedalo se upříti, že jakási vyšší moc zasáhla bezprostředně v přírodu, čeho se materialisté nesměrně bojí a utíkají se k výmyslům nic nesčítící pravdy vědou dokázané, že výpověď stará: omne vivum ex ovo "bezvýminečnou platnost" má. A jakož o vzniku živočichů správného poněkud nemají, tak také nesprávně vykládají život jejich mající jej za jediné půtobené sil chemických. Než síly chemické jinak působí u organismu, a jinak u neorganismu, a nad to přibližně sluší k rozdílu mezi životem a smrtí. Síly chemické ne smrti působí, a nikdo přece se nesměl tvrditi, že živočich po smrti žije. A jak se vysvětlí bez principu života

ního, rozdílného od sil chemických, že síly po smrti jinak působí nežli za života? Než postupme dále.

Na vysvětlení, která v živočištnu (rostlinstvu) novotaly druhy a rody, přispěla materialismu dobře nauka Darwinova, dle níž ve zvířectvu jest nepřetržitý přechod; druhy s ústrojím složitějším povstaly ze druhův s ústrojím jednodušším ze druhův nižších; postup od nejnižšího druhu pokračuje stále k vyšším a vyšším druhům, až pooleze k opicím a člověku. Nauku svou opírá Darwin o analogii umělého plemenění a zápasu za život.

Tako prý umělé plemeněním dají se vychovati u zvířat některých odrůdy ně jakou vlastností se vynázející před ostatními jedinci téhož druhu, tak i při plemenění přirozeném státi se mohlo, že jedinci některého druhu, dle nejnějších okolností některé údy si zdokonalili stálým jich užíváním, jiné však údy při nich zahněly, poněvadž jich užíváno nebylo. Takovíto jedinci plemeněním se rozmnožili a vlastností své podřevě utvořili celé rody a druhy. Boj pak za život spůsobil, že nepřetržitěho přechodu není od zvířat druhu jednoho ku zvířatům druhu jiného. Byly nulať zápasem za život zvířata obvyčejně ta, která nabyta vlastností takových, jiniž se stala nepůsobilými, aby se udržela v jisté krajině, v jisté zemi (Pokračování.)

O zbožnosti bývalých cechů řemeslnických.

(Bd.)

Porovnáváme-li stav nynějšího řemeslnického stavem, v jakém bylo za minulých věků, jeví se nám veliký rozdíl. Kde to dříve řemesla vždy více a více kvétala, vidíme nyní pravý opak. V řemesle ukazuje se každým dnem větší úpadek. A jaká je příčina, že klesá řemeslo a stav řemeslnický? Nedá se upřít, že otrože a továrny smrtelnou ránu malé výrobě zavedly, ale také neomí nikdo zapřít, že zbožnost a mravnost, počestnost a poctivost u řemeslníků, byť ne vesměs, přec u většiny po-

klesla. A to je ten kořen, to je ten pramen, ze kterého další xlo vyvěrá. Odtud vidíme humbug, žalbu, nepoctivost z jedné a nedůvěru a zanedbávání z druhé strany. A proto nalezneme v každém městě ku celé řady zchudlých řemeslníků. Kde jsou ty četné a bohaté jednoty soukenické? Kde ozývá se klucné klapání stávků? Kde jsou mečíři, pušocháři, lakobníci, atd. atd.? Vše zivou, vše zaniká. Tak čilejšími a veseljšími jevila se otelci předešlá! Tehdy platilo plně: „Řemeslo má xlaté dno.“ Ano řemeslo bylo dnem blahobytu, dnem moci, dnem vily, dnem počestnosti, dnem víry a zbožnosti. A o jedné z mnohých krásných vlastností starých cechů, o zbožnosti totiž, chci se obšírněji zmíniti.

Ve starém řízení cechovním kladeno hlav-
ně váhy na náboženskou stránku. Členové ce-
chů byli zavázáni věsti život zbožný, příklad-
ný, ku bližnímu býti laskavi a poctivi, říditi
se ve všem slovem Páně: „Dávejte, co jest ci-
sařovo, císaři a, co Božího, Bohu.“ Že nemlu-
vím o něčem smyšleném, že nemluví o pomě-
rech vybájených, o poměrech, které by býti mě-
ly, ale nikdy nebyly, přirovnáváme se snadno.

Vezměme do ruky práva řemeslníků chrudim-
ským od obce daná r. 1455. a tam dočteme se:
„Nejprve nařizujeme, aby cechmistrů ke svátosti
velebné, k tělu Pána Našeho Ježíše Krista, k
jeho svatě křiži připravovali se a přisupovali,
tež i jiní všickni mistři a tovaryši těchto řemes-
la. Takli-by který z nich nechtěl toho vykoná-
vati a plniti vokutku nebo se tomu protiviti,
takový řádný aby mezi námi tpeň nebyl.“ Ne-
ní-liž to výjímým důkazem, jak vysoko se tu
chtla víra? jaký důraz se kladl na vykoná-
ní její příkazů? Tak jest se zarditi nynějším
tak zvanému osvícenému řemeslníku, chudáso-
vi, když slyší takovou zprávu o svých vážených
mocných předchůdcích! Nevídl v tom pokyn,
že jen Bůh dává požehnání a že bez Boha nic
se nedaru? Tějdeme k otázkě za našich dnů vel-
mi přetřepávané, ku svícení neděle. „Také k-
rýžby Kolivěk cechmistr,“ nařizuje se dále, „mi-
str anebo tovaryš v neděli svatou kterýkoli-
věk dobytek přihnál aneb zabýjel v ten den
slavný a bylo naň ohledáno, aby bez milosti
věřduňk t.j. čtvrt kopy dal do cechu.“ Nevy-
vrací-liž slova tato úplně námítku, že svěče-
ním neděle a svátků s- máří čas, že se tím o-
chuzuje lid? Ty, jenž takto mluvíš, buď nevíš

42.

anebo vědět nechceš, že slova ta živá jsou.
Buď totiž víš, že předkové tvoji při své zbož-
nosti bohatými byli a popíráš to, nebo, což
velmi smutné jest, toho nevíš. U věcech pravé
věry a zbožnosti máme vždy předků svých
následovati.

A tato zbožnost nařizuje dále: „Opět též řemeslo,
aby podle jiných řemesel ku cti a chvále Pá-
nu Bohu svíce před tělem božím měli podle
své dostatečnosti.“ Nepraví-li slova tato jas-
ně, že náklad vedený na zvelebení bohosluž-
by není zkrácen? Nevyrací-li se tím tvzení,
tak zv. osvobodomyšlných, že ty se raději po-
níže na bohoslužbu věnované měly dáti chu-
dým?

Tak jevila se zbožnost cechů vzhledem k Bo-
hu, poznali jsme, tuším, z několika výše uve-
dených řádků. Na konec připojuji ještě, co se
praví v řádu artikulí pražských kolečnicků
ze dne 18. kv. r. 1615: „Řádně a nejprve nařizuje-
me, starší přesešní, majíce tu povinnost na se-
be vztahenou, by cti a chvály Boží přede
vším vyhledávali, že kupíce a dobré velebné
sami v bádni Boží a ku příkladu říci by-
li, jiné k tomu vedli a přestupníky zastoupe-
ně trestali.“ V řádu pak mistrů klobuční-
kých v městě Vodňanech z r. 1635. se praví:
„Zachováve v tom církve svatě, katolické,
římoké chvalitebné nařízení a ustanovení,
ustanovujeme, by všechno dobré svůj příchod
mělo a ke cti a chvále Pána Boha Všemohoucí-
ho, Blahoslavené Panny Marie a všech Božích
svatých svůj vzkost bralo a vzdělání a rozší-
ření býti mohlo a sloužilo.“
Můžeme tudíž přikročiti k další otázce, jak

vykonávali starší cechové příkaz Páně: „milovati budeš bližního:....“

Poukazuje zde k řádu tkalců v Kamenici n. L. z r. 1525, kde se výjimečně říká, aby jak mistr tak i tovaryši pečovali o druhy nemocné: „lé a to tak, že v obsluze nemocného střídali se mezi sebou, a dodává se: pro Pána Boha. Slova ta mluví sama, netřeba tu objasnění. V majestátu pak Rudolfa II. ze dne 14. ún. r. 1598. vydaném pořádku kočovotnému se praví: „Pro zřízení dobrého pořádku nařizujeme, aby čeled' svou pokladnici měla, do níž by každý pacholek a čeledín po třech groších eláci byl povinen, to aby se na nemocné a jinak potřebné spolutovaryše obrátilo.“ A v řádu kolcečnicků pražských čteme: „Když by na někoho Pán Bůh všemohoucí nemoc a těžkost dlouhou vložiti ráčil, při něm by se nedostatek nacházel, tak že by ani statku, nač by se vychovati měl ani sobě bezelstně vydělávati nemohl, na toho starší povinni jsou každou ochůrku z lásky křesťanské po dvou penězích obírat a jeho v nemoc nepouštět.“ A láska k bližnímu neutuchla smrtí. Z pro smrti tud' členů spolku nebo jeho manželek, dětí a čeledi starali se spolkové o čestné jeho pohřbení. Tak praví se v výhradním listu pořádku pekařského v Dokulích z r. 1535. ve článku třetím: „Kdybykoli toho potřeba nastala, kterémukoli mistru na pohřeb aby po obědání se dal každý najíti pod pokutou libry vosku, a mladší dva mistři aby ho nesli a potom aby jiní cechmistri tělo mrtvé nesli nebo na místě svém jiné opatřili.“ Ze zmíněném už řádu řezníků chrudimských se dle: „Když by umřel který tovaryš svého řemesla nebo žena jeho, tehda všichni jiní tovaryši i s ženami vy-

ni mají mrtvého ke hrobu provoditi; pakli by toho muž neb žena zniknuli, by vydali tři peníze do cechu.“ Prává pobožnost účinkuje na veškeré jednání, jest matkou poctivosti a počestnosti. A hle! i k těmto dvěma ctnostem přihlíženo a neostýchání jich křesťano.

V Majestátu Leopolda II. vydaném punčochářím pražským dne 5. srp. r. 1700. čteme:

„Když by koli děti nepořádné, dříve poctivého zřízení svého xplodili a přece za mistry přijati býti chtěli, ten anebo ti do tohoto pořádku nikoli přijímání a křepení býti nemají.“ A v uvedeném řádu kolcečnicků pražských, nařizujeme: „Když by který mezi kolcečníky jich živnosti užívatí chtěl, jeť na poctivosti zmařilý, xpovědný, nedobře chovalý a na něj se shledalo, tudž že by se krádeže byl dopustil anebo jinou nezlustnou věc učinil, takový mezi nimi křepěn býti nemá.“ Podobně se praví v řádu kočovotném: „Kdo by do pořádku kočovotného přijat býti chtěl, ten aby list svého pořádného na svět xplození a dobrého chování předložil a že s počestnou osobou ženou řádně v stav manželský vstoupil, ukázal.“ Stejného skoro znění jest nařízení cechu v Dokulích a majestátu Rudolfa II. vydaného cechu larebnickému.

Počestnost měla se jeviti ve všem a všude. V pořádku kočovotném nařizuje se: „Na cestách a v úter, aby se kočí i čeládka jejich počestně chovali a předkem neláli a nezlouřili. Tolikéž aby kočí tud' opili nebo střízliví, jakož se obyčej mívali, na své vzly lada-jaké a dosti lehké osoby ano i ženy neřádné a ošle nebrali a je po ulicích nevořili.“

Čechové zapovídali i to, co většina lidí za našich dnů trpí. Myslím: klení a slovečnické. Čteme-li na př. majestát Rudolfa II. z r. 1594. vydaný cechu larebnickému, najdeme tam: „Aby se mistr larební i čeládka jich všelikého lání, rouhání a oplzlého i neřádného zdržovali a to pod pokutou 6 grošů tilych“; v jiném pak řádu: „jestliže by který při pořádku sobě hromoval nebo přirahal i jináče oplile mluvil a nestydatě sobě počínal, dva české groše do pokladnice aby vložil; pakli by toho vykonávati nechtěl, do vězení dán bude.“ Než i k poctivosti přihlíželo se přísně, takže neměl jeden řemeslník druhému škoditi, že nemělo se obecnostu špatným zbožím šáliti, že neměl řemeslník druhému tovaryš odváděti. V nařízení Dolněho se praví: „Při prodávání společném měneno pekařské spolu aby se nevadili, jakož to často přichází a voláště ženy, že jedna druhou dosti pomlouvají, kupce ji odlučuje. Každá taková, kteráž by v tom ohledána byla a pokojně se nechovala, aby byla dána do sňatky a odtud aby se nevy pouštěla, až by se položilo tliba vosku.“ A dále, „jestliže by jeden pekař druhému obilí vykoupil, aby tak často, jak by to učinil s kopu gr. bez milosti položil.“ A artikulové vinohradští městečka Dolních Kounic na Moravě z r. 1576. nařizují: „Kdyby se přihodilo, že by

44.
jeden druhému v jeho mexi důl nebo dva udělal, to má opraviti, i udělal-li by třetí a perkmistr to s horníky ohledal, upadl jest vinu summy sedmdesáte peněz.“ „Když by jeden soused druhému sousedu kořen vinný stře mexi podtáhl sobě k užtku a druhému sousedu ku škodě, ten jistý hrdlo jest propadl.“ „Kdož by koli škodu ve vinohradech učinil, sáhna tam rukou, jestliže by v tom zastížen byl, tehdy jest ruku propadl, pakli by byl s celým životem zastížen, tehdy hrdlo propadl. O nepoctivosti v zboží mluví se např.: „Kto mnozí sem i tam nehoďné a podobné zboží křemela svého na ulici vysazují a prodávají, aby se tomu v cestu vložilo, nařizujeme: kde by takové poškodné a neužitečné zboží postřiheno bylo, musí se odjiti a jedna polovice chudým do špitálu dáti a druhá do truhlice odvésti se má.“ Mohl bych početněji a obšírněji o věci té se rozpraviti. Ale uvedených několik úryvků snad postačí, abychom poznali, na čem staré řízení sechovní opočívalo a k čemu vedlo. Bůh byl základem všeho jednání, ss. náboženství bylo přísně ostříháno, hledělo se poctivosti a poctivosti a . . . řemesla dostávala nejen pomoc s hůry, nýbrž byla i stěna, vážena a potpora od lidí. Kéž by naši řemeslníci chtěli se poučiti příkladem svých zbožných předků!

Přívábny obraz. Dle Wisemana.

Myšl. Panna Maria naplňuje ducha obrazem
rozmilým; obraz ten je tak čistý, tak radný, tak
jemný, že vyniká nade všechnu krásu pozemskou, že vše
jiné hrubým a nuzným se jíví. Krásou svatosti se
obráží v duši lidské; ve krásě té není marnosti

světské, ni zářivosti ni oné libeknosti povrch-
ní, kterou vyličiti dovedou malíři a básníci—
nýbrž je v ní vážná, tichá sladkost pokorou,
mluvnosti, skromnosti, úctivosti a láskou zje-
ná — je v ní nevyslovná vněšenost a vážnost

trůnůkům na postkách. Obraz ten stále na mysli
vstupuje; není obklopen přívabným průvodem po-
zemských tvarů, nýbrž zahalen jest příjemným ová-
dím svěkla nebeského, jež křeje a sálá, jehož sva-

45.

losti však se nelze přiblížiti. Nezářící jež křebý
ani posklacené rochy, ale cherubové z oblak kla-
ných s úsměvem kokosným prohlížejí na div mi-
losti, v němž nebe a země se spojily.

Znělky.

(Bd.)

ot' tedy dík tvůj, dobrý Messiaši?
Ta všechnu lásku, již jsi k lidem choval,
ta všechno dobro, jež jsi prokaroval,
povrhli Tebou k vůli Barabášů!

Křik: „Ukřižuj ho!“ k nebesům se vznášej,
jak chtěl by zničit i ten jejich ovál.
„Ten ukřižuj ho, daně zakazoval
a sám chtěl býti krdlem v zemi naší!“

A Pilát ví, že žaloba to křivá, — — —
a přes Te soudí, přes Te katům dává,
by obila na kříž Te ta chátka divá.
O děsná choile! Před soudem syn Boží
jak zločinec a nenáleží práva,
jen mlčky čeká, až Ho na kříž vloží.

II.

O dobrá matko, srdce mi se chvěje,
ve nadrech, popatřím-li na Te,
jak s hořkým pláčem klesáš bez naděje
ke dřeva kříže pobrocené patě.

Již puoto, prázdno v Nazaretské chatě,
už nikdy rtík se malý nezasměje,
už nikdy dítě, jež s tak vedla svatě,
se slza lásky v oku nezaskvěje.

Vždyť dotrpělo. — Jeho svatá hlava
se naposledy naklonila k Tobě,
jak v klíně Tvém by spočívati chtěla.
Již dotrpělo. — Cívem bolest dravá
však Tobě klodá, mrti, ve útrobě,
tak dravá, duši mou až rozehvěla.

Onelogičnosti důkazů material.

(0.)

Ač tato nauka materialistům pěkně zní, přece není bezvadná. Logika se jí opírá ze tří příčin:

a) Z toho, co se státi mohlo, nebo nikterak souditi, že se stalo (a posse ad esse non concluditur);

b) analogie jest nesprávná; dají se ovšem umě-
lým plemeněním odchovati odrůdy, nicméně ne-
bude z toho zavírat, že přirozeným plemeněním ce-
lé rody a nikoli jen odrůdy vznikly; čím se usu-
zuje více, něli logika připouští (qui multum pro-
bat, nihil probat); c) hypotese opět o hypo-
thesi se opírá, čehož logika nedovoluje. Za pří-
činu, proč není středních jakýsi druhů zvířat,
udává Darwin hypotese o kapare za život; o-
tázkou, proč se nyní nevyvíjí u živočichů z rodu
nižších rody vyšší, odmítá hypotese, obdobím
totiž mnoha milionů let, za důvod pak, proč po-
vstalo mnoho rodů zvířat, klade opět hypotese,
dle níž zvířata neustytně se přizpůsobovala ke
vnějším poměrům. Domněnky tyto navrhuje i vě-
da, ať jsou přirozeny, okolnosti jakkoliv, že seme-
ne fialky vypine se opět fialka a nikoli karafiát,
z opice opět opice a ne člověk; a praví-li kdo, že
tvorové, z nichž člověk pochází, byli opicemi, pak
lidé nejsou lidmi, nýbrž skutečnými opicemi; pone-
vadž však všemo jest, že lidé opicemi nejsou, nema-
hou od opice pocházeti. Nic zajisté není v násled-
ku, čeho není ve příčině (nihil est in effectum, quod
non fuit prius in causa), a tento zákon příčin-
nosti nahraditi se nedá ohromně dlouhými věky,
jakž předpokládá Darwin.

Stvoření člověka touto teorií Darwinovou
má býti učiněno skutečným, a materialisté s ke-

dotí a sebevdomím z prvním člověku ve zprávi
Mojsášovi praví, že žil jen v té zprávi, ale ve sta-
tečnosti že ho nebylo. Ate jaký byl Darwinova
praopická život? Ž den dle trvání jeho samé-
ho zhybnul v kapare o život, ztratil se beze stopy,
a proto prý se o něm nemůže nic říci. Ka-
ví-li tedy Darwinisté, že pro Adama blouzní jen
tohoslovci, říci možno, že pro opická blouzní
někteří zoologové, a je-li víra ve stvoření člo-
veka blouzněním, jistě víra v prapra Darwinova
není ničím lepším.

Vakoli domněnka Darwinova zda se máti náležu-
čenosti, zůstává přece jen domněnkou, třeba ne-
tak neomylnou jako výmysl Okenů na počátku
totoho století. Tvrdil totiž, vyvolil si cestu
nad míru pohodlnou, aby původ člověka vytvořil.
lil jinak nežli jest ve zjevení, že moře mají za
pradávných časů teplotu kve lidské samo tvo-
řilo lidi; a je ve spisu o děti dvouletých na břeh
vyvrhovalo. — Na zbytek i kdyby theorie Dar-
winova pravdivou byla, přece nevyhnutelná jest
jroucnost Stvořitelova na vytvoření aspoň prv-
ní buňky, z níž ostatní ustrojenost se vyvíje-
lo; i nezdělejí konečně na tom, stvořil-li Bůh je-
den druh zvířat anebo několik tisíc najednou.

Nauka Darwinova poučuje tmošně,
jak se zbaviti nemrtné duše lidské, proti je-
jí jroucnosti vší mocí vystupují spolekující při-
tom na autority závažné, jakož se vypočítával
Büchner. Vědciť prý pro duši tmošnou a ne-
jednoduchou dle udání Büchnerova veliký po-
čet divokých národů a kromě nich proslulý

Voltaire, Mirabeau, Danton a Friderich Veliký.
Než ať se materialisté odvolávají na tak závaž-
né autority, divoké i nedivoké, a tvrdí, že člo-
věk, z těla a z duše^{ne} hmotné, nevěstává, od hmo-
ty podstatně rozdílné, kterouž člověk žije, myslí,
řáda, cítí, kterou člověk člověkem se stává, ný-
brž že duše jest jen působení mozku, a tím že člo-
věk ne podstatně, nýbrž toliko stupněm se různí
od zvířat, přece pravdy přičítati si nemějí, chtě-
jí-li své nauce růstati věcní. Tvrdí totiž mnozí,
že duše není působením mozkovým, jini opět že
jest. Kdo má pravdu? Obojí tento výrok stal se
dle hmotníků působením mozku, a jen ten by mohl
něco nepravdivého tvrditi, kdo by měl mozek ne-
pravdivý. Sotví mozku nepravdivého nepřipíráme,
ať mocnými důvody (dle jeho mínění) svou nau-
ku dotvrzují a naše důvody vyvracují:

a) Pádňým důvodem zdá se býti hmotníkům, že ne-
máme adekvátního pojmu ani o hmoti ani o my-
šlení, protož myšlení není třeba vysvětlovati duši
nehmotnou, nýbrž skrytou silou, kteráž hmotě ná-
leží. - Avšak předmět myšlení i chtění, jakož i spí-
sob, jak myslíme a chceme, chová v sobě znaky ta-
kové, které se nedají s vlastnostmi hmoty rovná-
ti jsou s nimi v odporu, z čehož vědno, že my-
šlení nemůže býti hmotné. Tni kdyby vlastno-
sti myšlení nepřičily se vlastnostem hmoty, nemě-
lo by se logicky více zavírat, nežli že ona skry-
ta síla může býti hmotná, nikdy, že jest, není-
li ovšem doklady pozitivních).

b) Taktéž vznikem pojmu o duši dá' prý se vy-
světli a dosvědčiti hmotnost duše. Pojem o
duši povstal prý tím, že síla v mozku působí-
cí se myslila (abstrakcí) oddělena od mozku, je
skutečnosti však oné síly nehmotné není. —

Je-li tedy myšlení funkcí mozku, není ani abstrak-
ce možná. Má-li totiž mozek býti předmětem ab-
strakce nemůže býti zároveň silou abstrahující
sam, nýbrž nějaká síla druhá.

c) Nelopí ceny jest námitka, že se nedušen moz-
kovým myšlení oslabuje, na připadá i kuší. Proto
jest prý myšlení v přímém poměru s mozkem a
mozek tudíž principem myšlení. - Námitky
léto dá se toliko souditi, o čem ani nikterak
nepochybujeme, že mozek jest orgánem duševní-
ho života, a závěr hmotáiský byl by platným
jen tehdy, kdy by onen poměr mezi myšlením a
mozkem nedal se vysvětliti, byl-li by princip
myšlení podstatně rozdílen od mozku. Toměř ten
se dá vysvětliti, i když učiníme duši za princip
myšlení, poněvadž jest mozek orgánem života
duševního. Neduh mozku působí, že duše nepo-
jímá pocitu správně, niemeně není duše ne-
mocná, jak o hudebníku hrajeín na nenala-
děném nástroji nemůže se říci, že hraje neu-
mí, poněvadž disharmonií ne on, nýbrž ná-
stroj vinen jest.

d) Nejnovější pak materialismus, ať by se
zdálo, že poelá důkaz nejmoudřejší, ukazuje,
jak hluboko v nevědomosti pokleol. Starí
materialisté měli tolik cti, že důkaz ten za-
mítli, za věku osviceného Vírchow a jini se zaň
nestydí. Právě Vírchow: „Ukažte nám duši,
přesvědčte naše smysly o její jsoucnosti, učin-
te ať ji vidíme, slyšíme, okoušíme, cícháme
a cítíme.“ Vědou tou neobjevil ni více nou-
drosti nežli sluha jakéhos anatoma, jenž
říkával: „já a pan profesor už jsme se mno-
ho napyžovali těl, ale duše posud jsme nena-
leli.“ - Kež by se materialisté neone dřepeli

zásady své a odváhlivých svých tvrzení a domněnek neprondášli dříve, než je uvidí, uolyš, ochutnají, očichají, ohmatají, pak by jistě jejich nesmyslů znamenitě ubylo. Čím hmatají věcnost, jak okouší nekonečný prostor, kterým našima slyší neměnitelnost sil atd.?

Větou jednoduše bez rozpaky pronesenou, že toho není, čeho nechápeme smysly, odhývajících materialisté důvod závažný na jednoduchost, nehmotnost a samostatnost duše lidské čerpány z mohutnosti poznávací a volící, jak vzhledem ku předmětům poznávání a chění, tak vzhledem ku způsobu, jakým poznáváme a chceme. Tím soudíme z účinku na příčinu, materialisté však nám to činiti brání, ať sami z účinku ku soudili, že jsou síly molekulární, kterých také nikdo neviděl.

Sebevědomí není jím dostatečným důvodem. Mámo jest, že člověk poznávající předměty zevnější rozdíl činí mezi sebou a mezi předmětenostem, jest vědom sebe a může sebe sama učiniti předmětem svého myšlení. Tato činnost jest vnitřní a nemůže býti tudíž hmotná. Hnota působí jen zevně. Princip tedy myšlení reflektivního není hmotný, nýbrž jednoduchý t. j. duševní. Tím se rozvádí člověk od zvířete a rozdílů toho popřítí nikdo nemůže, nicméně Darwin o tom pochybuje tvrdě, že, ať žádné zvíře o vědomí není toho, o čem je, jaký jeho účel, co smrt, co život, nebo přece s jistotou udati, zda-li nějaký koněl pes výbornou má paměť a abrahámovost nepřemýšlí o radostech, jakých za mladých let na lovech zakusil. — Možná, že se věda nezabývá s otázkami tak vědeckými! — Mimo sebevědomí má člověk před zvířaty přednosti, z kterých na jevo vychá-

zí, že duše není závislou na pouhé hmotě, že jest bytostí samostatnou, nehmotnou, která svůj vlastní život má. Přednosti tyto jsou: vlohy náboženské, mravní, umělecké a řeč, všechno to materialismus neschopá se připrati zvířatům.

a) Náboženství, pro kteréž člověk nepopíratelně vlohy má, nelze prý nic dovoditi, proto že byli a jsou divocí národové, kteří pozna o Bohu neměli a nemají, u těch pak národů, kteří náboženství mají, da se věci vysvětliti ony, ve snách našly lidé jakéhosi ponětí o duších, v duchy uvěřili, a víra ta časem se vyvinula. Ani zvířata nejsou úplně bez náboženství. Pes příkladem jeví ku svému pánu bázeň a úctu jakousi, tak že se říci může, že pána svého za Boha uznává. Že taková nauka doložiti ničím se nedá, jest samozřejmo, a proto rozebírali otáčku, zda-li pes ku svému náboženství přišel ve snách anebo jiným způsobem, žbyčeno jest, a vzhledem ku lidem podivno se jakožto býti zda, proč některá plemena lidská dle nauky hmotarické neměla a nemají žádných snů, z kterých by se dopátrali idyje Boha, Těna (jakož Darwin praví) nebo i země, velkého odplacovatele, jenž hříchu nenávidí a spravedlnost miluje.

b) Vlohy mravní, kteréž tak jako vlohy náboženské nedopouštějí, aby člověk se líčil od zvířat toliko stupněm, ne podstatně, materialismu za důkaz nepostačují. Nemohou prý pro duši lidskou nijak svědčiti, poněvadž se dají odvoditi ze života zvířat. Vímek, jak! Je-li některé zvíře hojnou měrou obdařeno instinktem sociálním, těší a raduje se ze společnosti se svými druhy, jim služby prokazuje, s nešťastnými kamarády útrpnost má. Tento jest počátek vířící mrav-

nosti, kterýž se vyvíjí se silami zvířat duše (životní zvířecí síly řečeno). Tociž jest zvíře jakési neuspokojení, kdykoli nebylo doosti učiněno instinktu sociálního, což se stalo tím, že jiný instinkt nabyt převahy nad společenským. Tím nej posthupuje značně v dokonalosti zvířecí morálka, když se v onom vnitřním neuspokojení nelze neknamenati křizodu ovedomi. Takovéto křizení ovedomi vede zvířata k tomu, by se mezi sebou donlouvala řečí svou a přání pronásěla, jak se jim chovati sluší, by jich instinkt mravní uci žen nebyl. Z toho vzniká veřejné mínění zvířecí, kteréž jest normou zvířecí mravnosti. — Takovouto morálkou, jejíž normou jest souhlas přání občanů zvířecích, veřejné zvířecí mínění, v níž není ani zákona ani povinnosti, míní materialisté vyvrátit rozdělení mezi zvířaty a člověkem.

c) Rovněž nevidí se materialistům rozdílu toho uznati živém ku vlohám uměleckým. Vlohy lidské umělecké jsou zdokonalitelné, člověku jest se přinucovati umění, není omezen na jisté odvětví, a co vykoná, může míti nejen účelnost, ale i ideu krásna. Dávkou připisuje též vlohy umělecké zvířatům, poněvadž i zvířata užívají nástrojů, jako na př. šimpanz louská kamenné ořechy. — Než zvíře, cokoli koná, koná pouze vedeno pudem. Instinkt jeho neda se zdokonaliti, zvíře samo něčemu novému přinuciti se neda, a cokoli činí, má jen účelnost, nikdy však výkon jeho nemá ideje krásna. — Nikdo ještě neviděl, aby bobrové stavěli rybní domky své dokonalěji nežli před tisícem let, aby šimpanz na místě kamene vyhotovil si nějaký nástroj na louskání ořechů, aby liška, ať jest takto nejchytřejší zvíře, ve stav-

bách učinila nějaký pokrok a se pokusila místo svých doupat stavěti tobi budovy nebo ptací hnízda. Umění nějakému naučiti se nedají; platnosti žádné nemá námitka, že se kuň dá vycvičiti, aby na zadních nohách stál, a medvěd, aby tancoval. Nebyloť ještě slycháno, aby kuň takový vzeděláný jiného koně učil na zadních nohách státi, nebo vzeděláný medvěd jiné vzdělával medvědy v tančnickém umění. Presura a vzdělanost zamenňovati se nemůže. —

d) Jakož vlohy umělecké nedědí se materialisté zvířatům přičítati, tak bese všech rozpaků popírají rozděl mezi člověkem a zvířetem zakládající se v řeči. Že potřeby jinoši nebude o výklad, kterýž řeč vznikla, není nikterak o podivením. Jakož nej opičák, chytrák neobyčejný, aby naxnačil, jak se nebezpečnoství blíží, místo znamení obvyčejného jal se nápodobovati zvuky zvířat dravých, čímž naxnačil zároveň, kterýž dravec nebezpečím trojí. Tent jest počátek řeči lidské. Toto vysvětlení vzniku řeči opičí bylo by docela vědecké a oprávněno, kdyby bylo dokázáno, že takový opičákchytrák byl, že nápodoboval zvuky dravců, a že tím dal počátek k nějaké řeči. Nejméně Strauss věří, že člověk pochází z toho druhu opic, který si řeč osvojil. Myšlení zajiště, které počíná tvorbou slov, přirostilo na nozek, kterýž se rozšířil a rozmnožil veškeru činnost mozku, tak že onen druh nad přibuzné kmenové se vyvířil a pod jménem lidí znám jest. — Brandl však stna na takovou logiku praví: Bůve podle Straussa člověk učil se mluvit a následkem toho začal mysliti. Ale co měl mluvit? To se rozumí, že slova. Slova však

musela nějakou myšlenku vyjadřovati a proto nemohl člověk dříve mluvit nežli myslet, leč že by se mu stávalo totéž, co se zde Strauss.

sovi stalo, že totiž dříve mluvil a pak teprve myslel, nebo prostě řečeno, že mluvil, ale přitom nemyslel. (Pokrač. a Dokončení)

Jak mocna jest modlitba dětí a která toho příčina. *)

Napisał Enrique Durand. (Bj.)

Hlavní příčinou neobyčejné moci modlitby dítky u Boha jest vlastní láska, kterou jim na věky věnoval Ten, jenž k lásce k lidem, uká-

zal se jim nejprve v podobě útlého dítky. Na ostatek známo jest, kterak miloval dítky za svého zde na zemi pobytu, jak je kolem sebe stromáždil, jak se s nimi laskal, jak je objímal a jim žehnal nedbaje stesků svých milovaných učeníků. Největšími pak třetý pokročil těm, kteří by pohoršení dali jednomu z malíčkových a na jiném místě řekl: „Amen, pravím vám, neobrátkte-li se a nebudete-li jako malíčka (nacholata), nevejdete do království nebeského.“

Než odkud ta nepochopitelná láska nekonečné velikosti a nekonečné nicoty? Odtud, že Bůh miluje to, co jest malé, prosté, nevinné, což samy vlastnosti dětí. Vůbec celá evangelická nauka onáčí se vlní do ředí našich tyto vlastnosti, a známo jest, že jedním z ovoce k Největšího Boha totiž očištění jest rozvíření pro celém světe ducha ovatého dětství, totiž ducha pokory, čistoty, prostoty. Ted' pochopí, laskavý čtenáři, proč mají děti takovou moc na Boha, když Ho s důvěrou

o něho prosí. Ne, vskutku Bůh nemůže ode-

přítí ničeho těmto bytostem privilegovaným, těm miláckým sedce svého. Jest tudíž důležitá, abychom poukázali té pronikavé noci, která v dětství spočívá, ve prospěch našich dítek, na žáků nepřátel Božích a ku vlastní spásě. A to odporujeme všem křesťanským otcům a matkám jakož i všem těm, jimž svěřena výchova dítek. O! kéž by znali moc, s jakou vládnou, když se spojí v modlitbách s těmi drahými malými přáteli Božími, když se modlí k Němu jich ústy, jich nevinnými srdčky, když se stávají s nimi dětmi!

Kdož neslyšel vypravovati neb aspoň nečetl o onom příkladu víry, který nám dal slavný Albuquerque? Když totiž na toho slavného námořníka španělského jednou přikvácila hrozná bouře, tak hrozná, že se nadobro vzdal naděje, že by zachránil loď a cestovatele, kteří na ní byli, spatřil pojednou na palubě dítě, jež ničeho netušíc klidně si hráblo. Vznešená myšlenka přišla mu v té na mysl: vraz dítě do náručí a vyprávěna je vzhůru vzstal:

„Kluj Bože! všichni zasluhujeme, abychom žili, neboť všichni jsme hříšníci! Ale kvůli tomuto nevinnému dítěti zachovej nás!“

A nastojte! sotva že ta slova dopověděl, bouře se utišila. Tak zachoval velkou počtu lidí a sobě samému svou důvěrou v dobrotu Boží a

*) El Mensajero del sagrado coraron de Jesus, boletin mensual del Apostolado de la oracion. Octubre.

v Jeho lásku k dětem život.

Na našich dnech umírá světem též bouře, pravá bouře společenská, mnohem hroznější té, která ohrožovala život Albuquerquea a jeho druhů. Otce i matky nápodobně důvěry onoho velkého krástanda: náměť Boží od té neselabilo - ani mu není těžším vrátiti mír rozbouřeným myslím nežli pokoj porušíti rozbouřeným vlnám: osekme do náručí vaše nejmenší děti, t. j. ty nejnevinnější, rozvedněte je k nebi a obětujte je Bohu v nejsověřivší Svátosti říká: O, Bože můj! Ymé vinu! nezasluhujeme býti vyvoláni, než vzhledni na tyto děti, jež tak miluješ! Neodlupeš-li se nad nimi, jsou ztraceny: nadarmo jsi jim připravil nádhernou hostinu, neokusí ony chleba andělského, nevykonají svého prvního přijímání, a v krátké době upadnou v porušení a v záhuby. Lze pochybovati o šťastném výsledku takových modliteb, spojíme-li se s dětmi v jeden mocný choral?

Ku konci dovoli nám laskavý štenář, abychom vypravovali milý příběh, který se udál za našich dní, který jasně dokazuje, jak Nebeský host našich Svátostánek miluje děti a jak je obývá práva milostmi. Ve tomu několik let, kdy v Perku, v xemi, kde víra posud jest tak živa a tak prostá jako za dob apoštolských, přese vše pronásledování a přese všechny politické agitace, umírala chudá žena ne tak na nějakou nemoc jako z hoře nad nepořádným životem, který vedl její muž. Její dceruška, děvčátko asi pětileté, krála si u jejího lože. Ubohá žena zavolala na ně a pravila: „Dceruško! Pros dobrého Pána Ježíše, který jest ve Svátostánku, aby obrátil tvého otce.“ Několik dní ^{po té} poslali děvčátko do školy, kde se významně

lo vroucností modlitby a svou pilností. Jednoho dne časně z rána vešlo do kostela, vystoupilo po schůdku na oltář a klepajíc na dvířka Svátostánku volalo P. Ježíše. Nikdo neodpovídá. „Ježíši!“ volá znova. Opět ticho. Vola po třetí říká: „Jsi tu Ježíši?“ Matinka mně řekla, že tu přebýváš.“ „Ano“, odpovídá sladce hlas, „jsem tu, čeho si přeješ?“ „Prosila bych Tebe za obrácení mého otce“, dle dívčinka. „Tvůj otec se obrátí“, zněla odpověď ze Svátostánku. Dívčinka sestoupila s oltáře a ovděkuje děkuje P. Ježíši a praví, „na shledanou.“ Když se nato viděli lidé vstupovati otce děvčátka do kláštera a vraceti se odtud všechno změněného, obráceného, že nebyl ani sám sobě podoben.

Divná věc: i při sebe menším studiu života svatých uranendáme, že všechny jejich rákavy byly účinem prostoty, a že ti svatí, kteří byli nejvíce prostými a, abych tak řekl, nejvíce dětmi, stali se největšími divotvorci, jak na př. vidno na sv. Františkovi z Assisi, na sv. Antonínovi z Paduy.

Použijme tudíž okouklující prostoty dětí k vzprávním v náš prospěch. Ať učí křesťanské matky žvatlati své andělky, jak nasyvají své děti, modlitbicky, ať je pošlou, tyto poslance nové, vsíci božského králi, jenž řídí na oltáři, ať Ho proti uctíví za obrácení hříšníků, a zejména na otce, již pronásledují Krista, aniž Ho znali: pacholátka tato vypravují Pána Našeho ve jménu svých matek přinutí Ho dopověditi, a bezbožní se obrátí nebo dožijí pokřtění.

Máme za to, že jsme s dostatek ukázali, jakou moc má na nás dítě u Boha, zejména když se v něm nalézá to srdce Božské, které kluč a plave ve Svátostánku. Naši povinnosti jest jen ukázati pro-

středky, jiniž by připoutati k nám Ježíše, jenž nás všechny k sobě volá počínaje od těch malých: „Venite ad me omnes! Pojdte

62.

ke mně všickni. - Nechtež dítek přijíti ke mně a nebráňte jim; nebo takových jest království nebeské!"

Duševní vzkříšení na Moravě.

(Pokrač. - Br.)

Mnohým uvědomělým Moravanům učilo se působiti bratrské Čechy; ty však nekustaly nám upřímných vlastenců dluhny obokativě řádu křesťanů zdejších pátém ne nepatrným. Tak se dostal za oficiála zemské učárny do Brna Václav Křib, rodem z Hlinoka. Půležitá je činnost jeho, že slovem hleděl působiti ve všechny přístupnější vrstvy společenské. Vedle příspěvků do „Vědomských listův“ a do „Čechoslava“ vydal básně své, „Vědomské myšlenky vlastenské v rytmu“, sepsal „Popis Brna“ a některé modlitební knížky. Zemřel r. 1847.

Téhož roku zesnul Jan Jedláček z Třebčovic, administrator státních statků moravskoslezských, inženýr, ekonom, upřímný národovec. Tou dobou působnosti svou blahodárnou nad jiné vynikal Matěj Sychra narozený r. 1776 v Ustí n. O. Studia gymnasiální a bohoslovecká vybyl v Praze působil s počátku v osadách smíšených. Když pak dovozen byl za faráře do Jimramova a Třebklosteru nabyl přechodem

činnosti, že národ nás posud chová v sobě jádro, které tak snadno nepřítelům nepoleví. Že přičiny chápal se příležitosti sebe nepatrnějších, aby lid svůj mohl vzdělati; o kázaních bylo mu předním cílem šlechtiti posluchačů svých povahu mravní. Obcuje s venkovany pilně sbíral jediná jejich úsluhy, mimo to vytrvalým studiem spisů doby staré a střední nahromadil si dosti látky ke své „Praeologia“, kdež úsluhy byje česká překládána jím německými. Potřeby, vady i přednosti venkovani byly mu plnou měrou známy, byl tedy úplně schopen psáti pro lid; a z těch, co toto pole vzdělávali naleží mezi pracovníky nejlepší. Spis velmi dobrý, jenž by nebyl na škodu věřen po všem venkově, dávaje lidu mnohostranné varné pokyny je Sychra „Vědomslavin“. Na též dobrým paedagogem Sychra složil pro mládež některé spisy ceny nepoctybné. Zdraví pevnému se netěžil nikdy. Zemřel v 54. roce svého života, raněn bym mrtvicí u psacího stolu. (Pokr.)

Zpráva.

Z Brna. »Růžka Lužilova« měla do 4. ledna r. 1833, deset schůzí, v nichž byly čteny práce: „Poměry rozumu ku praambulám fidei“, „O listinách papěských v Britském Museu nalezených“, „Tak se má theorie Darwinova k biblí“, „O duševním protubení Moravy“, čteny překlady z vlastiny, podán ohrab básně „Slavia“, předneseny řeči tři a mimo to různé básně. Dne 30. list. zařízena schůze slavnostní na oslavu papěže Jana VII.

XVII

26.

Kdy umřel sv. Method?

Uryvek ze studie J. Martinova, "Saint Method, apôtre des Slaves", Revue des q. 7. 38.

(Br.)

datum smrti Methodovy, jak-
koliv zdálo by se přesným
(6. dubna 885) nikterak nevi-
dí se být spředeným. - "Za
alespoň, tak soudí výtorný
chronologičta p. Ewald, (ře-
tel máje obrácen k jednotě chronologie o-
statních listů Pěpána II. komonitorium
kladu do r. 882. nebo spíše do r. 887. a ná-
sledkem toho) počítám smrti Methoda o něco má-
lo před tímto datem. Ostatní rozhodne."

že pan Ewald mluví veřejně a nepodává soudů
určitého, dovolu' mně podati několik poznámek.

.....

Dejme tomu na chvílenku, jakkoliv tím nikterak
nepravíme domněnku p. Ewaldovu být pravdou
historickou. Tu nám bude zamítnouti věci, jež
třebas nemajíce ráku naprosté jistoty, přece
s velikým prospěchem svědčí.

Předně bylo by změniti všeobecně uznávaný rok
umrti Methodova. Smrt' sv. arcibiskupa, pras-
da jest, byla za dlouhou dobu událostí velmi
nejistou. Kopitar klade ji do doby 884-894
(nač širších mexí?); životopisec pannonský
počítá ji na 6. dubna 885; v životě sv. Cyrilla,
podle rukopisu wooského, klade se do r. 886.
F. Ewald volí rok nejbliže příští. Watten-
bach praví, že Method umřel r. 892; Schlozer,

^{*)} Legenda označuje nejen den a rok římského letopočtu, nýbrž i vypravuje, že sv. Method umřel
téhož den sv. třechodu, jak byl předpověděl na květnou neděli, kdy věrného lidu sešel se veliký zástoup do chrámu,
aby dostal od něho požehnání a poslední poslechl výkazy. Téhož r. (885) připadl veliký úterek na 6. dubna.

že prý žil až do r. 894; jej překonává jen Hájek a jeho sleda Strědovský, jež činí Methoda stářím devadesátiletým, umřelým v Římě r. 916! Podle toho umřel sv. Method plných dvacet pět let! Takmile Pannonská legenda dána byla na světko a došla zastoupeného pověrnými učenci, jiných svědectví téměř ani se nedbalo, protože Pannonská legenda jest přelomě určitá a pochází ode spisovatele, jehož zpráva shoduje se téměř u všem s jinými doklady historickými, a jenž věrojatně byl učenníkem Methodovým. Někteří zamítají datum, jež podává (885), věrnost mu nadeřuje. Vřak domněnka p. Ewaldova, daleka jsouc té věrnosti, v nejistých nás ostavuje, ba protivi se staletému podání církvi slovanských, jež památku sv. Methoda světlá zlatým svátkem dne 6. dubna. Tuto slavnost sledujeme položenou na tento den v obřadních knihách prastarých, tak ve klaholstém evangeliu uroemanstém a ve knize Lávě, jež obě jsou z XII. věku; v minejích slovan. ze XII. věku, zachovaných v synodální knihovně moskevské; nejinač ve skutcích apoštola srbského kláštera v Žiřatovci z r. 1324, pomlce o kalendářích ne tak starých. Tato jednota listin liturgických plyne zajiště z jediného prastarého pramene, a tímto pramenem jest svědectví životopisce pannonského, vzaté od učení učenníkem sv. Methoda a jesti takso prvním ohnivkem řetězu tradic.

Domněnka p. Ewaldova protivi se jiné události, jež historikové uznali jež všeobecně, totiž že učenníci Methodovi byli vyhnáni z Moravy r. 886. Učenníci nebojícíka apoštola, podstoupivše mnoho strastí byli vypuzeni manu

militari opíše na jaře téhož roku než na Konci. Nikdo, pokud vím, nedeřoval jich na Moravu do r. 887. Mezi tuto dvojí událost, jichž důležitost do své bje, a které zajiště hluboko tkaly v paměti slov. vřevníků, spadá volba Štěpána VI., jež stala se konec srpna nebo začátku září 885. Toto datum jsouc historicky jisté dovoluje ještě více stěsnati otáčku, kdy vlastně vydal nástupce Hadriána tyto listiny.

Jasno jest, že žádná z nich nemohla se dáti, dokud Štěpán VI. nebyl zvolen za papeže. Kommonitorium s jedné strany předpokládá smrt arcibiskupa Methoda, se druhé pak přítomnost Gorarda a ostatních učenníků na Moravě, z čehož jde, že listina nemohla se dáti až byli vypuzeni. Učtud nutno jest volky nevolky položit ji do času mezi nastolením Štěpána VI. a vypuzením Gorarda. Řada událostí káži vykázati ji raději dobu prostředních měsíců r. 885. než prvních roku nejbližší příštího. Method byl už více nežli šest měsíců nevěstíkem, Věchingu, podbiskupému a nástupci strany německé záleželo na tom, aby na prouto zničil dílo nenáviděného předchůdce a překazil stý co stýj jmenovati Gorarda na sídle arcibiskupské, obávají se, aby mu nebyl druhým Methodem. Protož jest na snadě dovtípili se, že hned po smrti sv. arcibiskupa Věchingu do Říma pospíchal, aby předešel si sv. Otce a by dostal přední sídlo pannonské. Zajiště neopoměl vyliciti papeži smutný stav církve moravské a sváry kněžstva německého s domorodým a svěsti příčinu toho. To náboženského dualismu na Methoda a jeho stoupence. V tom pak, že Method za souhlasu svých učenníků jmenoval Gorarda nástupcem

Viching výbornou našel oporu, aby zakažoval nebožtka ze svévolnosti, a porušení práv stolice apoštolské a zároveň aby našel Goraxda, že o své ujmě osvědčuje si církev pannonskou, čehož dočítáme se v kommonitoriu. Tyto věci počavše za Hadriána II. a protahující se až do doby Štěpána VI., přistaly věrojatně až v říjnu nebo listopadu. Viching pak, jehož cesta do Říma se dověděny listem papře Svatoplukovi, vrátil se do země s nákvem, správce církve pannonské samá vstěrostáva. Možno se domýšleti, že konal tuto zrádečnou cestu s vyvolanci papěřskými, již neoli instrukci a Svatoplukovi list. Protože těžil se plné důvěře kněze a měl moc v rukou, jsa jediným biskupem této říše země, ne se již neprotivilo jeho záměrem. Rozkazy papře jinak byly struiny: odporci a neposlušní měli se vyložit z obce věrných a za potřeby i vyhnati ze země. Vichingovi nebylo dáno strpěti nepřítelů. Šťáva došed počal kněžstvo protřáti a již po jare učenici sv. Methoda zavedeni jsou za hranice.

Tyto úvahy zakládají se na čínech historických, již rozlehlají se po všem světě slovanstvem nedovolují přijati důsledků Šwaldových. Neomáze, jímž chtěl uhnouti, že neporovnaně snáze řešiti nežli ty, o něž on sám narazil..... Datum smrti Methodovy, vypuzení jeho učenníkův, nastolení Štěpána VI.: to jsou tři sloupy, jimiž podepírám tyto věty:

1) list Štěpána VI. Svatoplukovi psan jest až po smrti svatého Methoda; tolikéž kommonitorium;

2) obou listina pochází z r. 885, aneb o něco později, ze začátku roku příštího;

3) svědectví starobylého životopisce, kládoucí smrt svatého Methoda do roku Páně: osmišého osmdesátého pátého (na den 6. dubna) jest jediné správné; — nabývat kommonitoriem Štěpána VI. nového potvrzení.....

(Úplný překlad této znamenité studie podá „Sborník velehradský“ roč. III.)

Jak prospěšno spojovati jemné xpišobu s pevnou vůlí.

(Napool Philip, Earl of Chesterfield. — Br.)

4
Zmínil jsem se ti kdysi o sentenci, kterou bych si z plna srdce přál abys v paměti nově zachoval a dle ní se ve svém chování řídil. Žní pak: suaviter in modo, fortiter in re. Nezádná pravidla, které by bylo tak užitečno a potřebno ve všech případech života. Samojediné suaviter in modo vzhlo by se ve všední, bojácnou uvolnost, kdyby je nepodporovala a nepovzbudila zásada fortiter in re. Tato by zabíhla zase v náhlou a hrubost. Kdy-

by ji nemírnilo suaviter in modo: nicméně málokdy bývají spojeny. Ohnivý a prudký člověk, ohnivého ducha, navrhuje suaviter in modo, a domnívá se, že překoná vše svým fortiter in re. Může býti, ve se mu tyžý třeba podání velmi šťastnou okolností, když mu jednati bude s lidmi toliko slabými a bojácnými, ale všeobecný jeho voud bude narážeti, urážeti, upadat v nenávisť a mýjeti se s cílem. I druhé strany obořelý, loživý člověk mni-

vd, že všeho dosáhne jediné pomocí suaviter in modo: bývá všem lidem vším; nemívá svého vlastního úsudku; otrocky přijímá soud ostaty přítomné; vloudí se jediné ve vášnost rozšířených; ale bývá brzo poznán a dochází pohrdání u všech lidí. Jediné moudrý člověk (jenž rovná tak lži se ode lživého jak od ohnivého) spojuje suaviter in modo s fortiter in re.

Máš-li moc a právo poroučeti, tož rozkazů daných suaviter in modo bude se poslouhati s ochotou, s radostí a tudíž dobře; kdežto kdo je dává toliko fortiter t. j. hrubě, toho rozkazy budou spíše, jak dle Tacitus, vykládány nežli konány. Co se mne týče nadál bych se, kdybych sourozým, uvažlivým spřisobem požádal svého sluhu o sklenici vína, že by je po mně rozlil; a jsem přiveděn, že bych toho zastoužil. Chladná, klidná rozhodnost má ukažovati, když máš právo poroučeti, že chceš, aby tě poslouhali, ale zároveň zdvořilost, se kterou se dožaduješ poslušnosti, měla by učiniti vědomí podřízenosti při služebnících, jak jen možno, příjemným, radostným. Žádáš-li o nějakou laskavost nebo vymáháš-li, co tě náleží, čiň to suaviter in modo, více dáš těm, kteří mají úmysl odmítnouti, zámlčku k tomu svým chováním; ale s druhé strany ukazuj stálou pevností a důstojností své fortiter in re. Slovem v tomto přikázání znám jediný způsob na světě býti milovánu a nebýti v opovržení, docházeti úcty a vyhýbat se nenávidi. Ono základem jest důstojné povahy, po němž každý moudrý člověk hlavně toužiti musí.

56. Proto shleď-li, že s prudký povahou, že se dáváš strhováti k nerozvážným výrokům a skutkům at proti svým představeným, at sobě rovným nebo podřízeným, stěží je pilně, než ji na urdě a ter na pomoc suaviter in modo; při prvním vzplanutí vášně mli, až by se utířila. Hleď ovládat i svou tvář, tak aby nebylo lze čísti v ní zrušení: lož nevyglovitelný prospěch v jednání! S druhé strany nedopouštěj, aby řádná povolnost a měkkost, řádná touha líbiti se, řádná lichoměrnost ni lichota tě neodvedla na krok od toho, co rozum a opatnost velí; nýbrž vrať se k povinnosti, než se jí, neustávěj a naťmeš s dostatek věcí býti dosažitelnými. Měkkosti povolné, bojácné obvyčejně zneužívají neoprávedliví a necitelní tropíce si z ní smích, ale měkkosti, kterou vyplrá fortiter in re, kde kdo si váží a vede k úspěchu. Způsobu užitečno jest toto pravidlo mezi přáteli a známými, jakož i nepřáteli: hleď aby's si zachoval pevnosti a sílu ducha jejích k tobě přiklonnost, ale zároveň hleď svým způsobem předejiti nepřáteli svých přátel státí se nepřáteli tvými; snaž se oděbrojiti své nepřáteli svou úslužností, ale spolu at počítí též tvůj spravedlivý hněv; z té příčiny veliký jest rozdíl mezi snášením zloby, což jest vždy nedůstojno, a mezi rozhodnou sebeobranou, která jest vždy moudra a opředněna.

Končím s tímto pozorováním, že zdvořilost s pevností ducha jest střejný, ale úplný výraz lidské dokonalosti v mezech náboženských a morálních povinností. — Letters to his Son.

Onelogičnosti dikariz materialistických.

(Dokončení. 6.)

Jeli nerozumno tvrditi, že není rozdíl mezi člověkem a zvířetem, rozumnější asi nebude ani nauka hmotářská o vůli nevolodné, poněvadž spočívá na nauce předešlé. Člověk, jak hlásá Vogl, volodné vůle nemá, vše, co činí, činiti musí, všechny skutky závisely na proměnách morkových, pročť není ani zodpovědnosti ani přičetnosti. Ustojím vládně zdkon hmotné složeniny. - Není-li volodné vůle, není ovšem zodpovědnosti a přičetnosti; zločinec není vinným nežli kámen, jenž spadna člověka zabije, rozdíl mezi dobrým a zlým činiti nebe, tresty jsou nemyslem, a tím základ lidské společnosti ztroskotán. Že proměnám morkovým činí lidských přičetnosti nemožno, ukáže jedenkudý čin lidský. Na cvičení vojenotkem jest na př. 1000 vojáků. Na povolení důstojníkov voickni se seřadí a stojí hradbami, v tom zaslechnou jiné zvuky důstojníkovy, a hned voickni krokem odměřeným jdou. Ukaz ten dal by se vhodně vysvětliti materialistům, tím že zvuky velitelovy způsobily v morku jakýsi obrat, a tím že donuceni byli voici tak anebo jinak jednati. Ale věčná škoda, že několik hochů malých opodál si hravěch nedá se vyrušovati ze své hry velením důstojníkovým. Vlny zvukové způsobily v nich takový obrat v morku, aby nevyhnutelně musili se seřikovati a pochodem kráčet jak oněch 1000 vojáků. Výmluvy zatím materialisté nemají jiné, nežli že by se odvolali na Molesottovo: Člověk jest tím, co jí za řekli, že onino vojno-

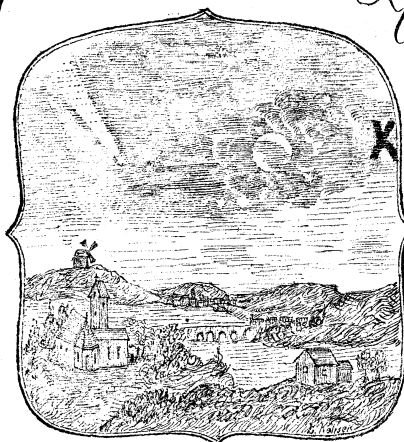
vě měli k obědu slanečky, děti však nikoli!

Ali theoreticky materialisté popírají větu o volodné vůli a přičetnosti, přece v praxi ji používají. Říkají totiž o sedláku, jenž napracoval se na roli, na večer se vrací, že pracoval svědomitě; o jeho však volcích, až se snad namáhali ještě více, přece nikoho nenapadne pochvalně se pronést, že byli svědomití, rovněž jako psa benharvického, který cestující bouří sněhovou zastřené vyhledává a jin obceřstvenou přinášá, nikdo nenapve milosrdným a svědomitým. Ale nesvědomitým jest člověk, zabije-li člověka. Tygra však nikdo nepokaně, že jest nesvědomitým, rozdrpeli ve své kvelačnosti některého povestného, aniž kdo o lišce řekne, že jest nesvědomitá, že nemavný skutek spadla, zardouila-li některé hospodyně několik olepic. Z toho již viděti, že skutky, kteréž se zvířatům nepřičítají ani za dobré ani za zlé, u člověka jsou buď zlými nebo dobrými, a že pojem svědomí a svědomitosti nikterak nepřisluzí zvířatům, nýbrž člověku samému. Kdy by pak člověk volodné vůle neměl, byly by skutky jeho nepřičetnými, nezabíhal by chvaly, že jest svědomitým ani výtky, že jest nesvědomitým.

Dalších nauk nerozebíraje, poněvadž jsou výsledky učení hmot., divíme se, že materialisté věru v náboženství zjevené mohou zamítati, svou věru, proti níž logika vystupuje, za pravou vyhlášovati, a že se jich nauka přece vůči nedůslednost^{poruč} udržela.

Víra v neobyčejné úkazy a zjevy.

(B.)

X ouzlem neodolatelným vábí. lo k sobě člověka vše, co kolem něho bylo. Přiroda sama skvělá se vděkem a převabem nevyzpytatelným, bují a pyšní se krásou své, ukazovala mu každým rokem nové a nové zjevy, z nichž se u člověka ^{pramen} podivů ukázelého přýštil. Především však pozorovatelnost člověkem poukázala k sobě obloha nebeská se všemi svými dny a krásami. Duch lidový kochal se v nádherném divadle, které mu poskytoval východ slunce, nasytiti se doosti nemohl pohledem, jak se zněnáhla radívala nebeské klenutí, jak červánky zaplavují oblohu, jak hvězdy blednou a mizí, až skvoucí paprsky velebného slunce oslní oko. Klidně pluje slunce po obloze blankytné, stín se krásí a opět roste, když se slunce sklání nad horami a poslední svůj požitek posílá remi, vrkající, že se ráno zas objeví ve vší své krásě. Červánky rozloží se na nebi, hvězdy prookakují a hemží se valem, měsíček ušmávaný zhlíží na zemi, na člověka, jehož mrak chvilí vnímá všechnu tu velebu, v jehož duši vluruje se touha po světech neznámých, po nich bouří rozehvěna jsou mocně, v nich si přeje odpočinouti

Přiroda je všemocná, dovede člověka opojiti krásami svými, dovede ho však z podivů ukazovati zjevy svými neobyčejnými. čím větší byla rába a rozkoš, kterou pocítoval člověk zrakem na jasnou oblohu, tím

větší bázeň a sklíčenost naplnila jej, když obloha čistě modrá xatahovala se mraky tmavými, za nimiž zmiyelo slunce, když z mraků padala kroupy za kroupy, až se děsná rozhrnila nad krajinou bouře, když víchor běsný vyvracel mohutné duby, když vlny bouřlivé xovaly s sebou předu, puštošice vše na připadly, když kroupobití xkázonošné všechnu úrodu rolníkovu zničilo. Bázeň ta xkrušila duši lidovou, která se neupokožila docela, ani když duha sedmibarevná po bouři rozekterula se po celé obloze na znamení smíru, bázeň, již vzbuzená vracela se vxdy, když se mraky ukazovaly, předtucha naději uklamaných a neštěstí nějakého třeba člověka.

A jako mráčna byla člověku předvěstnými znameními bouře a tísnila ho předtuchou neblahou, čím více všeliká znamení neobyčejná, která se na obloze ukazovala, děsila a sklíčovala ho hrůzou tajemnou, tak se strachem vxdy očekával, co neblahého přinesou. Úkazy všechny neobyčejné zachvívaly veškerou útroubou lidovou, rozrývaly ji mukou málomocnosti, přiváděly člověka na mysl všechny tresty, jimiž muka svět všcken řídící trestá lidi pro hříchy a vyzývá je tím, aby se polepšili a ve xkrušení srdce aby se novou důvěrou přichýlili k Bohu. Všechny zjevy a neobyčejné úkazy na nebi považovány byly za prost Boží, který hroutí člověčenstvu v hříších zabředlému, a slibuje příští pokroky neodvratné, ač-li se nepolepí. Vůde, u všech národů postkáváme se s vírou touto ve zjevy neobyčejné. Lidstvo neuvědoměle chvěje se při nich hrůzou, tesklivě očekává, co

neblahého budoucí časy s sebou přivedou, vykládá si zjev ty za neklamné předchůdce a oznamovatele hladomoru, války, smrti předních osob, ba tuší v nich mnohdy návštěví doby příchářejší, kdy Syn člověka přijde na tento svět s mocí velikou a velebností, soudit lidstvo všechno.....

Zejména v dobách neblahých, v čase všeobecných pohrom s mocí a důrazem neochabujícím víra tato vtiskuje se v mysl lidí a udržuje se mezi věmi, jedny ve strnulost přiváděje, druhé ke revolučně revoluční roznícují.

Jerusalem sklíčen byl ze všech stran Titem, nikdy nebylo vyváznouti; z venku hrozil městu zarputilému nepřítel, a uvnitř vše zmítáno bylo krutou hrůzou. Falšní proroci povstávali, lid sváděje a přemlouvaje, by Boží pomoci očekával. Co tak mexikán lid zmámený trval, přibližovala se doba, že z města tak slavného, chrámu tak nádherného neměl zůstatí kámen na kameni. Tu nad městem v oblacích hvězda stála podobná k meči, a kométa po celý rok vytravovala.... Před západem slunce viděti hou v povětří po vše krajině vozové a zbrojná vojska, která táhnou skrze oblaky a okolo města se vinají. Všechno to, ačkoli lid vedený toho nevěřil, a si nevážil, předvěstím bylo o žalostném vyvraždění města.

Chýlílo se první tisíciletí počtu křesťanského ke konci. Tu nepokrytě se tvrdilo a věřilo, že se chýlí i svět ke konci. Hmizou věchný naplnilo země. sení, velmi prudké, předěvila věchný kométa strašná jako hořící pochodně, která se měnila jako v hada, jehož hlava rostla stále.

Strášíva kométa ukazovala se v čechách a téměř po celé Evropě z. 1527. dlouhý čas: na zprávu byla ohnutá ruky, která jakoby nějaký meč z pochvy

vytahovala, všechna jsou ohnivá a krvavá; na konci meče byly tři velké hvězdy, po stranách mnoho ohnivých a krvavých mečů a kopí, také ohnivá světla záře a v ní mnoho vouratých hlas se opatřovalo. Od mnohých se vykládala kométa tato na učení Lutherovo, z něho a proto že mnoho zlého vejde, mnohonásobně na svět přiková.

Na podzim l. 1607. u Břeva mraky děsné se na obloze rozložíly, a z nich hned strašlivě hřímalo a blyskalo se, hrozné zemětřesení a strašná bouře po nich následovala. Na to se vidělo nebo otevřené, z něhož velká ohnivá koule na zemi letěly, které okolo okolo hodinu osvětlovaly. tak že světlo jasnější nežli za bílého dne bylo. Mnozí tu nejnak myslili, než že v tomto světě Syn Boží k soudu poslednímu přicházejí, se oslaví, což však zajisté na znamení prý lidu Božímu dáno jest, aby poznal, že Bůh mocný jest, který z tehdejšího strašného válek hřímání lidu svého světlá své svatě a mír vzbuditi může.

Mír však a pokoj netrval dlouho. Všeobecné rozehvění, které se u nás před válkou třicetiletou jevílo, zmáhalo se každým zjevem na obloze neobyčejným. Mnozí již nepokrytě předpovídali pád království celého, když z. 1616. při slunce západu spatřen byl v Trase na západ oblak krvavý, lou podobný, při němž z každé strany byli dva dlouzí provázkové, kteří se k půlnoci táhli. Nedaleko toho oblaku ukázal se oblak jiný lou podobný. V předpovídání se tehdy nemyšlili; orel - znak to císařský, - přitáhl provázky ode lva se vztahující a sváral lva některý nevyznámý, aby jich tak snadno se sebe nestrávil, a lva nadermo se vřepal, až na smet vyhořel usnul opán =

kem dvousetletým. Příroda sama zdála se bojova-
ti za války tisícileté o své tyč: četné roje Kaveka
vrán sdílely a utkávaly se lítvou, která s neustup-
ností dlouho se mezi ptactvem línto vedla, hvězdy
na nebi ukazovaly se jako kroavé, troje ba i čve-
ro slunce jevílo se na obloze, tak že opět mnozí vy-
stíli, že se blíží doba, kdy hvězdy nebeské budou pa-
dati, a moři, které jsou na nebi, pohnou se

Byťež a zdoluhavé bylo by více příkladů uo-
děti, že po kometách a jiných neobyčejných zjevech
na nebi následovala válka, hlad, mor, zemětřesení,
veliká sucha, smrt slavných osob atd., dosti budí,
že víra v neblahé následky a účinky zjevů těch
byla všeobecná jako v palácích králův tak i v chý-
řích lidu obecného. Žučenci a hvězdáři byli o nich
přesvědčení obecného, jehož lidu nikdo tedy nevy-
mlouval, ačkoliv tytýž chýl-li kdo jinak zjevy ty
všechny vykládati, a z nich šťastně předpovídati,
snadno to mohl, poněvadž oběh okolností nahodile
jen se dal a poněvadž mnohdy, co jednomu bylo ne-
šťastno, druhému bylo na štěstí. Věda až na na-

se časop nepoučovala o pravé podstatě věcí těch,
ústavovala široké pole domněnkám a dohadům.

Už doposud nechtěl se lid náš věry v komety
a ve zjevy neobyčejné na obloze. Totud věří, že ko-
meta s sebou přináší hlad, mor, válku atd. a
chvěje se před tím a obává, co dle přesvědčení je-
ho nebytně přijíti musí. Věra však tato nikle-
rak není škodná, nýbrž spíše sílí vědomí, že nad
člověkem vládne bytost, již jest člověk podřoben,
od níž vše původ svůj má. Výtahem, kterou
rozhrněvaný Bůh uděluje člověčenstvu hrůznému,
aby se polepšilo, bývá ještě lidu zjevení se komet.
Věra pak v ně ovšem napomáháti může nábožen-
ské horlivosti, vzbuzovati lítost nadě klem spácha-
ným a zkrušení srdce. Běže však lépe by bylo, kdy-
by se i v té příčině lid zbavil před soudků a pover-
čivosti a odložil bázeň lichou, neboť vezdy v
rukou Božích jme, a nejen komety a jiná znam-
ní hrozí podněty nýst, aby k Bohu přibhula,
nýbrž veškerá příroda, jak jest, každé ústý vý-
mluvnými Boha, Stvořitele všeho, Ředitele všeho.

Duchovní vzkříšení na Moravě.

(Br.)

Vedle Klíba nepůsobil doby tehdejší v Brně ni-
kdo tak blahodárně, jako přítel Sychrov, Filip
Něděl. Nar. r. 1772 v Zolice, vstoupil v klášter
starobrněnský, odkudž ustanoven profesorem na-
uky biblické na našem ústavě theolog. Byl to muž
povahy ryzí, obětivý a osověný. Na něm byl mu nej-
více lid pospolitý i hleděl myšlénce své přikati kde
se s kým. Pořádě vřata v pochybu jeho pravověrnost,
až složen s úřadu. Bratři zvolili jej za převora, kte-
rouž důstojnost svědomitě zastával, zemřel, stár ja
teprve 47 roků. Zdatný pomocník, jako by Převítel.

nosti poslán, přibyl Nedešovi r. 1809. v době Pa-
minika Fr. Kinokého, piaristy, jmenovaného za
professora všeobecné historie a řecké literatury
na zdejší filozofickém ústavě. Narodil se r. 1777.
Do Brna přišel úplně již uvědomělý: rojas rajské
v útlém už mládí lásku k mateřtině a vla-
stenským dějinám, povználem příkladem Jungma-
novým, Markovým, Dobrovoškého a j. učinil si ú-
kolem, na roli mor., byt úhorem ležící, zdaru se do-
přísti. A vše sobě vytknutého se neminul.
(Pokračování)

xvii

Duševní vzkříšení na Moravě.

(Br.)

Přítelský svazek pojil Kinského se všemi vlastenci zdejšími, pomáhal jim rádu i hmotnou podporou, neustávaje jich pobádati, by byli naši literaturě neumrnými štítky; přítelem nejmilejším byl mu Sychea. Vě chvilách poklidu neprádjí překládal; tak ožel vroucho naši materiální ody Horácovy, Theokritovy idylly a Batrachomyomachii. S testy původními vedle překlade vydal Bájky Levingovy a Gerssetova „Papouška“. Původní básně Kinského nejsou mřítkem jeho zásluh. Že té duše si přál bezplatně vyučovati češtině na zdejšímu lyceu, žádosti jeho však napřád zamítáno. Ml samostatných novin moravských nedávilo mu se založit: chyběl mu tu Sychea, jak říkával. Když r. 1820 přijal profesuru na filos. ústavě kláštera Kaplebský. Kinský jmenován translatorem gubernia moravského. Od té se produkční literatury ne-

účastnil, za to tím více recipocitou a vlastenskou agitací hlavně ve prospěch Matice české a Musea; té doby opatřoval také Jungmannovi hojně příspěvky pro Slovník i Historii. R. 1848, než ušel vyplnění své naděje, lidumilný kmet jedena sedmdesátník zavražděn úkladně ve sklepi svého bytu. Předměty Kinského na lyceu převzal r. 1821. proslulý benediktin Řehoř Vlný, rodák příborový a neotal se předchůdcem svého nehodným, vštěpuje posluchačstvu svému v mladistvé duši upřímou lásku ke vlasti a dějinám.

Včinnosti jeho pramenem nad jiné plynným byla mu porůstlost Ceroniho, kterýž ušilým a trovkým zachoval naši historii nečíslné památky klášterní, jež by jinak bývaly vyšly na maršnost. Aby spisovatelstvo moravské historii přestující svazkem ušilým sobě připoutal, R. Vlný jal se vydávati historický almanach, Taschen-

Buch für die Geschichte Mährens u. Schlesiens;
vyšly ho tři ročníky. Příběhy přispívali A. Boček
(s nímž později.) A. Heinrich, Richter, Cíkan, Ka-
ňák aj.

Snahy křesťanských historiků moravské vřelky zá-
jím vlastenskými velkými počty vřelosti, ú-
řednictva a vřelosti stavu středního. Šlechtu,
proti myšlence slovanství od jakživa podjatou ved-
la klamavá bludie světového občanství; nicméně
i tu znamenali čestné výjimky, a to tím čestněji,
čím řidši. První v té příčině místo ujmá Antonín
hr. Mikovský z Nemysle, gubernátor Moravy a
Slezska (od r. 1816); současným spisovatelem byl
pravým Meccénem. Společnému úsilí Mikovské-
ho, Josefa svob. p. Hormayra, starého hraběte
Hugona Salma a Josefa, šlechtice Auersperka
podarilo se r. 1818 založit museum františkovo;
šlechtici právě jmenovaní horlivě se přičinili, by
paměti ducha slovanství se nepřeměly, že jmě-
ní soukromého zakupujíce, kde se o čem dověděli.

To asi jsou nejdůležitější osobnosti z prvního
období našeho probuzení (do r. 1830)

Vidíme tu práci ojedinělou mužů nečistých, ale
odvahy vynešené, píle neumorné. Za myšlenku
svou povznegli praporek v boj nejistý ale pře-
ce vítězný.

Čím byla věku střednímu idea náboženská, čím anti-
ké době idea státu jednotného, o jehož blaho uřelová-
no až do těch hrdel a statků, čím stala se po r. 1830
idea národnostní. Víceřství její naprosté bylo lze pře-
vidati, ježto historie svědčí, že moc ideje té jest ne-
přemýšlená. Potěškou mocnou v té příčině byl vy-
stém Hegelius tehdy kvetoucí, jehož důsledky tam
se neoru, že učení a odlišnost národův ničíti, hři-
chem jest, povinnosti však sčítati jich, je oživova-

62.
ti a věniti skutky důstojnými. Není s podivením,
že i synové národa našeho hojně se stavěli pod
praporek rovného práva, na němž zlatem vepsán
nápis: „Slovanstvo. A že nápis ten opraven
byl v heslo: „Slovanstvo sjednocené!“, křisto-
bil nesmrtelný převěc panoslavismu Jan Kollár.
A buditelé naši znamenajíce, že vypočetosti ná-
rodní měřítkem spolehlivým jesti zachovalost
jazyka spisovného, a ten že u nás, vyloučen jsa z
veškeré veřejnosti, jen jen živoi, jali se jej třebiti
a studovati. Turismus tedy a panoslavismus - ov-
šem číře literární, nikoli strašák onen politický,
jsem vřelými nitkami snah II. období probu-
ni moravského (do r. 48). První, kdo rázně se u-
jal pokleslé naši mateřštinu byl Vincenc Žák,
narozený r. 1797. v Ustvi v Čechách. Dokonal
studia bohoslovecká v Beně nemaje však ješ-
té určitého počtu let, aby mohl býti vysvěcen,
zabloubal se vedle jiných věd zejména ve studia
filologická se značným zdarem. Na to ustanov-
ven kaplanem u sv. Tomáše a u františkánů.
Při tom však zastával duchovní správu v ně-
kolika ústavech dobročinných, po sedm let vy-
učoval chovance vojenského ústavu v jazyku
českém. Jsa důkladným znalcem řeči vlašské
uloženo měl starati se o duševní potřeby věnně
politických - zejména vlašských karbonářů -
na Špilberku; jak si vedl, výtečný důkaz po-
dal sám slovnitý Silvio Pellico. - Později u-
stanoven katechetou na hlavní škole norma-
lní, za čas i ředitelem téhož ústavu, vyučuje při
tom též katechetice v biskup. alumnatě. Ač
vždy na starosti měl úřad několikrát, oověděl
se ve všech neobyčejně svědomitým, pojistiti as-
poň nějakého vřelování chudší třídě lidu z přel.

městi a kde mohl poskytnouti i hmotné pomoci měl za svou povinnost. Ničadná nepřítel hodnostáři se vyžních neodstrailo ho, ty projevovál okázale, čím srdce mu háralo, — že je lékařem. Před rčbavami slovanokými neotýchal se pro-

63.

půjčovati se ke sbírkám podomním. Toa horli-
vým apoštolem rovnoprávnosti a smíru obojí
národnosti, žák účastnil se všech spolku, již ú-
kolem si učinily myšlénku tu uskutečniti. (Po-
kračování.)

Casilda.

Napísal D. Antonio de Trueba.

rálem v Toledě byl Maur Al-
mena a s tím králem Don Fer-
nando Veliký, kdel Castilloký,
byl v upřímném přátelství.
Ten mauroký kral měl velice
olčinou a citlivou dceru, která se jmenovala Casil-
da.

Otokyni španělká vypravovala této dceři maur-
ského krále, že křesťané milují svého Boha, i svého
krále, i své rodiče, i své bratry, i své ženy.

Vypravovala též otokyni dceři maurského krále, že
u křesťanů není vlastní žádných sirotek, protože,
když ztratí matku, která je v životě počala, vyjme se
jich druhá, která se jmenuje Maria a která jest ne-
smrtelná.

Léta mýjela, léta mýjela, a Casilda proopívala věkom
moudrosti a olčinosti. Matka jí však odumřela, i
záviděla štěstí sirotekům křesťanským.

Na blízkou zahradu, která se kolem paláce maurské-
ho krále roztládala, byla tmavá podzemní vězení,
v nichž šípěli hladoví a v okovy opoutaní mnozí
otoci křesťanů.

Žstalo se, že Casilda procházela se v zahradě ot-
ce svého zastechla nářek ubohých otroků. Maur-
ská princezna dala se do uředavého pláče i vrátila
se do paláce se srdcem skormouceným

"V palácové bráni stietla se Casilda se svým ot-
cem a vhnou se na kolena pravila mu: Otče! pa-
ne můj! v podzemních žalářích u řdi zahradních
nářká tisíc otroků. Žbav je okovův, otevři jim dve-
ře vězení a pust' je do země křesťanů, kde jich pla-
cují rodiče, bratři, ženy a milenky."

Maur blahověčil v útrobě srdce svého dceři,
protože byl dobrý a miloval Casildu jako rovníci =
ka svého.

Nešťastný Maur měl toliko tu dceru.

Nešťastný Maur miloval Casildu, protože byla je-
ho dcerou a nad to že byla věrným obrazem ženy,
jejíž ztráty celý rok už plakal!

Me Maur mimo otcem byl též muslimanem a kř-
tem, a tož domníval, že by měl potrestati opovážli-
vost své dceři.

Neboť politovati křesťanských otroků a proviti je
jich propuštěnou bylo křičem, na jehož potrestá-
ní ustanovil prorok trest smrti.

Proto potlačil radost srdce svého a pravil ke Ca-
sildě s tváří vážnou a hlasem dezným: "Odstup
ode mne, ty falešnice, odstup ode mne! Taryk
tvůj bude vyřezán a tělo tvé uvrženo do ohně, ne-
tož takového trestu zasluhuje, kdo se přimlouvá
za napareje!"

Ž šel zavolat svých katánů, aby jim odevzdal
dceru.

Uli Casilda padla na novo před ním na kolena a prosila ho při památce své matky, královny, jejíž smrti Almenon už rok oplakával, aby jí odpustil. Nešťastnému Maurovi vytryskly slzy z očí i přitiskl na prsa svou dceru a odpustil jí řka: „Přeš se, dcero má, ještě jednou orodovati za nakareje neb to jich politovati, podružek' nebude ti dána milost, neboť svatý prorok napsal: „Vyhlazen budíť z povrchu země, kdo nevěřícího ušetří.““

Pláci pěli, nebe bylo modré, slunce zlaté, květiny otvířely své kalisky a ranní vánek naplňoval nálae maurského krále libou vůní.

Casilda však byla všechna smutna, přistoupila k oknu, aby se povyřala.

Zahrady zdály se jí tak krásny, že nemohla odolati jejich kouzlu; i sestoupila, by zapomněla své zádušnicovosti v loubí vonném.

Vypravuje se, že anděl milosrdenství v podobě překrásného motýla vstoupil jí v srdce a okouřel srdce její a oči její.

Motýl létal, létal, poletoval od květiny ku květině a Casilda jej pronásledovala, polapiti ho však nepodařilo se jí.

Motýl i děvče doletěly zahravních zdí, motýl přeletěl ji ostavo dívku za ním.

Z poza těch zdí donikl ucha Casildina smutný nářek, i vzpomněla si, že tam úpí hladově a spoutaní křesťané, jejich v Capille pláčův rodič, bratři, ženy a milenky.

Lásko a útrpnost' dodaly síly srdci jejímu, ověřily ropum její.

Casilda vrátila se do paláce a vezmouc s sebou potraviny a peněz' běžela zpět ku vězení za mo-

64.

tylem, který se jí opět objevil.

Peníze vzala s sebou, by podplatila žalářiřky, a potraviny, by jimi nakrmila zajatých.

Peníze i potraviny zakryla šatem, ale zatáčejíc se na osterku „kuřovou“ vřasila na otce, který si byl též do zahrady vyšel, aby tam zaplašil svou žarnuřilost.

„Co tu děláš tak časně z rána, světle myš očí?“ ptal se král své dcery.

Princerna začervenala se jako růže, které po stranách chodníku květy, a v odvěst otci dala: „Přišla jsem pozorovat těchto květin, naslouchat zpěvu ptáků, pokochat se pohledem na tyto vodokrysy a nacerpat čerstvého vzduchu.“

„Co to máš v klíně zamotáno?“

Casilda z hloubi srdce svého vzdychla k nesmrtelné matce křesťanův a po té odvětila: „Otci a pane můj! neru růže, které jsem nashala na těchto křích.“

Alle Almenon pochybuje o pravdomluvnosti dcery a rozhnul rál její a nastojte!: „Ljakk růže spuřil se na zemi.“

Zbledla děva, zbledla jako lilie, které květy v zahradi otce jejího, krále maurského.

Od té však příhody neměla Casilda krve více v žilách, neboť každý den barvila, potířňovala proudem krve šňurky bílých perel, které se šňury byly mezi rty princerninými.

Zbledla děva a maurský král strachy umřel o svou dceru.

Umění lékařův Toledských nedovedlo vrátiti zdraví princerně, i povolal Almenon na svůj dvůr nejslavnější doktory ze Sevilly a Córdoba.

do franciřiny, do flámštiny a do angličtiny

Pozn. Báseň tato přeložena byla do portugigštiny,

Ale jak málomožno bylo umění prvních, tak málomožno bylo umění též druhých.

„Jeli království a své poklady dám tomu, kdo mi udraví dceru!“ volal nešťastný Maurek vida, že se blíží poslední okamžiky Casildiny.

Ale nikdo nepokusil se dobytí si jeho království a jeho pokladů, a tak krev barvila, potířňovala každý den snůrku bílých perel, které se tíhly mezi rtů princezny.

„Dcera má umírá!“ zvolal král Toledský králi Castillokému. „Jeli v království vašem někdo, kdo by ji udravil, ať přijde, ať přijde na můj dvůr, já mu dám své království, své poklady, ba i svou dceru mu dám.“

Do království Castillokém a Leonokém heroldi oznamují, že král mauroký z Toleda nabírá tomu, kdo by vrátil zdraví dceři jeho, všechna svá království, všechny své poklady, ba i svou dceru k němu dá.

Že vypravuje se, že lékař z Judoka přišlý představit se králi Castillokému nabízejí se, že udraví maurovou princeznu.

A taková byla moudrost, jež se řinula ze krti onoho člověka, taková добрta a moc ráčila z tváře jeho, že král Castilloký neváhal dáti mu listy, v nichž Almena zpravoval o tom, že mu s nimi posílá oparitele princezny Casildy.

Šotva se lékař z Judoka přišlý dotkl čela děvčiny, hned ustala krev její, a růžová barva objevila se na bledých lících nemocné.

„Věrměte si mé království!“ zvolal Almenon i s věcech bez sebe radostí a s křesťanskou vděčností.

„Mé království není z tohoto světa“, odvětil lékař z Judoka přišlý.

„Věrměte si můj největší poklad!“ pravil král Toledský ukazujíc na svou dceru.

Že pokynus lékař, že nabídku přijímá, vstáhl ruky po Casildě a pravil: „Tou ještě očistijící kapky, které doplní udravení mouchománské panny.“

A druhého dne vstoupila princezna Casilda, považena lékařem z Judoka přišlým, na půdu křesťanství.

Casilda a lékař z Judoka přišlý kráčíli a putovali, putovali zemí křesťanů až došli k řece modrého jekera.

Tu nabral lékař z Judoka přišlý trochu vody a vyklis ji na čelo princezny zvolal: „Tá se křesťanským ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

A princezna pocítila slast nevyslovnou, podobnou oné, jakou se pocítují — vypravovala ji otrokyně, křesťanka, — blahoslavení v nebi.

Že sepjala ruce a rozvědla oči k modrému nebi a z úst jejích xanělo sladké: hosanna, že to bylo slyšeti široko daleko.

Ale lékař z Judoka přišlý nestal už více vedle ní, nýbrž v jasném oblaku vstupoval k nebesům.

„Kdo jsi, pane, kdo jsi?“ zvolala princezna oboje, pená, omráčená.

„Jsem tvůj chotí; jsem ten, jenž udravil dceru Tairovu, která byla nemocna na tutek nemoc jako ty; jsem ten, jenž pravil: „A každý, kdož opustil dům anebo bratry nebo sestry neb otce svého nebo matku nebo manželku nebo děti nebo pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný zdědí.““

Na břehu modrého jekera, jež se dnes na-

žijá jehorem sv. Vincence a jež leží v zemi
Krivice, stojí chudá proustečna, v níž žila ži.

66.

vos osamocený dcera maurského krále z Tolada,
kterou dnes jako sv. Casildu chme.

Pentateuch samaritánský.

(Víd.)

Pentateuch, jehož nynější Samaritáné užívá-
jí a jehož už od nejstarších dob užívali, byl pů-
vodně psán v řeči hebrejské, ale ne písmem qua-
dratickým nebo novým hebrejským, nýbrž písmem
starým hebrejským; písmo čtvercové přinesl
snad teprve Eodras ze zajetí babylonského, od-
kudž také jméno: písmo asyřsko-hebrejské. —
Nejstarší exemplář tohoto pentateuchu, který ješ-
te pod v hebrejštině uchován, mají Novo-Samari-
táné v synagoge Naplusoře (Niche) a chutí se
jím, že prý jest psán Phincem, synem vys. kněze
Eleazara a tož roku 13. po vstěžení Židů do za-
slíbené země. Codex ten psán jest na pergameni
písmem velmi ozdobným.

Kř v nejstarších dobách přeložen byl penta-
teuch tento do tří řečí: samaritánské, řecké a
arabské. Překlad samaritánský jest nám úplně
zachován i se všemi poznámkami v polyglottách
pařížských a londýnských, Polyglotta Parisien-
sia impensis Michaëlis de Lay, studio Gab. Gio-
nita, Mr. Echellensis, Joan. Heronita, J. Mori-
ni, J. Auberti et Joan. Tarini; Parisii 1628.-45 in
9 fol. — Polyglotta Londinensia a Briano Wal-
tono, Londini 1652.-57 in 6 fol.)

Překlad řecký: τὸ Σαμαριτικόν zachován
jest v několika úryvcích u otců církevních, kteří
sež Montefalconius ve svém vydání Heraply u-
vádí, překlad arabský konečně celý jest zach-
ován a vydán v letech padesátých od Kuenen:
Abn Saïdi Pentateuchi samaritani versio ara-

bica ed. Kuenen a. 1851.-53.

Rozdíl mezi pentateuchem samaritánským a
židovským, jak se nám tento v Maxore podává,
nešel už obcím církevním (Origenes, Eusebius,
Hieronymus, Cyrillus Alexandrinus), kteří za je-
diný pravý originál pěti knih Mojšívových
výhradně měli pentateuch samaritánský? —
Talmud o Pentateuchu samaritánském mnoho
nemluví: tvrdí pouze, že Samaritáné se kl'ví
le zákon Boží porušili a zkažili a jež i tak se
ptali (cf. Synhedr. 216, a 296). — Židé a Samaritá-
né nynější káluji na sebe vespolek, že penta-
teuch porušili.

To otců církevních upadla cela věc více méně
v zapomenutí, až konečně zase Janem Mo-
ninem k životu probuzena byla. Na počátku
17. století přinesl Petrus a Valle (cf. Krochke:
historia sacra pag. 290. Nota 1; cf. Collectanea
historia Samaritana auctore Frederico Nico-
lai, Venna 1670, pag. 46. XI.), dle jiných Har-
laus Lancius (cf. Joseph Kohn „De penta-
teucho Samaritano“ pag. 4.) z Palestiny mezi
jinými knihami též rukopis pentateuchu
samaritánského, jež daroval knihovně klá-
štera oratoriánského v Paříži; J. Morinus,
mnich téhož kláštera, nalezl tento rukopis
a vydal jej: J. Morinus: Exercitationes ec-
clesiasticae in utrumque Samaritanorum
pentateuchum, Parisii 1631. Takmile opis ten
vyšel, povstal ihned mezi učenici tuhý spor

o auctoritu pentateuchu samaritánského. Mn-
zí učenci schvalovali jej dávajíce mu přednost
před rukopisem pentateuchu v Maxoře, oněmž pra-
vili, že má být opraven dle rukopisu pentateu-
chu samar. Kde však tím více ku své Maxoře
přilnuli a očili na přátely pentateuchu samari-
tánského. Kohn praví o těchto: „Codes samarita-
nus non multos sui habebat studiosos, qui ut
Morinus non dubitabant eum pluris facere quam
Iudaicum contestum, atque ut graviorem et prio-
rem codicem multis laudibus efferre. Tam co-
dici Samaritano inde ab eo tempore libentissi-
me utebantur, quicunque veritatem et auctorita-
tem Iudaici contestus impugnare studebant,
sive illi atque studio commoti, sive quod hunc
secundum Samaritanum emendare in animo
illis erat.“ (cfr. Kohn: de p. sam. pag. 4)

Avšak i mezi katolickými učenými povstali ně-
kteří proti pentateuchu samar., takže konečně
podán návrh sprostředkovací toho znění: „Sa-
maritanus summam universumque vitiosius
est exemplar Pentateuchi, quam Iudaicus co-
dex, singulosque locos ad suum arbitrium Sa-
maritani correxerunt; nihilominus multas
primitivas et rectas habet codes samaritanus
lectiones, secundum quas contestus iudaicus e-
mendari et potest et debet.“ (cfr. Kohn de pent. sam.)
Návrhem tímto však spor neukončen a vleče se
až podnes, aniž se komu podařilo protivníka
svého úplně o pravdě přesvědčiti.

Učenci, již pentateuch samar. za pravý origi-
nal 5ti knih Mojžišových považují, praví, že pen-
tateuch tento v originálu svým hebrejským pov-
stal už před odtržením 10 kmenů od Judy a Ben-
jamina a odvídvají své mínění takto:

67.
1) Pentateuch samaritánský poán jest písmem
starým hebrejským, kterého v Palestíně užívá-
no pouze do zajetí babylonského, po němž Es-
dráš zavedl písmo čtvercové (avogrostské?);
2) po odtržení 10 kmenů od Judy a Benjamina
povstalo mezi oběma polovicemi ohromné zvr-
nění a nesmírná nenávisť, tak že nemožno ani
myslet, že by byli Izraelité (obyvatelé 10 kmenů)
od Judy a Benjamina teprve pořídili nějaké
knihy, byť ovšem, za své přijali;

3) Známo, že Levité a kněží při rozdělová-
ní pozemků po vstěžení Židů do země své ná-
dílů souvislého nedostali, nýbrž se v jednot-
livých kmenech několik měst jim vykázano;
taková města kněžská i v panství 10 kmen-
ním byla; ovšem není neznámo, že po roztrže-
ce mnoho kněží z panství desítikmenného vy-
táhlo do panství dvoutikmenného: neméně jisto
ovšem jest, že mnoho kněží schismatizovalo
a v panství desítikmenném zůstalo; jeli to-
mu tak, není-li pak úplně oprávněn soud, že
jisto některý z těchto kněží pentateuch
měl?

4) Známo, že po zajetí babylonským, když roz-
bořený chrám v Jerusalemě se měl stavěti,
i Samaritéané s příspěvky svými ku stav-
bě se hlásili, čímž dokázali, že již znají
zákon Boží, z toho nutno tedy souditi, že již
tehda pentateuch, ovšem měli Samaritéané.

Teprve, když příspěvky jejich byly odmí-
nuty, vystavěli sobě vlastní chrám na Garizimu.
5) Samaritéané upínají pouze pentateuch za kni-
hu svatou; kdyby byli pentateuch teprve po zajetí
babylonským přijali, proto pak nepřijali i všechny
knihy ostatní od Židů?

Učenci strany druhé praví, že pentateuch samar.
teprve po zajištění tab. povstal a hledí mínění své
dovodit následovně: 1) Manasses, vnuk v. kněze
Eliashiba, který od Nehemiáše byl z Jeruzalema
vypraven, poněvadž proti zákonu jednal a pohoršení
dal lidu, popas za manželku pohanku, utekl se ku
Samaritánům a vzal s sebou pentateuch, který
pak mezi nimi rozedl, 2) poměry nábož. u Samaritá-
nů byly neuspořádané až do času, kdy Manasses
z Samaritánem přišel a chrám na Garizinu jim vy-
stavěl, 3) v Pentateuchu sam. děje se zmínka o Ga-
rixinu, jako o kopci novovětším —, nutno tedy my-
sliti, že pentateuch jejich povstal teprve tehdy, když
Garizinu vystavěním chrámu dostalo se nověvěstí,
4) odvolávají se na jakési hist. zprávy, které nich
tvrzení potvrzují, 5) konečně odvolávají se na mno-
ho variant pentateuchu sam. a na příslušný sou-
hlas tohoto s příkladem LXX. —

Objektivně-li soudíme a porovnáváme důvody ob-
ny první i druhé, tud' jistě za pravdu dáti nám. jest
důvodům strany první. Proti důvodům strany dru-
hé dá se ledacos namítati. Že desítkemenné pan-
ství a proto též Samaritáné již před časem Manas-
sovými pentateuch měli, vyvozuje z toho, že mnoho
Levitův a kněží v panství došli, kteří též
kódex zákona měli, mimo to neustále byli v panství
dok. proroci, kteří jak lid tak i krále na zákon upo-
mínali a jim nevěrnost vycítali, proto přišli oby-
tele panství dok. do Jeruzalema za králi Ezechiasem
a Josiášem slavil svátku velikonočních, proto též
bůžkové v hřbitvech Ephraim a Manasses byly zni-
čeny. Nad to známe, že Salmanassar povolal Sama-
ritánům už ze zajetí bab. kněze, jenž by je v zá-
koně vycvičil; neda' se mysliti, že by tento kněz bez

68.

zákona psaného byl k Samaritánům přišel.
Prvnímu též důvodu odporuje věrovnost a nená-
vist mezi oběma panstvími vzniklá; ale připustíme
to i namítá se nám tu otázka nová: proti nepří-
jati celý kanon židovský, který od Esdráša prá-
vě v té době byl sestaven. Proti důvodu druhému mlu-
ví již sám dějepis: neboť žádost Samaritánů, by
se směli při stavbě chrámu Jeruzalemského účes-
niti předpokládá znalost zákona, proto též Sa-
maritáné byvše se žádostí svou odměštěni, vysta-
věli si chrám na Garizinu, by zákon chofitův,
jak jim možno bylo, vyplniti mohli. Proti důvodu
třetímu dokazuje porovnání sam. pentateuchu se
židovským, že slovo Garizin na mnoha místech
bylo pouze interpolováno.

Varianty, na které se strana druhá odvolává,
jsou takové, že z nich nemůžeme souditi na to,
nač učení oni soudí, mnohé z nich jsou také
interpolovány.

Tak máme nyní my o autoritě pentateuchu sa-
maritánského souditi? Prof. Dr. H. Voshokke pře-
ví: „Relatio ejus ad Pentateuchum hebraicum
ac auctoritas statuenda est sequens: uterque
vim et auctoritatem habet testis primigenii,
eandem quoad substantiam integritatem, vias
perfectiones et vitia habet, mutua igitur am-
bo opem sibi ferunt, qua ex causa sententia
nec eorum, qui Pentateuchum sam. ubique profe-
rendum esse censent, nec illorum, qui Hebraico
praecellentiam supra Samaritanum codicem con-
siliant ferenda est.“ (cf. Voshokke hist. sacra p. 294)

Nalad tento xda' se býti velmi dobrý a nechytí-
me, předpřímeli se ho. — Opoměr pentat. samar. ku
příkladu řec. LXX pojednáme jindy. —

Památnosti kláštera Vyšebrodského.

(Bd.)

Kdo navštívil vlastní Šumavu a bral se krajinou, které památný „Vltkuv Kámen“ a obdivuhodná „Čertova Stěna“ zvláštní zajímavosti dodávají, neopomenul zřejmě státi se ve Vyšším Brodě, městy- si ležícím na pravém břehu horní Vltavy tam, kde se zahýbá na sever. Mě- stys vystaven jest na místě, kudy vedla někdy starobylá stezka šinecká přes Brod vltavský k Horním Rakousům. Památnější však městě- ka jest klášter sisterciácký téhož jména, jenž opodál se rozkládá. Založen byl ve 13. stole- ti, kdy řád sisterciácký v zemích Koruny čes- ké velice jsa oblíben mocně se šířil. Roku vy- spíši 1259., tedy asi 60. let po založení klá-

štera na slavném, našem Velebradě, povolal Petr Vok I. Roventerkovec cisterciácký z Hor- ních Rakous a usadil je v novém klášteře vy- šebrodském. — Kdežto jiné kláštery buď zanik- ly buď značných pokrom utrpěly, stojí klášter vyšebrodský dosud, málo ztrativ z původního svého rázu a pln jsa vzácných památek. Ke- devším postať pozornost naši chrám, knihovna, obrazárna klášterní.

Kostel P. Marie náleží ku předním chrámům slohu gotického v Čechách; pochází z doby před Karlem IV., nejspíše jest, že na počá- tu 14. století stavba jeho nebyla ještě dokon- na. Jest o třech lodích, 70 kročejů dlouhý. Mile kochá se oko na četných a krásných ol- tářích, obrazech, pomnicích, jimiž zdoben jest vnitřek chrámu. Největší poklad umělecký

těto svatyně jest zajisté přelibý obraz P. Marie na potočném oltáři; jest proveden na zlaté půdě rysy velmi příjemnými a milými. Hlava Bohorodičky, korunou zdobená, je trochu v levo skloněna, neoděné Božské dítě vtahuje ve bláznivém úsměvu ruku po závoji jemně splývající se hlavy přesváté Matky. Vhoření části kletého pole jsou vyobrazení tří andělů ani nerovnápis: Regina coeli latere. Alleluja. V těchto jsou ještě tři takové obrazy: ve Křeslavě, v minoritském kostele v Krumlově a v kolegiálním chrámu na Týni Karlově, voláše tento týnský obraz pochází od Mik. Wurmsera z dob Karla IV. — jest dle soudu znaleů obrazu P. Marie ve Vyšším Brodě velmi podobný. Přesvědčení se vzpomíná obrazu vyšebrodského r. 1384. a ví se, že již ve 14. a 15. století k němu zbožní poutníci putovali. Z ostatních oltářů vyniká velebně a velkolepě renaissanceční oltář hlavní s pěkným obrazem slavného Nanebevzetí P. Marie; oltář i obraz jsou z polovice 17. století. Od něho v pravo vřítí ke oltáři na zdi s křesťanským olejovým obrazem J. Hellicha; obraz představuje zdivělé předměty někdejší freskové, nyní bohužel pokazené, malby: Vok z Rosenberka, velkodušný zakladatel spěchá na koni ze svého rodinného sídla k malé lesní kapli, by odtud přes Otavu se přeplavil. Než tuhy boj jest mu podstoupiti s vlnami vysokého bouře. V největším nebezpečí obrací se Vok k nebi a slibuje, že na místě osamělé kapličky veliký chrám Páni zbuduje, vyváznou-li šťastně. A hle, již vlnáři se anděl strážce jemu ku pomoci, nahorě pak v oblacích zjevuje se svatá Panna a před jejím láskyplným klínem sv. Anna a sv.

Bernard, veliký zvalitel řádu cisterciáckého, kleče přednáší proutu a slib střílného šlechtice. V levo od hlavního oltáře ve presbytáři saxon ve zdi náhrobní kámen zakladatelů z červeného mramoru; jest na něm vyobrazen rytíř na koni v plné zbroji a nápis: „1259. Vok de Rosenberg, primus fundator hujus loci. Primave originis principum de Orsinis, generorum de Rosenberg, fundatorum hujus loci, hic est sepultura. Ultimus fundator Petrus Vok moritur 1611. Orate pro eis.“ Tak dojemně, jen ná jsou slova, která oznamují, že vymřel tak mocný rod. Tento pomník byl patrně kdys umístěn na rodinné hrobce, která ještě v tomto chrámu jest a více dle všeobecné pověsti ve střední lodi pod klášterním kůrem, „kdež prý, jak Balbin se dověděl, tyto páni odpočívají k věčnému pokoji ne v rakvích, ale na stolicích, jako by v poradě.“ Kde by však byl přístup do hrobky, jest neznámo; neboť když poslední Rosenberk 1. února 1612. tam uložen, byl vhod na vědy zarděn, a tak odpočívá celý jasný rod v tichém opánku, neby vyrušován ani šumem kročejů. Naše zmíněným náhrobním kamenem byla dříve na celé stěně fresková malba, jež 400 let pokřovala, ale 1841. neopatrným obnovením byla porušena; představovala, jak Petr Vok se svou chotí Hedvikou kleče v dar podávají kostel blahoslavené Panně, sv. Benediktu a zemlému patronu sv. Václavu, ze druhé strany pak blížil se opat Otto se třemi bratry, z hornorakouského Wilheringu tam povolány; veden je mladým Rosenberkem přestupoval však nového kláštera. U nového oltáře sv. Benedikta

odpočívá jako náhrobek pouliční, hr. Jan Jiří = 71.
ny na Rosenberku, oyn reka Ligethského. V
levé pobřežní lodi jsou dva oltáře; stojí proti o.
bi, jeden zasvěcen je sv. Rochu, druhý sv. Mar-
boře a pocházejí z let 1524 - 1525. — Mimo tyto
znamovitosti jsou ještě ve chrámě mnohé jiné
věci pozoruhodny, které hlavně v novější do-
bě byly zjednaný neb opraveny a vyzdobeny.
Sakristie kostelní je nejstarší stavba klášterní
z dob založení, dříve bývala vlastním kostelí-
kem. Vedle sakristie jest kapitulní síň, význam-
né to místo pro stoupence sv. Bernarda. Tam za-
znělo jím: „Eauere veterem hominem“ a za slas-
nostního zpěvu „Benedictus Dominus“ přijí-
mali řidání ač jednoduché roucho novice; tam
i nade mrtvolami jejich rozléhalo se temné:
„Requiem eternam“, tam pohřbeno mnoho klá-
sterníků a opatů. Odpočívá tam též pán Ka-
viš z Falkensteinu, veliký příznivce kláštera;
když klesla hlava jeho pod Hlubockými hrad-
bami, poslána mrtvola jeho do kláštera vyše-
brodského. O místě, kde odpočívá, určitě se neví,
obyčejně ukazují se místa dvě. Knihovna jest ve
středním a velikém sálu, v níž rukopisů a
prvotisků i při chodbě. Generální katalog vy-
kazuje 43.000 svazků knih vůbec, asi 1266 prvo-
tisků do r. 1539. sahajících, rukopisů na 1000. —
Ve středním sále jsou spisy filologické, filoso-
fické a belletristické, díla o stavitelství a malí-
ství, o přírodních vědách, i historická, většinou
ze 17. a 18. století. Veliký sál naplňují „theolo-
gia“. Mezi biblemi jest 16 českých a to též ně-
které Melanteysovy, 2 polské, jedna slovinšská.
Dále jsou tu děje rozličných kostelů, práva ry-
bářská, lesnická, celní, práva trhová jednotli-

vých měst ze 16. a 17. století. Mezi prvotisky
vynikají mnohé tisknuté ve Štrasburku, Augs-
burku, Norimberku, Benátkách, Bazelji. Je-
jména v oči bijí: „Vita s. Methodii ep., Basi-
lea 1498. per Mich. Furter, opera Seb. Brant“
se dřevorytinami. Neméně pouhá pozornost na-
ši bible česká, tisknutá v Praze r. 1488. ve fo-
liu, hezký exemplář našeho umění typografic-
kého. Ve sbírce rukopisů pergamenových při-
kládáme nemalou cenu titulnímu listu čes. kan-
cionálu se zbytky písní adventních a notami;
z papírových rukopisů zmínky hodni jsou v
plné míře „Scriptores ecclesiastici et profani“
od opata a obratného pisáře Mickla, ve 30 sít-
ných foliových svazcích, nato „Formelbuch“ pri-
ora Jana Haice v úzkém foliu z r. 1414. s di-
lexitými historickými daty; hlavně pak „Can-
tus liturgici“ ode řidena řádu P. Příbeka z r.
1410, kteří mají se 5 písní staročeských s
notami; jedna z nich zvláště oceněna jest
v časop. čes. Múzea letošního roku. Prohlížejí-
ce blíž památky ze sbírky prvotisků dovídá-
me se, kdo tu kterou knihu měl, jak se do Týp-
ského Brodu dostala a jiné. Některé patřily
klášteru Borovanskému, Zlatokorunskému,
Žitčnovskému, Zábřehovskému a jiným, nebo
jsou ze knižoven osob duchovních aneb uč-
ných měšťanů; nalezneme také některé ze
sbírky Petra Voka, posledního Rosenberka.
Na posledním listu knihy „Vita Christi“ z
r. 1495 čteme: „Ja knez Wacław Tectorii
Curius Zrychenperku tuto knihu jsem daro-
val Urozenému panu Simonovi Lomnické-
mu z Budče Povědu v Místě ssevětine
přijeti mému milému. Leto 1618.“

Památky ze střídky rukopisů pocházejí z kon-
čin více méně vzdálených a pilnou rukou obě-
ratelovou sledány a uloženy jsou ke stí klá-
štera a prospěchu učení „školařů“. Kdo-
milovníkem jest těchto věcí, nalézáme zde pra-
vou pochoutku. Proto také pamětní kniha uká-
zuje vedle jmen vrácných hodnostářů duchov-
ních a světských, též celou řadu našich učení-
ků. O tyto střídky, jich uspořádání vrácných
zabílek si dobyli knihovníci od polovice pře-
dejšího století vlastně k tomu ustanovení, kles-
ně Quirin Mickel, F. Max Millauer, rodilý bu-
dějovický a proslulý jinak svou vědeckou čin-
ností (+1846), F. Kuhweeg, F. Holzbauer a nyn-
ní F. Rafael Pavel. Opouštějíc knihovnu ne-
vím něme si ještě obrázů, vytažených na de-
knihovnu, malovaných F. B. Hájkem z Počá-
tek (+1767). Tudy dospějeme k obrazárně, k ní-
me tu mimo jiné též obrazy našich umělců: Kar-
l Skřety, Jana Kupeckého, Kašpara Hirsčelyho,
Jana Brandela. K nejvýznamnějším pomníkům sta-
ročeského umění malířského patří devět obrazů
ze života Kristova, jimiž klášter se honosí a
jež pocházejí dle učení Mikovce od Kypřá z
Trošiny; stejného pak stáří jest obraz Krista na
kříži, neboť malován jest nejprve dvor. malířem

72. Kuncem ze Karla N. K obrazárně přibývá men-
ší pokoj, kdež vystaveny jsou zbraně a památ-
ná zbroj; tu vidíme krásnou historickou zbraň,
tak zvanou smržovku, a „veram effigiem“ jedno-
okého krále, pak i podobiznu Brandlovu.

Klenotnice klášterní, do níž však není ka-
demu volný vstup, nejvýznamnějším pokladem jest
orientální neboli patriarchální kříž, též kávi-
šus zlatý kříž zvaný; káviš totiž dle pověsti do-
roval jej klášteru, než písemné památky nestá-
vá žádné, kdy a jak se tam dostal. Kříž ten sko-
ro loket dlouhý zhotoven je z těžkého stříbra a
zlatem arabským otložen. Dle popisu sv. Atha-
nasia přioděného v pallium moine ze jisto uja-
ti, že tato vrácnost před 7. stoletím nebyla zho-
vena. Vedle obrazu sv. Athanasia vložena jsou do
kříže na spodní straně čtvera poprsí svatých zla-
stě na východě stěných, všechna pak jsou ze zlata
a emailu zhotovena. Věchní strana kříže novota
jest 61 drahokamů orient. a 174 perlamů, dole ná-
39 jiných drahokamů a 31 vltavských perel. Věrně
pak končí a ve středu tolikých ukrýto vrácných
ostatků. Co vrácných roach chová tato klenotnice,
nechci ani připomínati... Klášter vysebrodský je
nyni památkami svými bohat, on jest i hojně na-
dán štědrosti a zbožností paní z Růžky.

Aforismy.

Ze střídky: „A thousand and one gems of english prose“ od Charles Mackayho.

Ve všem všudy jest střed. Ba sama smůt své
má vyčíslené méré, které když překročí, přestává
býti smůtí.

Když nás naše břichy opustí, chlubíme se, že
jme my je opustili.

Každý si přeje býti dlouho živ, ale nikdo restatnout.

Mnohem důležitější jest nalézt na zemi nový
pramen blaha, nežli novou planetu na nebi.

Žádný moudrý muž nepřál si býti mladším.

Jeli pocvie květem, jest dobrota jejím ovocem.

Není nikdo tak poverčivý jako dítě a —

člověk, který dostal na svůj vynález patent.

O tom, jenž říká, že není nic nad poctivého člověka, můžeš být jistěn, že sám je darebák.

Učinili byste člověka, který ani v Boha ani ve svědomí nevěří, vidcem dítky svého?

Když ne, proč vidcem státní?

Vakým právem, poutníce, naryváš květinu u cesty - plevelem? Knaš její zásluhy? její přednosti? její tajné vlastnosti? Snad proto, že jest obecná, smíš ji opovrhovati? Kdyby tomu tak bylo, pak mohl bys opovrhovati z též příčiny i světlým slunečním.

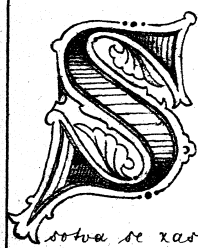
73.

"Noviny", praví optimista, "jsou látka, z níž udobněna jsou křídla anděla vědy". Z novin, volá pesimista, "můžeš být, že jsou křídla anděla vědy, ale toho zvláštního anděla vědy, který smrt přinesl na ten svět. Noviny nasílaly více škody, více srdcí zničily, více těm ni vrátily, více systémů pobířily, nežli mnohý nástroj, její vynalehl lidský nebo ďábelský vtip."

Knihy a noviny jsou více zdoluhavou, ale jsou zbraní proti bludu.

Odplata.

(P.)

ousedé, měšťané, Vyšehrad padl v moc Taboritů, naše vrchnost v rukou Huotů! Posel pražatický přijel na upíněném koni a sotva se zastavil na náměstí. Tak byl rozjet. Povídám, měšťané, že slavný Vyšehrad dobyt a protož Králík z Burnic vyhnán ze svého stáda!"

Pražatíci sousedé se otíhali k poslu s neblahou zvěstí a tákali se už po desáté, pravdali, že vojsko husitů se rozpolnilo po celých Čechách a že již otřed celé země - Praha stovčata a slavný Vyšehrad - bašta Zigmundova v rukou vojska, slepého velikána."

Byl jsem očitým všeho svědkem. Posádka vyšehradská bránila se udatně. Husité byli by snad něčeho nedokázali, kdyby byl nepřítel na pomoc Hynek Krušina s vojáky, jež na Otobě sebral. Také Hynek z Valdšteina s vojskem z Moravy na pomoc Pražanům přišel a teď spojenými silami vyrazili proti zdím neomeho hradu.

Pochodili však špatně. Byli odraženi. Teprve když Zigmund posly pražské v Hradě potupně odbyl, poddati se, složit zbraň, snít řeky a ohrádky z ulic přikázal, tu teprve vjela vlá Pražanům do všech údí. "Boj na smrt," bylo heslem všeobecným, boj na smrt rozkřikl se před branami, a Zigmundovi jsou poraženi, kaptýleni a Čech sotva se správil útekem."

"To je šlakovitá věc," prohodili měšťané a dalšími stávkami doléhali na neblaho posla. Ule zle si počínali na hradě víťežové. Jako by to ani Češi nebyli ve svém domově, na staroslavném Vyšehradě, kde každý kámen, každá hruda mluví o slavné minulosti národa našeho. I památkou tak vrácnou, tak dražocennou zacházeli velmi nelítostně, velmi nevěčně."

"Válka je válka!"

Chátra pražská vedrala se do hradu a zle ho pošťarila v chrámech a domech. Kostely jsou

oloupeny, oltáře, obrazy a jiné ozdoby rozmetány. Obvykle pobíhali xdi směrem k Novému městu, kostely, domy kanovníků, palác královský. Tak vybledla sláva starobylného hradu, kolébka knížat a králů českých.

Měšťané stáli kolem jedce jako němý rochy, otloučen byl nad stěnu bledý a v hrdelech jako by větráček vyschl.

„Kde budeš sám. Kdo se nás zastane, kdo se na naši stranu postaví, kdo se utiskovaných vyjme? Zigmund?“

„Ten dávno z Čech. V Kutných Horách ukazoval si veselou tvář, královna nosila zelený vínec na hlavě, ale u srdce mu tak nebylo. Kráta Vyšehradu, kráta celého království.“

„Nedobře jste, měšťané, jednali podporující Zigmunda, Husité se nám za to ale odvolají“, ozval se zvoník Ondřej z Vyšehradu, o němž kolovala pověst, že tajně s některými pod obojí příjímá.

„Co že, neměli jsme tedy podporovati svoji vrchnost, když byli ze všech stran obklíčeni?“

„Ale měli jste býti spravedlivými“, nato Ondřej, „k celým Čechám. Teď výradou našeho města do-
dávati po „zlaté cestě“ oúl do celých Čech, pak jste neměli býti strannými jenom k Zigmundovicům a jako celé Čechy vám toho práva dopřávají, tak jste měli do celých Čech oúl posylati.“

„Mlč, Ondřeji, mluví z tebe kacířství!“ ozval se starý asi osmdesátník s bílou hlavou a vřelým cílem.

„Že mne teprve mluví přikáž ku straně pod obojí, ale vy jste strannictví k paprskencům dokázali“, odpověděl Ondřej.

„Nac budeme, měšťané, takové řeči poslouchati? Naše město je čisté katolické a jiné vyprávění tu

74.
zpřeti nemusíme.“

Na prachatickém náměstí nastal rum a ryk, jako by již stáli Husité před branou. Konečně, jaké nebylo ušetřeno ani jednoho snad města ani jedné vesnice v Čechách, nastala i v Prachaticích. Katolíci obořili se na pod obojí, jichž bylo poměrně málo a proto poštěkli a počem šli, mezi nimiž i Ondřej z Vyšehradu, zvoník městský, jsou upáleni. —

Starobylné město Prachatice leží v roklině na říčce Živnici. Od dávných časů podléhaly vyšehradské kapitole platící slo z cest, prasevské, již za Václava protobřevně dotčené kapituly. Václav IV. r. 1382. udělil Prachaticům tu výsadu, že ony jediné zlatou solní cestou, jinak „čertkou“ nazvanou, právo mají pro celé Čechy oúl na soumarých dovozech, čímž město znamenitě prosperovalo a bohatlo.

Také znamenité škole Prachatice se těšily, a ní, pražský hvězdář doktor Václav Menšík, rektor na vyšehradských školách pražských, pocházel, jenž též administrátorem utraquistů byl, což Prachaticům nemalé slávy a pověsti dodávalo. Také přej Hus a Žižka na prachatické škole literární se učili umění a zde „duchovním pokrmem“ živili a „látkou“ pěstovali ni byli.

Když Zigmund Žižkou z Čech vytkován byl a poštěkli Vyšehradu Prachaticé došli, zalekli se měšťané, nebo měli se co báti, měli se co strachovati. Prachaticí utiskovali pod obojí, podporovali Zigmunda a co nejhlavnějším, nedodávali Husitům dostatek potřebné soli. Proto když Zigmund opustil Čechy a Husité opalovali bojiště, nastal v městě postřach.

„Budou se mstít, pítahne na nás Říčka, roz-
kotá město naše.“

„Je naším chovancem, v městě byl ve škole, u nás
vyrostl, jak by tedy mohl se tak zatvrdit na
nás, jak by mohl hodit smolný věnec na stěchu,
pod něj byl živěn, osvětlován, než než se učil ku-
ce k Bohu spínati, modliti? Tak by se mohl tak
zatvrdit a tavit meč na své přístěle, kteří
jej učili, k dobremu vedli, spátrovali?“

Ten to hlásklo měšťany, že prachatický řák
nepovředne meče proti městu, v němž se mlada
žil a přestován byl.

Od Tráhy vítězné vopí Říčkovy knuly se do
jižních Čech. Strašný pád král. města Vodňan
byl počátkem boji na rodné půdě Trocnovského.
Od Vodňan obrátil se Říčka ke Svínům, jichž v
krátku dobyl, pak panství Bor za Horázdovicemi
ustrášeným měšťanům prachatickým mstitel o-
hlásoval. Tani napjali poslední síly a sevřeli
Říčku ve tvři, rán z Rožemberka, Krajčů, Bo-
huslav Svambek, vojsko Plyněské, vojáci z Pra-
chatice vyvolání, přibytí Němci – slovem nic ne-
dovedlo zastavit vítězné zbraně Trocnovského.
Porazil pány, vytrhl ze tvře a dal se na pochod
ku Prachaticům.

Úrach a zděšení v městě bylo nemalé. Chrástání
pobíhali po ulicích, vojáci stáli na kadebách u
houfnic, kade měla Bůh ví kolikáté sezení, a
jiní utíkali se do chrámu sv. Jakuba, by prosili
Boha o pomoc. Ve staré, hlavní škole seděl za
stolem starý, bývalý učitel. Ruce mu málo me-
ně sklasy na stůl, oko upřeno bylo na kade
knih v koutě narounaných a pesa sčítce oddycho-
vala. Viděl-li starý, že práce mnoholetá přinekla
užitek, že prospívá člověčenstvu, jak se raduje,

45.
jak veselé požívá poklidu na stará kolena,
ale říkeli, že všechno namáhání bylo marno,
všecka práce hrachem na stěnu házeným, jak
tu řalem puká srdce, jak se řinou slzy v oči a
jak smutný pohled na minulé leta! A co učil,
šel, jenž ukládá do srdcích ústých símě, jež
provi kořínky zasazuje, jak ten na příčin do-
státek radovati se nebo truchliti ve dnech sta-
ří! –

Říčka, prachatický kantor, nějaký čas cho-
di ostva se vleče, hovoří ostva slyšeti a za
mnoho let poprvé začíná školu zanedbávati a
je to přece jeho řivel, jeho jediná radost na
světě.

Školu zvelebil, o škole chvalnou pověst do
světa jeho přičiněním daleko široko rozná-
šej, že školy prachatické vyšlo již hodně mno-
ho znamenitých a učených mužů. Říčka byl
na svoji škole, na své řáky rád, a zmínili
se kdo o doktoru Klenčíkovi, jak v hodnostech
postupuje, slávu města Prachatic roznáší,
„Říčka se líte usmál, jako by chtěl říci, to
je můj řák.“

Ale když v Bělémě Karatel Hus povstal, když
řivá slova jeho všechny stavy tepala, když
všechno veřejné mínění za Husem se hnulo,
tentkrát sláva Říčkova byla na nejvyšším
stupni. Viděl to byl jeho řák, viděl Hus
chovil do prachatické školy!

Však bůh kantor prachatický přestal se
chlubit svým řákem a nemohl pochopiti, kdo
takové símě v srdce Husovo zavel, kdo vše-
chnu tu stavbu, již byl on vrbudoval, kádem
zboural, kdo takové myšlenky do hlavy bel-
lémského karatele zasadil. Viděl Říčka

byl věrným, přísným katolíkem, viděl všem svým
řádkům do srdce vřelou oddanost a lásku ke
stolei papežovu a teď — teď ten jeho nejučtivější
řádek, ten nejnadanější jínok, ta chlouba jeho na
vyšších školkách pražských, korsevé touze a vá-
ny ve stověžaté Praze. Tenkrát poprvé zakašlal
Kučička a zdálo mu se, že se již dost restaral
ve svém úřadě, že by již mohl jít jednou na od-
počinok.

76.

počinok.

Když pak Hus na hranici kostnické dokončil svůj
mladý a nešťastný život, Kučička odešel na vojnu.
nech a školu odeslal mladému učiteli.

Bedával zamýšlen vedle svých knih, otvíral ně-
kterou, ale nečetl, zahloubal se nad řádky a za-
šeptal: „Už nejsem z toho světa. Takový jínok,
taková klava, a přece tak smutný konec! (Boží)

Slavia.

Báseň od L. Čecha. „Květy“ r. 1882.

(Pr.)

„Slavií“ obíral si osvědčený náš pánec že přišel
mít rozváhlu rodinu slovanskou, jak nám ji po-
dávají dějiny a jak až dosud vyvinuje se před ná-
homa našima: ve svých radostech i bolestech, ve
svých záparech o bytí či nebytí a konečně ve své
— skvělé budoucnosti. A pojátkem všeho je
vzájemnost slov, která jest také cílem konečným,
k němuž básník dospívá. Vzájemnost slovanská!

Také kouřelo spochová pro věrného Slovana ve slo-
vě tom! A jak těžké je rozvěšení této životní
stárky všeho Slovanstva! Tak mnohá klava se
ji pomátla bytí zavedena v obor nemožných kom-
binací, které pouze byly olej do ohně končící se pl-
mennou záští proti Slovanstvu v táboře našich ne-
přátel, jímž „panslavismus“ je předmětem stálé-
ho postrachu. A k jakému závěru přichází bás-
ník? ... Budiž duše Slovanstva jak lýra,

jeť řízné struny zlatou oponou obkáz:

tu mohutná nech voní ruská struna,

s ní nechť potoka ulečtilá voní,

k nim statečně se druzí strunka žurná

i česká v to své skromné zvuky roní;

nech každá tu svým vlastním hlasem hude,

však jedna nyl at' je v souzvuk ladí

a nevký svár je nikdy nerozvadí —

pak slovanský xřes slavně zníti bude! —

(I., Čech. str. 740.)

Báseň tedy chce, by Slovanstvo bylo jedna
mysl, jeden xřes — právě jako řízné struny
na lýře vrušeny dovednou rukou umělcovou
v jednozvučný, harmonický chorál vyznívají.
A všeho toho dosáhneme láskou; at' už je to lás-
ka mužů k ženě (o básni naplněná láskou Ru-
sa Ivana k Zadvici, dceri hraběte polského),
nebo láska vlastence k zemi rodné. „Ať tato
láska“, volá básník téměř prorocky, „překlene
propast rející mezi dvěma strastižnými národy
(ruským a polským), ať i ostatní bratři slávošlí
úvěří k sobě příbno, pouze poutání k sobě ne-
cí a zlézem, nýbrž láskou: pak nová říznější
sí xora vzejde Slovanstvu!“ Ne ach! jak de
doby té ještě daleko! Kolik tu líných a dob-
minulých, kolik nenávisť, nelásky a nedorozu-
nění z doby přítomné stále cení na Slovanstvo
rudy oklebisé! Z uvažování věcí těch a tako-
vých mnoho scén truchlivých a dojemných na-

kresleno básníkem spisovatelem uchvacujícím.

„Glavia“ jest loď plující po vlnách Tontu. Ří-
chovává reprezentanty všech větví slovanských:
jest tu Rus Ivan s bratrem Vladimírem, jest tu hra-
bě polský s Jadvigou, jest tu Čech, Šeb a Charvát,
Bulhar, Slovinec, Slovák, Malorus i starický Lužič-
čan. Tuhle prostřed korbouřených vln „Glavia“ vě-
ným jest obrazem široké vlasti Slovanstva, geo-
graficky položené prostřed nepřátelského zátí a so-
beství. Ve všech stran doráží na Slovanstvo, a co
činí ohrožené Glavie synové? Daleci jsouce toho,
aby sjednotili se v jeden nerozbitný šik hájili sta-
rého dědictví: v hádkách twají malicherných, co za-
kím nepříteli svou z dědictví toho Rus za kusem.
Kle! co zbylo ze slavných kdysi Polabanů? Gladý,
vetchý starice Lužičan, který sotva odolá příboji
vln nepřátelských! Rus a Polák nechť se zapome-
nouli hříchi minulých a pronásledují se hůře než-
li dva nejzvrutnější soupeřové! Hrabě polský ra-
ději vše obětovati chce, než aby dal Ivanovi Jadv-
vigu. Vtárá Rus, jeť dle názoru Ivana má kdysi
ovládati celý svět slov. rukou zletelnou, nedovede
upoutati ani čítných vlastních synů svých, kte-
ří naváklí ideami západnickými stíemhles se v
náruží vyhají negationému nihilismu, zastoupení-
mu v báni bratrem Ivanovým, Vladimírem. Taká
to protiva! Ivan vidí v Rusi ideál, jenž oživí a o-
mladí spuchřelý západ a Vladimír — by nejradě-
ji chopil se toporu a pobířil tu sešlou starostu, by na
jejích kumech vyrostla nová, blaženější! Šeb a Cha-
vát, tito blíženci výchovaní jedním mlékem mateřským,
ničí shodu bratrstvou vedouce hádky o věci stěrné.
A rozervatost tato neutichá ani tehdy, když vlnou
živí se loďníci sklídí kapitána a v otevřený deji
se boj. Bouře zuří vnitř i zevně. Teprve když Ivan

zakřikl mezi křičícími se bratry zdrcující slo-
va: „Tedy o „Glavii“ jde. Tak zlobně zjeví
k ně nepřátelský říval odešed
a v samé její útrobě se týčí
příšerný zbrodně jedovatý had.
A jestli svou nouzi myslí neprostatne
naš celý obor, by uchránil ji zkaž:
„Glavia“ křičkou vichru, vln se stane
a ve svých troskách pohřbí všechny nás!“

(Ivan. str. 615.)

tu hrůzu se zachvěli nervovní bratři a umali za-
rutně voliti velitele. Ale ani v okamžiku tak soud-
něm nemohli se sjednotiti kadejše se, kdo by měl
býti velitelem. Konečně hrabě polský vidcem navrhně
Ivana, jenž ihned chápe se vedení zápasu proti
vrbouřeným plavcům. Nebekpečí krotce. Rozpoutaným
vásním lidovým pomáhá říval přírodní — blesk uho-
dil do stožáru, Glavia počíná hořeti. Ivan velí ha-
siti, co zakm plavci opouštějí nešťastnou loď. Ves-
bečný zmatek dovršen ještě tím, že Jadviga nemohouc
uniknouti jestřabím klápm vidce vrbouřenců,
Tetra, utocišti hledá v hlutinách mořských. Než
obratností a rozhořnou vili vše ku šťastnému kon-
ci přivádí Ivan. Zachráně Jadvigu, oheň udušen
Glavia zůstala neporušena. Starý hrabě činí ji
ovarku Jadvigy s Ivanem. Bratři Slované jedno-
svorně uchopí se vesel, Ivan dává kormáky, činí
kurná opatření tak obratně, jako by ode dávna
byl býval plavcem zkušeným. Vyšehod řdi se v moc-
né záplavě, ohnivá koule sluneční jižjiž vystupuje
nad obzor. Klidně pluje Glavia ku blížícímu přístá-
vu. Obraz Glavie narysovaný na hrudi lodní maji-
statnější se nese a orel bílý, jenž nad ně se vznáší,
bystříji zříd k nebes blankytu.....

„Glavia“ jest nejlepší toho druhu báni, kterou kdy

napsal básník český. A okolnost, že se vypínula ze
zanícené duše našeho prvního řeve, podává nám
zároveň důkaz, že Gvatopluk Čech věren zůstal své-
mu směru, který nastoupil ihned na počátku své-
ho básnického tvření — směru národním. Čech je
básníkem opravdu básnickým. Nepodává nám okle-
bých, mlhavých entomů na vlast, národ — jeho plo-
dy přes to, že vyšetkovány jsou všemi zlobami, jež po
každé básni co do formy i obsahu požadujeme, dýje
takou silou, takou mohutností, takou opravdivostí,
jak silno, mohutno a opravdivo jest vlastenectví jeho ro-
mi. Ve „Slavii“ učině líčí vady i přednosti, sna-
hy a tužby Slovstva a velikou jemu věsti budou-
nost. Odloíme tedy konečně všechny třenice, jež na sta-
děl náš táborů protivných, učiníme již jednou doko-
na ještě nesvornosti, jenž tolik béd nám připravil!

78

Žmeť jedné matky synové, která nás všechny stej-
ně miluje a proto rovné od nás žádá lásky. O spá-
nošce se k té lásce vinešené a mohutné, jejímž ži-
vem učíme svět! Když ve všem jednání touto lás-
kou řídit se budeme, kdo odolá nám? Veliká nás
čeká budoucnost — nuže! učiníme se hodnými je-
jími předchůdci! A když jednouráze zazní lže-
slov. hymnem vřčeným a naslouchati bude vřa-
lý svět lahodným těm zvukům, jež nový život, ne-
se nadšení vřevati budou v se srdce lidstva jižž
vyřila a odumírající: tentkráte dojdeme i my od-
měny za vše to stádání a utrpení, jež nyní ve
nám snad zdá zmařeným, za vše naděje zničené,
za vše stýž bolom prolité!
A žije genius Slovstva! Veliké je Slovan-
stvo — jeho velikosti neumáli ničemnost nepřákl!

Duševní vzkříšení na Moravě.

(Br.)

Ovocem Žákova bádání filologického je spis, Böh-
mische Sprachlehre für Deutsche; jež byla 4krát vy-
tištěna. Ale kniha tato podle soudu znaleů jest
velmi praktická; zejména sloveso rozloženo zprá-
vem lehce zrozumitelným. Původce její však touže na-
to, že by čeština, jak jest, neměla do sebe větší líbe-
znosti a že chtěl zachovati Slováky v jednotě
s Čechy, navrhuje všelijaké opravy, čerpané po výst-
ce z dialektů moravských. Tak píše na př. ztožica, zě-
za, dušou, malaj, je, našu, ním (dat. pl.) nimi, maluju,
kupujou, stoluja, chceci, osvoboděný, vluna, skroz atd.
Nimto vydal Žák vedle menších překladů, Tor-
quata Tasso: Osvoboděný Jerusaleň v rousě ři-
kém. Při tom dopustil se však značné chyby formální
změny Tassovu stanci v hexametr, romantickému e-
posu nikterak přiměřený. Odpor, s jakým se potka-

ly jeho reformy a uklamání nadějí, které měl ve
Slováky zasadilo ducha jeho tolestinou ránu. Na
řádnost svou ustanoven na faru Podivínstow, kdež
osvědčil se velikým lidumilem osadníkům svým,
učitelem a mladším kněžíům převým otcem. Kon-
sistorií jmenovala ho čestným kanovníkem. Umonl
v Tánu r. 1867. Bibliotheka jeho, již zdědil bratr.
pacht. semindě, obsahuje mimo starší drahocenné
opisy, všechny knihy co do r. 1850. výšely.

Činnost přítele Žákova, Fr. Dobroslava Tinky
brala se směrem stejným. Narodil se v Humpol-
ci r. 1798. a po studiích filosofických dal se xprau
na dráhu vychovatelskou, později přibyl do Tána
za učitele jazyka českého; vedle toho byl polským
překladačem u kriminálního soudu. Po té bás-
nické bylo prvním jeho literárním působěním;

nedařilo se mu však ve směru tom, jak svědčí nej-
větší stírka jeho veršů „Věsta“. Vyčleňuje Němec
jazyku našemu citelně pokřesťoval uproskyjivé učeb-
nice, i vydal na svět stírku pravidel nejdůležitě-
jších: „Umsatz der böhm. Declinationen u Gon-
jugationen“. Nedlouho na to vyšla jeho: „Kniha
coičná jazyka slovanského“ o dvou dílech, theo-
retickém a praktickém, zejména tento novel zplna
účelu, za nímž byl napsán. Nelíbí prý však ne-
sa, že jazyk náš nemá do sebe určitosti a připo-
mínaje opět Slovákuť takí se se svými opravami.
Z brněnských vlastenců neschvaloval nikdo re-
form Tinkových a Žákových vyjma z části Kam-
pelík. Věřejně proti novotám jejich opřeli se Pa-
lacký v Musejníku na r. 1831. a Jar. Langer, re-
daktor Čechoslava, v časopise svém, oba odsuzují
je naprosto. Odpověď až jistěpo stočil Tinka ve
2. díle spisu svého „O českém jazyku spisovném“,
první díl opravuje nesprávnosti gramatické a
syntaktické v tehdejších spisech často se vykytu-
jící. Rok na to Palacký uveřejnil rozsudek právě
jmenovaného díla Tinkova, jímž vítečně podešlá
příspěvek choutky jednotlivců an připomíná, že ne-
tvůrcem jazyka rozum jest a zákonodárcem – nýbrž
jen správcem jeho. Které spisy Tinkovy prosty
jistou ráku polemického, dokazují, čím as by se byl
mohl stát, kdyby to nebyla pojala osudná vá-
šně. R. 1834. odebral se na věčnost mladý muž o-
převládající k nadějím nejlepšího Julius Urban, ky-
klí ze Svabnova; nar. se v Beně, kdež vybyl i
studia filosofská. O neobyčejném nadání a vý-
šeňném zdaru jeho snah svědčí články jeho, o do-
boji Konrada II. proti Radslavu, v devatenáctém
roce Urbanovi uveřejněn všeobecnou vzbudil po-
chvalu, takže Dobrovský, zavítav rok před svou

smrti ^{do Brna,} mladého učeně sám navštívil a k tomu
ho měl, aby se oddal na historii výhradně. V
Čechoslavu uveřejněny dvě práce Urbanovy „Slav-
nost výroční v Temnici“ a „Putka mezi Čechy a
Moravany“. Všecek ostatní čas věnoval zejména
bádání o nejstarší době Moravské, povíráce
Mongolův, obzvlášť když ho arcibiskup hrabě
Chotek ustanovil správcem archivu Kroměříž-
ského. Než z postavení tak milého bylo mu se již
r. 32. poděkovati, ježto nedovoľovalo činnosti du-
ševní podrytý zdraví. Když mu v Lázních Ma-
riánských nepomohlo, vrátil se k matce své r.
1834. a v náručí jejím klidně zemnul, dokonav plné-
ho života svého okřádaný šestý. Odpočívá na
hřbitově starobrněnském. —

Že smutné pověření mohla lid moravský vy-
khnouti tud' literatura nebo politika; ta však
neměla u nás přestiteli. Že pak k literatuře o-
báčen náležitý zájem, mají kásluhy Šembera
a Kampelík. Alois V. Šembera nar. se ve Vy-
šňtě r. 1807. R. 30. přišel do Brna za praktikanta
u zdejšího magistrátu. — Tovární otevřelo mu cestu i
do společnosti vyšších, a tam Šembera neustával ro-
kávati spisům českým nových stále a nových od-
běratelů. Aby se mohly vydávati důležitější spisy
české a podporovati záslužné podniky vlastene-
ké, stíral kde jen mohl příspěvky sebe skrovnější.
Takto vydány vedle jiných básně Klácelovy a Šem-
berovo dílo: „Páni z Boskovic“, psáno tou ka-
dení chvalitebnou, by vedle známosti historické
krivilo i lásku k věci mateřské. Vymohl též
toho, by se zdejší vědecky ulice, předměstí a ve-
řejné budovy také českými nápisy opatřily;
dokor nad prací tou svěřen jemu. R. 1838. Šem-
bera ustanoven po Bočkovi profesorem české-

ho jazyka na stavovské akademii olomoucké; ve městě tam kráčil cestou touž jako v Jeně. Z něž dobrovolnými oběkami nastiňdanyh vydal básně Turchovy, Kláceliv překlad básěk Bid. rajových a svou historii vpádu mongolského; spisu tomu připojena Bočkova úvaha o vítězi to- stýnském; podle něho nebyl jím Jaroslav rybří- křidlas ze Henberka, což však Falacký z Kočene vyvrátil. Nápisu pěti jeho i v Olomouci provedeny rovnoprávně.

Rehoř Volný, cestoval celou Moravu a z ar- chivů a xpyt. rostevníků svých nastiňav lat- ky s dostatek, r. 1836. vydávati se jal hlavní dí- lo své. *Der Mährisch-schlesische Mährerb, topographisch, statistisch, n. historisch-geographisch*, o česti dílech. Učený ošet odpovídal Volnému řadou vyjname- nání, jkž ještě zveřejilo druhé jeho hlavní dílo osmivartkové: *Der Mährische Topograph*; práce ta- to zůstane spisovateli historickému pomíckos- vědy nezbytnou. Vypraviv díla tato na veřejnost Volný vrátil se ve svůj klášter a tam umřel r. 1844. Z listů, co po něm zůstaly, nejzajímavější jsou Bočkovy.

30. Ant. Boček nar. se r. 1812. v Přibitici n. Pernštýnem. Život svůj zasvětil od útlého jkž mládí dějinám moravským. Po studiích filoso- fském stal se vychovatelem v domě hrabat Mikšovských; z oně doty pochází pojednání jeho o pikardech bystřických. Po některém čase svěčeno mu spořádati archiv guberniál- ní registratury. Postavení to bylo mu vítáno, jkžto mohl pro svou potřebu čerpati z pra- mene tak hojněho. Na to byl nějaký čas ama- nucensem, a tu mu se dobře nevedlo; za krát- ko však prvně dostal místo na nově založené stolici jazyka řes. na akademii stavovské. Z cest po Moravě, zejména však z bohatých archivů arcibisk. nahromadil si materiál tolik, kž vyde- ti mohl svůj. *Codex diplomaticus*; jím dán dějepis mor. nový oměr, diplomatický. Za- rzytem materiálním vydal pojednání o vítězi nad Mongoly, přehled knížat a markrabat moravských. Jmenován by historikem a archivářem stavovským, nezadrženo, tolik r. 47. zemřel, spadnuv na úzkých schodech bytu své- ho. Drukopis zůstalo po něm hojně přispív. pro kungu.

Vypsání ceny.

Pro uveřejnění na posvátném Velehradě v 2. čísle letošního ročníku „*Musea*“ uveřejněného vypisuje olomoucká „*Literární Jednota Velehradská*“ ce- nu dvou dukátů za nejlepší práci o tematě: „Katolická věrouka a mravouka základem blahobytu národů.“

Práce keslem opatřené zaslány budtch do 1. června 1. r. Josefu Kach- níkovi, bohoslovci r. III. v Olomouci.

Obory pravdy. (Br.)

lověku vrozena jest, jak Aristoteles už dí, mocná touha po vědění. Vědění čili intelligence jest korunou a zdobou člověka, v intelligencei zračí se obraz Boží, vše něhož člověk stvořen jest, ona jest odlesk věčné pravdy. Čím jest oko svě-
lo, tím jest pravda, jíž se porovnáváním a věd-
ním domáháme, duchu lidokému; jest předmě-
tem, k němuž veškerá činnost duševní směřuje,
jest atmosférou, v níž jediné duch dýchati může,
jest radostí a útěchou ducha. Člověk nevíže chle-
bem jen veškerým, i duch jeho potřebuje pokrmu,
chlebem ducha jest pravda, lež jej usmrcuje.
Než, co jest pravda? Pravda jest, co „jest“ a co
jako takové Duch porovnává. Verum mihi vide-
tur esse id, quod est, praví sv. Augustin.

Duch lidový může pak pravdu poznati, neboť
jinak nešťasten by byl velice, jinak byl by veš-

kerý život člověka prací Trojphovou a o-
nen překročný dar, jímž všechno tvorstvo
pokrmě převyšuje rozum, byl by proň me-
kou hroznou a děsnou. Vzhledem k tomuto
výborná jsou slova Senekova: „Nisi adhaec (ku
porovnání vyšší pravdy) admitteret, non fecerat
opera pretium nasci. Quid enim erat, cur in
numero viventium me positum esse gauderem?
An ut.... hoc corpus casurum et fluidum
periturumque facirem et viverem agri mini-
ster?“ (Seneca, Quast. nat. prof.)

Člověk však, nedokonalější jsa ze tvorstva
pokrmě a jeho koruna, nemůže k tomu
určen býti, by nejnešťastnějším byl; a proto
byl, jest a bude skepticismus, nauka o neji-
stotě všeho porovnání, údělem jen málo něko-
lika pobloudilých duchů, znamením úpad-
ku síly duševní, teorií, jíž nepodaří se do

pravě vějíti. Než jako skepticismus, jest i jeho opak, dogmatismus, lichá to snaha vše věděti a vyhloubati chtíti, xavržení hodna, neboť ničeho nedosáhne člověk, snaží-li se po všem i po nemožném. Obá náxory tedy, jak skepticismus tak dogmatismus, jsou stejně mylny. Není sice rozum lidský neschopen bezpečného a jistého poznání, neboť jaký by to byl rozum, jenžby nerozuměl; poznání však naše jest konečno, podmíněno, obmexeno jako duch lidský sám konečný, podmíněn a obmexen jest. Poznání, jež by předmětem poznatelným úplně adaequatní bylo, jež by předměty ony zcela chápalo, kde by plná rovnost byla mezi předmětem poznávacím a podmětem poznávacím, jest idealem vědy, po němž duch náš touží, jehož ale nedostihne.

Bloudí, kdo tvrdí, že lidský duch ničeho nepoznává, bloudí však i ten, kdo praví, že všechno ví nebo věděti může.

Touhou po vědění pobádan pro rozšířil měrou přexnačnou duch lidský obor vědomostí svých. Trebas malý jen bod xaujímá člověk na zemi, přece změřil zemi tuto, vypočítal šířku její i výšku; a což, uváříme-li, co vykonal duch lidský v astronomii, geologii, fyzice, chemii, fyziologii atd. Trebas malý jen okamžik trvá život člověka, trebas jako plachý stín nixi z jevů světaového, přece xakem svým duševním prohlédá doby dávno již minulé, předvádí národy pravěku, kteří už po tisícetletí v prachu odpočívají; víme jen znamenité práce z historie a z jazykozpytu. Mnoho tedy již vykonal věda, přes to však není ukojena snaha ducha, mnoho sice nalézá pravdy ve vědách profáních, nenalézá však pravdy

celé, pravdy plné, pravdy nevyžší. Duch lidský snaží se hlouběji vniknouti, snaží se poslední všeho příčinu xvědati, konce a účelu věci se dopátrati, nespokojí se smyslným a pomíjejícím toliko, hledí nalésti i nadmyslné a nepomíjející. Ten ten může dle Aristotela vědouceho jméno si osobovati, kdo první příčiny věcí vybadal.

A proto ponořuje se duch náš v sebe sama, by pravdu hledal, jak už Sokrates radil ukazuje na nápis v předsoíní chrámu delfského „γνῶθι σεαυτόν“ a jak sv. Augustin náš vybírá pravě, bychom nevycházeli ven pravdy hledat, nýbrž bychom u sebe samých stáli, v nás samých pravda se bydlí. Takto xcháze druhý, vyžší svět, svět duševní, svět idej, objemnější a xneišnější světa smyslného, jenž nás obklopuje; neboť tento jest jen malou částkou všelomíra, který myšlenka duchada teko přexonává. Plysme o tom slova sv. Tomáše Aq.: „Omnis creatura corporalis, quantum sit magna quantitate, est tamen inferior homine ratione intellectus.“ (II. II. Q. II.)

Tako zevnější viditelný svět a život, tak jest i život duševní řízen a spravován zákony jistými, jež samy sebou jisty a xevratny jsou, jistota jejich xalláda se v xeprosřední evidenci. Jest nemožno důkazů podat o pravdivosti jejich, což učinem jest nepoprátelné xíjmosti a evidence; jen co temno a nejasno jest, potřebuje důkazu. Xou pak přední rozumu zákony čili principy následují: 1) zákon totožnosti, 2) zákon protixvěného opaku, 3) zákon vyloučeného třetího a 4) zákon příčinnosti.

Ze hlavních principů těchto odvozují se mnohé jiné téže jasnosti ařejnosti. Bloudí a skeptikem jest, kdo dikarixí ráda pro tyto čelné zákony, na cestě bludné se ocitá, kdo spouští se jich, kdo libovolně myslí, jen pomocí těchto zákonů dospíti může k rozumu účelu svého, oblažující totiž pravdy, mimo ně jest blud, nepravda, lež, pošetilost.

Porozují-li se duch lidský dále, sledává, že není úplně prázdna a bez obsahu, že myšlení jeho není výplodem činnosti morkové, jak materialisté praví, nýbrž že silou vládní obdařen jest, kterou pojmy všeobecné a ideje základní vyvozuje, ideje to bytí, pravdy, dobra, povinnosti a práva atd. „*Tractatus in notis quadam scientiarum semina, sc. prima conceptus intellectus*“, v. sv. Tomáš Ag. (*Quart. de Magist. Ag.*) Kdežto vědy empirické pouze jednotlivci přesto-^{poznání majetkem věcí}vány jsou, jest nadmíru ideální, činí člověka člověkem; ony jsou podmínky učenosti, to podmínkou moudrosti.

Liché jsou námitky sensualismu a materialismu; nepopírá se jím sice veškerá možnost poznání lidského, jak to činí absolutní skepticismus, obmexuje se však poznání toho na obor smyslové, hmotné zkušenosti. Ten co smysly lze pozorovati, jen co měrou fyzickou možno měřiti, jen to pravdo má ve vědě; co nad to jest, transcendentální jest, člověku nepřístupno. Liché jsou námitky tyto, pravíme, neboť kde umati nechce ideje nadmyslové, ideje vyšší, kterak může mluviti viter o vědě nějaké? Vědy každá věda předpokládá jisté principy, jisté ideje povšechné, jako: bytí, jednota, řád, díel, prostředek, účín, příčina, logické zákony, idea práva a zákonitosti, pravda, kterážto všechny ideje smyslně představit

si nelze

A což říci jest nám konečně o mravní idej, jež tak řejně uvádí nás ze světa smyslového do oboru vyššího, jež všeobecný a věčný vpinam nám nebytně umati jest.

Na těchto základních principech a ideách kládá se duha, vyšší říše poznání, poznání rozumové, věda ducha. Idea pravdy přivádí ducha nebytně ku pravdě, idea dobra ku pradobru, idea jsoucího ku absolutní, neobmexeně jsoucímu, ku Bohu.

Bylo by tedy vinou člověka samého, kdyby Boha a božského neznal; neboť krakem svým duchovním lehce spatřiti jej může. „*Omnia dicimus in Deo videre et secundum ipsum judicare, in quantum per participationem sui luminis omnia cognoscimus et dijudicamus*“, svědčí sv. Tomáš Ag. (*Summ. Theol. I. Qu. XII. Art. 11*) Ž vede rozum ku pravdě a pravda k Bohu; neboť Bůh jest pravda, Bůh jest vřídlo a zdroj vší pravdy, *autò tò áληθές* jak Plato dí.

Poznání však duch lidský Boha, poznání zároveň princip všeho mravního a sociálního života; neboť Bůh jest to, jenž ducha i srdce, rozum i vůli řídí a určuje. A takto dospěje člověk k náboženství.

K náboženství směřovati má každá věda; bez náboženství jest veškeré poznání naše kusí a polovičato, bez náboženství není člověk pravým, celým člověkem. Bůh jest začátkem, středem a koncem všeho. Vše hlásá a hlásati má. Boha a bohověda jest tedy závažným kamenem, jenž zdobi velkolepou stavbu poznání lidského. (Dokončení)

Odplata.

Historický obrázek. (P.)

Ovstal Žižka, druhý chovanec Řižkova, a prohlásil heslo, že hájí bude právo a svobody národa českého, že mstí bude přiková a hanbu učiněnou Čechům, že zapudí nenáviděného Zigmunda. Tu Řižka sklonil hlavu ještě níž, v oči plývaly mu se slzy a srdce přeskakalo rázně. „To byl také můj kátek, toho já také odchoval, vyučoval, káral, k dobrému vedl... Bože, že na někoho tolik útrap sešly, že někomu tak smutné stáří připravuješ!“

A bělovlasý stařec se rozplakal jako dítě. Do Prachatic přišla zvěst, že Žižka, vlastně jeho vojsko, zevřad sebrané, loupi, pálí, chrámy, města, dědiny, do rodin neštěstí přináší, rodiny štěstí rozkotává. Řižka se neukáral ani na ulici a v kostele se schoulil do poslední lávice do kouta nejtmavějšího a každému čel na čel výtka: „Takové syny, kantore, odchováváš?“

Nebelaha zvěst o pádu Vodňan došla uší starého kantora a porazila kmeta na dobro. Muž ulehnouti na lož, nejedl, nepil a jen těžce oddychoval. Ta staroba ulehla na prsa jeho jako těžký kámen a na čel přibývalo každým dnem, každou zprávou o vítězství vojska husitských o jednu širokou brádu. —

Cím Žižka pokročil, splnil až nad míru. Prachatickým vrátil, že se jim odplatí za ty zárlky pasovské soli, jež dodávali do tábora jeho a přivlel s odplatou na zámrz r. 1420.

Přitáhli před brány Husité a hlasatel žádal,

aby volno bylo vojákům projíti městem s kněží v první řadě. Nest tělo páni vysoko napíj. Ženýma rukama k neberim. Travice byla ještě krví potřísněna. Vždyť tomu skoro několik let, co tojovali na obranu vlasti a pro slávu národa českého. Jduť to Bůh!

„Vašeho těla tořích nepotřebujeme z rukou vašich kněží, nebo máme tělo Kristovo...“, odpověděli na hradbách.

A když zpráva ta donesena byla k Žižkovi, na čel válečníka, jemuž toho času nebylo rovno, rozestřel se mrak, oko zapřikřilo se a pravice stiskla sudlici. „Třeba to bylo jako druhé moje rodiště, třeba jsem tu do školy chodil, neučil jsem město Písařbůh, dobudu-li hnízda tohoto, nikoho nenechám na živě, ale všechny usmrkám dům!“

Nastal šum ve vojsku, začíněla zbraň, zahoukaly rány, z houfnic a pušek z obou stran, zavřely vance ohnivě a zvony doprovázely válečný ryk dunivým svým zvukem. Obyvatelé bránili se udatně, ale cepy, sudlice a meče Táboritů přece naposled vítězily.

Beďa přemoženým! Žižka přísahal pomstu měšťanům a vojsko jeho bylo příliš spravedlivým plnitelům rozkazu velitelových.

Žde jsou stěny a rozlícení vojáci rozlétli se po ulicích prachatických. Brány jsou otevřeny a „bratři a sestry“ vstáhli do města upíjaje. „Kdo jste Boží bojovníci.“ Kněz s tělem Páně kráčel v předu a hned za ním Trocnovský. Město bylo pokořeno, zbývalo jenom ještě

splnění diuhou polovici vynesené hroty. Tu-
vod blížil se kostelu sv. Jakuba.

„Sem, sem se utíkejte lidé, zde snad aspoň na-
lezneme útočiště, tento chrám snad bude uře-
šen.“ volal stříbroblazý kmet s bledýma, vpad-
lýma tvářema, dokasínajícím okem. Opustil lo-
že, vydrápal se po čtyřech z domu a šel vstříc
svému zátku — Říčkovi. Byl to starý kantor
prachatický, Říčička. Smutná bledost rozli-
la se mu po obličejí a jenom ta hrůza před voj-
skem tábořským dexela ho na nohách.

Chrám se plnil, ke stu měšťanů, měšťanek a
dětí uchýlilo se pod ochranu — Říčičkovu.

„Je jeho zátek, dá na prosby svého učitele.
To by musil mít v sedci kámen žulový. Je
přece člověk, náš krajan a v Prachaticích
druhé rodiště jeho.“

Říčka přitáhl až ke chrámu se svým přivo-
zem. Vojáci metali ohnivé věnce po střechách
a ubíjeli každého na potkáání.

„Tene, smiluj se pro lásku, jakou jsi mívál ke
mně za dnů mladosti!“ ozval se hlas ve dve-
řích chrámových, ale ryk válečný ho přehlušil.

Tam ten kostel zapalte, dvěře zatazaste a
nikoho nepusťte. Utékli se k Bohu, ať je vy-
táhne z hořícího kostela jako anděl ti mlá-
dence z pece ohnivé!“

Vojáci plnili rozkaz věrně do slova.

„Říčko Trocnovský, co pak se nepamatuješ na
svého učitele, jenž tě vedl, vychovával; nemáš
úcty k němu se svými pěstiteli, židiteli?“

„Co to za hlas?“ tákal se Říčka.

„Takýsi stařec skuká ve dvěřích. Chrám je
plný.“

„Zapraskal krov a chumáí jistek vysoce

vyšlehl k oblakům. Tvář starce se
osvětlila růžovým plamenem.

„Tene, měj přece nad ředinami učitele svého
milosrdenství, nedej zahynouti tolika životům,
tolika měšťanům!“

Zapraskaly trámy a křivily se vzhůru. Říčka
přiložil ruku k oku, aby lépe viděl, pokračil
několik kroků ku předu a uhořel se do čí-
la zvolal: „Říčička — kantor!“

Ono byl to on, do duše v dělníkovy vplá-
ly se upomínky mladosti.

„Chceš proliti krev v temně chrámu, kde sám
jsi kletával, k Bohu se modlival?“ volal sta-
řec na prahu.

„Budiž tobě milost!“

„Nejen mně, ale všem tuto skromážděným.“
A stařec o krok dále postoupil do chlá-
mu.

Říčka váhal, trámy praskaly, plameny šle-
haly a městem ozývalo se úpění měšťanů,
utiskovaných vítězným vojštěm. Má křiví-
ti slovo — přísahu? Jinde volalo: dej milost,
ušetři jich aspoň k vůli tomu starci —
k vůli kantoru Říčičkovi.

„Budiž!“ zvolal, „vejděte z chrámu, niko-
mu nebude na hlavě skříven ani vlas.“

Ale než dokončil ta, milostivá slova, se-
ruly se trámy a strašně divadlo objevilo
se před zraky všech. Stařec ve dvěřích
zasažen byl kovem a padl na místo. Z pla-
menu bylo slyšeti hlasy, volání, úpění, z pla-
menu viděti bylo ruce.... o hrůza, o hrůza!

Tak strašně pomohli se Říčka na druhém
svém rodišti, král. městě Prachaticích.

Na tři sta očí leželo po ulicích, studny

plny byly metol a dlouhá léta mohyla chra-
mu sv. Jakuba hlásala ——— odplatu ži-

kou za vychování a vyučení svým přeti-
selim.

Duševní vzkříšení na Moravě.

(Bry)

Cím byl Sembera mexi úřednictvem, byl star-
šímu studentství, zejména včasně alumnium zde-
ším Fr. Cyr. Kampelík, rodák síčnovský;
žij jako studující ústavu filosofického pilně
docházel do bohosloví, a poň některých dřív-
jších budít; když však sám do theologie vstou-
pil, soustředil všechnu svou přirobitost k němu vy-
datněji. K usťnutí svému shledal, jak nedosta-
tečné mají rovněci jeho vědomosti jazyka jímž
už nezdolouho měli kázati lidu svému, těšili
jej, šlechtiti jeho povahy. Ale vad jejich nepro-
následoval patickým posměchem, jak toho ode
mnohých jemu bylo zakoušeti, jěšto nebyl v ja-
zyku německém s dostatek honěn, nýbrž těm,
kdož s to stáli, objasňoval podle gramatiky
Dobrovského všechno ladné ústrojí spanilé na-
ši mluvy. Tak poňkud pokročili, zjednával
hojnost spisů přibodných i jinorlovanostých, a-
by za něho jeho dílo apoštolské dokonaly; a
tu zejména vráceným přivabím a upřímá rá-
ností „Hlavy dcery“ neodolal nikdo, komu už
stal jen některý ideál v srdci. A upřímá slo-
va Kampelíkova nepospadala na skálu: stali
se tehdy alumnát bñěnský ohniskem, z něhož
se rozházel a v němž se zachycovaly mohut-
né paprsky uvědomění národního po většce
vlasti moravské. Tříděkem a nejprve bylo třeba
zaříditi řádnou českou knihovnu; čemu nedo-
stačily hojné příspěvky chovanců, to doplnily
spanilo myslných příznivců laskavé dary; a tak

vznikla bibliothéka alumnátská rok od ro-
ku víc a více. Důležitým zářením bylo, že
z ní i mimo ústav knihy ochotně zapůjčova-
ny, zejména řemeslníkům; že vydělání jejich
povahy i ducha nebyly na škodu, snadno do-
hadnouti. I na své soukromé knihovny theo-
logové penězi nestřebili; Imědek vypravuje, že
mnozí po vystěžení i přes 200 zl. za české kni-
hy měli knihkupcům opláceti, nevědouce kdy
tolik peněz seženou. Rozumí se samo sebou, že
takového jednání vzbuzovalo mladým kněžím
a všech českomoravských vlastenců všeobec-
né uznání, u ostatního pak obecnostva vřá-
nost a přichylnost včelíkou

Když se Kampelík r. 1838. odebral do Vídně,
přejal u bohoslovců místo ducha strážného
muž povahy nejčistší, vědomostí přeroksařých,
nadšenec v pravém slova významu, Fr. Šušil.

Nar. se v Kouřimě r. 1804, kdež otec jeho
horlivý ctědár bible a kronik měl hospodu.
Na gymnasium poslán do Kroměříže. Přes
veliký vichor předsedkův a překážek došlo-
la mu v duši jiskra vědomí slovanského, i
rozhárala plným plápoem, když došel do Bana
studovat filosofie a nalezl tu věrné přátely
a vůdce v Dominiku Kinském a Žákoví. Ten-
to stal se protukovatelem prvotin Šušilových
jakož zase na vzájem práce své svěčoval své-
mu příteli. Jediné opravy Žákovy v písemné
čestně nclabodily duchu Šušilovu, jěšto se

obával, aby se tím způsobem nerozvolnily^{me} ze reformám do nekonečna. Tušil sám opatřil si materiální své znalost tak důkladnou, jakou asi málokterý včelánek českomoravský; na tom však nepřestal, nýbrž srovnával naši mluvu s ostatními slovanskými, s řečmi starými a s nejdůležitějšími moderními, jichž byl dobrým znatelem. Toa odjakživa povahy mírné a nevyhledávaje rozkoší svých ve věu klidného života pospolitého Tušil vyvolil si stav kněžský.

Dostal se za kaplana na farmu smíšenou i není nepochopitelné, že měl namáhavě práce dost a dosti; přes to však vzdělával se napořád ve věch potřebných šeborech. Poté. kou přítele Tomáše Procházky podrobil se zkoušce ze studií biblických; ačkoli zkoušební komise zaslala nad učeností Tušilovou, nebylo naděje, že ^{místa} vzjemu se dostane, tento přemenný práce nezdála se býti dogmaticky oprávněnou, biskup Gindl však přivedl se o věci jízkat, ujal se ho a tak dostal se Tušil za profesora do alumnátu zdejšího. Věcek svůj žal lásky k národu a cirkvi vdechnouti se oněvil rástou svému, již zase zahřívali a oověčovali náš lid nadšeným slovem, výmluvnými skutky. Rykosť jazyka zachovávatí a přestiti, účastníci se věch projevu vlasteneckého knuti, především pak vyspěti v ocelovou povahu kladl chovancům nejvíce na srdce. A sám napořád noř se v nepřibranou studnici vědy a umění, ujal i v literatuře naší velmi čestné místo. Vydal doby té spisy sv. Otců, výklady Nového Zákona a přeložil Hymny církevní. Vedle Tembery a Kampelika rozvíjel u veřejnosti

činnost nejusilovnější Fr. Klácel. Životu jeho třeba předestati některou xprávu o životě učitele jeho, tuzce vřelického směru Klácelova, Bonif. Burkové.

Burek, rodem z Příbora, uchýliv se do kollegia piaristického, měl od provinciála uloženo vzdělávati se náležitě ve filosofii, aby mohl zastati její profesuru. Za tou příčinou Burek poslouchal profesora Ludvíka Rembolda, horlivého přívržence filosofie Tacobiho. Věta mudrce toho: „Cit příčinou jest filosofie i náboženstva“ dosti snad xřejmu činí věcku jeho nauku. Burek žil jí tělem i duší, rovnal se svými zásadami a bezúhonným životem Bernardu Bolzanovi. Tento však, jsa už profesorem filosofie na Tereziánu, stál v upřímném žil přátelství s Remboldem, stal se jako jeho učitel policii poděkaným i přestaven v posavádní své hodnosti do Litomyšle. Od té smýkáno s ním, jakožto s člověkem státní nebezpečným s místa

na místo, až choroba sevřela ubohého horlivě tou měrou, že r. 39. prodlévaje zde u Níloordných zkonul tiše v náruči nejlepšího a nejmilejšího — ale ještě nešťastnějšího žáka svého, Fr. Klácela.

Fr. Klácel nar. se r. 1808. v České Třebové, vyšší gymnasium a filosofii dokončil v Litomyšli; tam po Burkovi jako by zdědil věcku tu horoucí zálibu k filosofii, s jákouž ji milovaný učitel přednášel; ten vdechl mu též nadšenou lásku k rodné ^{na studia} zemi. Poněvadž neměl peněz ^{na studia} universitní, dal se k augustiniánům na St. Beně; v řehole dostal jméno Matouš.

38.
V klášteře, kde času toho kolik bratří, tolik žilo přisnů vědy, přisnů vědy, vzdělával i svého ducha k přisnůmu povolání v šir i hloubku. Dvacet sedm roků čítají složil profesorskou zkoušku i počal na ústavě benediktinské filosofické přednášky. Tak dospěl působit od jakživa zelaného a není vlastnosti dobrého učitele, aby jí byl Klácel neměl. Vzdělával stejnoměrně iactva svého cit i rozum, a nestýchal se sdílet s nimi o své přesvědčení o věcech sebe nalivějších. Prošlo se nějak, že Klácel před záty bez obavy odrukoval moderní tyrannidu, budí kdekoli; jisto nad to známo bylo, že je panslavista - roxmějme lěch - dáván po něm bedlivý pozor. K tomu že všemu ukloukla mu v „Počátcích vědeckého mluvnictví českého“ myšlenka sama sebou nevinná; než zabavený posluchačům přednášky, podle nich zkoumáno jeho učení, shledán v něm pantheismus i udělena mu dítka.

Obráný opis dostal od vídeňského cenzora Ant. Guntera, dávnoho odporce pantheismu, své imprimatur, ale v tom došel od ordinariátu list, jisto Klácel od svých bludů ani v obraně své neopouští, že z řadu se propouští.

Toto, že Klácel ve mnohé příčině překročil meze, jež katoliku, ať nedíme katolickému knězi, jsou vykázaný, ale byl též pro následován proto, že bezesluti a ohradky hlásil se ku svému národu.

Klomen na duchu odebral se do Prahy, kdeji mu vlastenci opatřili místo archiváře u majetníka panství libichovského, Veitka.

Nebylo podniku sebe nepatrnějšího, jenž by nebyl podal ochotně ruky pomocné. Cinným byl ve dvou zejména směrech.

Z oboru filosofického nejdůležitější jsou samostatné spisy: „Mostek nebo soustava myšlenek, na nichž každému záležeti má“, (vlastně soubor učení Bukhova), „Dobrověda“, „Počátky vědeckého mluvnictví českého“ více filosofické nežli přisnů vědecké. Tak řada velmi důležitých pojednání v Časopise Českého Músea (na př. O rozvoji vědectva, O libosti a smíchu v postupe, O kosmopolitismu, Cit a rozum, O smrti, — Shakespeare, Schiller, Gothe, -aj.v.)

Mimo to vydal listy o komunismu a socialismu, (jež byly konspirovány.) Co se tkne činnosti poetické, uvěřil mimo dva svazky „Básoni“ svých, jež jsou zjevem na svou dobu všeho rozumu hodným a v nichž se Klácelova individualita nejzřetelněji obráti, též „Zahradky ze slovanských leu“ pode jménem dra. Jordána v Lipsku, „Ferinu Lišáka“ a překlad Bidpajových Bájek...

Roku 1869 odebral se do Ameriky hledat útulku, ale našel tam jen nové utrpení a smet. Na počátku února roku '82. ochuravěl a za několik neděl podlehl chorobě své staře osudem tak otřhaný, který i v době své věrně stal vlasti a jazyku mateřskému a do pozdního stáří zachoval si podivuhodnou silost duševní. Zemřel 17. března v Belle Plaine (Iowa).

XVII

2. 10.

Nade hrobem
Jana Valeriána Tirošika,
biskupa budějovického.

(Bn.)

J! proč smutně zvony znějí,
Proč se chmuří dítek čela,
Proč se srdce bolem chvějí,
Rodina proč pláče celá?

Umřel Otec!.... Hle ta ruka,
Která dítky zehnávala,
Balsám lila v jejich muka—
Na vždy zehnat poustala....

Srdce, které v lásce svaté
Pro vše lidové plálo oštetí,
Konejšilo hořem opjato —
Ach! to navždy mrtvo jesti...

Všelšla duše Jeho čistá
V nadhvězdne nebes kraje,
Odměna kde kyne jistá,
Pozemských květ stutku kraje.

Ve srdcích však živých dítek
Paměť Jeho kvete dále —
Pomník to, jenž vůně květek
Tovždy blaží — tvá stále!

Obory pravdy.

(Bm)

Jako ale myšlenka ducha lidského není myšlenkou absolutní, nemůže duch náš bytosti absolutní zcela a adaequatně poznati, jakož ani zcela a adaequatně stvořeného nepoznává. Jediné Bůh zná úplně díla svá, jediné myšlení Božské jest absolutní, apriorní, úlohou ducha našeho jest mysliti to, co tvůrce všehomíra napřed myslil a v živoucích obrazech a podobách nám představil. „Das pflichtmässige Glück des Menschen ist ihm, das Erforschliche entspricht zu haben und das Unforschliche nicht zu errathen“ praví Goethe. Velevýznamna jsou tedy slova sv. Pavla: „Videmus nunc per speculum in enigmate...“

Z toho zřejmo, že duchu lidskému mere položena jest, přes kterou přenést se není lze ni člověku nejvyššímu bez výšší pomoci, z toho zřejmo, že jest jistý obor pravdy, jenž člověka po pravdě a vědění prahnoucího ku více povádá. Kéž by si byl jen svědom člověk konečnosti a obmezenosti své, kéž by věděl a nezapřel, že věda lidská pravdy více, ne však plnou pravdu obkružuje, kéž by nezapomínal, že poznání neuskýtá mu poznání nejdokonalejšího, kéž by neochábla snaha a touha jeho po pravdě: pak by jistě mere duchu lidskému položená hranice stala ku svatyni převyšené pravdy Božské, pak by mile rád naslouchal člověk slova, jež duch Božský k němu by promlouval a pln víry přijímal by je. — Tam tedy, kde síla rozumu našeho nás opouští, začíná práce, nejdůstojnější to čin ducha lidského, kte-

lý vědom si jsa konečnosti a obmezenosti své osvobodně s obsahem zjevení souhlasí. Věci připravuje se pak člověk k onomu nejvyššímu stupni poznání, kde nebude již říkati toliko obrazy, odlesky, jevy pravdy, nýbrž pravdu, podstatu pravdy samu, která v Bohu, která Bůh jest.

Mluví o poznání lidském vzhledem k Bohu praví sv. Tomáš Aq.: „Est igitur duplex cognitio hominis de divinis: quarum prima est secundum quod homo naturali lumine rationis per creaturas in Dei cognitionem ascendit. Secunda est, prout divina veritas, intellectum humanum excedens, per modum revelationis in nos descendit, non tamen quasi demonstrata ad videndum, sed quasi sermone prolata ad credendum. Tertia est secundum quod mens humana elevatur ad ea, quae sunt revelata perfecte intuenda.“ (Contr. Gent. II. 1.)

Ole toho, co až dosud jsme slyšeli, rozpraváme trojí světlo: světlo očí — život smyslový; světlo rozumu — život rozumový; světlo milosti — život milosti.

Víra v Krista jest tudíž dovršením vši filosofie, v ní nalézá jak rozum tak srdce člověka konečného klidu a pokoje. Nezapomíná však víra tato od sebe poznání rozumového, ano na obrát, ona těsně k němu přiléhá, z výsledků vědy vycházející, v nich zakořeněna jsou, nejlepši otly intelligence ve službu svou přijímají, tak že vyplatí nám

jest, že věda a víra na vzájem se podporují.
„Etsi fides sit supra rationem”, čteme v Prop. I. S. C. Ind. „nulla tamen vera dissensio, nullum dissidium inter ipsas unquam inveniri potest, cum amba ab uno eodemque immutabilis veritatis fonte, Deo Optimo, Maximo oriuntur atque ita sibi mutuam opem ferant.”
 Porovnejme-li blíže poměr mezi vědou a věrou, znamenáme, že víra čistě jakvi, povznáší a zdokonaluje poznání rozumové, toto pak základem je slouží víře, ku víře připravuje, potřebu zjevení dokazuje, je kriticky rozebírá, obsah jeho v systematický celek pořádá a proti útokům nepřátelským hájí. Právem tudíž dle Origenes, že jako dle nauky Hellenů zeměměřičství, hudba, mluvnictví, řečníctví a hvězd-

91.
 dářství přípravou jsou ku filosofii, tak celá filosofie hellenická přípravou jest ku křesťanství. To téměř rozumu vybíhal i Theodor, biskup Cyrejský, pokany své doby, by věřili filosofii svým, ti že připraví je ku přijetí víry křesťanské. Neboť vše, cokoliv duch lidský budí v přírodě, budí v dějinách, v říši smyslové nebo nadmyslné, na hvězdnatém nebi nebo na povrchu zemském vyváděl, to vše přivodí jej ku víře. Rozum jest lidská předmluva ku evangelium.

Ano předmluvou jest rozum náš ku evangelium, a pokud více si neosobuje, pokud na cestě pravé jest, jakmile však sama sebe za evangelium prohlašuje, na cestě již jest. Touze rozumu, je náboženství nemůže býti principem poměru sl. k Bohu.

Libunka.

Obrázek z našich dnů. (Kr.)

ohdálkova Libunka bude se vdávat; víte-li pak to již?
 „Vdávat? A za koho?”
 „Vy nevíte? — Za Frantika Koldářova!”
 „Hm - hm, za toho? —

„Vždyť on ale jest heblit, a ona katolická!”

„Láry - fáry, na to se dnes už nekouká, dnes jsme všichni jedno. A náš starosta povídal, že již bude ruce svazovati sám a že netřeba choditi na faru - - -”

„Však to ještě není! Za to však jest pravda, že manželství z různých vyhnání nebývájí porušována. Víte jak se měla Kilková, jak bylo u Horáku, u Kosejku? Že jen ale

Bohdálek k tomu svoluje. . . .

„Proč by nesvolil? Ale spíš jedno děvče bude mít zapotřebí. Ma jich šestak jako kuřelek, všechny na vdávání a „pěkný“ pak jejich dědeček říká!”

„Kmotr Vějnar a Flinta byli by se málem na návsi v tustově pohádali. — Byli více jinak dobří kamarádi —, so se však vždy týje, tu se rocházel. Vějnar pevně choval v odevi víru, kterou po otci dědil, ale Flinta byl přivěšenecem té nové, osvěty.”
 „Věra byla mu strašákem pro lidi a víry nepotřebuje ten, kdo ví, že dobře činiti má a dobře činí. Věra jako věra.

Vějnar často se s ním proto pohádal, ale Flinta vedl stále svou.

Alle to, co dnes povídal, byla pravda.

U Bohdálků sháněli svatbu, tako by pravou.

Bylo ve statku šukání a starosti, že ani nevěděli, kde jim hlava stojí.

Obzvláště ale nevěděla to Libunka, láskou k Frantíkovi byla jako omámena.

Tu napadlo tohoto, že by bylo přece lépe, aby se Libunka dala odepout a, má-li ho opravdu ráda, že také tak učiní.

A Libunka? S radostí byla po vůli — Frantíkovi. Což záleželo jí na víře? Řekla jen ve Františka a pro něho byla by šla třeba do ohně.

A ta víra helvítská přes oheň není; ba každý u nich jde rovnou do nebe!

Což Bohdálk, Bohdálková?

Bohdálkovi bylo vše jedno, byl vlašný katolík a do kostela nechodil. Asi si dělá Libunka, jak se jí líbí! Když pak sousedé mu domlouvali, aby rozprávěl dobře, co činí, odbyl je škátek, že každý dělá, jak se mu líbí — a že za to neručí, sám-li se nepohelvetí. Běstotoho že dědek jeho od helvetství odotoupil jen proto, že musel brzo platit ti na kostel, brzo zase na pastora a tak pořád! Ted' placení není, proč by se on, jeho vnuk, nemohl zase vrátiti?

Bohdálková zabráňovala Libunce — co si však měla počíti?

Bylo rozhodnuto.

K panu faráři, stříbrovlavému kmetu, došel pohunek pro křesť list a pro ostatní listiny. Proč by Bohdálk sám anebo Libunka poslouchali jeho výkladů? O tku vyrovnali vše na úřadě.

Libunka chodila na cvičení k panu pastorevi, líbilo se jí a za týden byla vyzkoušena. Chodila si, že ten její katechismus jest o mnoho kratší, než

92. ten, kterému se ve škole učila....

V neděli na to byla v modlitebně helvítské velká slavnost. Před shromážděným množstvím věřících se Libunka věcho, čím církve římská věru „knebovala“ a vypnala věru novou. Pan pastor narval ji milenou dceruškou a nové sestry objímáním mohly ji umáčkati.

Libunka planula radostí a modlila se celé dny z knížek, které jí dovezit hodný pán daroval, modlila se právě takovou pobožností, jakou dříve odřikávala ty modlitby, které jí máti její naučila — —

Snad řekla za každým slovem jméno František — —

2.

Svatba byla již přede dveřmi. U Bohdálků bylo vše vymyto, vyběleno, vyomejčeno, nádobí všecko šipýřilo se, jako by ze skla.

Na přejcharu byla uchyována mouka, ramád, nullová, v několika pytlích, koření všeho druhu, omasta a ovoc ve sklepe. Tam ležel i řád hajíků, které Bohdálk pošťelal a děvečky nosily tam už i drůbež, kterou páchly....

Na dvoře zabíjel řezník dvě telata a párek tučných vepřů.

Mexi těmi přípravami proneslo se však pojednou, že Frantík, mexi tím co docházel za Libunkou, i po jiných se ohlížel....

Bylo z toho řečí jako vody, až konečně se svatby řešlo.

U Bohdálků bylo by se všechno rovnalo, kdyby jen Libunka pro nic a za nic se nebyla stala helvítkou. Tak odpomoci?

Tu Bohdálk nebyl na hlavu padlý nikdy

a věděl rady také nyní.

K panu pastrovi poslal zase čeledína, že se Libunce ta jejich víra již nelíbí, aby jí dal propuštěníou — — —

Dvojetřihodný pán však tak lehký ji propuštění nechtěl, že musel Libunka dříve se skusiti, až se v jejich víře utvrdí.

A utvrdila se. Trval advent a bylo dosti času ku přemýšlení — — —

Libunce stýskalo se po Františkovi i po tom říkném jejich statku, kdež v duchu se již byla viděla věčnou hospodyní.

Bohdálek zas uvažoval, že holce mnoho věti nemůže, když jich jest tolik, a že by se snad přece nějak to urovnalo.

A urovnalo se.

Kolářovi počali zase docházeti k Bohdálkovým, prošli, by nedbali řečí a pomluv, aby Libunku dali Frantíkovi, že ona jediná může ho na pravou cestu uvést. Libunka se ho dosud miluje, ona že bude paní, jí že všechno dají uprati, jen aby Františka zachránili.

Pomalu přišlo slovo ke slovu a dohodli se. To vánočních byla hlučná svatba, Libunka dostala Františka a František Libunku.

Kdás se, že láskou hoří oba jako červánky vycházejícího slunka. Ať pohoršení z toho bylo, jak lásku svou vůde si na jevo dávali. Nejeden hlava opjímán však vážně přitýkovala, že takové láska nebývá věštkyní něčeho dobrého.

Ale Kolářovi a Bohdálkovi byli v plné míře spokojeni se šťastím tím elčí svých....

Škádli-li kdo Bohdálka se ztím, ověřil vždy účinně, že mládí je mládí a že se musí vybouřit. Vyvedl už leckdo hloupý kousek — — — — —

Uplynul rok.

U mladých Kolářů již leccos se změnilo. Láška Libunky a Františka klela již o mnoho stupňů, mnohé mráčky vypluly již na obzor blaha manželského.

On cítil se stóněným a nespokojeným, že ona jen vládne a poroučí v domě, cítil se více pevnou věti, kterou ona vůde prováděti dovedla. Poroučel, že jest jen jakoby čeledínem v domě a počal domáhati se práv hospodářových.

Libunka však pevně držela vládu, — mělať pravo své v knihách — a odvěkla mu hned, že může býti rád, že si ho vzala.

Měla ho však do pravdy ráda a milovala by ho i na dále, kdyby se k ní choval, jak se na něho sluší a patří. Hádky a sváry přišly na denní pořádek.

Ustoupily na čas, když Libunka obdarila muže svého zdravým klučínou; však nedovedl Otýnek udržeti stálý mír. Brzy obnovily se spory a řádily silou tím prudší — — —

Výčítala mu a plakávala, že pro něho zřekla se víry a cti, všeho.

Že to pravý se jí neprovil, že se tvářila, jako by ho měla Bůh ví jak ráda a že bextoko udělala vše jen pro statek. Tímak že by ho tak neodotekovala; vždyť pravý ani mezi sousedy proto za nic neplatí. Že se neměl nikdy rád, že jen od rodičů donucen o její ruku se ucházel.

Že se jim líbila, poněvadž pravý se domnívali, že hodnějšího děvčete není v celém království českém. Vůak zmýlili se, zmýlili — — — — —

Tu ona ušla svého práva a jako paní ve statku poručila čeledínům, by ho vyhodili a ať se neopovází více k ní se hlásviti.

On šel, pil, hýřil, odnášel se statku a bral,
kde co mohl

Libunka na prouby starých rodičů pokoušela se, by ho z té dráhy vyvedla. To činila tím spíše, že dosud i v jejím srdci plamenek lásky k němu kmital. Nedokázala však toho.

Vrátil se sice do statku, před lidmi se nějaký čas dělali, jako by se zase dobře vyrovnávali, však sůd mezi nimi povstaly, zapouštěl své kořeny dál a dále, sílil a mohutněl, jako rejřavice, svízel hospodářů na polích, kde růsti počala — —

Jeho netkly se domluvy ženiny, jím nehnula na pomínání rodičů. Ba za lásku láł jim i xlořčil, že oni jen jsou vinni jeho nečestím. Oni že ho donutili ke snatku s tou, se kterou chtěl sobě jen zahrati — — — — —

Statek Kolářův stal se nejnečestnějším

^{94.}
stavením ve vsi.

A jak bych živil život v něm? Co dle se dále a dále?

Nechť mluví ty denní hádky, stále křemotnější a — klučnější, nechť mluví stary starických Kolářových, uplakané oči Libunkiny, nechť mluví kvíralivé oči Frantíkovy, z nichž dle se člověk spustlý, nechť vypravují rány, které žena Postává od muže a muž od ženy, nechť svědčí klesající nájetek Kolářův.

Kdo vyvolobodí zmařené ty živoly?

Těžké vyvolobození těm, kteří ztratili víru, v kterých zhasla naděje a jichž láska tak záhy zvrátila se v zářší neuhavitelné — — — —

Jediné vyvolobození může dát smrt — — — —

Taká však smrt jest toho, jemž xlořčený jest život, který zemřel, jako žil, bez víry? — — — —

Opřičinách častých soubojů za naší doby. Josef Kypka

(Bn.)

Slechetrný spisovatel protestantský Alex Jung, společnosti nynější dobře znalý, vydal nedávno spis: „Ein moderner Zipsinder“, v němž jasné poměry společnosti naší líčí. Sobě jektivnosti víru až poživnou na naši dobu poukazuje na chorobu společnosti naší. A xajisté trpí ona mnohými neduhy, jež jako tajný jed rozlékají se po samých útkolách organismu společenského. — Kdo by nepoxoroval oné rouhavé vrpouy proti Bohu a všemu positionálnímu náboženství, která podvívá základy všeho řádu jak mravního, tak i společenského; kdo by nepoxoroval onoho neuzřeného baxení po rozkoších a poživavosti? Kdož by nepocitoval, jakou převalu má lidská moř, v pravdě světová, jež bolněl

na mnoze neslouží vědě a mravnosti ve společnosti lidské, nýbrž obohacování jednotlivců. Tisk přestál býti zastupcem oné vznešené vymozenosti ducha lidského — osvobodné myšlenky, nýbrž jak nyní alespoň jest, spíše jež karikaturou snižen bys na výnosné řemeslo lidí bez mravní hodnoty a na prostředek úšleli nekalych. A poněvadž nejvýnosnější jsou senační romány, frivolní a pikantní smyšlenky, proto právě tato část literatury se nejvíce přestuje. Ano ani vznešený přibytak Thalíe není prost toho kalu, tak že ve mnohých divadlech nepředvádějí se obecnostu mužové zárad a činů, nýbrž rozmáříli rozkošníci, jichž jediným účelem jest sobectví, zevní lesk a u-

hájení smyslnosti. Že za takového věci stavu mravouka Hartmannova a materialistův denně nabývá více pudy v nynějším pokolení, toho dokladem jsou časté samovraždy a souboje, jak nám je statistiky posledních let vykazují. Nejmenší souboje za posledních let tak se rozšířily, že jest nám s pořívením, kterak právě tam soubojem korepse se vyrovnávají, kde se nejvíce o emancipaci předsudků druhu jakéhokoli mluví — mexi spisovatelé, journalisty, důstojníky a j. n. Ať to jest jiného příčinou soubojů nežli předsudky — pověra? Ten předsudky naprosto nerozumné hledati budou udatnost ve krvavém boji a v nevácnosti života jak svého, tak i jiného. Zakony rozumové zavrhují souboj rozhodně, ať každý rozumný a vzdělaný člověk za povinnost svou považuje cti osobní hájiti, avšak zároveň ví, že cti své neuhájí, dá-li se poraniti mečem, revolverem, anebo dá-li se tím neb oním způsobem i usmrtiti. Tenom tedy na prostě liché ponětí o osobní cti a její uctáření jest příčinou soubojů. A pak, může býti právě ponětí o cti při náhoru světovém, jež hlásá světovládna, alliance israelite? — Tak velice rozšířilo se xlo toto v naší době, dosvědčují fakta sama. Neboť že journalisté uheršili a. j. m. nevyravnávají své korepse důvody rozumovými, nýbrž pádnými ranami z revolveru, toho dokladem jsou ony krvavé výstupy, jež se ve krátké době několikrát v redakcích pešitkyj odehrály. Ano jistý profesor poslal svému kolegovi ostré vyprávění k souboji, že se odvážil napoati proti němu, urážlivou antikritiku. Smutnější nežli tyto případy jest asi ten, jenž se nedávno v Uhřech udál. Jedm poslanci nedostavilo se do sněmovny, poněvadž byli ve vyšetřovací vazbě pro poranění

soupeře při souboji. Sněmovna pořádala soud, aby byli v čas zasedání sněmovního propuštěni. Rozumí se, že případ ten vyvolal živý rozhoror o souboji mexi poslanci. Náhledy však tu a tam pronesené byly velmi nízký. Ať za takové třeba mít následující: „Zakon, který zakazuje souboj, není oprávněn existovati a proto nemá sněmovna ani zákona takového schvalovati, neboť stávající náhory společenské jsou pro člověka, jenž dbá své cti, monejší nežli zakon, za němž se ukrývá slabost“ — jakož i —, duell jest xlo, které se nedá odbyti krásnými theoriemi.“

K politování jest věru společnost, v níž stává takových náhorů. Než jinak nemůže ani býti, kde výhoda dána více u jednotlivců, rodin, státu, kde jsou školy bektonfessionální. A proto vymazati tuto skvrnu ze společnosti naši nepodaří se potud, pokud základy státu opět nebudou spočívati na křesťanství. Neboť že stát sám není sto, aby odstranil toto xlo, natož z toho, že přese všechno zákaz křesťanského práva, který předce velmi ostře zní, tak často se vyskytují souboje. Opět nový důkaz, že stát bez náboženství opory neobtoji. Křesťedky proti tomuto xlu hledati třeba v nauce křesťanské. Neboť ani pouze humanistické ohledy, jakým asi bylo vědomí a přesvědčení pevné, že člověk povinn jest společnosti zavětiti život svůj, poněvadž společnost si ho vychovala, nikterak nejsou sto, aby lehkomyšlníka třeba otvíceného odvratily. Zde potřeby jest motivu mnohem účinnějšího, a ten stýká nauka křesťanská svým učním o životě zábrobním a nekoneč-

ne ceně lidské duše a j. m., kterého pravdy, jak zkušenost učí, více přičinily ku rovnovážení a udržení mravnosti ve společnosti, nežli slouhly, učené traktáty, v nichž se hemží hesla, čisté lidské lásky, dopřívání každému svobody vš-

96.

domí" a j. m. A proto již v rodině ať se děšší vštěpují základy náboženské, ve škole ať se staví na tomto základe dále, ať ukončí se budova náboženského vzdělání v životě věřj. něm! ... Tak vymixí souboje samy sebou. —

Duševní vzkříšení na Moravě.

(Bn.)

Vedle proudu národního, jímž nereno bylo zdejší obyvatelstvo české, vystupoval v popředí neméně mocný proud liberální, zahenýjící v sobě živly oba, český i německý; v celku stavěli na místo první ideu svobody, demokratickou soustřast se slabšími. Tím samým přilnuli ovšem ke strádajícímu lidu slovanskému. Mezi muži tyto sluší počítati Jana Ohéřala, narozeného r. 1810. v Žalkovicích. Gymnasium vystudoval v Olomouci, na studia filozofická přešel do Brna, ale nedokončil jich vydav se úplně na dráhu spisovatelskou. Vstoupil v redakci kalendáře: „*Kutschendöpfer Kalendar*“ a když vydavatel jeho, Kurende, umřel, vedl jej sám. Kalendář ten neobyčejně na tu dobu jest rozšířen. R. 1833. Ohéřal založil s knihtiskářem Kohlerem německý časopis „*Moravia*“, věnovalo si v něm literatury české i jinoo slovanských, zájmy vlastenecké podporovány slovy nadšenými, často dosti směšnými. Duch Ohéřalův postupoval rovně dráhou praktickou. Kány a živý lidu společného znal úplně, a snažil se tě, aby se mohli zahojiti. Jeho přičiněním založena opatrovna v čerňých polích a dětská nemocnice; ústavu ty, seč byl, sám podporoval ze skrovných příjmů svých. Vída, že se řídí zámožnost národní ale pokroku hospodářství, a vykonav v té

příčině důkladná studia jal se Ohéřal původem horliki ve prospěch hospodářství, neudělal však na cestu pravou, jížto složený rozpravu jeho řeči německou, sebrány jsou ve knihu pod názvem: „*Litkolipff Liripff*.“ V obrazech života uvěřejnil historii národní práce u starých národů. V Moravii Ohéřalovi přirobily zejména na mnoho hluku mezi nepřátely, radosti mezi vlastenci články, v nichž se vypravuje o pokroku české literatury, o libé zručnosti naší řeči, o budoucnosti Slovanská atd. Původcem jejich byl slavný archeolog a básník náš, Jan E. Voel, prodávající kdysi s rodinou Šalmů na Moravě. Ke jazykem německým psal, toho příčina je pochopitelná, že chtěl i mezi nerozhodnými Němci budití interes pro věc slovanskou. Z řízků časopisů nejvíce byly v Brně rozšířeny. Augspurské Noviny, list i českým zájmům jako také přeznivý. Z do, Augspurských Novin“ napsal Voel několikero pojednání, v nichž způsobe odvážlivým všechny před soudky proti Slovany mřebec a českým voláři důvody nádnými vypravil. Z ostatních vlastenců vynikal doby tehdejší zejména mladistvý ještě Karel Smidek, narozený v Bystrici nad Pernštýnem r. 1818, tehdejší studující filozofického ustavu roždějí theologie (Bn.)

Motiv hostýnský.

(Br.)

vlasti má, tak prosté jen jsi krásy,
jak věnček kol nevěstina čela.
Kde v náruči tvém Sfingů les se bělá,
v něj minulost své taje zavlá si?
Kde Dodona tvá — Olympu co vládce.
v ní pořechnání, kletbu světu věští
u vábném šumu snivých ratolestí?

Vám dávná věst i hlas Božího slova
chlum hostýnský svým s velestanem chová.
Tu nad polední modly pustou třešňí,
jž Tatař overepých krev oplakuje,
křik zdvihá se, co kroulem v jedno snuje
věk dědů — nás — i pokolení přelostí. —
A ve svatyni vznešeném hle tmavu
tvář Matky Páni pořechnáním kyne,
zor blahem, bolem plá z pod řasy stinné.

Žpěv, jásot z dále nečíslného davu
jak jarní dešť se ke svatyni snáší.....
toť prosby k Matce, Lynu - Meosidovi.

Ty dobrý lidé můj, jen klekni směle
a ři v ty blede Mariiny ryby!
Snad také tobě blaho zašle vzkřísí,
řal odvane, co po vráscitém čele
se ustýlá ti — A snad ve moxolné
ti páře nadšení a sílu vlije,
bys robotva řetěz s bédné stěhl sije!

Nico o starožitnostech asyropských a babylonských.

(Pn.)
Věda o starožitnostech asyropských a babylon-
ských nabyla takové důležitosti zvláště pro stu-
dium богословské, že přáti si jest každému obe-
známiti se s ní mítněji, než nám lze v přednáš-
kách ze starého zákona. Ano hodna je státi se
předmětem studia samostatného, a z těch věd, jež
obíratí si má, pokud povolání dopouští, kněžstvo,
aby kontrolovati mohlo hrdé privilegované vědce,
osobující si její monopol, aby zaplašovalo strachá-
ké mráčky a fantasmata, exaktního vědění je-
jich, asyriologie jest na místě neproveditelná. Bylať
ode dávna nejvydatnější zbraní racionalistům, z
řáma se knihu za knihu — věru neobešla krabi-
ani jedna před osvěceným rozumem jejich bez pokroky
— prohlášovati za falzifikát a což vím co jiného.

Hlavně kniha Daniel jim poněkud nepohodlna stý-
co stýj musila býti odklizena, s apokryfem Heno-
shovým na roveň položena, aby se hodila do fanta-
stických teorií, kterými vysvětlovali nejvíce z ději-
světa dějiny zjevení Božího a stavení lidstva.
Než známo, jak nejen autentici a hodnověrnost

njen knihy Danielovy a jiných proroků, nýbrž
i nejstarších knih, ni Mojžišových nevyjímaje, ze
starožitností asyropských a babylonských na novo
dotvářena, z toho mnohá místa objasněna: zaplété
úřčením Božím Ninive zmizelo s povrchu země, na
půl tisíců let zavuto leželo, až by v dobu
příhodnou odhaleno hlásalo pravdu a neměni-
telnost slova Božího.

Však asyriologie má jiný ještě význam nemer-
ně větší pro historii všeobecnou, skládající přeboka-
té a neocenitelné prameny, hlavně však tím, že
osvětluje nejstarší dějiny, ba proutiny dějin lid-
ských, kdy se ještě neoddělilo od Kolébky své je-
diný doklad jest pravdy, že lidstvo vlastně ne-
mělo věku dětinného, jako dlouho se bájelo proti
svědectví Bible, nýbrž že ve stavu mužné síly
z ruky Boží vyřídí, dostalo a vyvinulo hned
velikolepou kulturu a vybudovalo města, chrámy a
paláce, nad jejich velikostí a důkladností časné,
ovčud pak národové jiné vlasti si obírajíce
bud' zdědenu kulturu zachovali a dále pěstovali

nebo potratili a málokterí dříve po věcích novou si vypřestovali. Teď konečně věda tato sama s sebou nanejujše kajmava, obecněji nás podrobně s úst-tem a vytvořeny národů mohutných, byjarych, od eu-ropotých volně různých, tož jest ještě poučnější tím, že jest jediné světlé vstetství ducha lidského, ja-keť sobě rovných nemá mnoho. Světlým toho dokla-dem už postup a způsob, jakým řešili přímě klé-vo, ten nesmírný klimax překáček a neomá tak četných a velikých, že si nelze mysliti horších, kde znenáhla, krok za krokem dobývatí bylo úpěcku, ne náhodou ani jedinou velikolepou myšlenkou ducha genialního, nýbrž taková jediné silou mas-ní, neochablen, vytválostí, spojenou silou mužů mu-ských; samé to překáčky, jichž by se snad nikdo ne-byl odvážil přemáhati, kdyby je byl vře předobdal, a většina jich malomyslně se naděje vzdala, že bu-dou kdy překonány.

Tož kajoté předmět hodný, abychom si jej o-brali za studium, které ještě více posílí a vzde-lá, než kdybychom pročetli kolik perikop dějův jakkoliv bohatých na události a velké muže.

Nebude ani nikdo tuto očekávati ani pře-hledu celé vědy té, tak rozráhlé již a bohaté jak nálezy starozitných vyjmi tak vyšetky pro dějiny, bylo by to v pravdě moře v důlek pře-lévat, abych na několika stranách poněkud kon-kretněji a živěji vypisoval, co vykonalo tolik mu-žů, již s jednotlivých odvětvích o ní pracují.

Chi toliko v jakýsi celek spořádati to, co myslím, že by jednak k dalšímu studiu mnohého čle-náře navedlo, jednak aspoň nejpotřebnější, co nám věděti bude s užitkem. Tož předkem a nej-prve:

Tak odhaleno bylo Ninive?

Kdežto po Babylonu, ač během věků zanik-nuly termála poslední jeho stopy, aspoň udržela se nepřetržitá tradice, kde stával, Ninive zmi-nelo asi r. 625. před Kristem, „jako by je země pozřela“, ni Xenofon v Anabasi, ač táhnou-mino, zmínky o zrušeninách velikého města ne-ví, že to staroslavné Ninive. Teprve ve stole-tí našem Ninive znova jako z hrobu povsta-lo a s ním vše assyrská stojí před námi se vře svoji nádherou a mocí a my známe dějiny její, ač tak dávno, daleké lépe nežli kteréholi jiného národa antického.

Plurino však předevlasti nějaký nárys topogra-fický.

Naproti Mosulu, ležícímu na pravém břehu Tigridu, vlevá se říčka Koker, dolží pak asi tři míle veliký Zab, dravá řeka valící se o hor Kurdokých. Celý tout mexi Tigridem, Zabem a horami Kurdokými, sedce to země assyrské, bylo jedno velké město, v němž obyvatele ně-kolika měst jako v úl oplynuli v pověst-ne, ohromné Ninive. Z toho zbylé zrušeni-ny činily mimo jiné menší pahýtky, hlavně na pravém břehu Kokeru, pahorek říčený „Kujundžik, na levém „hrob proroka Zond-se“, při Tigridu „Nimrud“.

Mluví-li se o odhalení Ninive, míváme na mysli Layarda. Než i méně zvrubné roz-pravě slušno a spravedливо stopovati práce i předchůdců jeho sice méně šťastných, ale ne-méně zasloužilých.

V objevených pracích těchto rozebírávatí lze periodu trojí: první je francouzská (od r. 1842-45, Botta), druhá anglická (1845-54 po přednostě Layardova, za níž v objevených pracích 4 léta

pokračoval architekt Plac, však na místě ot-
jevíu Bottových a se zdarem ne tak stvélým
jako Layard.), šel po dvouleté přestávce od
r. 1874 až na naše dny za vedení Hormu-
da Rassama.

Křídlo bylo Angličan Rich měkce
za úředními záležitostmi v škole vinnul si
pahorku těch a tuš v nich vříceniny nary-
soval na mapky jejich polohu, jež se skrovný-
mo nálezy uloženy v britském muzeu; až Jul.
Mohl, orientalista v Paříži tuš, že by se více
v nich nalézt dalo, žádal pro tuto myšlenku F. Bot-
tu, jenž poslán byl za konsulařního jednatele do
Bagdadu. Botta s nezdarem se potkal kopas v

Kyundžiku Kopas se jal v Korbabadu. Buxo neob-
na vřítalost jeho — an zápasil se všemi vřící ne-
přítivného podnět, pověřivostí momamedu v úklady
pašete morulského — buxy odměněna byla měrou skvě-
lou: objevil a nejnámennějších památek asyrsk, a
palác Sargonův, v něm nevyčerpatelné nápisy a
kresby vypružené, včelité věci pohřebné vřícením u
vodu i lomu asyrsk. Z podějeť výzkumy franc. ne-
vtahovaly se než na Korbabad. Šak natim Botta
byl jinam odvolán a vládou na místo jeho poslán
r. 1881. architekt Plac, Palác Sargona ještě více
dobylo a v něm mimo kresby a nápisy mnohé jiných
památek starověkých. Plac sestrojil také plán
vříceniny Korbadske. (Pokračování)

Obory pravdy.

(Bn.)

Pravda jest tedy, že vědecká věda
ve službě jest zjevení, ve službě Bo-
ha se zjevujícího, ve službě pravdy. Pr-
da absolutní čili Bůh jest záčatek a
koniec všeho vědění, pravda jest jednota, v níž
všecky různě zvuky pravdivého v lahodnou ha-
monii se spojití mají, pravda jest společný střed,
v němž přerůzné ty ceoty a stěrky, po nichž vě-
dy se berou, setkati se mají. Toť odměna ducha
lidského, jenž po pravdě touže milerád zjevení
Boží přijímá, jemu věří, na ně spoléhá. Pravi-
me, že, milerád přijímá duch lidský zjevení;
víš, jak už sverchu jsme se změnili, že zjevení
neodmítá od sebe poznání čisté rozumového,
ano že přiléhá k němu, že v něm zakořeněno
jest; věřit tomu, co na základě pevném a ne-
uvratném xbuřováno jest, na základě, o jehož
spolehlivosti a bezpečnosti sám se byl pře-

ověděl. Přihledněme jen blíže ku zjevení Bo-
žímu a spatíme, že obsahuje mimo pravdy ro-
zumu nevyzpytatelné také řadu pravd, jejich při-
rozeným poznáním vřícením se lze, že obsahu-
je mimo pravdy, jež jediné Bohu zjevořímému se
děkujeme, též pravdy, jež rozum o své ujmě po-
znati mize a skutečně také některé poznal.
Z toho vidno, že jsou pravdy, které společně
jsou jak poznání rozumového tak zjevení; jsou
to tak zvané, základní pravdy zjevení Bo-
žího — *proambula fidei*.

Ovšem málo bylo duchů, kteří bezpečně, jistě
a dokonale sami k těmto základním pravdám
zjevení Božího se povznegli, ano my máme před
sebou celeť námo xmatku a bludi vřícením ku
pravdám těmto, což potrovalo tak Pouho, až
se rozvřilo více ono přejasně světlé zjevení,
jež v plném jasnu a určitosti předložilo člo-

věku i tyto pravdy rozumové. A pokud odná-
sí se zjevení k oněm pravdám, sluší zjevení for-
mální; pokud pak obvoluje mystéria a tajem-
ství, rove se materiální.

Přes to však, že zjevení pomocnou jaksi ruku po-
skytlo duchu lidstevu, neustaly filosofické zma-
tky u myšlení lidstevu, ony trvají dále v zate-
penosti udivující ilověka. Přes upříti nelze ni-
ktežak, že třebas velmi řídká a přiro-
zenou základní pravdy zjevení poznány
byly, že nyní zjeveny jsou jak dovozí tak
proti námitkám bludným obháji se dají rozu-
mem našim. Či nenašma jest nám apologetika,
nenašma filosofie křesťanská? Pomocí těchto
vnika věřící myslitel co možná nehlouběji v
ducha a souvislost pravd zjevených, ony osvět-
luje a potvrzuje věku jeho. Tímto pak xpi-
stem povstává harmonická jednota veškeré na-
ší činnosti duševní, jednota totiž víry a vě-
dy, nejvyšší to stupěň, na nějž duch náš žde
na zemi povznést se může. Kde jednota tato,
tam ozářuje víra temný obor poznání světem
svým jediné pravým, kdežto věda na obrat
víře všechny síly své posvěcuje a jí slouží.

Vědecká činnost věřícího myslitele může však
míti ještě jiný blahodárný účinek; může ne-
věře na pravou cestu uvést a jej od záhuby
uchrániti, ukáže-li mu, že celý poklad pravd
filosofických, po němž tak toužebně běží, ve křes-
ťanství právě a neporušen už hotov se nalézá.
Dobrá síce nevěře, že křesťanská nauka před-
kládá vedle pravd rozumu přístupných i tajem-
ství, toho však netřeba mu se lekati, jen když
zná základní ty pravdy zjevení; k nim při-
sklíbí se později motiva credibilitatis a víra

jest pak v plném proudu. O základní tedy
pravdy zjevení Božího jedná se přede vším,
máti nevěře před záhubou, již blud mu hrozí,
zachráněn býti; pravdami oněmi v níže obra-
zen jest materialismus, atheismus, pantheismus,
deismus a bludy podobné.

Tou pak základní pravdy zjevení Božího či-
li preambula fidei následující:

- 1) že substance immateriální, že duch jest duše
lidská;
- 2) že jest bytost nekonečná, nade světem stáji-
cí, bytost osobní — Bůh;
- 3) vlastnosti Boha;
- 4) možnost zjevení;
- 5) nesmrtelnost duše a svoboda lidská;
- 6) řízení světa prozíratelností Božskou;
- 7) soud, odplata a věčný soud po smrti.

Tot jsou pravdy, jichž absolutně více došláti ne-
že rozum o své ujně, jichž však skutečně po-
řídku dosáhl, a proto jsou i ony ve zjevení ob-
razeny, tvořící základ jeho; tyto nyní zjevené
pravdy předmětem jsou samostatného rozumu-
vého bádání, o těchto pravdách přesvědčiti se
může rozum náš cestou přirozenou, svým vlast-
ními prostředky, bezpečnost a jistota jejich má-
že o své ujně proti nepřítelům a odporcům do-
voditi, proti hrubé nevěře, jakou příkopníci
tak zvané exaktní vědy nyní vesměs hlásají,
proti nevěře, již jako jediný prostředek vřel-
lanosti a osvícenosti vřemově se snaží roz-
šířiti. Proč tak jednají? V přemnohých „tak zva-
ných věncích“ vězí jakási touha po marnosti,
snaha vymámenati se, zádot vykonati něco,
čím by nad jiné se povznegli, před jinými se po-
výřili, vřetel jiných na sebe obrátili, toho do-

sáhnou, staňouli se nevěci. Než špatně to ověřství^{102.} s učeností nemati Boha a jeho zjevení, to není učenost, to není věda; pravá věda nemá poňobného odporu, pravá učenost ve přátel-
ském jest poměru ku náboženství Křesťanskému, mezi rozumem a zjevením jest jednota. Kva-
dy plná jsou tedy slova, jimiž skončije náš nadšený převr Tablonový svou „Moudrost
otcovskou“ a kterými i my úvahu svou konáme:

„Poznas pak vší moudrost“ xdejší,
s pokorou svůj vypná duch,
Veden jen ře nejmoudřejší,
a tím Vedním — jest svůj Bůh!
Bludná jesti každá věda,
která Boha zapírá.
Jím pak — jenž se zapírá nedá —
moudrost má se zapírá.

Vidění Mirzovo.

(Naproti Joseph Addison. Uveřejněno nejprve v „The Spectatoru“, pak v Mackay-
ho sbírce. — Bn.)

Když jsem dlel v Cairu, vyřkoval jsem
tam několik orientálokyých rukopisů, které se-
sud u sebe chovám. Mezi jinými našel jsem
jeden s tímto ohlavičím: „Vidění Mirzovo“,
ježž jsem s velikou zálibou přečetl. Zamínil
jsem si je vydati a začínám hned s prvním, s
„Viděním“, které jsem přeložil slovo od slova
a tu je:

„Pátého dne po úplňku, kterýžto den já po-
vše obvyčije svých předků vědy jako svatý jsem
světěl, když jsem se byl umyl a vykonal svou
ranní pobožnost, vystoupil jsem na vysoké vrchy
Bagdadské, bych tam ostatek dne strávil na
mólitbách a ve zbožném rozjímání. Když jsem
se byl nalokal čerstvého horkého vzduchu, jal
jsem se rozvažovat o marnosti světoke a po-
stupem myšlenek došel jsem tohoto závěru:
„Zajisté člověk není nic jiného nežli otín, a

život — sen.“ Ne co jsem takto na mysli
uvažoval, prozídná pojednou oči ku temeni vr-
chu nedaleko se vypínajícího spatřil jsem tam
bytost v pastýřský šat obléčenou, děšící v ru-
ce malý jakýsi hudební nástroj. A co na
ni hledím, přitoxí ona jej ke rtům a začne
naň hráti. Hlas nástroje toho byl nadmíru
sladký a rozplýval se v rozličné tony, jež se
nevyslovně melodičky nestly a mně úplně ne-
znány byly. Undály mou mysl do nebeských
končin, v nichž takovou hudbou vítají duše
dobrých lidí při jich prvním vskočení do rá-
je, aby zapomněly na dobro na slejmy poob-
ního zápasu a upřísobeny byly pro rozkoše
toho šťastného místa. Taká duše rozplývala se
nevyslovnou slastí.

Glychal jsem často, že přede mnou vech ten
navštívoval duch a že mnozí, již náhodou

šli ním, slyšeli ho hrát, ale nikdy jsem ne-
slyšel, že by ho kdo byl viděl. Když byl v řadi-
mém vzbudil touhu poznati ho blíže, nastojte!
co na něho vůbec unesen patřím, kyne on mi a
rukou mává, bych k němu přistoupil. Blížil
jsem se k němu s tou úctou, jakou prokazujeme
vyšším bytostem, a jak srdce mé úplně jako by-
lo hučbou, kterou jsem slyšel, nadle jsem na tvář
svou a plakal. Duch se umál a pohledl na mě
tak milostivě a laskavě, že jsem se s ním hned
spřátelil a hned se mne všechnem strach a nevě-
dou, s kterou jsem se k němu blížil, spadla.

„Tvrdl mě ze země a ujav mě za ruku děl: „Mn-
ro, slyšel jsem tvoji samomluvu, následuj mne.“

7 postavil mě na nejvyšší vrch a pravil:

„Popaři na východ a ři, co sam vidíš.“ — „Hdím,
pravím, „hrozné údolí a v něm valiti se vody
mnohé.“ — „Údolí, které vidíš, vece, „jest údolí
Bídy a převal vod, jich vidíš, jest jen částka
velkého moře Věčnosti.“ — „Která toho příčinu,
vyprávám dále, „že vody ze hluboké tmy vyte-
kají a ve hlubokou tmu zase se ztrácejí?“ —

„Co vidíš,“ v odpověď dal, „jest část Věčnosti, ke-
rá slove Cís, jenž se měří dle slunce a sahá od
počátku světa až do jeho skonání. Podívej se
ted' lépe,“ vyběhl mě duch, „na to jezero ve tmách
se ztrácející a pověz mi, co s v něm zpozoroval.“

— „Hdím klenouti se most přes ty vody ve tmách
se ztrácející,“ mi noje odpověď. — „Most, který vi-
díš,“ vyvětluje mi dále, „jest lidský život, klad
naň bedlivěji.“ — Ti bedlivěji ohlednutí ohle-
dal jsem, že sestává ze 76 úplných oblouků a
několika zlomených, tak že všech bylo ke stu.

8 A co jsem čítal oblouky, upozornil mě duch,
že most měl na počátku 1000 oblouků, ale že

velká voda odnesla zbytek a od té se se most
nalézá v tom pořramoceném stavu, v jakém jej
nyní vidím. Než ři mi dále,“ znova mě vyběhl
duch, „co ještě na něm vidíš.“ — „Vidím množství
lidí jíti po něm a černý mrak vřeti nad jeho
konci,“ dím po novém jeho ohledání. Když
jsem se však naň ještě lépe podíval, viděl jsem,
že mnozí ze jdoucích se propadávají do vod pod
nimi hučících, a po dalším zkoumání našel
jsem, že se v mostě tají nepočítaný počet „padá-
ků“, na které sotva že který z lidí vstoupil,
hned padl do toku a zmizel a více spatřen ne-
byl. Těch tajných „padáků“ bylo zejména moc
na kraji mostu, tak že žádný člověk lidu ne-
dostal se opíše skrze mrak, až jich několik pro-
padlo. Nejméně těch „padáků“ bylo ve středu
mostu, odtud však jich stále přibývalo a rostlo,
až opět na konci jich bylo, jako by máku na-
šel.

Travda několik lidí, ale jen několik, nekráčelo
dále, rychle belhalo se po zlomených obloucích,
brzo však ten, brzo zas onen přepadl se a tož:
mlotbou a vysílením po takové dlouhé cestě.

Pozoroval jsem za hodnou dobu tu podivnou
stavbu a tu zornitost předmětů, která se
mému oku na ní jevila. Hlede se mi tolem sví-
ralo, když jsem viděl, jak mnozí padají do ví-
ru řadování a rokoží a jak lapají víkol
sebe, by se zachránili. Někteří poklínali k nebi
zamyšlení, ale zabráně v sebe a ve přemýšlení
pojednou klopýtlí zmizeli mi z očí. Většina jich
hnala se za mydlinovými bublinkami, jež hrály
všemi duhovými barvami před nimi tančily, ale
velmi často, když už myslili, že některou nají, noha
jim ujela a oni dolů spadli.

Duch vida, že příliš trpím na smutném tom obraze, pravil mi, že jsem se již dosti naň nadíval. „Tovédni raků svých ponad most“, vykřikl, „a rei ni, vidíš-li něco, co by ti takno nebylo.“ Když jsem se porad něj rozhodl ptal jsem se: Co znamená to hejno ptáků, již se neustále nad mostem vlnářejí a čas od času naň usedají? „Vidím supy, karpasy, havrany, racky a mexi jiným mnohým perractvem uznámenávám mnoho malých okřídlených chlapičků, již se u velkém počtu na středním oblouku usazují.“ — „To jsou“, vysvětluje mi Duch, „závisť, lakota, pověra, roufalstvo, láska a podobné starosti a náruživosti lidský život okroužují.“

Tu vydral se mi z prsou hluboký vzdech: „Ach!“ pravil jsem, „jak malý jest člověk!.... kolikere bídí a smrti vydán!... po celý život se drží z lopotě, přijde smrt a konec učiní životu jeho!“

Duch jak bys útknouti ke mně káže mi odvrátiti raků svých od toho neutěšeného divadla. „Nepatř více“, praví mi, „na člověka v jeho prvním stadiu existence, v jeho snaze po věčnosti, nýbrž upři hledy své na tu haslou tmu, do níž xandřejí vody mnoho generací smrtelníků, kteří do níh padli.“ — Obrátil jsem tedy hledy své tam, kam mi nakázáno bylo, iť buďto že dobyť duch mlu nadpřirozenou silou zapudil anebo rozřídil, neboť před tím nemohl jsem ji prostým okem proniknouti. Spatřil jsem údolí na nejzápadnějším konci ostrova a rozvalovati se v obomný oceán, v jehož středě stál vysoký diamantový vrch, který celý oceán nadvě půle rozpolťoval. Okrák od té jen nad jednou jeho půl se vlnárel, tak že já nic jako prve ostřel jsem nemohl; druhé však oceánu půl povsta byla ostrovy, na nichž plno bylo květů a ovoce a již volálo na divě malých skouucích se jízák. Těd jsem na nich lidi se skvělými rouchy a věnci na

704
hlavách. Jedni procházeli se mexi stromovím, druhé leželi na kraji pramenů neb odpočívali ve květi nových záhonech, a ucha mělo donikala zmatená harmonie zpěvu ptáčího, vodopádů, lidských hlaholův a hudebních nástrojů. Radost přelaso srdce mé, když uřelo tak libé divadlo. Těd jsem si nřiti křídla orli, a bych mohl zalctěti ve šťastná ta vřidla, ale duch mě upomenul, že není lze jinak se tam hostati. Těd Umutní Branou, kterou jsem viděl otevírati se káždou chvíli na mostě. „Ostrovi“, jme se vyovčkovati, „jež leží tak čerstvy a zeleny před sebou a jimiž povrch oceánu, jak slakeko tvé oko dořídá, pokryt jest, je vřu neřli píska na břehu mořském, těch ostrovů je na tisíc a tisíc ještě za těmi, které vidíš, a tálnou se daleko za tvý roz, ba až tam, kam ani svoje obrázivost nemůže dohlednouti. Tou to přibytky hodných lidí po smrti, již dle stupně a druhu xtnosti, kterou se za života vypnamovali, bývají rozříděni po těchto rozličných ostrovech, na nichž lojno jest všelijakých radostí. Každý ostrov jest v pravém slova významu rájem. Největší přibytky, o šiflexo, důstojny a hodny boje? Žádně se zdáti ještě někomu tento život mixerným, když chvěkovi skýplá přiležitost, aby si takové odměny získal. Žádně se ještě člověk báti smrti, kdyžte ho v takové šiflexe na místa převádí? Nepovídej, že člověk pro nic učiněn byl, když taková věčnost mu uchytána?“

Tá patřil se zálibou nevysočnou na ty ostrovy. To hodně seprve dořil protiil jsem: „Ukaž mi nyní, prosím, tajemstvo, které tam ten smavý vrch na druhé straně diamantového vrchu kryje?“ — Žádná odpověď; obrátěn se, bych a ducha znova pozeptal, ale nebylo ho již a mne. Obrátil jsem se tudíž, abych se pokochal ještě viděním, ale místo valících se vod, místo obloutovitěho mostu a šťastných ostrovů, spatřil jsem dlouhé, nářdné údolí Bagů a několik volů, ovčů a velbloudů pásů a po jeho stranách.

„Církev a vlast—ty v mojich miluji sestersky se nádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“

Sušil.

xvii

1874

Vystěhovalci.

(Obrázek ze života)

(Br)

znáte Tienov?

Tienov jest úhledné městečko na Moravě, v rozkošném údolí, ze všech stran lesy obklopeném.

Na první pohled zamilujete si to milé, hnízdečko, a co teprve poznáte-li jeho rácké obyvatelstvo, ty důkladné řemeslníky! Na „jarmacích“ bývá největší poptávka po tienovských výrobcích. Budí-li chce koupiti někdo dobrou obuv, budí-li dobrý kořich, budí-li důkladné kalhoty, budí-li spěšný líben, — xkrátka — budí-li to nebo ono, nedostane lepšího než u tienovských.

Ovšem to možno říci jen o těch starších, o mistrech, ta mláď se pokarila. Od té doby, kdy mizeti počal řád cechovní, nebylo, kdo by se příliš staral o dospívající řemeslníky, kdo by na

ně dohlížel; mnohoslibná svoboda rozvolnila všechna dobrá a prospěšná pouta i v tomto oboru; za chvíli bylo samostatných řemeslníků na kopy, nerozuměli svému řemeslu a aby se udeřili, škodili starším. Ránu mnohem horší zasadily továrny.

Takto v jiných městech a městečkách pocítili neblahé následky svobody i ve Tienově. „Jarmarečníci“ nevozili už plných měřců z „jarmarků“, nešlo to a nejde dosud. Než nespustili se blahé naděje, doufali a doufají, že se časy zlepší, dejť to Bůh. Těch věchný ty svíce Tienov růstal jim milým a se Tienovem celá vlast. K okoli stěhovali se mnozí do Ameriky, někteří také do Ruska; byli to většinou rolníci, málokterý řemeslník; Tienovaniim nechť se opustiti rodný kraj. Než naděšel r. 1874. a to

ho roku vyjeli i ze Třenova, vyslýchavali to Ruska. Ale jaci!

To vám bylo řeči, to vám bylo divení po Třenově, když se rozneslo, co Bourček, Fivoda a Šmarda zamýšlejí.

„Co vás to napadlo,“ domlouval jim kde kdo, „co počnete v Rusku?“

„Co by tam zamýšleli?“ ptal se hostinský Mašek Bourčka, když si k němu jednou odpoledne zašel na dřevánek piva.

„Brachu, neptej se; „větším dílem“ koupím si pole, budu hospodářem, řekničina se mně už už komexela; ženě se sice takto nelíbí do Rusie, ale „větším dílem“ nerozumí tomu každý.“

„A což děti?“ namítal Mašek

„Děti? Krávi děti, těm chci štěstí připraviti; „větším dílem“ táhne mně již naderátka a rád bych je viděl šťastny, ve Třenově však jim štěstí nevykvetě, „větším dílem“ ji kde kde a bude ještě hůř. Antonínovi řekničina také dvakrát nevoní a Josefka — — inu, však já vím, co chci. Je mně, „větším dílem“ líto, že se budu museti se ženou a Josefkou rozloučiti.....“

„Což rozloučiti? což jich nevermeš s sebou?“

„Ne, „větším dílem“ zrušanou zatím zde; až se v Rusii poohlédnu, přijede si pro ně, do té doby najde se kupec na domek a pak přijde žena už do kotové.“

„Nevím, nevím, jak pochodíš; a co Fivoda?“

„Fivoda? „Větším dílem“ nebyťi Fivody, ani ve snách mně nepřipadla ta šťastná myšlenka vyslýchavati se do „Rusie“. Fivodovi všechna část, Fivodovi budu povděčen, co žis budu. Uvažme se spolu u Dubna ve Polyni, „větším dílem“

„Fivoda provonováti bude kořenictví. U nás už vyháří z nádý kořich a kořenice, v „Rusii“ však „větším dílem“ jak se proslýchá jsou národním křem, ovceba, doma nítí doma, což tedy narbyd. Ach, Mašku, až řije „Rusie“, na xdar.“ Chopil se sklenice, dopil a Mašek přinesl čerstvé.

„Vš, Bourčku, Fivodovi se ani tak nedivím, je vdovec, děti nemá, což tedy na tom, řije-li tu nebo tam, ale tobě přece bych jen neradil stěhova-
ti se.“

„Radil neradil, Mašku, co si Bourček jednou umyslí, provede „větším dílem“ svůj co svůj. Můj nebožtík otec mně říkával: „Fonku, dva-krát měř a jednou řez“, a já „větším dílem“ ne dvakrát, ale stokrát už koměřil jsem si svůj plán a nyní řeknu.“

„Šmarda pojede také s vdmí?“

„Proč by nejel? Je sivotek, přítel kde nemá, a pak — redničtí kde nebo v „Rusii“. „Větším dílem“ je šikovný chlapík, takový se neka-
tí. Pojede s námi, zrušane nějaký čas u nás, vy-
staví nám pořádný domek a potom, bude si ch-
ti, přijde dále. V „Rusii“ najdou redníci vždycky práci, tam se stává více než u nás.“

„Dlouho ještě hovořili spolu Bourček a Mašek, tento přemlouval, onen námitky vypracel.“

A jako Mašek marně se namáhal, podobně marny byly výstrahy všech ostatních. Bourček nedbal proseb ženinych, nedbal svých přátel, a Fivoda jel minulý týden už naposled na „jarmark“ do Temnice; vyprodal tu zbytek svého zboží a rozloučil se se starými známými. Šmarda byl každou chvíli přechyštěn.

Když odešly první ledy po řece, odešli ta-

ke naši čtyři, ruštíáci", jak jim bylo přezdíváno: Starý Bourek, mladý Bourek, Tivoda a Smarda — — — — — x . x

x

Křídlo můj, a v náji jest ve Tienově jako v ráji. V zahrádách, na lúkách, polích i v hájích, všude živo, všude veselá. Každý se těšil, každý se radoval, vždyť byl můj. Ten u „Boureků“ bylo smutno a trudno. Otec a synem jest už téměř dva měsíce v dalekém Rusku a dosud ani rádečku, do-
rud ani lístečku neposlal. Co se jim stalo? Zdař jsou zdraví, zdař jsou živi? Měly co těšit hodné sousedky.

„Neplačte, nenáříkajte, však se vám neztratí, kdo ví, jaké tam mají počty, možná že se prani zbratilo.“

„Že jsem ho jen pouštěla“, náříkala Bouřková; „mohli jsme být doma také pořádně živi, ale ten prozluklý Tivoda, ten je svedl. Že živý všel tam nepůjde, přijde-li pro mě; však on nepůjde, někde zahynul, ach já ubohá, já nešťastná, co si počnu s Josefku!“ A plakala ucedavě. Tak pravím, měly co těšit hodné sousedky.

Kolikrát vyronila Josefka v zahrádě! Před matkou se zdeptovala, by jí byla nepřidělávala.

Konečně na konci května došlo dlouho očekávané prání, „Ž Rusie“ pravil čtvrták listonoš odevzdá vaje Bouřkové prání.

Josefka otevřela rychle list a četla matce.

V Kalavě u Dubna, 24. kv. 79.

Milovaná manželko!

Že vás na stotícikrát pozdravuju. Nehnevěj se, že jsem Ti tak dlouho nepsal, větším dílem ne-
bylo možná. Šťastně jsme se dočkali do Rusie, jen že Tivoda nám na cestě trochu onemocněl, nyní

je zdrav jako ryba. Smarda u nás už není, zde-
šel se tu jin týden. Stavěti jsme hned nemohli a nepotřebovali jsme ani, větším dílem najali jsme si s Tivodou hezký domek s pěkným políčkem a koupili jsme sto ovce; větším dílem zedost se podívat na ta zvířata. Máme též jed-
noho koně a tři kravky. Že domkem jest pěkná zahrada, větší než naše; větším dílem bude se Ti zde s Josefku líbiti lépe než doma. Ten co bych se zde ještě trochu více utvrdil, přijedu pro vás. Umím už také trochu rusky a Antonín jest tu již jako doma. Smardovi zde radili, a by šel do Oděsy, staviť prý se tam několik paláců a dostane prý na den až 7 rublů.

Šel; na zimu přijde větším dílem zase k nám.

Zabavy jest zde dost; jeden druhému říká batuško, jin zě popiji mnoho vodky, s.j. kořal by. Ale divají se na nás! Nejrou zde větším dí-
lem ještě tak potročili, ale opravedliví a pocti-
vi.

Ti mi brzy, jste-li zdraví a co jest s Bláškou, jemu bych dopřál ten náš domek. Hled, aby se se dohodli, koncem srpna mohl by už být do-
mek jeho; tehdy větším dílem přijedu. Ten ne pod řest tíví! — — —

Josefka si odpočala; prání bylo ještě dlouhé

To bylo doptávání, když se rozneslo, že Bouřko-
va dopala z Ruska prání.

„Tak se mají? Vše-li zdraví, navráť-li se?“
ald. ald.

V neděli odpoledne namluvilo se u Mařka, bi-
o, ruštíáci.“ Mařek a s ním několik rozum-
nějších hlav hájili všemocně, že je v Rusku la-
ková proto jak u nás a že jen, kdo dobře byt.

do surbí, stěhuje se do Ruska. Zadarmo se tam nedostane, zadarmo mu nedají ani pole ani stavení; to vše stojí peníze a kdo má peníze, tomu jest i ve Těnově dobře; kdo peněz nemá, tuš bídu tam jako zde.

Hodínář Šplichal chtěl se zarsati Bouřka, svého přítele, ale špatně pochodil. To dlouhých řečech se shodli, že Tivodovi a Šmardovi spíše lze promítnouti ten hloupý kousek; jsouť svobodní a nic jim doma nedělelo. Bouřek však, který má slušný domek, několik koustků polí a obtožné řemeslo k tomu, ten se mohl spokojeně ve Těnově růstati, pečeni se holubi nikde nekládají.

Mužtí měli, radu u Mařka a ženstvé před domem na lavičkách. Tyto se shodly, že vystěhovali se pochybili a radily Bouřkové jen doma, jen do růstati, však se se Bouřek rozmyslil a se navrátil.

Bouřkové nebylo třeba dlouho dokazovati, že lépe bude, růstane-li doma, neleželost se jí jednání mužovo hned od počátku. Vdeprala mužovi, aby prý se po svých raději vrátil, že se doma též užívá. Ale jako by do vosího hnízda pichla. Za krátkou dobu dostala druhý list, v němž jí muž líčil Malavu jako ráj; na polích, větším dílem obilí až kůra, ovce se jsou jako bečky a vlny na nich slla nerměná. Opět a opět klade jí na srdce, aby se s Bláškem dohodla v domě.

Co měla Bouřková činiti? Radila se toho, radila se onoho; každému se svěřila, že se jí nechce do Ruska, a chudák Terečka den ze dne plakala. ---

+ +
+

Že minuli první dnové letní; těnovští hospodáři naplnili své stodoly hojnou Boží úrodou.

Bouřková čekala nyní se strachem každý den své

ho muže, ale načekala se!

V neděli budou už cisáři kody a po Bouřkovi ani památky.

Teť neděle, slavnost povíčení. — Večer bylo u Mařka jak nabitě. Mnohého neviděl Mařek ve své hospodě celý rok, ale na kody se přece uctával. V sousedství světnici seděli starší sousedé, hovořili a bavili se vespolek; jeden vykládal to, druhý ono. Trávě mluvili o nastávajících volbách, když se otevrou dvěře a vejde krejčí Vybřál.

Sousedé, víte, co nového? Vystěhovali jsou už doma!

„Hahaha, už doma?“ rozlehl se celou světnicí.

„To je pěkná, kdo vám to povídal?“

„Nikdo mně nepovídal, sám jsem je viděl; šli jako zmoklé stepice.“

„Kušli vřichni!“

Výjma Šmardu, toho jsem neviděl. Totkal jsem je právě na náměstí, šli od nádraží.“

„Tnu, co jsem říkával“, vece Mařek, „vůde dobře, doma nýlíp.“

„Ba se, ba se“, přirveřčovali hosté; „nabyt zde nemáme ničeho, ale v Rusku se i není lépe, však nám to Bouřek poví, chátí neumí, co na srdci, to na jazyku. Alepoť se ulehčí chudace ženě, velice se bála, že jí zde nenechá.“ —

„Mám vám vykládati, co se mezi tím u Bouřků dalo? Snad byl už každý z vás v životě svým překvapen. Nuže vzpomeňte si na to své překvapení, pomyslete si je třebaš paderátkrát větší a máte překvapení Bouřkové a její dcerky Terečky.“

Seděly obě u stola; dcera předčítala z nábož-

né knihy a matka pokorně nablouchala. V tom zaklepano na dveře a nešli se nadály, stáli u světlníci starý Bourek, mladý Bourek a Tivoda. Josefe div kniha z rukou nevypradla, matka nechtěla xprvu svým očím ani věřit, pravda je však pravda, vyšetřovači byli tu.

Nabílelovalo sdečné vítání a po vítání říkalo, daleké vyšetřování.

„Prosim tě, neprodalas ještě dům?“ byla první otázka Bouřkova.

„Neprodala.“

„To je štěstí, to je štěstí, „větším dílem“ už staneme už doma.“

Bouřkovou tato slova nad níhu potěšila. Tušila sice hned, jak všechny tři spatřila, že se jí nebude stěhovat do Ruska, nebyla však přes jista, nyní bylo po strachu. Byla hned veselější a lhtější; pomohla Josefe a za chvíli stála na stole slušná večere.

Mušili si xavedli; chutnalo jim xnamonitě. Tivoda se jako upejpal, ale hostitel i hostitelka nehtili ho, aby byl jako doma. Za večere vyložili, proč přišli.

Dobře se jim xprvu v Malavě vedlo; než přišly už rasy. Uvedy s polí „větším dílem“ odnesly bouř a velká část oves pošla xlou motolici.

Mohli si sice pomoci, ale báli se, že by přištim rokem potěbně nehody přišly. Antoninovi mimo to tam, nedědilo, býval často nemocen a starým stýkalo se po starých xnamých. „Když pak jsem si pomylil šak“, vyšetřoval Bourek, „že se má manželka tak emoult, xorhou jsem a vrátili jsme se. „Větším dílem“ kúře je se Smardov. Odešel od nás, jak jsem ti psal do Odessy a od té nevíme o něm nic.“

„Těradě se oň bojíš“, vece Tivoda, „však se neztat, má xorum.“ + +

Na druhý den mluvilo se po Tichnovi opět jin vyšetřovalcích. Těradě došli si k Bouřkovi, aby stýčili coa jak jest v Rusku, jak se měli, proč se vrátili. Bourek už tak Rusku nevychvaloval a Tivoda také spustil. Nejvíce si jich podal Mašek. Třetí týden stál Bourek už zase ve krámě a sekal maso a Tivoda byl po sv. Ondřeji opět v Temnici na tahu; s Temnicí skončil, s Temnicí začal; vychvaloval své xboří z ruských koževín. — To dou le tech vrátě se i Smarda ze vyšetř, byl daleko a dařilo mu se také špe než Bouřkovi a Tivodovi; přinesli hekké peníze. Štal a nedlouho nato rednickým místem a pojal za manželku — Bouřkových Josefku.

Kdo měl z toho větší radost než starý Bourek?

Příševní vzkusení na Moravě.

(Bn.)

Kdybychom měli o důležitém a nehtučném přisobení Karla Smídka mluvit místněji, bylo by nám opakovati vše, čím který z mužův uvedených se stkvěl. Uvedeme-li ještě básníka Fr. Šterníčku, aserora bankální administrace v Brně a Fr. Xacha, jinně tehdy s emigrací polskou

do vlasti se navrátil, byli by jmcnováni všichni vynikající národovci druhé periody. Kověvali větším dílem v Brně a proto — rčotě domlo začalo se tvořiti naděnné středisko literární. V lid popelitý působiti pomáhalo jim především divadlo. Již r. 1835. provozovny některé

ky Štěpánkovy; teprve však r. 1838. herec Karel Kuber poňmul ředitele Theatra, aby se v divadle brněnském jednou za týden také český hrálo. V červnu uspořádáno první představení a vybrán Štěpánkův kus „Loupežníci na Chlumu“. V září došlo povolení od zemského prezidia, i zvolena tu představení slavnostnímu ouvertura a prvních pět scén opery „Lazebník sevillský“, Štěpánková praška: „Kdy bych se byl neoženil“ a na konci kapel slavný křik „Kde domov můj“. Téhož roku navštívil Šafařík zdejší divadelní představení, i dal mu na památku prosten, pohár a krdla bosen Klacílova. Později byla česká představení odložena na pondělí, aby prý lid v službách Božích nebyl vyrušován, a z jiných příčin, jež neuvědomíme, ježto nikdy a podly jsou.

Divadlo české konalo v Brně vznešenou misii smírující obojí národnost v ladný celek bene vůči vášnivosti, tuze uvědomělé a látku ke snahám národním vdechující, kde jí dříve nebylo. Navštívena byla napořád četna, jen tože slechtická zůstávala prázdna, jak tomu ostatně u nás už bývalo.

R. 40. vláda boje se bubáka panslavismu, přitvře učinila i divadelním představením českým.

Jiná snaha, teč velice důležitá, byla založení samostatný časopis na Moravě. List rozumně vedený byl by jistě, ne-li otklidil, alespoň zmírnil přetřást, jakouž Slováci všecko spojení v Čechy přetřelovali. Křídalo napořád při Dieblovi „Časopisu pro lid“, až když Šembera přesazen do Brna, založeny listy nově i založené pode jménem „Týdeník“. Wimmer byl nakladatelem, redaktorem jmenován Oheřal. Jeho duševní práce podniky byl nejpilnější přispívatel Mas. Kladel. Z časopisu toho hárá všecko to nadšení, jež naplňovalo ústupu starých i mladých před památnou revolucí snovou r. 48. I upokojivý náhled doby té některak byli nemůžeme; pro předmět náš nejdůležitější jest okolnost, že naděje v revoluci tu kladené spálil třetku ty meaz reakce měrou velikou. Jejména kdo viděti jediné v reformě náležitosti nevěrných velikou spásu národa, klamali se nejvíce.

Ba vliv r. 1848. byl u nás úplně negativný, neboť víra v ideu pravda skonala, idealismus rovařován kbyčným, obě národnosti kajíli mlode protiv a velika činnost veřejná běže na se koukli pessimismu. (Pokračování.)

Něco o starožitnostech assyřských a babylonských.

(Pokračování. — Brn.)

rdce a nálehy Böttovy a Placcovy, pak skvostně jejich uveřejnění jsou velmi mála věi, co v té věci učinil národ

francouzský. Na jevitě každé vstoupila podnikavá Anglie, na Francouze odjakživa záhlivá, i měla věru zástupce důstojného. Aug. Hind. Layard měl do sebe všechny výtečné vlastnosti, jakých si k takovému dílu přáteli bře.

Dobrý jra znalec světa a lidí, volaše v Brně se zbýlý, nad obyčej opatrný a obratný, byl muž důmyslu nevídaného, neobvykle podnikavý, rádný a statečný, a co v tom podniku bylo neocenitelné obdařený zdravím skálopevným. Než dříve podnikován jra šťastnými výsledky toho výni přál si prohledávati vtečeniny assyřské, teprve když Sir Stratford Canning, vyslanec v Ca-

říkají, poskytovat se mu jal podporu, Layard
mohl se vydati za cílem touhy své. Kde se ov-
šem zkušenostmi Bottových a důmyslem a vytr-
valostí zdárně překonávají nečetné překážky za
dvě léta od r. 1845. až do r. 1847. obohatil vědu zpě-
sobem netušeným. Obrať si říčnímu řečenou Nim-
rud, od Morula vzdálenou 5 hodin, na levém břé-
hu Tigridu, nad říčkou Sor Dore xvanou, jež se-
koue rovnoběžně se řábem u Nimruda pod pra-
vým úhlem zabouchje do řábu. Tam kopali při-
koppy brzy přišli na obrovskou kladu z alaba-
stru a po té tuše dle nálezu Bottových, že to klad-
va křídlatého boha, ještě toho dohledal se druhého,
s nímž onen činil pár. Byli to napolo sochy, na-
polo reliéfy, zdobící vchod brány budovy, v níž
později shledán palác Salmanasara I., vysta-
vený kolem roku 1800. před Kř. T. Opatřiv si
plnomocenství vezíra tureckého se zimnímým zá-
palem kopal dál a celé budovy tépe zachované
někdy Nosrabadské vystupovaly ze říčníhynad
to nejzornanější nároze, vše, čeho potřeba k ři-
vodu vědnímu i umu, rozličné památky umělec-
ké jej roovna rozypávaly. [Činnost Layardova
jest tak rozráhlá, že nelze než podati skrovný
přehled její. Hledal i v jiných pahorcích, jako v
Kalab Vergatu; tu odkryl budovu, v níž našel he-
noly, základní to „listinu“ budovy po Tiglatu Pe-
leasu I. z 12. stol.] Výdáv se pomalu z peněz
musil od díla ustáti a dav dopravit do Bagd-
včetny vyndlery, ba i obrovské loy (22 vys.), což
zajistě možno bylo jin vrácení opatření a odlo-
lanosti jeho, vrátil se r. 1847. do Anglie. Věsta-
rti našel mnoho příznivců a hlavně podporu
samého muzea britského vydal se po druhé do
Asyrie, provázen jím Konsulem anglickým v Mo-

111.
sulu, Hormuxdem Rassamem, jenž ještě za našich
dní chovali činný jist. Tehda dodělal se vý-
sledku ještě skvělejších a v míře nepoměrně vět-
ší. Obrať si hlavně Kujundruk prohledávati dal,
kde na jazyk pahorek přišel, v němž tužil po-
klady starožitnické, a našel až na jih Baby-
lonie a do Armenie. V Kujundruku objevil okom-
ně paláce Senacheribův a Asarhadův a, což
všeho důležitější, knižovnu Asurba pipala, ná-
stupce Asarhadonova ze 7. stol.; byly to cihli-
ky asi 1/2' silné, rozličné velikosti, naložené ve
vrstvy; na neštěstí při dopravě nehléděno ps-
rádku, v jakém uloženy byly a poněvadž by-
ly říčníým stavením spřekáženy, třeba mnoh-
dy nevyložené přede, než k sobě natáhli kusy
bývají shledány. Bádav tenkrát v Asyrii
dvě léta Layard vrátil se r. 1852. do vlasti,
kde dostoupil vysokých úřadů a nyní řije v
soukromí své vědi. To něm na půdě asyrijské
děl se již poměrně málo; jako dědici Kaya-
tedovi nejvíce ještě vykonali ve 2 letech na to
plukovník Rawlinson a geolog Loftus, jenž s
Rassamem v Kujundruku objevil palác Asar-
banipalův (asi z r. 600). Až zas od r. 1875.
započal v práci té na novo Rassam, i dobyl
z Asarbanipalovy knižovny ještě 4000 děsti-
ček a nápisů pak branol s letopisy krále to-
hoto. Netušené výsledky bádaní na půdě asyri-
ské vzbudily přání ohledati také říčníny
Babylonské. Kde město Babylon leželo, neby-
lo nemožno určit z podání po vše věky ne-
přetržité zachováno, a mnoho cestovatelů ze
rozličných století zaznamenal o podivných pa-
horcích u Hilly po obou březích Euphratu poví-
nu rozložených, jež měly za osady staveb

lidových, a před započatím výzkumů averských bylo dokonce několik zvrutných popisů jich. ¹² Všeobecnému přání vyhověl nejprve Loftus an v úst. ním jednání pobýváje r. 1849. v Mesopotamii a šel na pídru starobylého linearu a brzy za ním zav. Layard. Výprava francouzská nadělavši více hluku, nevykonala nic pamětihodného. Když odešli, Rawlinson místněji jal se prohledávati zříceniny města Babylonu, jich si byli Francouzi obrali. Nejprve však třeba se poněkud orientovati. Kde se Euphrat s Tigridem nejvíce sblíží, na Tigridu leží Bagdad, přímo jižně od něho na Euphratu městečko Hillah, zbudované na zříceninách samého Babylonu. Tědne a nejpatnější pahorky jsou: na levém břehu Euphratu od Hillah na severozápad nejdale k severu Mudželi beh, jižně odtud blíže k Hillah při samém Euphratu Kasr (královský hrad Nebukadnezarův) a ještě jižněji Amran Hu My (druhá visutá zakhady Semiramidiny). Na pravém břehu na jihozápad valně vzdálený pahorek mohutný Birs Nimrud. Mimo to nečetně mnoho jiných vutin po vůl zemi, daleko na jih, východ i západ. Sutiny města Babylonu vynikají nad jiné neobyčejnou rozlehlostí, pokrývající po obou břehů čtverec až 10 km. široký. Mudželi beh (také Babil a Babel) nahraný, je čtyřhranný pahorek v sobě hutný, jehož jižní strana je 180 m. dlouhá, vysoký 40 m. Nápisů na stěkách jsou z doby Nebukadnezarovy. Nepochybně byl to, pomník Belů, byla to pyramida vše Strabona Stadium (= 180 m) vysoká, na jejímž temeni stál chrám a věstina boha v Babyloně zvlášť uctívaného, Merodacha. Kasr je velmi rozsáhlý pahorek, anebo raději celoplošný pahorek s nepřímými opřemětaných; po stě-

lém loupání staviva nebyly než čiré sutiny. Byl to královský hrad, jež si Nebukadnezar vystavěl za 15 dní, zbudovas zároveň na levém břehu Euphratem nové město. Měl šťastnou polohu a s výřiv jeho přehlédaje Nebukadnezar nádherné město samolibě promlouval: „Není-li toto Babylon veliký, jež já jsem vystavěl za dím království svého v moci síly své a slávy své.“ Stejného smyslu slova nalezena také v klínových nápisech. Za sto let v něm sídlil krápa perský a za 100 let později v něm umřel Alexandr. — Tell Amran Hu My (pahorek Amrana syna Mylo) leží u samého ústí bílé divějšího řeky Euphratu, poněkud menší než Kasr, také z doby Nebukadnezarovy, a to později. V něm byly visuté zakhady Semiramidiny, byly to vlastně 4 obrovské plazy, jedna nade druhou vystupující, celkem do výše 78 m. na třech stranách stupňované, na čtvrté obrovskou zdí ohraněné. Vystavěl prý je Nebukadnezar k vůli manželce své, medské princezně, chtějí tak nahraditi lary stěny. — Jihozápadně od Hillah 12 km. vypíná se velikolepá zřícenina Birs Nimrud (věk 18. století), všech imposantnější. Je to náhorní rovina nejprve 20 m. vysoká, naplněná hliněnou břík, jehož nejdelší strana měří 500 m. Na jižní polovici vysočiny této stěmí mohutná kupa Birsu 18 m. vysoká, ježí vrchol korunuje mohutný pilík 10 m. vysoký a 8 m. v objemu.

Místnější ohledáním poznán v něm chrám Belů. Byla to pyramida stupňovitá s osmerou pochodí. Vše to zbytky svatyně, jež byla vředy divem světa i po všem západě zcháčena. Původem svým sahá do šetrého stvo-

věku babylonského a byla od Nebukadnezara ob-
novena a valně rozšířena. Řekům stála Borsippa,
z babylonského Borsip, v čemž stopovateli lze vzh-
nam zmatení jazyků. Město s věží touto zároveň
zakládáno rozkládalo se po pravém břehu Euphr.
ském, až teprve Nebukadnezar zbudoval na levém
břehu palác a město nové. To jsou nejčistější z-
ceniny města Babylonu po vládou perskou, nej-
více utrpěl za Kersa; smrtelnou ránu utrpěl
za Seleuka Nikatora, jenž založil Seleukii dovo-
lil stavěti na ni bráti z Babylonu. Od té doby
bouráno na něm neustále a celá města, jako Hil-
la, Ktesifon Kufa, Bagdad, jsou z něho vystavěny.

Azi 30 mil jihovýchodně od Hilly na levém
břehu Euphratu nalezeny zbytky města, řečené ry-
ní Varka, v němž poznamány jsou zbytky města
Erech (Ἐρεχ) Trabanaj. Neméně starobylé
ještě než Borsippa, zavedlo s ní v úcenosti, roz-
ději však stalo se pokřiveným městem babylon-
ským a podnes děří příchodí křehlou pustotou ú-
troby rozsohlé ndhorniny, z níž na severu vyční-
vají větší zříceniny budov, jrouce nezměrné spousty
rakvi po tisícových pokoleních. Jsou nalezena ještě
jiná města pokřivená, nejčistější jsou ještě dále na
jihovýchodě od Varky 4 míle leží Linkarak, dříví
Lartam a na jih asi 15 mil od Hilly leželo Nipur.
Všech zřícenin po kraji babylonském zajímavější je
Mugeir na pravém břehu Euphratském asi 10 mil
od Varky na jihovýchod. Čtyřhranná budova vy-
píná se nad terasu do výše 24 m. Celé stavení jest
ze tří stran ohnuto rutinami, stavení samo pře-
činovajícím. Moniti je křehké. Byla to pyramida
svatyně, z níž zbylo jen dvojí patro. Původ její
sahá do polovice třetího tisíciletí, alespoň tak
ukazuje řada králů zaznamenaná napisech v ní

nalezených. Bylo to "Ur Chaldyjský", otcina te-
dy Abrahamova, na čas také okolních měst jeho
babylonských. Obnovena byla svatyně od Nabu-
neda, jenž horlivý byl ve stavění chrámů. V
zakladní "listině", cylindrické to v rozích za-
řazených dočítáme se, kdo byl Balthazar (a Nabo?)
Na několik let přestalo se bádati na půdě
babylonské. Teprve když učenici mnozími vze-
nými nálezy v místech už prohledávaných u-
pozornění byli že by se v nich ještě mnoho pro
vědu vykořistiti dalo, vydal se r. 1879. Ras-
sam opět na půdu babyl. Sebral mnoho jiných
nenepatných nálezu připadnul na pahorek
řečený Abu Hablaa jichžápadně od Bagda-
du. Na radu jednoho Araba kopati se jal
ve zřícenině ed-Deir řečené asi 24 km. od Bag-
dadu. Nicého nedobyl vydal se k pahorku, jenž
byl cestou obcházel na sebe jeho pozorovost. Běhy
dokopal se budovy asi 500 m. dlouhé, v níž po-
znal chrám dle napřívi boka slunce. Pato ko-
pati vedle oltáře, jakož tužil, jako v jiném chrá-
mě, že připadne na zakládacím cylindru, našel stu-
teční schránku hlíněnou a v ní tabulky z g. a
b. stálosti, z nichž dověděl se, že tam stávalo pra-
staré město Sippara, jakož i zmínku o jiné Sip-
pare; v písni svatém dualem zmínka se děje
o dvojí Sippare, což znamená město knih. Zdal
kopati po knihách, až v jednom prostoru chrá-
movém skutečně nalezeno 10.000 tabulek řádění
sporiádanych, již z 20. století ukládaných.
Nalezeno mnoho jiných měst, zvláště po jižní
krajině babylonské rozložených, kde mnoho z nich
sotva zaznamenaná býti mohlo; pokřivená kře-
jina je tak nepřístupná, pustá a nechrabá,
že dlouho nebude lze jich obhlédovati.

Bohatství jiných památek starožitných než xdi a nápisů jest náramné, voláště zablákné práce koná v té věci fr. Konsul v Basii Anvošt de Larrec. Starožitnosti assyrské a babylonské mají proto hlavně neocenitelnou důležitost, že posky- tují zprávy psané. Assyrové a Babylonoané mě- li asi neobyčejnou zálibu psati, rytí a malovati

a řádali s velikým důrazem věčnosti pro ty- to památky. Tak xdi, tak jednotlivé cihly, pře- mnohé výrotky průmyslné, jako by se ani ne- mohly obejti bez nápisů, mimo to měli volášt- ně tabulky na psaní a ukládali knihovny, takže potřeba psati nebyla krubě menší u nich a méně obecná než u jiných národů civilizovaných.

Otec a syn.

(Obrazek x lidu. — Bd.)

Doný byl ovd starého Najedlého. Tak pečlivě dítky své vychovával, a přece rádne se mu úplně nevydařilo. Nejhorší však ze všech byl přes jen syn jeho František. Když ještě chodil do školy, již tenkrát přichá- zely naň žaloby, jež často znepokojovaly pečlivé- ho otce. „Nýřel“ brzy, že tomu neb onomu ze zlo- myslnosti hlavu korbil, brzy opět, že tu neb onde tabuli ze svévole vypravil. Nejedly napomínal, tre- stal, ale vše nebylo nic platno. „Nevím, nevím, jak- to s tím našim hochem vydržíme, až doroste“, stě- žoval si přičasto při takových příležitostech své manželce Anně.

Že pak obavy jeho nebyly zbytečny, dokázala nejbližší budoucnost. Potvare František škole d- rostil, začal si hrati na velkého. Potloukal se v chasníky v noci po voi, a často teprve k ránu slychávali domácí vrnutí dovětek, ohlašujících přičed Františkův. Ráno stehl se ovšem rámus, otec opět napomínal, provil, často i civelnějšick pro- středky užíval, avšak vše marno. František ne- dal si již poroučeti. Potva že se setmělo, vytra- til se jako duch, tak že si toho při domácím za- městnání nikdo ani nepovšiml. Teprve když při- večeri zůstala místo jeho prázdno, zpozorovali

k svému zármutku jeho nepřítomnost. Že ta- kového toulání ku vzdělání a vřlechtění du- cha jeho neprospívalo, rozumě se samo sebou. Chování jeho^{žijící} tím dále, čím divyji. S léty přič- bývalo mu i síly, a otec neměl se více odváže- ti na něho ráhnouti. František dělal, co chtěl. Nežatou katastrofu očekávali rodiče jeho den ode dne, voláště když se dověděli, že jejich syn jest náruživým karbaníkem a hráčem. Až toho, co se stalo, přece se nenadáli. Jednou z rána, když ještě všichni spali, zahluše někdo na vrata. Nejedly vstane s postele a chvátá, a- by příchovému otevřel. Žest zvědav, kdo je tak časně bouří. Kdo však popřve jejich ubtnutí, když před sebou uxi čatníka s nasazeným bo- dákem. Jáť nevěděl, jak na jeho stárky odpo- vídal. Vřpamatoval se teprve, když odváděl čk- ník Františka vřázaného k okronému soudu, když skoro celá ves za ním hleděla a každý úd její hlavou pokyvoval se slovy: „Vřidy“ jsem si lo myslil, že to jinak ani dopadnouti ne- můře.“ Tu teprve chytil se Nejedly třičovíř za hlavu a s pláčem volal: „Čeho jsem se to jen dočkal, čeho jsem se to jen na svém synu do- choval!“

A příčina tohoto Františkova hanebného přivodu? Tři hře v karty nepokodl se s jedním hráčem, vytáhl bitovu, kterou vždy při sobě nosil, a počkal soka nebezpečně na hlavě i kuku.

Těto těžké zranění postaven potom František před soud, a odvržen na rok do vězení.

Oni plynou jako voda. Dříve než se toho Nejedly nadál, zaklepal jím František v noci na okno.

Otec prožil to, aby aspoň od nynějška změnil své chování, a nedělal sobě i jím hanby. Když vidí, kam by to vše vedlo, kdyby pokračoval tak, jak začal. František slíbil vše, co otec chtěl.

Když se tak lehce slibuje! Kůže ovšem jest plná, ale František neplnil —

Hýřil-li dříve, hýřil teď dvojnásobně. Doma nebylo před ním nic jako, vše vzal, prodal a prožil. Na sto kroků se mu každým jím vyhýbal, plakal v celé krajině za vyhlášeného zrádce. Taký potom div, že nikdo se s ním nechťel setkat!

Františkovi bylo dvacet let, povolán k odvodu. Komise upozorněna již krajským soudem, odvedla ho bez dlouhého proklížení. Známá snad všem, co křiku a pláče nadělají matky, když nově, která vždy svědky brance předchází, o odvodu jich synů je xpravi. Nejedly plakala také. Když pak dovede oceniti srdce mateřské? Hore její však mizně bylo nadějí, že, co se jím nepodařilo, podaří se páni na vojně, udělají z Františka pořádného člověka.

Ale zkušenost učí, že vyrostlý strom už se těžko ohýbá. Domů přišel Nejedlym František už dokonalejším darebou. Chcete toho důkaz? Podívejte se jen do jejích domů, kdykoli chcete, a přirověděte mi úplně. František křičí, až se celý dům odřáse. Oběd musívá trojici dle jeho

chuti. Ke stolu nesmí nasednouti nikdo dříve, dokud on nepokyne. V neděli ráje si město do kostela do hospody, křístane tam seděti do dvou až do tří hodin, a doma musívá na něho s obědem čekati. Vída, kdyby se tak nestalo! Napadne-li ho dobro, lehne si na postel, když přijde z hospody, poručí si, co chce jísti, a všichni musívá mu sloužiti. Nejde-li vše po jeho, dopálí se, a pak zločinná ruka jeho ani se din otcových, ani matčiných neřetí. Ta hlava, která se o něho tolik nasterala, ta ruka, která dnem i nocí jej ošetřovala, ta krvácí nyní. A ran, jež jí neudělný syn xpravoil.

Starý otec nemůže již hospodářství vésti, již jej to zmáha. Starším a starostmi má již hlavu jako mléko bílou, ráda kloní se mu již také nějak k zemi, nohy vypovídají mu přestato službu.

Ka dáti statek svůj Františkovi? To by znamenalo, jíti dům o d domu a proviti milovane lidi o sousto chleba. A to by Nejedly na své staré kolena přece nerád! Tak pak mohl by také opustiti ty krovy, kde tolik se naloposil, jak mohl by opustiti ty praty, krojzi otcovými zasvěcené? A František byl by to, aby ho za vlasy přes ně vytáhl!

Rozhodl se tedy, že odevzdá statek dceri. To se František doveděl, — oheň hned na stěse. Doma rádil až bruka a u věřejnost pak pustil, že každého zabije, kdo by se k nim přičenil. Že by krojzy ty splnil, s tom nepochyboval ani krojzi. Kák, který přece ničemu nevěřil! Když div potom, že ani jeden muž se ne naskytl, který by byl ochoten za takové ruky své podat dceri Nejedlych?

Ušli dva leta. V Bosně vypukly nepoko-
je. Pluk, k němuž byl František přidělen, byl čá-
stečně mobilisován. František povolán k činné
službě a poslán s plukem do Bosny. Příležitostí
té použil Nejedlý a vdal svou dceru. Nějaký
však dobrodinec psal o tom Františkově. Nad
to bylo vyhrůžné psaní. Všichni domácí očekáva-
li úzkostlivě návratu Františkova. A jak zkuš-
nost učí, čeho se člověk nejvíce obává, to rychle pře-
kvačí. Tak tomu bylo i zde. Teč několik měsíců,
co byl František v Bosně, upřehlo jako minula.
Vojáci oznamovali, že přijdou domů, ano, že jsou
již na cestě.

Co budilo v jiných rodinách radost a jáseň,
bylo, u Nejedlých příčinou strachu a zdmuťku. Ne-
jedlý za těch několik dní, co ta zpráva do Hvozdu
přišla, sešel k nepoznání. Celé noci nespal, a ne-
ustále k Bohu o pomoc volal. Soušedé posívali
nad Nejedlým hlavami.

„Nevim, nevím, jak to s ním dopadne“, pravil
Novotný ku Kejřimu, chvaje se za kráčíjícím Nejed-
lým.

„Ano, kmotře,“ odpověděl mu Kejřík, „strach a ne-
vděk synův jsou veliké věci!“

Zpráva z Olomouce.

Olomoucká „Literární jednota Velehradská“ konala do 9. dubna r. 1883. šest-
náct řádných schůzí, v nichž následující práce předčítány byly: „O pouť Velehradské“, „O
příčinách boje mezi křesťanstvím a pohanským římským státem (úryvek)“, „O prozívatelnosti bož-
ské“ (příklad z Theodoretaj), „O starém Velehradě“, „O zákonu mravním v theologii a v novější fi-
losofii“, „Božství křesťanství dokázáno ze založení církve i ze zachování jejího po všechna
století“ (část I. až po sněm Milánský), „Velehrad ohničko a střed myšlenky cyrillo-metho-
dy“, „Výklad žalmu 42.“, „Vzpomínka na papeže Jana VIII.“, „Něco o legendách cyrillo-metho-
dy a básnické zpracování jedné z nich (báseň: Cestova brána)“, kritiky: „O Obrozu“ r. 1882, a „O
časopisu kat. duch.“ r. 1882, „O původu člověka“, „Oli smrt“ a báseň před ní něco přirovného si proti němu!“
Význam filosofie (zlaté sté sv. Tomáše Aqu.) pro theologii. „Hlavnost schůze slavena v podvečer svátku sv. Tomáše Aqu.“

Ten den, kdy František přišel domů, Nejedlý
ulehl. Všichni se těšili, až František spustí —
a nastojte, ono pořád nic! Šlji den po dni, Fran-
tišek samá láska k rodičům. Od nemocného ot-
ce ani na chvíli neodlehá, dnem nocí jej oblu-
huje, tu ruku, kterou drndy tak často okřavil,
viele nyní líbá, hlavu otcevu horoucně v dlaně
své tiskne a horkost jejími slzami svými mluví.
Nejedlý skonal na klíně Františkově s ležerným
usměvem, který snad po 15 letech poněpru se na
jeho rtech objevil. Poslední jeho slova byla od-
puštění Františkově, že než to tento upěnlivě
prosil, počínání a krátké napomenutí: „Vaří si
matky!“

A poslední příkaz tento plní František věrně
až do dnes. Odkud ať ta změna? Co obdržel Fran-
tiška tak k nepoznání? To zůstalo celé vsi
hádkou.

Šel by se nám objasnilo nyníš chování Fran-
tiškovo, kdyby ty strmé skály bosenské nedly
nám vypravovali myšlenky, jež se v hlavě Franti-
škovi rozily za strašného větrného ručnic.

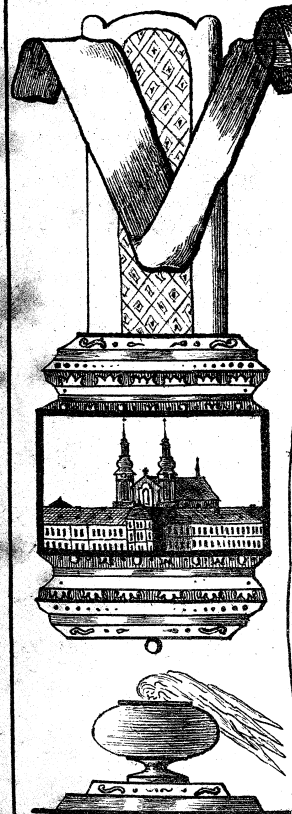
Avšak, skály ty jsou němé — — — věc-
ně němé!

„Cirkev a vlast—ty v mojich miluji sestersky se nádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“

Sušil.

XVII

Nad hrobenem

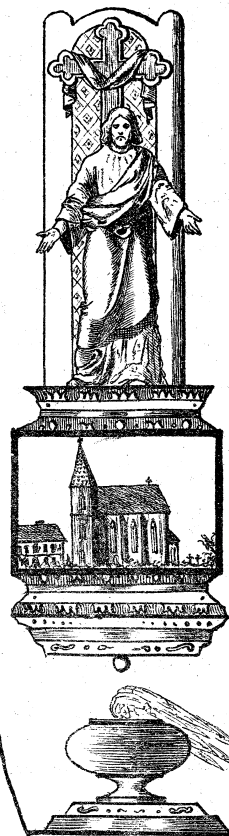
Okalivody.

lhne oko vlasti géniovi
slou: za synem syn umírá mu,
suchlo v širém jeho velehradmu
v slumu hrobů rov zas kyne nový.

„Hrdina kles' vlasti za svobodu
v jeku divém, ve třešněm boji,
dopravil ve lopoty knoží
za dědovskou věru svého rodu.“

Padl meč. Mu chrabré ze pravice,
Čeho voj však: „Vítězství!“ už hřmá,
a vlast' se vrakoma stravýma
věncí svadlé Vínkřovi líce —

A co stajeno v tom jejím bolu:
— látku, vděčnost — sbírá Vládců světa,
a s paprsky slávy v jedno spleťá
ve pověčnou Šemí aureolu.

Jaké důležitosti pro theologii jest filosofie vůbec a filosofie sv. Tomáše Aq. zvlášť.

(1)

Synu! Není všechno zlato, co se leskne, ne vše, co kdo vydá za to, jest též vskutku pravda svatá! Nepravě-li zlato rozemrati žádáš odryhého, musíš při tom uřivati vždy kamene kručného. A tak od nepravdy třípytu by rozemrál pravdy plamen, uložil v své duši bytve Tvůrce takovýto kámen. A ten kámen, jenž se vlnáří k nebesům ař světozorům, sluje v moudré mluvi naří prostě, a však trefně — rozum. Tvůrce všehomíra tudíž podle slov Yablonského (v Moudrosti otcovské) obdařil člověka rozumem, aby pravdu poznával, ji od nepravdy, jež se mnohdy v lesklé roucho odívá, rozemrál, a řídě se pravdou a nížin pokorných vlnářel se až do říše nadhvědné, kde ji skutečně nalézá. Jestli člověk bytostí rozumovou, a úloha rozumu jest poznávati pravdu; pravdy-li by člověk nepoznával, nedosáhl by účelu svého. „Málo menším andělem učinil Bůh člověka“, jak dč sv. ap. Pavel, a toto povýšení člověka nad ostatní tvorstvo, všechno jeho důstojnost, měla by snad spočívat ve vchnoposti poznávací a v neunáoné snaze, aby pravdy hledal, a přece nikde ji nenalézal. Kdež by pak nebyl skutečně bídnejší nežli zvířata, jakož dč prsimistický Plinius: „Bytostí rozporu plnou jest člověk, nejnešťastnější ze všech tvorů; ostatní tvorové nemají potřeb nedostatečných, člověk však sama přání má a potřeby, jichž mu ukojiti není lze. K-

to přirozenost jest klam, když největší bída pojí se s největší krásotí. Moxi toľka a takovými rly to jediné dobré mu jest, že si může život véti.“

Tak bídnyím tvorem člověk není. Rozumem svým ovládl přírodu, porouje dráhy nebeských těl, vysvětluje mnohé úkazy přírodní, vniká do hloubi zemské, aby tajemstva na povrch vynášel, mnohé rjevy duševního života objasňuje, v srdce vlastní, pokud lze, prohlédá sebe sama poznávaje. Bádavý duch lidský nemá však toho dosti, rostupuje dále, pátrá po posledních příčinách, vstupuje tím ve chram filosofie. Jestli filosofie věda o nejvyšších, a posledních důvodech všeho, co jest, pokud poznány a dokázány byti mohou rozumem lidským. (Dr. Kaderávek). Sapientis est, causas altissimas considerare. (sv. Th. Aq.)

Největší slasti duchu lidskému jest vyzkoumati, co se vyzkoumati dá. A rozum lidský hledaje poslední příčiny tohoto světa, poznává bytost, která jest sama sebou — Boha. „Neboť neviditelné vlastnosti jeho ze stvoření světa stře ty věci, kterých učiněny jsou, rozumem pochopení spatřeny bývají, totiž jeho věčná moc a božství.“ (K Řím.)

Tím však, že člověk poznává jsoucnost bytosti neopstihlé, robadán jest rozum, aby víc o této bytosti se dovídal. Takovouto potřebu člověk cítí, sám však nemůže proniknouti okradý, jež se sta-

toz. Čerpáno ze spisů: J. Guth, Deskartha Rozprava o methodě, Hagemann. Vermittl. n. Offenbarung; Hellingner. Apologie; Dr. Kaderávek „Co jest filosofie?“, Müller theol. nov. Dr. Poppiel filosofie, Sv. Otce ř. III a filosofie Vyšnam filos. scholast. Dr. Schneider von Philosophie d. St. Thom. v. Aq., Koonik naučný, Weiss Leben d. St. Thom. v. Aq.

losti rozumu jeho přiči. Tato slabost a nedostatečnost rozumu poukazuje mu ku jinému oboru pravdy, prokazuje mu, že jest nekonalé mnoho, co ještě neví. Nebo čím dále pátrá, tím více znamená, že jsou pravdy nekonečně mnohé, o kterých neví. Nedospělí některý myslitel tak daleko jest velmi slabým. (Pascal) Tím člověk puzen jest, aby o pravdách, jichž sám pochopiti nemůže, od jiných poučiti se hleděl. Proto také slabost rozumu lidského uznávají Plato toužebně čekal na Boha nebo na člověka Bohem seslaného a naděného, který by jej o povinnostech náboženských poučil a zatemnělost z očí sňal. A co filosofové očekávali, stalo se.

Sam Bůh člověkem se stas přebýval mezi námi pln jara milosti a pravdy, lidem pravdy největší světu je vyvedl z temnoty bludu.

Takto otevřena jest lidstvu nová brána, kterou vejíti lze ve svatyni zjevení a theologie.

Toněvadí rozum uvádí nás k tušení a ku poznání zjevení, nebo si ani mysliti, aby byl bere všeho vsta, ku ku zjevení, aniž aby filosofie působila nějak nemolla na theologii. - Rozdíl ovšem znamená jen mezi filosofii a theologií. Filosofie čerpá poznatky své z rozumu, theologie ze zjevení; filosofie opírá se o své o principy rozumové, theologie dleka vede z pozitivních pramenů: písmo sv. a tradice; pravdy rozumové nepřesahují možnosti poznávání, kdežto theologie učí pravdám, kterých tajemstvími zůstávají rozumu lidskému. Přes tento rozdíl však není lze říci, že se theologie s filosofií srovnati nedá, že rozum od pouhý zjevení. Básník moudrosti otcové praví: Neboj se - jak častokrát nepřítel světa říci, osvěta že pravdy svaté i stnost věku v nebezpečí. Věda hořdy neakční, pravda pravdy neponíží, perla perly nepooprání, pravda stnosti neublží."

Touze věchomka jest původcem rozumu a zjevení, a protoi nemůže býti, aby si pravda rozumová a zjevení odpráaly. Pius X. v encyklice z 1846. píše: Nul-lum dissidium inter ipsas (fidem et rationem) inveniri potest, cum amboe ab uno eodemque immutabili aternaeque veritatis fonte, Deo O.M. oriuntur atque ita sibi mutuum opem ferant. V týž rozum rozhořl už z 1513. sněm lateránský říká: Cum verum vero minime contradictum, omnem assertio-nem veritati illuminata fidei contrariam omnino falsam esse definimus."

Nemá-li tudíž zjevení odporati rozumu, má člo-věk pravdu, se takati, vyhovují-li základy, z nichž křesťanství vychází, požadavkům lidského rozumu. Kdyby nebylo lze dokázati, že rozumna jest víra a opodstatněna, bylo by člověka nedůstojno vě-řiti, proč nemá řádných důvodů.

Z toho jasně vyvstává, že filosofie nevyhnutelně potřebna jest theologii. P. Otec Leo XIII nazývá fi-losofií vědou, která víru spůsobem plodí, živí, hájí a sílí - ans fides valuberrima gignitur, nu-tritur, defenditur, roboratur. Dokazuje filosofie, jak mluví nejvyšší pastýř náš v encyklice: Neco-ni Patris - zcela vědecky ony pravdy, které tvo-ří přípravu ku křesťanství. Dokazuje, že jest Bůh, bytost nedokonalější, nejmodřejší a nejpra-vednější, že zjevení jak starozákonné, tak i nov-zákonné jsouc božskými znamkami věrohodnosti opatřeno, víry naší vůl měrou zasluhují. Dále do-dává nevratné důkazy, že církev katolická bož-ského jest původu jsouc od Krista a tím účelem založena, by všechny národy všech míst a věků ve své lino pojala a jak pro život věčný, tak i časný oblažovala.

Takto tvoří filosofie přípravu ku víře. Kterak

mohl by kdo souhlasiti s nějakou naukou na základě neuklaně autority, totiž, když rozumem se nedalo dovoditi, že Bůh jest. Na přímo sv. se odvolávat nestačí, třeba se tam asi někdy opakuje věta: „Kdo blážen v srdci svém, není Bůh“, poněmáh by někdo nemohl provoditi, že jest to skutečně přímým sv. Protož úkolem pouhého rozumu jest bytost Bůh dokázat (z zkušenosti zevní i vnitřní) a nad to ukázati ještě, že se způsobem přirozeným a nadpřirozeným zjevíti může. Rozum však ještě dále kráčí moud. Měl-li některu větu za zjevení přijati, vědom si býti moud. to, že se Bůh skutečně zjevil a že, co se nám za zjevení předkládá, skutečně od Bůh zjeveno bylo, což se děje je důkazem historickým. Tímto důkazem zároveň dochází rozum poznání, že pravda zjevená zachována jest od neomylné církve katolické, kteréž Syn Bůh rozkaz a moc dal pravdu hlásati a pravdou věřky národy oblažiti. Takovým to způsobem filosofie umožňuje věru, čini, aby se možnou stala poskytnutí motiva credibilitatis a credentitatis.

Kromě toho úniku nad jiné důležitosti plyne v ní z filosofie vůbec ještě jiný: dodává nauce zjevené rádu vědeckého a odmítá námitky proti křesťanství činěné.

Nebot filosofie tvoří bohovědu – theologii. Zjevení čepá jednotlivé články, odvodňuje je a sestavuje ve vědeckou soustavu, čímž věda theologická vzniká.

Ráz vědeckosti však jeví se i tím, že rozum.

nošt věry dokazuje. „ Aby však filosofie přičinila se k tomu, aby věry byly vědecky, musí, přece nemá nikdy upustiti od toho, poněvadž duchu sv. nikem vládným jest, viděti, že ve věcech tak vnitřních aspoň zdaleka a strojně jest jeho poznání podporováno. Proto tomu však právo jest v Mase. Sv. (Scholastika), že čilěji a světleji život objevil a, když filosofie upuští na dobro od temat, které jediné vřelou vřelou obloží bu, spokojila se v Kruhem (pravd), třeba obmezeným, s nímž však jest sám rozum lidový.

tom a právě ngloudila, – d. sv. Otce – „nemí nikdy svých nemi překročiti, jímž obor její jest jí přirozeně vymezen. Těmto předmětem věry jest pravdy rozum převyšující – nadpřirozené, tak i pravdy rozumu přístupné, rozumem pochopitelné. „ Co se týká pravd, které, ač jsou zjeveny, přece i rozumem poznati se mohou, tu ovšem má filosofie právo, ano i povinnost podati vědecký důkaz jejich.“ (Encyklop.)

O těchto pravdách tudíž může věda dovoditi rozumnost jejich přímo, nikoli však o pravdách jiných rozumem nepochopitelných. Tě přičině má si věda počínati toliko nepřímou dokazují, že články věry rozumu neodporují, byť rozumu byly nepřístupny. Obstarati se tajemstva ovšem dají poněkud analogiemi, ale ne dokazují.“

Vědeckosti tím více nepozbývá, že vnitřní pravdy tajemství přesně dokázati nemůže, vždyť i profání vědy – jako přírodověda – používá hypotéz, jejichž evidentní řeviti nelze, a přece nikomu na mysl nevstoupí, aby vědeckosti jejich upíral.

Avšak nedodává toliko vědeckosti theologii filosofie, nýbrž konať jí další ještě úlohu vyvrací námitky proti víře činěné. Těto přece krásně sv. Otce: „Těmto boj proti křesťanství namnoze návodem liché filosofie se rozrušil, jistě k nemalé cti a slávě víře křesťanské posloužil, když rozum sám důvody zcela evidentními klamné základy novověké filosofie v nich šel nicotě ukáže.“

(Tokač)

*) Sv. Tomáš Aqu. praví: „Být rozum zjevených pravd zjevu (evidentní) jin přanepraveného se mohl do-

✕ Nade hrobem

Alojse Dohnala, jáhna a bohoolovce p. r. v Olomouci, zemřel dne 4. března r. 1883.

(O.)

Již blížek vše dávno zlancho,
Již svatě víry štítem obrněn
stál připraven, by lidu milného
stál vidkem se a rádem, povlčen
by Duchem svatým k boji rekonnému.

Tu kynul světlé Trojce všemohoucí
a anděl smrti políbil Ťej v líce —
i zachvil red se v modlitbě vroucí
a oko zhaslo, věčnosti se vstříel
se vlněla duše k trůnu Nejvyššího.

O budí v Bohem, bratře všem nám milý!
za svatou lásku, jíž jsi k Církvi lnul,
za lásku k vlasti, život ušlechtilý
těl věce víceň by opeřul
Tě strání v storu šťastných nebešťanů!

Žalozpěvy Jeremiáše proroka.

(V.)

Žalozpěvy Jeremiáše proroka tvoří rozkrouhlený celek v písmu sv. starého zákona. Kde narysoval je, יְרֵמְיָהּ dle prvního slova, jímž první tři hlasy počínají aneb, יְרֵמְיָהּ dle obvodu; jménem toho nazvány jsou žalozpěvy Jeremiášovy s komentáři hebrejských. V překladech řeckých čteme jméno „Ιερμιαν“, v latinských pak „Theroni“ aneb i. „Lamentationes“.

Žalozpěvy tyto povstaly z obžije, který až podnes v Orientě se uchová, že draké zemřeli v písničce se opěvují a xřisobem tímto za ně se truchlí. Čteme kupř. v písmě sv., že David xřisobem tímto truchlil nad smrtí Jonathama (2 Sam. 1, 17) a Abnera (2 Sam. 3, 31) také truchlil i Jeremiáš nad zhublou královnou Josiáš. Žalozpěvy tyto vjaly se později i v Řecku (Homér) i v Římě. — Že za přelichitost takovou

i naše žalozpěvy povstaly, udávají s určitostí překladatelé septuaginty slovy, která na počátku hlavy první žalozpěvů v septuagintě čteme: „καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ αἶμα ὑπὸ θῆραι τοῖς Ἰσραὴλ καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐφυμνήσαι, ἐκαθίσαι Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐθρήνησαι τὸν θῆρον τοῦτον ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ εἶπεν.“ Vulgata slova tato přeložila: „Et factum est postquam in captivitate redactus est Israel, et Jerusalem deserta est, rediit Jeremias propheta flets, et planxit lamentatione hac in Jerusalem, et dixit: —“

Slov těchto v originálu hebrejském márně bychom hledali; mínění všeobecné jest, že slova tato od překladatelů septuaginty byla přidána, by jakýsi celek mezi 54 hlavou proroctví Jeremiášových a žalozpěvy utvořen byl.

Starší exegetové o obsahu žalozpěvů nářeků měli rozličná mínění. Němci pravili, že Jeremiáš oplakává v žalozpěvech nářek smrti krále Zedekie, který zahynul v bitvě u Megiddo s králem egyptským Necho (Necho). Někdo jest, že Jeremiáš za příležitosti této žalozpěv nějaký složil (cf. l. Paralip. 35, 25), avšak žalozpěv tento rozdílný nežli byti od žalozpěvů nářeků, neboť v onom nemohlo byti řeči ani řeči o zrušení a zničení města, poněvadž tehdy město zrušeno nebylo, jak to v nářeků nalikáme; snad žalozpěv onen se utkal při katastrofách, které ještě za živobytí Jeremiášova kníže jeho zastihly. Eusebius měl za to, že v žalozpěvech nářeků Jeremiáš oplakává zabití krále Zedekie, — avšak ani tehdy ještě Jerusalem zrušen nebyl. Za čísi nářeků nebude tak snadno nikoho, kdo by pochyboval, že Jeremiáš v žalozpěvech svých truchlí nad zrušením města i chrámu Jerusalemského, které zrušili Chaldaeové, a nad zabitím krále Zedekie i lidu mu poddaného. — Jsou tudíž žalozpěvy naše dle toho obsahu úplně subjektivní. Prosto též v synagogách křesťanských shromáždění se předčítají 9. dne měsíce Adar, v památný den vyvrácení chrámu Jerusalemského. Naše milá matka, církve katolická, zpívá nebo čte vybrané části z knihy v truchlivých dnech veliké to téhodne velikonoční. Vyvrácení chrámu Jerusalemského za Nabuchodonosora jest totiž typus vyvrácení téhož chrámu za Tita: církve naše oplakává tudíž, rovněž jako i synagoga, smutek křesťanský, které stihly vyvolený národ po vraždě, kterou tento spáchal na svém Messiaši. Církve náto spatřují ve vyvoleném národu typus svůj: truchlí nad pronásledováním, jež jí jest trpěti, nad zhoubou, kterou jí chtějí bezboční kacíři a nevěrní syna-

ve jíji připravit, a proto způsobem tímto za boží smilování. Avšak ještě více: církve slova želečného Jeremiáše si přivlastňují, by popřela veškerou zlobu a zrádu, která stihne duši jednoho každého, který od pravdy a věsty svěsta se odchyli ku křivce. —

Celými žalozpěvy vane též duch, ve všech pěti hlavách, ač v každé jednotlivé volábní bolesti proroka jest vyjádřena. Totva však kdo připustí, že by prorok v jednotlivých hlavách svých žalozpěvů truchlí nad jednotlivými fázemi stavu politického a obecního Jerusalema v záměru se uvrhá, jich, jak tvrdí de Wette. —

Někteří učenci (Ewald etc.) míní, že vrchol bolesti proroka vyjádřen jest v hlavě třetí. Jiní praví, že hlava síce jest vrcholem celého díla, ale pouze po stránce formální: poněvadž totiž v hlavě této hebrejská abeceda třikrát se vyskytuje; dle obsahu však prvá hlava čtvrtá zdá se býti nejvýznamnější. Až po hlavu čtvrtou bol proroka neustále roste — více prorok jistě nářeků nemohl, nežli na př. v hlavě 4, 10.: „Manus mulierum misericordium roborant filios suos; facti sunt citus eam in contritione filiae populi mei.“ — To takové bolesti nebyvá proroka již nic, nežli modlitba, kde jinde by též prorok ve své kruté bolesti nalézal útechy jako v modlitbě? — Nchledíme tedy, jak Eusebius a jiní, příčinu vzniku jednotlivých hlav nářeků žalozpěvů, rychle přidejme se k mínění těch, kteří za jedinou příčinu vzniku všech pěti hlav mají zrušení a vyvrácení chrámu i města, a zabití vyvoleného národa. — Těže však možno v jednotlivých hlavách jakýsi volábní obsah připustit a tož: v hlavě první prorok truchlí volá nad bídou židů vůbec; v hlavě 2. vyjádřen jest bol

proroka nad spustošením svatostánku; v hlavě 3.^{123.}
lituje prorok osudu věrných synů národa svého; v
hlavě čtvrté obrací prorok zrak svůj ku opravě

noští božské, která jest příčinou vši úšechy i vši
bády jeho; v hlavě 5. konečně přemóžen bolestí úst
chuhledá v modlitbě (Zacharka. Hist. s. pag 153) (Dok.)

Něco o starožitnostech asyrijských a babylonských.

(Br)

Jak řešili písmo klínové. —

Ž nejkvělejších činů badavého ducha evrop-
ského jest rozřešení písma klínového, čin to jaký
se za století mnohokrát nestane, tím slavnější,
že se neudal šťastnou náhodou, ni jedinou skvě-
lou myšlenkou genialní, nýbrž je to spíše mravní
vítězství, plod neúmorné, vytrvalé, statečné práce,
spojených sil. Třetáčky při práci byly a během prá-
ce vystupovaly útrpné; i nebyl by snad ani z těch
hadin učenců, kteří je podšoupili, někdo se jich
odochvil, tuše je všechny najednou, Chci v náčrtu
tomto podati jakýsi přehled, pouhé schéma vše-
ho postupu, jakým řešeno písmo klínové, pomína
podrobnosti a pokusy nedávané. V postupu tom
rozekrňovali se periody tří: nejprve řešení ná-
pisů na přede persté v písmě nejjednodušším. Ná-
pisy v Persepoli, o kterých už dříve do Evropy ná-
česky a zprávy donášeny byly, zevrubněji popsal
a prozkoumal Niebuhr r. 1765., tvrdí mínění již
dříve pronesené, že čísti se musejí od leva na pra-
vo; dále shledal, že prvky písmen klínových jsou
klín, špičí jin v pravo nebo dolů nebo mexi do-
jin směrem tímto naměřený, pak uhelník rovněž
ze dvou klínů složený a v pravo otáčený; potom
že rozekrňovali slůvi písmo troje nejjednodušší, ai
se 42 rozličnými znaky, tedy alfabetské, pod ním
nepoměrně složitější, dále pak písmo na znaky
nejbohatší. Teprve koncem 18. stol. Tychsen, ori-
entalista v Rostoku, řešiti se pal písmo klínové

a domohl se jistého úspěchu: shledal, že v prv-
ním písmě opakuje se říkavý klín, i měl jej za di-
lido slov. Toho ujas se Múnter v Kodani bá-
dal dále, i nabyt přesvědčení, že druhé písmo
je slabikové, těch pojmové, dále že hledati v
něm jest řeči v Persté řeči panujících, řádně
kendoté. Vypočítav číselný poměr jednotlivých
hlásek v kendotě, vypátral ve znaku často
se opakujícím zvuk *a*, jakož i jiné samohlá-
sky a jednu souhlásku *b* správně. Tento ně-
které skupiny se opakovaly toliko s předavky,
soudil, že předavky ty jsou rozličné koncovky.
Velký pokrok způsobilo zajímavé badání šii-
ho Protéfenda v Hotinkách počátkem tohoto sta-
letí. Vylovil domnění, které se potvrdilo sled-
ováním, že nápisy složeny jsou v trojím jazyku
a první je perstá řeč v Persii. Obrav si
nápisy, jimiž se již Niebuhr byl zabýval a již
po vyobrazení krále perstého našel, soudil,
že nejprv obstarují titulatury králů perstých.
A ještě vytky a mravy na východě nevalně se
mění, že jsou takovy, jakých užíváno na dvoře
Sasanovců. Slovo často se opakuje s konco-
vou a jednou s jiným slovem je předcházejícím
měl za význam krále a tak čest ovšem ne prvky
veliký král, král králů. K prvnímu poroku-
mání představe si jejich překlady, jež zní, prv-
ní: Darius veliký král, král králů, syn

"Histaspary, Achajmenovec." Druhý nápis: Ker-
xes, veliký král, král králů, syn Daria krále,
Achajmenovec! Na prvním viděl slovo, které se
na druhém opakovalo s přídatkem anebo kon-
covkou, při obojím jméno král i soudil tedy, že
jsou to vlastní jména dvou králův, a druhé xé
ještě v genitivě tedy znamená otce krále předchá-
to. Jméno však tohoto otce našel v témh postave-
ní v nápisu prvním, ale bez atributu krále; soudil
tedy, že jsou to tři jména děda, otce a syna, z nichž
děd založil dynastii; to pak nemohla býtli něli dy-
nastie Achajmenovců, nikoli Kyrova, neboť v Kyrově
děd a vnuk měli jméno totéž. Pomocí gramatiky
zendské a hebrejské tvaru Darjaves učil při-
blíže jméno Daria i ostatních, celkem dobyl sprá-
vně devět písmen. Vřak právě jeho našla malá
učartenství, neboť málo bylo mezi učenci naděje
v rozřešení písma klínového. Teprve r. 28. došlo
písmen ma n; za to r. 36. vystoupilo mnoho jiných;
Eugen Burnouf vytknul pro vše znaky hlásky
a dovořil, že se v nich nají dialekt se zendským
přibližný, jež třeba vybadati teprve srovnávacím
jazykozpytem. S ním pracoval Lassen v Bonni, vý-
běný znatel starožitností indických, i dovořil dle a-
nalogie jazyka indického, s každou souhláskou
že čísti třeba samohlásku a, nemá-li již jiné. Tak
samostatně k témuž cíli dospěl v Angli metrák John
Rawlinson, slouže na distriktu v armádě perské.
Některá padná od Hamadonu asi 16 mil vypíná se
hora Behistan na 540 m. vys. Ve výši 120 m. naléz
lesitěnou skalní stěnu s rozvalými nápisy, rovněž
ve třech jazyku. Touze indukci jako Grotefend, nic
nevěda však o výsledcích bádání v Evropě, z jiných
nápisů dobyl jmen Kersa, Daria a Histaspary, tu
pak ještě jiných jmen. Za klopot vojenských studií

doval se k nimní příli zendštinu, vanokrit a
pethlevštinu. Tak v náratné výši jal se okřesova-
ti nápisy behistanoké a v říši na r. 38. poslal
výklady některých částí perských do Londýna, sp.
lečnosti arizké, od níž dostal pojednání Burnou-
fovo a Lassenovo. Vřak zatím bys povolán do
pole, teprve r. 46. v Evropě uveřejnil překlad a
výklad nápisu perského. Mimo Rawlinsona rozře-
šili písmo klínové dva jiní mužové rovněž samo-
statně. Hincks v Dublini r. 46. a v Paříži Br-
poil r. 47. Těmito pracemi rozřešeno bylo klínové
písmo perské; vřak zbýval ještě veliký kus prá-
ce perné, písmo systému druhého a třetího. Že v
třetím byla řeč babylonská, bylo viděti ze shody
jeho s písmem nápisů babylonských. Také vřak
že je v druhém, o tom byly jen řízné doklady,
bylo však jednoduchší a proto začato s řešením
jeho. Text se ohledalo v něm přes 11 rozličných
znaků, potvrdila se domněnka Münterova, že
ještě to písmo slabikové. První krok učiněn, když
se ohledalo, že vlastní jména a jména osob vš-
bec označena jsou kolným klínem; dědilo pak
takto v prvním chybělo. Započato se jmény vlast-
ní i hledáno jich na místech s prvním nápi-
sem obdobných. Š ohledáno, že složena jsou,
sice ze slabik, ale takových že se stýkaly stej-
nými hláskami, na př. slabika anap bylo slo-
ženo ze slabik an-na-ap. Tím činem sestave-
na byla řeč, která měla útvar napodobný, ja-
ko by smířena byla ze velikých jazyků, a jak-
koli potvrdili tento po důkladnější kontrole i ji-
ní, byl přijat s nedůvěrou. Než z nedostatku no-
vých dokladů nebylo lze dále bádati. Teprve lond.
Norris, když obdržel od Rawlinsona druhý nápis s dvo-
lením ho poukázal, přeložil a vyvěšal? 53 nápisů v dr. výšce.

Sušil.

XVI

19

Popravíme nyní na formu, v jaké žalo zpěvy Teremíášovy jsou napodány. Píroť učinil formy tak wa- né alfabatické a více potnuly ho k tomu ari tyto příci- ny: 1) aby dokázal, že žalozpěvy jsou úplny a krot- ké — každý Oriental předstává si abecedu plnosti myšlenky, k níž ani jeho přidati, ani od- ní jeho odejmutí nelze —, a že obsahují vše, nad čím vůbec při zpruštění města kuchařiti možná by- lo; 2) aby umělecky žalozpěvy své upravil. — V první hlavě nedověřel prorok pořádku alfab- etického, a napsal 2 sekně po 7: jedni ese- tovi vykládají tuto úchylku ze svobody básnické, jiní ze starého nám nepochopitelného pořádku alfabete

První tři hlavy obsahují tiskotiska: v hlavě třetí počíná každý verš jednotlivých tiskotisků takže pismenou, tak že abeceda v této hlavě začíná se vyotřídá, kdežto v hlavě první a druhé pouze je denkrát abeceda obsahována jest, poněvadž pouze první verš jednotlivých tiskotisků začíná pismenou

xpěvech jest velmi mnoho slov a výrazů, které v pr.
rockých knihách Jeremiášových nikdy nenalezneme
a též opačně. Musí jistě každý jest Nägelbachovi
za takovou práci velmi vděčen, poněvadž jí velmi
prospěl studiu hebrejštiny – avšak proto přece ni-
koho z nás nepřesvědčí, že by Jeremiáš skladate-
lem thrónu nebyl, neboť žalozpěvy jsou v poměru
ke prorockým knihám Jeremiášovým velmi malé, a
nemůžeme tudíž souditi, nevyzkoujiti-li je tam všude
na slova, která nalezáme v prorockých knihách, že
spisovatel těchto nemůže býti také spisovatelem
oněch. Na ořitek jest obaž žalozpěvů zcela ji-
ný, nežli obaž prorockých knih. Rozdílnost slohu
však toho si vyložíti můžeme rozdílností ducha
obou děl. Konečně nikdo nebude spisovatelem ani
za nářek doč chtěl předpřirovati, aby tohož xpi-
sobu mluvení učival ve všech svých dílech. Vypo-
meňme sobě my, jak jsme psali před pěti lety – a

jak píseme nyní: jistě nalezneme rozdílný sloh
– a přece říkali jsme týmiž osobami. – Jestliže
kolik^{to} čas, kdy naše žalozpěvy sepsány byly.
Užší podání praví, že na součinách města žaloz-
pěvy složeny byly. Též Nägelbach míní to té-
ž. Dějiny však s podáním tímto valně nesouhla-
sí, neboť ponechávají velmi času málo mezi rozho-
něním Jerusalema a útekem Židů do Egypta,
tak že učenci mnozí (Ewald a j.) míní, že Jer-
miáš žalozpěvy své složil v Egyptě, jiní (The-
sius) praví, že z části je složil ještě i v Pale-
stině, z části (cp. 4. – 5.) v Egyptě.

Žalozpěvy naše zajisté jsou jedna z nejkrás-
nějších památek písemnictví národa vyvolené-
ho: „*Thuklij wardenaw tin' b, mi wardenaw*
gn warden, lann nbarull finan tif in war thil
Yotprfan, in walfan daf minaw Gafay dar Jurfirring
Jerusalem's tif wardenaw“ (cf. Hanab. Geph. 317)

Z pouti.

(Obrazek.)

(Bt.)

Upamatuje klokotkův kostelík, že by ve
kdy bylo seslo tolik poutníků do jeho prostor,
jako dnes. Ž ty mocné lípy, jež tvoří jeho střeš,
vázně pokrývají hlavami divíky se, že tolik tu skoro
zbojných vrdů, kolik včel v jich korunách. A
ty zvony klokotkové nesou s plerem radostnou
zvěst dolů do údolí lučnického a tam přes lesy
dál a dále, že Rodička Boží dnes mnoho dětí
shromáždila kolem sebe, že dnes mnohým dětem
dostane se potěchy, úlevy, pomoci....

A zda se, že není nikomu z těch dobrých lidí-
ček tak té pomoci třeba, jako té dívka tamto před
oltářem Marianským. Poutníci skoro všichni již

výšli ze chrámu, ale ona posud vzpíná ruce ku
přivětrové Panně, vzpíná je právě tak, jako ti andě-
lé, již s obou stran Panny klečící ruce k ní vsta-
hují.

Ž ten naprostek oluceční, jenž vniká ve svatyni,
zda se, jakoby byl pohnut želem jejím. Políbí je-
jí světlý vlas, kmitl se po uvolněném líčku a po-
pativ do blankytného oka, ozářil rovnou kři-
stý, bokové slzy jako draký demand.

A byl to demand, – byla to soka děšimé vděč-
nosti a upřímné lásky.

Usta dívčina mlčí, ale srdce mluví k Panně ne-
božské řečí tím vroucnějším.

Amička stála na zemi již ve čtvrtém roce
ovšem opuštěná; otce i matku odnesli na hřbitov,
kdež ji od té doby v neděli navštěvovala. Než vyjel
se ji hodný roused Myslík a přivedl si ji domů
řka: „Tuhle ti vedu, maminko, děrušku, bychom mla-
li dítě do páru. Amička mi slíbila, že bude
mít naseho Veníčka ráda. Vid' že ano?“

A děvče ujišťovalo: „Budu si s ním ráda hra-
ti!“

Veník spřátelil se brzy se sestřičkou. Spolu se
modlili: „Otče náš“, „Zdrávas Maria“, „Andělí-
ku Boží, strážce můj“, spolu chodili do školy, spo-
lu si hráli.

Spolu rostli a spolu vyrostli — Anna ve krásnou
riví, Veník ve štíhlý jávor.

Oběma, jak se zdálo, bylo nepovědomo, že již ne-
jsou dětmi. A slušela jim ta nevědomost —
ta rajská prostota.

Než brzy vyvedli je z toho ráje.

Jednou zastlechla Anna mimoděk tato slova svých
dobrodinců: „Vidíš, muži, jak ten čas uliká. Ma-
ličkou ji přivedl — a hle již z ní máme pannu, a
bychom se ohlíželi po zvěnehu!“

„Ba sám se tomu divím, jak stáráme! Nedáv-
no tomu, co byla dítě — a hle, jak nám tu krásně
vytvělá. Žnu — nic platno — když jsme si ji tak
hezký očtřili až do téhle doby, nepustíme ji do svě-
ta na studený vítr. Máme hodnou pannu, máme
hodného syna — buď chvála Bohu — máme i vě-
chu nad sebou. Kdo nám zabrání, abychom neda-
li synovi tu pannu a nepřidali mu ten statek?“

Dále panna neposlouchala, než hluboce se redi-
ubíhla do komůrky. Ti tam byli dnové dětství,
poznala, že vstupuje v život nový a redce ji za-
buchalo silně, snad v pochybnostech, že-li doba

tato šťastná tak, jako byli poravádni dnové.
Velice divil se Veník, že „sesta“ nyní před
ním prchá. Leč i on poznal brzy příčinu.

Tatík mu vyložil, že za dvě, tři leta bude vým-
ránem, že mu pak necha' hospodářství, že se
ma' tudíž ohlížeti po řádne' hospodýřice.

„A což se budu, tatínku, ohlížeti. Va' mám
rád Annu, ta bude ma'!“

„Bude-li chtíti, ať si ji' zvolí otec.“

„Ať ba bude chtíti!“ ujišťoval Veník.

Žnal skutečně Annu. Je strami v očích polibi-
la ruky „otci“ a „matce“ — a svět viděl nyní
nejkrásnější snoubence, jaký kdy byl: Amičku
a Veníka.

Tot' vzpomínky na štěstí Annino.

Leč to štěstí — o, že tak nestálé, o, že tak ra-
do uléta' odevšad, kde se kdy uradilo.

Anna klecí nyní zarmoucená před trůnem Tan-
ny „potěšením zarmoucených“, žlajíc úšlech-
pomoci. Čdece ji připlývá vroucí modlitbou.

„O, Tanno milostivá, zra' bolest' srdce mého!“

„Tis, jak stříl nás Otce nebeský těžkou klovou!
Kla' nemoc kroví vyrvati rodičům, ným dobřin-
cům, syna! Kroví vyrvati mne strachého milenci!“

Tanno morna' i dobrostivá, zachraň ho! Nepaří
tak na zarmutek můj, jako na bolest' matky a
otce jeho! Vzpomeň, královno nebes, jaká byla
tvoje bolest', když ji měla syna mrtvého na klí-
ně! Pro tu svou bolest' zachraň matce syna!

„Ale je-li nevratná vůle Všemohoucího, by se-
míel můj drahý, pak, Matko, dej mi nalésti
úšlech- v Tebe, dej matce i otci sílu, by nesli
zkoušku tu bez reptání!“

A dále klecí děvča, dále modlí se — a proud
slz ulevuje redce stěsnánímu, připravuje místo

nebeské útěše. —

Věre klototské zahaly se v soumrak, nad bání kostelíka zdílo do daleké krajiny světle — „hvězda Marianská“ — když pouťníci Chotovinští došli domů.

Brátka u Myrlíkova statku zapadla za Annou — naši pouťníci. Ale nečekala ji tu zpráva dobrá. Když na zápraží zarlechla slova: „Vdix tedy, duše křesťanská, s toho světa, jdi ve jménu Boha Otce Všemohoucího, jíž tě stvořil“

A uševši, jak ve hlavách zvinale metvoly kmitá ve plaménkách hromničky, jak kol metvoly jeho kupí se rodiče a sousedé, klekla Anna omblala k zemi. Pochovali Jeníka na tomže hřbitově, kde odpočívají rodiše jeho nevěsty. A duše jeho setkala se s nimi tam nad hvězdami, přinesla jim zprávu, že Anička je hodna i krásna, že není opuštěna a že bude nyní navštěvovati hroby tři: otců, matčin a milencův, jen co se probudí ze své nemoci. —

A probudila se. Anděl smrti asi nechtěl olupiti to zdejší skřevé údolí květu tak krásného, tak líbežného.

Probudila se, i vypravovala nevědomě, že byla dlouho nemocna, jaký měla sen:

Viděla krásnou pannu, takovou, jako je klototská Panna Maria. A ta panna vzala ji za ruku a vedla cestou tením porostlou a kamením neschůdnou. Upřísly výše do sadu rajského. Z krásného, velikého chrámu v prostřed radu měl radostný zpěv tak krásný, že proti němu i zpěv učiteloví Marianky je hořeliv. A zpívali tam: „Svatý, svatý, svatý, Pán Bůh zástupců!“ Ta dobrá panna u vedla ji ke dveřím a ukázala jí tři osoby: matku, otce a Jeníka, jak spolu se radují, klání se beránkoví. Tu na ni pohlédl Jeník a řekl jí: „Vidíš, jak je zde hezky? Neplač pro mne, vždyť za krátký čas sem také přijdeš. Pověz doma otci a matce, jak nám tu blaze, a buď jim k útěše!“ A ta Panna napomenula ji, by se utkala vždy jen k ně, že ji bude chrániti, by jí žádný úraz nepotkalna těch dlouhých steskách zemských, a potom ji přivedla zpět dolů.

Anna se udravila i plní věrně, co jí uložila v. Panna. Hroby jejích dratých jsou stále okrášleny a ruce její stále pracují pro její dobrodince. A pokoj svatý zavládl jejím srdcem.

Jako důležitosti pro theologii jest filosofie vůbec a fil. sv. Tomáše Aq. zvlášť.

A vsutku usázeli zdravý rozum, co všechno pantheonismus a materialismus — zplacení novověké filosofie věří, jakých prostředkův učinil, aby věru křesťanskou vyhubil, ku jakým neblahým konům lidstvo svádí, nemůže ani na chvíli býti na váhách, měl-li by těm novověkým naukám za pravdu dlati, řiti nic. Že skutečně klatají se nauky přímo rozumu odporne, dovede — abych aspoň

(6)

jeden příklad uvedl — Hartmann, o němž Kdo si (a snad ne bezvýznamně) prohodil, že jest posledním. Učil, že prapůvodem světa, nímž nic není, jest nevědomí. Svět se skládá ze věcí atomových, které jsou svou bytostí vůli a představou. Těchto tyto jsou nevědomy a ku vědomí přišly u člověka. Avšak toto vědomí působí pocit nelibosti, i bylo by lépe, kdyby pravě

nikdy ku vědomí nedospěla. Proč? kolem člověka vým jest, aby se toho vědomí sprostil. Než se mu kolem ten vydaří, musí mnoho klamů zakusiti. Aby tudíž člověk strasti unikl vědy jej pronásledují, hledá blaho a útěchu ve světe. ... Než tu ho čeká nový klam. Nekyneť pokojem ani klidem ani potokem živobytí, ni přátelství, ni svádostí, ani nemravností, ani věda a umění, ba ani opánek. Tím vším neutlumuje svých útrap, oddachu nedochází, ba naopak své neštěstí rozmnožuje. Nenabírá-li člověk ve světě blaha, obrací se ku náboženství. Náboženství však jest ovidlem klamu druhého. Sný o radosti nebeské by upokojili člověka mohly, kdyby duše byla nemrtelná. Ale nemrtelnost jest prý bajkou. Protož člověk odkázan jest ku jinému zdroji blaha, kterýž mu přijde v potrochu všeho vývoje kulturního. Tu však zakouší klamu třetího a posledního. Zkušenost dovědčuje prý, že čím více člověčenství pokračuje, tím více do bída upadá. Když takovým způsobem člověčenství pozná, že snaha po blaženosti jest říkou pověšlosti, oddává se bezpitnosti a v nirváne nalezne, po čem se tak dlouho shánělo. I tak tudíž lidstvo tou nahou se něsti, aby se oprovořilo všech bolů a strastí, v nichž postála života záleží a tudíž nic nežli život svůj zničili.

Kam taková nauka spěje? Taká morálka z toho plyne, prakticky již dávno ukázal Šidáš: šel a oběvil se! Pochybnosti žádné býti nemůže, že se tím lid znemravňuje. Nemůže tudíž býti rozumu lhostejno, jaké základy se ve světě ujmají a musí tudíž svou pomocí pravdě přispívati a pravdu proti bludům zákonodárným hájiti.

Ve věku kolem filosofie kládli více základy, ji na vědu povyšovali a proti klamným naukám hájili, ni-

jaké pochybnosti býti neměly o její důležitosti pro theologii, a významně naryvá de Maistre rozum lidskou předmluvou k evangeliu.

Potřebu filosofie uznala i církev svatá hned za prvních století křesťanství; vědy se bez ní obějíti ani nemohla. Protož napnemež aspoň několika rysy vývoje filosofie křesťanské. Křesťanství než na nebesa vztoupil, rozkázal apoštolům, aby se do veškerého světa rozšli, učení jeho kladali a křtem sv. v línou církve sv. věcky národy přijímali. Dostatočovalo-li snad, aby sv. apoštolové židům a pohanům jednoduše uvedli slova Kristova: „Nenarodili se kdo z vody a ducha svatého, nemůže vejíti do království nebeského?“ Nedostatočovalo. Kristus sám nedostadoval se víry slepé, a žádal, aby skutkem jeho věřili, nechťají-li věřiti slovům jeho. Podobně i sv. apoštolové poukazovati musili na základy Kristovy a tak božství jeho dokazovati, a pak víru žádat. Když pak křesťanství smáhati se počalo, žádoucí ne bylo, aby vědecky poněkud probíraly se články víry, přímo sv. vykládáno bylo, a pohanům soustavně se předkládalo. To se dělo ve školách katechetických, už ve druhém století přizpůsobených. A bylo třeba obhajovati víru proti filosofům pohanům a heretikům. Poněvadž však filosofie pohanů břeje proti křesťanství opírali se o filosofii jist Aristotelovu tak Platonovu, vytrhali učenci křesťanští z obou filosofie, co se snázelo s vírou a jevem, pravdu vědy vyvolujíce, bludy však zavrhujíce. Proto slují eklektiky. Když však bludy novoplatonské zaplavovali základy křesťanství a přivodily mnohé bludy, nepřibývalo sv. Otcům, než aby správně užívající filosofie téže, filosofie Platonské, na odpor se postavili bludům

a křesťanství uhláskati se napili. Není tudíž divu, že sv. Augustin a současníci přednost dali Platonovi před Aristotelem. Píseť příkladem sv. Augustin (de civit. Dei), že Aristoteles, řáček Platonův, sice duchem vynikal, výmluvností však Platonovi se nevyrovnal, jakkoli jiné filosofy na mnoze překonává.

Pozi od století šestého nastala změna. Plato nenáhle přikročel v zapomenutí a studium filosofie Aristotelovy nabývalo čím dále tím více příslu. Z předešlých století mnoho ovšem z ní známo nebylo. Převodem na latinu ve známost uvedeny byly knihy Aristotelovy: „kategorie“ a „de interpretatione“, a úvod Porphyrius ku knize „organon“. Později rozšířena jest Marciana Kapelly, „artes liberales“ uvádí, kteráž rovněž v sobě logiku podle Aristotela zastavenou. Tyto čtyři knihy staly se školními knihami, až do století 12. Tím dár jest řáček aristotelický filosofii křesťanské. Poněvadž ony čtyři knihy za předmět měly především logiku, přetována byla na školách téměř jen logika, čímž zabředla až do dialektiky a oporu nominalistických a realistických. Odtud vysvětliti sluší také některé bludy v učení křesťanském, – ke kterým svedeni byli dialektikou. Origenes Scotus, Berengar, Adoptianisté a j. – Tomuto směru dialektickému opřel se sv. Anselm prohlásiv za řáček, že napřed věřiti musí, chceli kdo o jednotlivých naukách spekulovati.

Ušesnější ruch pro filosofii Aristotelovu křesťanskou nastal v slokách, když se ostatní knihy Aristotelovy ve známost uvedeny byly. Příčinou byly, že velernamenití geniové křesťanství ve proud filosofický střeženi byli. Upravili filosofii Aristotelovu po smyslu islamském

bojem utkali němnomí Arabové – vládcové Averroes – křesťanství. A uvážíme-li, že Aristoteles sám bez omylu, bez vady není, a že nad to úmyslně islamec porušen byl, docela přirozena jest, že na čase bylo postarati se o spěšné překlady děl Aristotelových, a spěšným užíváním této filosofie křesťanství hláskati. Averroes překonán. A s pořádkem islamu vzešla zároveň zora věstící, že Aristoteles křep – nikoli pohanský, ale křesťanský. Neboť na základě jeho filosofie vzbudována jest velikolepá budova filosofie křesťanské, jež sluji scholastikou. Že však scholastika nemá počátku teprve ve stol. 13., veznali jsme poněkud z jejího rozvoje. Aristoteles jesti tělo filosofie křesťanské, jenž rostl a vrmáhal se ve stromu za sv. Otce a učenců křesťanských do stol. 13., ve století pak 13. ušesně zkvekl a žil tře let hojně ovoce vydával. Není tudíž scholastika nějakou soustavou filosofickou efemerní, kteráž se zjeví a totve se zjevila, zmizí jinou soustavou zallacena bytí, nýbrž jest filosofii světovou. Největější doba této filosofie nastala, když – jakož už řečeno – ve známost přišly učencům křesťanským všechny knihy Aristotelovy. Tiemnomí rajisté vzedlavše jimi rozum a zabloubavše se zároveň ve vnešené myšlenky náboženství křesťanského, všemožně starali se, aby rozum se zjevením ve shodu přivedli a vykonali díla nesmetelná.

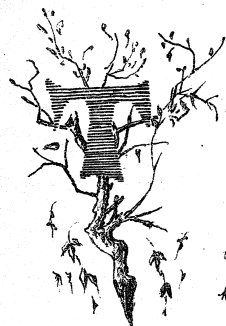
Ku proslulým učencům scholastickým řáček čí tají se po přednosti: Petr Lombardský (magister sententiar – 7 druhé polovice 12. stol.), Alexander Halský (1174-1245), Albert Veliký (doctor universalis, 1193-1280), Sv. Bonaventura (1221-1274, d. serapicus), Mezi všemi však vyniká obrovský veleduch sv. Tomáš Aquinský, učitel andělů

ský (encyklj). Narodil se r. 1225 na zámku Rocca
sacca v Neapolsku. Pocházel z rodu hraběcího, pří-
něného s parmyjským tehda rodem Hohenstaufským.
Dronko vzdělání nabyl u Benediktinů na hoře
Kasinské, jež brzo upustili kvůli války. Před-
lával se pak v Neapoli, kdež se spřátelil s jedním
dominikánem. Toto přátelství jakož i ošklivostí, kte-
rou v srdci svým bezúhonným cítil, kdykoli patřil
na nepravosti a ovčery slechtické, způsobily, že ži-
vot svůj Bohu zasvětili chtějí umínit si vstoupiti
do řádu sv. Dominika. Rodičové jeho rozhorčili se
nemálo, že syn rod jejich v potupu uvésti chce, a
není tudíž s rodičovým, že přimohé překážky mu
stavěti v cestu a po dvě léta to věpřili. Po dvou
letech nálepem císaře Bedřicha II. musil propuštěn
býti, a volba stavu mu ponechána, čímž křtěného
cile dováhl (1243). Aby se co nejvíce vzdělal, po-
slán byl do Paříže a do Kolína. Vůde divili
se moudrosti jeho. Vyučoval v Kolně vystoupil po
4 letech v Paříži a hned první jeho vystoupení po-
talo se s úspěchem valným. Říci o něm jeden ze sta-
rých Tomášových (Vilém de Thoco), „Deus tantum ei
impedit scientiam et in labris eius tanta divinitus
infusa est doctrina, ut omnes etiam magistros vi-
deretur excedere et claritate doctrinae scholares
plus rebus ad amorem scientiae provocare.“ Oje-
ho učenosti roznesla se brzo pověst. Král Ludvík
radil se s ním nejen o věcech církevních, ale i o
věcech světských. Papež Urban IV. chtěje smířiti Řeky s
církví povolal z Paříže sv. Tomáše do Říma, v To-
máš za tím účelem vyprávěl všechny bludy řecké vy-
dal knihu „contra grecorum errores“. Křesťané této
v Paříži náramně želeli a žádali, aby byl sv. To-
máš napět poslán. Rozba jejich vyplácána neby-
la; nevyučoval už v Paříži vyjma rok 1269, ni-

sože opatrují láta v Římě, Bologni, Neapoli. —
K učitelskému povolání velmi takovou lnel
láskou, že napřijal hodnost biskupské, by ve své
práci zdržován nebyl. R. 1274. povolán byl na
sněm Lyonský. Avšak přemohoucí lán sešlo už
dny života jeho, aby bojovníka neuvážného koru-
noval korunou věčné slávy. Zemřel v cisterciá-
kém klášteře ve Fossa Nuova, když byl svou smrt
předvídaje nábojným rozjímáním po tři měsíce se
připravoval ku cestě na onen svět. Truchlivá zpra-
va o smrti muže svatého a váženého dojala řá-
mukem veškerý katolický svět. Bolesť svou pře-
vila na př. filosofská fakulta pařížská a poda-
la zároveň důkaz, jak si sv. Tomáš vysoce vá-
žila. Ti v listě na generální kapitulu domini-
kánů v Lyoně, že jasně slunce pravdy zhaslo
a nevíti již na církvi svatou, že ten v radost
věčnou odešel, jenž zvláštní milostí boží světu
darován byl, že moudrost božská sestoupila v
něj, aby nehlubší tajemství pravdy odhalila.
Ovšem měla tato fakulta svého truchlíti. Než
sice mnoho let, ale kolik za života svého vykonal,
vypráví se nedá. „Panci pra probolem“, d' ostružník,
„zahřívá teplem svých stností a osvěcuje září
své nauky veškeren obor světový.“ Vě věch od-
borech zanechal nám tento světomudrce díla
v pravdě mistrovská. Všechny dřívější bludy jsou
z kořene vyvráceny, a vykořeneční bludy bu-
doucích přichystáno. Ilmno to vědu od víry, jak
nutno přístně rozexnávaže spojiti přes obě ná-
kou přátelstvou, čímž nejen pravda, ale i důstoj-
nost jejich chední. Rozum lidský by na peru-
tech sv. Tomáše na vichol filosofské vědy pozne-
sen, nemůže se již takovka výše odvažiti, ale i víra ne-
může nevěřících podpor očekávat, nežli které jí on dal.“

Jaké důležitosti pro theologii jest filosofie vůbec a fil. sv. Tomáše Aq. zvlášť.
(Dokončení... 6.)

akto velebí sv. Otce opisy, a krásnými slovy chválí na sv. Tomáše pronéstí teřko. Váhu největší klade na to, že jest traktátu nedobytnou proti bludům, kterouž překonány jsou bludy dřívější a kteráž z kořene vyvrátí bludy budoucí. Tímto směrem běží se dílo jeho „Summa contra gentiles“, již pravdy křesťanské obhajuje proti nevěřícím a heretikům důvody rozumovými a protiva mínění pohanů, arabů a kačerských vypravuje. Vřak není sv. Tomáš pouhým obhájcem víry katolické, slůvku neméně důležitou prokřdal ubíraje se také cestou konstruktivní: všecek totiž obsah pravdy křesťanské rozvíjí spekulativně systematicky již sestavil (Stöckl - Jupp. v. Jf. 442). Úlohu tuto vykonal druhým dílem nesmetelným, jehož však bohužel nedokončil, „summa theologiae“.

Jak důkladně a bedlivě tuto summu psal, jak se podařilo jeho píli a diotipu nejen ladný celek podat, ale i jednotlivé části celku důkladně a dopodrobně vyřaditi, svědčí Fourdain, jenž přikládá tuto summu ku vznešenému dílu, jehož neměnná váha spočívá na nesčíslných sloupech umělecky okrášlených, kterých vynáší divy a pomníky velebnosti Boží, jevíci se na nebesích i na zemi, ve přírodě i v dějinách, ve světě i v církvi. —

Ži ceny nekonalé ani ostatním knihám sv. Tomáše upírati se nedá, přece tato dvě díla doktora andělského — summa contra gentiles a summa theologia — nad ostatní svou důležitostí vynikají, tak že Terzone tvrdí se nedráhal, že sotva lze zvátí koho bohoslovcem, kdo jeho summy a zvlášť contra gentiles nečte. Takli jsou důležitá díla tato, nemohlo se ani stát,

aby díkům sv. duševních plodů sv. Tomáše neurna-
la, nepřijala, neodporovala, jich si neváhala. Z
přemnohých dokladů, jak si všímalí římsí na-
peřové spisi světe našeho, dostací uvést. Tam
XXII., jenž sv. Tomáše za světe prohlásil; praví,
že ne bez zvláštního vnutnutí božího vstal dí-
la své, a na jiném místě pronesl přej: „Kdo se
obírá knihami Tomášovými, prospěje za jeden rok
více, nežli jiný za celý život, kdo se zaměstnává
naukami jiných.“ Kromě svědectva mnohých nape-
řů mnozí učenci co nejvěleji poručena činili dí-
la sv. Tomáše, nejvládnější university v celé Evropě
hlásaly jméno největšího učence školy, mnohé cír-
kevní řády (benediktinský, dominikánský, karmel-
ský, augustinský a jezuitický) vázaly své členy
dílečkem se učení jeho a hájiti je, všeobecné sněmy
církevní (lyonský, vinenstý, florentský, vatikan-
ský, tridentický) učení měly k jeho nauce. Dilexi-
tost jeho uznali i odpůrcové církve kat. pravě,
že by měli snadný boj s církví katolickou, kdy-
by ne Tomáše Aquinského. Tak po půlhovíletí
zůstala nauka sv. učitele na oslavu církve kat.
a na potupu jejích nepřátel.

Vakoliv tolik důkazů po ruce jest, kterák uč-
ní doktora andělského váženo bylo, přece boj pro-
ti němu začal už za živobytí jeho. Loučárnici
jedni žali jej učitelem školy, učencem všeobecným,
andělským, jiní — Puns Scotus a stoupenci — je-
ho nauky podkopávati se snažili. Z po jeho smrti
nezavládla nauka jeho vřude, tak aby nikádný
odpůrce nevypstal; neboť Averroismus bránil se
smrti, boje mezi nominalisty a realisty na úkor
byly filosofie sv. Tomáše. Avšak Školité z boje
nevystáli vítězně, averroismus smrti podléhl, boje mar-
né mezi nominalisty a realisty utlumeny, a po

půl tisíciletí snahy lidové nic neprovedly pro-
ti sv. učiteli.

Než během století minulého nastal ruch církevní
velmi nepřívznivý, vláda a novější filosofie, a-
by vítězně z boje vyšly, jaly se útokem hrniti
na nepřednější krasbu církve kat., filosofie scho-
lastickou vůbec a sv. Tomáše zvlášť. Na mnoze
podánilo se nepřítelům po čem toužili; ze mno-
hých universit sv. Tomáš zapuzen, učenci kato-
lickí přemnozí zástě neutokitelné chovali proti
scholastice, a filosofie moderní slavila triumf

Avšak mize snad tento triumf nepřítel vík-
lati autoritu doktora andělského? Nikoli. fi-
losofie, kteráž se po půl tisíciletí osvědčovala,
po půl tisíc let takovíka zkoněním pravdy
křesťanské byla, nemize býti klamná, nepravdi-
va, a katolíci tím větší láskou mají k ní lno-
ti, a jí bludy filosofie novověké poslati, jí ve
víře se utvrdovati. Protož důležitosti nemalé jest
filosofie sv. Tomáše i pro novější doby. Filosofie
nová zapírá brojí proti učení katolickému, na
základe filosofie nové nedávkationalismu odo-
lati, a nutno tudíž ku filosofii sv. Tomáše se
vrátiti.

Původcem filosofie novější jest Cartesius, jenž
znamenal rozdílné mravy u rozličných národů,
rozličné názory často sobě odporující, celý la-
byrinth protivných nauk filosofických a vida, že
i smyslůst jej klamati mize — (tak přikladem
člověk vidí slunce vycházeti a zapadati, vidí ve
sudech mnohé představy, jichž ve skutečnosti
není) — : zopravdu položil, že s čím se duch je-
ho potká, není jistou pravdou, tak aby se o ní
pochybovati nedalo. Protož nemohl ponechati
základu filosofie scholastické — zkušenosti — ryhý

ku jinému něsti se musil, a ten nalezl v pochybování. O všem pochybovali mohli, jen ne o tom, že myslí, neboť, kdyby o tom pochyboval, pak sám samým by zase myslil, proto pronesl větu: „cogito, ergo sum“ a bez rozpaků přijal ji za základ filosofie nové. Tím dostal se Cartesius do boje se scholastikou. Neboť scholastika vychází ze zdády: „Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu“, a učí, že svět smyslný, racionálně činnost rozumu urndávají takto dvojí zdroj poznání: zkušenost a rozum, kdežto Cartesius uznal jenom rozum, nikoli zkušenost. Dále učí scholastika, že člověk svou vnějšnou povahou nese ve ku nábožensko-maonímu cíli, že rozumem znamená, že obdárěn jest nesmrtelnou duší, a že cíl jeho jest poznati pravdu absolutní – Boga – a milovati dobro absolutní – Boga. Cartesius nesmrtelné duši nepřikal, ani jistouosti Boží, učil, že pochybování přece není dokonalostí, a že tudíž musí býti bytost, která nepochybuje, která jest příčinou toho světa, a bytostí tou jest Bůh; ali ti, kteří filosofie jeho následovali, důsledně ji provedli, a jakož upírali jistotu světa veoního a všechno poznání na jediný pramen uvedli – rozum –, tak i rozděl mezi Bohem a hmotou popřeli a upadli v rozličné soustavy pantheistické a jiné – jiné však filosofové v boji proti směru tomuto upadli zase v protívu jinou v materialismus. Soustavami pak pantheistickými a materialistickými neuknává se osobní Bůh, odporují principem svým náboženství křesť., a proto opustiti jest filosofii klamně na pochybování založené a obrátiti se ku scholastice. Než může ně kdo namítati: nač se vraceti ku filosofii sv. Tomáše; bychom novější filosofii odolali, třeba jest novější filosofii lat upraviti, by se více nepřčila,

a toho nesmírný bude míti církev prospěch. Než filosofie novověká v principu jest pochyblá, jest bludem, jehož rozum lidský po pravdě práhnoucí hájiti nemůže, a kdo by blud s pravdou srovnati chtěl, pravdy hájiti nemůže. Rozuměl, že byli takoví učenci katoličtí, a o toto srovnání se pokoušeli a ještě pokoušejí. Broží proti proudu, avšak sthnouti se jím dávají a nepříteli vůli v boji proti scholastice. V r. 1794. papež Pius VI. hájiti musil proti nájezdům suchovenstva katolického filosofii scholastickou. Zavrhli synodu pistorskou, protože zavrhl scholastiku, jako by byla cestu otevřela novým systematům navzájem se vylučujícím co do pravdy výřků důležitosti. Týmž směrem brali se i jiní katolíci, avšak pokloubili j. Hermes, Günther, Wiescher aj, rationalismus zavrhl, avšak učili semirationalismu, jenž jest více nebezpečnější než onen, poněvadž j. tajně nástražky klade. Na základě filosofie nové tudíž není lze theologii prospívati

Z toho zase vyplývá, že nevyhnutelně třeba jest obrodu filosofie křesťanské, sv. Tomáše a k tomu zve sv. Papež památnou encyklikou „Aeterni Patris“, a docíliti chce obnovou touto blaha společenské a povznesení všech věd. „Ad societatis bonum, ad scientiarum omnium incrementum auecam s. Thomae reconstituatis.“ Jako starostlivý pastýř prohlíží své stádo sv. Papež a bolestně rozoruje, že staly časy neblahé, „tempora illa periculosa, ab Apostolo descripta, quibus et homines blasphemii, superbi, reductores proficiunt in regem exantes et alios in exorem mittentes.“ Ale nepohlíží toliko olem bolestným, hledí i olem starostlivým pátraje po příčinách toho zla, a přemítáje, jak zlo odstraniti. A přesvědčil se, že příčina všeho zla

v lichých nározech a zásadách lidí, které v praktický život vniknuvše společností lidskou v nehlubších základech otřásají." Nové rovnováhy filosofické zajisté zatemnily poznání; více pak vážana jako poznáním bloudí s rozumem, neboť jaká filosofie, taký život. Každouckého míru tudíž jinak dovozí než, než když filosofie obnovena bude taková, která náboženství podporuje i blaho lidstva bude podporovati. Má-li pak náboženství lidstvo z útrap moderních bludů vyvoloboditi, musí samo stát na

základech pevných, a tyto základy skládá filosofie sv. Tomáše. Vělemondě tudíž obdržel se sv. Otce na biskupy a učitele akademické napomínaje je, by nauku sv. Tomáše na všech školách učili a utvrdovali mezi mládeží studující. Přemohoucí Pán zchvá moudré starostlivosti sv. Otce nynějšího; filosofie pravá s velikou horlivostí přestupuje se u všech národů, a popřeje, že i národ náš neexistuje posledním, a že potudy již učiněné mámy neexistují. Q. F. K. S.!

Duševní vzkříšení na Moravě.

(Dokončení. Br.)

o roce 1848. národní uvědomění kleslo tak, že se ani „Týdeník“ přes rok neudržel. Redakci jeho svěřeno věsti vládní, „Moravské noviny“, těm však se valně nevedlo ani jejím pořadatelům. O praxích údajích života Klácelova byla již řeč. A Otěkal netěšil se nikdy velikému blahobytu, neopadal zejména po snění kroměřížském, kde z příčin demokracie křiklavě zasedal na nejradnější lavičce, poměrně zálostným, plahočil se po různých redakcích pražských a vídeňských, až r. 1869. umřel.

Obmezenost času i místa nedopouští nám o době třetí, po r. 1848, korepisovati se širěji, jest nám tedy přestati na datech nejduševnějších.

R. 1849. založ. v Brně spolek: „Národní jednoty“ směřující k vědeckému a humanitnímu, jehož starostkou zvolil čtyřicetčlenný výbor prof. Helcelet. Jednota dělila se v sedmero odborů, z nichž jeden vydával kalendář „Koledu“; když spolek v časopisech radil, že by měl lid voliti poslance na říšský sněm, obdržela se proti němu, zejména proti údem kněžím, která strana s velikou živostí; nejvíce zakoušeli by

lo věčnělému Jybu Tarrucovi, v jehož bytě se členové scházeli; činnosti zastoupilého mecenáše toho líčiti opomijeme, poukazuje na zkrutný životopis jeho v předloňském roč. „Čas. Mat. Mor.“ Blahovánná činnost „Jednoty“, jež později přinucena přijati jméno: „Matice Moravská“ rozervána, kdy členové její mnozí o to usilovali, by se jejím nákladem vydaly spisy Volsainovy, J. Sandové a j.

Kněží odstupili založili „Přídělní sv. Cyrilla a Methoda“, jež si vytklo za účel vydávati a mezi lidem šířiti spisy provanuté duchem křesťanským a národním. Prvním předsedou zvolen Fr. Šufil, napořád neunavně činný. Uvěřejnil v době této spisek o provodě české, překlady z Ovida, Katula a Propertia, Sebrané básně své, jež později opraveny a rozmnoženy, nezáložko Ruxě a kni. Od r. 1853-60. vydal dílo, jímž látku svou k národu nejvíce dokázal, „Národní písně moravské“. Po třicet let snášel obří cest, překážky a posměchy, aby sebera tyto čaroděbné kočky ukázal celému světu vníto

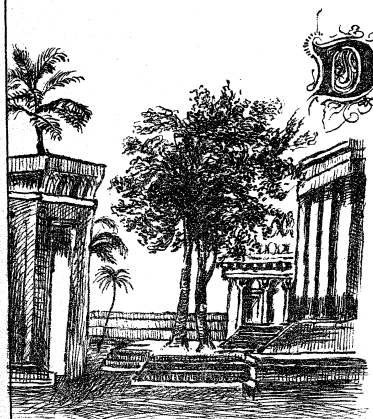
našeho lidu; a ovět diví se podnes stkvostim
tém, kž ještě neustanou nepovímnuty tam, kde
mají býti popředním vzorem a základem, v nař. ro-
coi umělé. Ze řáků Šušilovych se' doby vynikli
nad jiné Šmídek, Terák, dr. Jan Bílý, dr. Škor-
pík, B. M. Kolda, Wurm, J. Soukon a j., jejichž
podrobnější činnost jednak ze zmíněného již čla-
nku p. archiváře Brandla, jednak ožinud s dosta-
tek asi známa. Společné vlastenců těchto práce
podarilo se též založiti. "Jednotu katoličskou," kte-
rá se stala jednotou mateřskou, ano se k ní při-
držilo několik set spolků filialních. Organem
jejím stal se časopis, "Hlas", založený vedl. p.
kanovníkem M. Rocháčkou, jehož činnost už tou
dobou obhatila naši vlast měrou nřerorodhlou,
takže vmeštnati její nárys sebe stručněji v nřer-
odhlou prostoru této úvahy jest nemožno; ostatek
tane nám u vděčné myšli z doby nedávné, kdy
jme slavili jeho sedmdesátileté narozeniny. Redak-
ci "Hlasu" vzal na se později Poimou a Šmídek.
List ten psán byl mluvou neobvyčejně správnou,
záoluku o to přičítati jest jedině Šušilovi. K. H.

rozchuravěl se i jel na zastavenou do Hootyn-
ské Bystrice; ale 31. května usnul tam v Panu.
Mrtvola jeho převezena se slávou velikolepou
na hřbitov brněnský, kdež mu za tři léta pře-
četní jeho stěle postavili divotný pomník.
Rok po smrti Šušilovi probuzena Matice Mor.
k činnosti veleněšené, ba ustanoveno i vydá-
vati její časopis. Založení jeho vzali jme za mox-
ník doby nové, a tož, myslíme, nikoli neprávem:
jím skromědžili se vřichni vynikající spisova-
tele moravští kolem nevnoho středu.

Také jsou u nás poměry za doby této nejnovější,
vylicovatí nehodláme, any jsou nám více méně
každému známý z názoru vlastního. Jisto, že voláží
v literatuře vědecké hojnost tu pracovníků vý-
tečných, a které pole dosud u nás leželo úhorem, žž
na něm vzdělávateli šťastných stále přibývá.
Doba naše na Moravě jest dobou nejvlastnějšího
probouzení a bohudík i pokroku; přes to však rhy-
vá rejména na venkově válné přede dost a dosti.
Co z toho pro nás plyne, obyčejně dopovídati: dosta-
čí jen připomenouti Kollárovo: "Pravý..... atd."

Nico o starožitnostech assyryotých a babylonotých.

(Dokončení. — Br.)

terý národ jí mluvil, ai Oppert grammatiku i
slovník její sestavil. Záhy však kladeno více

váhy na písmo i babylonoté, v němž seprané pa-
mátky co den se množily a tvořil se nevyčerpateľ-
ný pramen pro dějiny předaoisjoté. Takovisnit-
ku poddávalo k němu písmo druhé, aspoň Oppert
tvrdil, že jest také založeno na principu sla-
bičném a jména osob rovně označena jsou klí-
nem. Po mnohých pokusech marných šťastnějšího
úspěchu se dočkal archeolog de Longperrier v
Paříži r. 47. Jednotlivé skupiny často se více
jel měl za znaky běžných pojmů jako veliký,

král, pán... ač nemohla ni jednoho přečísti, přeložil celý nápis jeden. Podobně se vedlo Bottori, zasluhujícímu badateli starožitností asyrských, jenž pokoušel se řešiti nápisy "Horoabadoké". Bottor skledal 642 rozličných znaků klínových a zároveň vypátral, že několikero nápisů v něčem různých též slova obsahují ano i také jména že bývají různě psána, čím se potvrzovala domněnka, že tytéž slabiky mají mnoholy několik rozličných znaků; dále obrátil se ke studiu nápisů kříž-jazyčné, našel za jméno v prvním a druhém nápisu úplně vypsané v třetím často jediný pouze znak; tak našel ideogramy pro krále, zemi, říši, národ; učinil pak ještě několik koncovek, vyložil některé díly nápisů správně, jak později se objevilo, ač jich nemohl čísti. De Saulley, důstojník fr., v písmenech opsál a vyložil nápisy persepolské a učil 5 samohlásek, 16 souhlásek, několik ideogramů, celkem 120 znaků; vady a nejasnosti v práci jeho vyprávěl Hincks, a vedl, že pro skupiny jedné samohlásky s jednou souhláskou asyrština má jeden znak a rozložil slabiky ka, ki, ku, ar, ir, ur, jež Saulley čte jako k, dále dokázal, že pro zavěšené slabiky jindy nacházeli jeden znak, jako pro ram, kur, jindy že se skládají ze dvojho znaku, jak ram z ka-am, kur z ku-ur. Největší zkoušku bylo řešitelním obstatí r. 51. Setník Rawlinson, majetník nápisů behistanských, byl řešil své nápisy samostatně nevěda o pracích učenců evropských. Když vydal výklad a překlad ~~textu~~ behistanského, vyšlo na jevo, že jednotlivé znaky mívají několikrát zvuk; dále když přečteny byly nápisy behistanské pomocí znaků persepolských, pro jméno Nabuchodonosor vyšlo jméno Anpavaduris; to byla

zajisté knize špatná. Vůak křdinové vědy nedali se zstrašiti, ač špatný spor rozřešil r. 57. Oppert vystoupil s příkladem stavebního námetníku, nalezeného v Birs Nimrudu. Temu se přidružil Achim Ménant, sudí pr., a ti spolu dověřili dle to křýně. Téhož roku Rawlinson, Hincks, Oppert a jiní nřhodou sešli se v Londýně a dostavě na zkoušku opis jednoho nápisu od ředitele Musée britského, ve slavnostním sezení dneš. května podali samostatně překlady, jež se až ku podivu dobře shodovaly. Co později učiněno v té věci, není než vědecká úprava a systematizování dobytých výčteků. V následujících letech vydávány gramatiky, a také slovník jazyka asyrského, jenž společní byl itozyřim a Babylonům, větev jazykového kmene semitického. Tímto však, jak dovozováno bylo, nevyprávěli Babyloňané, nřbř převzali od národa jiného, nejprve turanského, jež nazývají akkadským. Bylo to původně písmo obrázkové a hieroglyfové, později rysy obrázků zjednodušely a skládány byly ze klínů, jak pozorovati lze na nejstarších památkách stavebních. Přijímali pak je Babyloňané tak, že tyž znak ideografický značil věc na př. slunce, mimo to však ten zvuk, jakým označováno slunce v řeči akkadské - tu právě zvuk ut (pro asyrské: samsi = slunce) nebo znak pro akkadské at (= otec) itozyřaním znamenal jednou pojem otec, po druhé slabiku at. Obojho způsobu psaní užívalo se v témže nápisu se bez rozdílu, ano jednotlivá slova z části psána jsou foneticky, z části ideogramaticky, jestliže toliž část ta znamenala také něco jiného. Tím činem na nápisu behistanském za slovo Nabuchodonosor vyšlo Anpavaduris. Notarizým

jednodušším znaků spadalo mnohdy několik znaků jeden, odtud jeden znak mnohdy mívál rozličný význam. To byl zajisté způsob psaní náramně obtížný a kdo se v něm vyznal, platil za učeného, jak z Dánilovy knihy vypadá. Aby si je usnadnili, Asyřané a Babiloňané jednotlivým ideogramům přičiňovali koncovky psané foneticky na př. ideogramu pro den (asyřsky jumu) přičiňovali koncovku mu, aby ideogram dle korekce od téhož ideogramu pro zoru (radu řečenou), kde přičiňovali foneticky slabiku du. Našli se také celé řady slabikářů, v nichž ideogramatiku podává a vysvětlován foneticky, což ovšem je vědecký příspěvek a regulativum při čtení písmo klénového.

Chcív podati jakýsi rozhled po asyriologii za příspěvek toho podáváno nám ve přednáškách p. H. Zdk., a více to, co nespadá do studia bibl. pro nedostatek místa přestati mi dříve, nežli jsem si umiňoval. Mnohem více dočísti se lze v Kaulenově díle „*Assyrien und Babylonien*“. Kdežto ostatní díla rozvádějí již literatury o asyriologii jsou rázu příliš speciálního a odbornického, ve vědeckém díle Kaulenově najdeš vše, co vhodno říci k truhlím klenův, pěkně spořádáno, zejména vě a jasným slohem vyloženo, tak že při této rozpravě nepotřeboval jsem se křesiti díla jiného. Potud stačí mi to, podám něco o výsledcích asyriologie.

Shlíívá se mnohdy o literaturě asyřsko-babilonké i vyrozumívá se jí souhrn všeho, co v písmě klénovém jest obfaženo. Řeč byla společna oběma národům, již starší živel turanský si záhy osvojil. Uotálila se i zvláštní spisovná řeč, starší, nepotléhající tak snadno změnám podobně jak u Hebreu. Památky literární jsou předně monumentální

nápisy na zděch zvlášť chrámů a paláců, ve kterých králové dopodobna vyličují včelité činy své, zkladní pamětníky, hranoly to neboval se obyčejně v rozích staveb rozděné, i jednotlivé v cibly, z nichž se stavělo, hlavně pak tabulky buď porůznu nalesené nebo v knihovnách shromážděné. V Babiloně již od nepamětných dob zakládány byly královské i soukromé knihovny již přj v 12. stol. Sargina vři akkadskou a babilonskou literaturu sebral v jedno. V Asyrii teprve kolem r. 850. Salmanasar jal se shromážďovati knihovnu hlavně z opisu babilonských knih.

Ve předci jeho neustavne pokračovali nástupcové až největšího rozrachu nabyla za Asurban-pala (do r. 645), a jest také nalesena v paláci Sennacheribově v Kijundiku. Tabulky jeden spis činní skládány ve svazek, jenž nadpisován byl začátečnými slovy tabulky první. Podobná knihovna nalesena v Abu Kuttbi v zemi babilonké. Po vnitřní stránce obsahuje zprávy dějepisné hlavně v monumentálních nápisech na zděch, valcích a hranolcích, a to v míře velmi bohaté, spisy vědecké jako astronomické s astrologickými, přírodovědecké, včelité dokumenty ze života pracovního, včel i literaturu v užším smysle k potřebám jemnějším, čili duchovým. Často modlitby pak včelité říkadla a příslovi našel H. Smith, jenž tolikrát se stal obětí zápalu pro vědu asyřskou, hlavně k vůli sv. písmu (na badatelské cestě umřel na mor v Aleppu r. 1876), také básně epickou, ač ne úplnou, kteráž opěvuje také „bůh“ (mušis) bohy. Starý proti přednímu babilonovi básně psával akkadskými slovy čtenému Nadubar. Jest to nejstarší epos, jaký známe, zachovaný na 12 tabulkách. Takoví ovšem zprávy biblické opá-

du andělů obsahují jinci básně, v boji zléch duchů proti Šinu, bohu měsíce. Nejdůležitější vývěstek starožitností assyrských a babylonských záleží v tom, že z nich osvětleny politické i kulturní dějiny národů těch s takovou zvrutností, jaké ani při národech klasičtých docíliti ve všem nelze; za druhé známo jak dotrpkána věrohodnost písma sv. a osvětlena mnohá místa jeho. Dějiny assyrské a babylonské souvisejí velmi těsně, ba splývají tak, že nemohou od sebe odloučeny býti. Byl to takový národ jeden se dvojím střediskem politickým. Za nejstarších věků, kam alespoň sahají zprávy, žili babylonskou obývaly dva národy, jeden původu semitského, kterýž mluvil jazykem assyrským, druhý původu kuranického elle Opperta, jakož patrně z agglutinačního jazyka, jenž také přinesl nejstarší vzdelanost. Národ ten jest tedy většinou

kmene, který v přímě sv. slove kúšitkým. Podléžící kúšité přijali jazyk assyrský, semité pak přišli kúšité.

Národ assyrův a Babylónanů, jako všechny ostatní kulturní národy antické, bydlel seříděn ve městech, původně samostatných. Ten su a tam král některého města rozšířil nadvládu svou na města sousední. Teprve 19. stol. když vinnarský Sargon založil říši kassáhou a kassáští podrobili si Ean, Mesopotanii a Syrii, a založil v Agade velikou novou knižovnu, již nasel Kasm. V osmnáctém stol. za Hammurabim ^{venikla} byla světová říše babylonská, jež s assyrskou na válečkách jistou vše ob čas Klesala, ale váhu důležitou v dějinách sv. podržela až do 2. stol. Assyrie ve stál soustředěna již počátkem 18. stol., králové lehdy řídili v Assyrii až do Sennake. říka koncem 8. stol. v Ninive, kde králové východu.

Zpráva z Bena.

Ode dne 4. ledna konáno bylo schůze, ve kterých čteny byly předce: „Několik polských podání z říše rostlinstva“, „Svatba a pokřes u Slovani“, „Kož dovolila nap. stolice liturgii slov.“, „O stálých“, „Tak bylo rozřešeno písmo klínové“. Přednesena řeč Rigrova na sjednu slov. v Mostvě k. 67. a některé básně. — Podána knížka na spis F. Albierho: „Hvězdy, vojenské novelly ze sedmidenního tažení“. — Dále oslava na památku sv. Tomáše Ap. ve vládní schůzi, v níž předán životopis a ocenění sv. Tomáše, přednesena řeč: „Poměry mezi vědou a věrou“ a zapěno hymny složené sv. Tomášem. Schůze 17. ta věnována vzpomínce na Rafaela Sanzia, předán tu obšírný životopis a promluveno téměř o všech jeho dílech.

O thematu „Římští a slov. ap. sv. Cyrill a Methoděj“, na jehož nejlepší zpracování vypořádána byla benonskou, říší šustilovou řena dvou diskutací, došly předce čtyři s tímto hesly: „Vti sancti pro lege Dei certaverunt usque ad mortem, et a verbis impiōi non timuerunt; fundati enim erant super firmam petram“, „Pravdu poznávat“, „Videte Římu, duši nebi“, „Ty svatá i slavná hlavo, modlitbami svými pohlíkej na nás“.

Vědci v oboru historie a dogmatiky na slovo vzati rozhodli takto: „Na prvním místě zastihuje postavena tyto předce opatřena heslen: „Vti sancti...“ Vyniká nad ostatní nejen obsahem pilně osmýslým, ale i pečlivým zpracováním. Káci tu podal p. F. Tenora, theol. I. r. v Beně. Všechny předce byly příslušníky porouzeny.

Na konci ročníku tohoto vzdává pořadatelstvo „Kruha“ díky mnohé vřecným příslušníkům tohoto ročníku, jakož i všem, kdož duševně nebo hmotně přispěli snaze naší dobré. Kdáž Bůh práci budoucí!

Obsah.

(Znaménko * značí báseň.)

<u>Došál Alois</u> ze II. r. v Praze:	
Pater Serafin	6, 17.
Na památku	28.
Odplata	73, 84.
<u>Hille J.</u> z II. r. v Budějovicích:	
Obraz P. Marie Písecké	19.
<u>Hlavinka Alois</u> z II. r. v Brně:	
Kdy umiel sv. Method	53.
<u>K. Jahodovský</u> z Křálového Hradce:	
Žnětky	45.
<u>Janovský Fr.</u> ze II. r. v Brně:	
Křesťanství a moderní svět	20.
Obory pravdy	81, 90, 100.
Vystěhovalci	105.
<u>Kašpar Jos.</u> ze II. r. v Brně:	
Přivabný obraz (Maria)	44.
<u>Kachník Jos.</u> ze II. r. v Olomouci:	
Vneshená nevěsta Salomounovy písně písní	3, 13.
Nade hrobem A. Dohnala, jáhna v Ol.	121.
<u>Koudelka Alois</u> ze II. r. v Brně:	
Jak mocna jest modlitba dělek	50.
Casilda (překlad)	63.
Aporismy	72.
Vidění Mikova (překlad)	102.
<u>Kupka Jos.</u> z III. r. v Brně:	
O příčinách častých soubojů za naší doby	91.
<u>Michele Vilém</u> z I. r. ve Vídni:	
Pentateuch samaritánský	66.
Zalostnýv křemíase proroka	121, 125.

str. <u>Mol Ant.</u> z I. r. v Brně:	
Genius Shakspearius	31.
Povaha Hamletova	32.
Jak prospěšno spozovati země xpiu	
by s pevnou vůlí	55.
Něco o starožitnostech assyrských a babylonských	98, 110, 123, 137.
<u>Midček Karel</u> ze II. r. v Budějovicích:	
O povaze Vacka Kamenického	9.
O zbožnosti bývalých cechů stem.	44.
<u>Prostějovský Fr.</u> z II. r. v Olomouci:	
Onelogičnosti dikarů mater.	25, 39, 46, 57.
Vaké důležitosti pro theologii jest filo- sofie vůbec a sv. Tomáš Ag. vláda	116, 129, 133.
<u>Staněk Jos.</u> z II. r. v Budějovicích:	
Otec a syn	114.
<u>Štáta Alois</u> z II. r. v Brně:	
* Dík	4.
* Kourlo lesa	16.
* Baje lesa	30.
Vzpomínka na Jana VII.	34.
Slavia (Kritika)	76.
* Nade hrobem J. Val. Křiváka, bisk.	89.
<u>Šubert Fr.</u> z II. r. v Budějovicích:	
Z pouli	127.
<u>Šenora Jan</u> z II. r. v Brně:	
Věra v neobyčejné úkazy a zjevů přír.	53.
<u>Tejchodský Jos.</u> z I. r. v Brně:	
* Pravda	6.
* Ten víry vše	33.
Důvodní vzkříšení na Moravě 37, 52, 60, 61, 73, 86, 96, 109, 136.	

- * Motiv hostýnský 97. Zlábek J. z I. r. v Budějovicích:
 * Kade protem Vint. Kalivody 117. Památnosti kláštera Vyšebrodského . . . 69.

Anonymous z Kral. Hradce:

Libunka 91.

Křesby opatřovali:

Leopold Kolisek z II. r. v Brně

Antonín Mol " "

Ladislav Zavadil z III. r. " .